

Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek

NEJVYŠŠÍ SOUD

10/2017

Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu

Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu je jediným pramenem, který obsahuje výlučně judikaturu vycházející z kolektivní procedury upravené zákonem, jejím vydavatelem je Nejvyšší soud. Výběr rozhodnutí provádějí a o zařazování rozhodují kolegia Nejvyššího soudu.

Před projednáním jednotlivých vybraných rozhodnutí jsou tyto judikáty zasílány na připomínková místa uvedená v tiráži. Rozhodnutí publikovaná v této Sbírce nepředstavují názor jednotlivce ani nevycházejí z volného uvážení nakladatelství, nýbrž jsou výsledkem kolektivního projednání a kolektivního názoru o vhodnosti zveřejnění řešení nového nebo dosud neřešeného problému.

Redakční rada:

Předseda: prof. JUDr. Pavel Šámal, Ph.D.
Místopředseda: JUDr. Roman Fiala
Členové: JUDr. Antonín Drašík, JUDr. Václav Duda, JUDr. Věra Kůrková,
JUDr. Zdeněk Krčmář
Adresa redakce: Nejvyšší soud, Burešova 20, 657 37 Brno
tel.: +420 541 593 111, fax: +420 541 213 493
e-mail: podatelna@nsoud.cz

Ročník LXIX, Index 47 301

Číslo 10/2017 vychází 31. 1. 2018

ISSN 0036-522X, EMK 1 200

Připomínková místa:

Nejvyšší správní soud, Vrchní soud v Praze, Vrchní soud v Olomouci, Ministerstvo spravedlnosti, Ministerstvo vnitra, Česká advokátní komora, Právnická fakulta Univerzity Karlovy, Právnická fakulta Masarykovy univerzity, Právnická fakulta Palackého univerzity, Právnická fakulta Západočeské univerzity, Ústav státu a práva Akademie věd ČR, Krajský soud v Ústí nad Labem, Krajský soud v Hradci Králové, Krajský soud v Plzni, Krajský soud v Brně, Krajský soud v Ostravě, Krajský soud v Českých Budějovicích, Krajský soud v Praze, Městský soud v Praze, Institut pro kriminologii a sociální prevenci, Nejvyšší státní zastupitelství.

Vzor citace rozhodnutí uveřejněných ve Sbírce:

- stanovisko pléna Nejvyššího soudu ze dne 5. 1. 2017, sp. zn. Plsn 1/2015 (uveřejněné pod č. 1/2017 Sb. rozh. st.)
- rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 11. 2012, sp. zn. 29 Cdo 300/2010 (uveřejněný pod č. 32/2013 Sb. rozh. obč.);

nebo

- rozsudek Nejvyššího soudu uveřejněný pod č. 99/1995 Sb. rozh. tr.

Vzor citace rozhodnutí neuveřejněných ve Sbírce:

- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 4. 2012, sp. zn. 3 Tdo 225/2012

Rozhodnutí uveřejněná ve Sbírce jsou redakčně zpracovávána.

OBSAH

Rozhodnutí ve věcech trestních

Důvod dovolání, že obviněný neměl obhájce	č. 48
Obžalovací zásada	č. 53
Organizovaná skupina	č. 52
Přítomnost při soudních jednáních	č. 48
Řízení o odvolání	č. 48, 53
Souhlas poškozeného s trestním stíháním	č. 49
Subsidiarita trestní represe	č. 50
Ustanovení obhájce	č. 48
Vrácení věci státnímu zástupci k došetření	č. 53
Výroba a jiné nakládání s látkami s hormonálním účinkem	č. 52
Zvýhodnění věřitele	č. 51

OBSAH

Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Akciová společnost	č. 123
Bezdůvodné obohacení	č. 127
Dědění	č. 129
Diskriminace	č. 137
Doručování	č. 122
Insolvence	č. 134, 135
Jednatel	č. 131
Mzda (a jiné obdobné příjmy)	č. 137
Náhrada nemajetkové újmy (o. z.)	č. 125
Náhrada škody	č. 124
Náklady řízení	č. 121
Neplatnost právního úkonu	č. 136
Nutná obrana	č. 125
Odbory	č. 136
Oddlužení	č. 135
Odpovědnost státu za škodu	č. 125, 126
Ochrana spotřebitelů	č. 133
Ochranné známky	č. 132
Okamžité zrušení pracovního poměru	č. 136
Opatrovník (opatrovnictví) právnické osoby (o. z.)	č. 123
Osvobození od placení zbytku dluhů	č. 135
Péče řádného hospodáře	č. 131
Pracovní poměr	č. 137
Smlouva nepojmenovaná (inominátní)	č. 128
Smlouva o úvěru	č. 133
Společnost s ručením omezeným	č. 131
Veřejná soutěž	č. 124
Veřejný rejstřík (zápis & výmaz) (o. z.)	č. 130
Zadostiučinění (satisfakce)	č. 126
Žaloba pro zmatečnost	č. 122

ROZHODNUTÍ
VE VĚCECH TRESTNÍCH

Č. 48

Č. 48

Řízení o odvolání, Ustanovení obhájce, Přítomnost při soudních jednáních,
Důvod dovolání, že obviněný neměl obhájce
§ 251 odst. 2, § 233 odst. 1, § 265b odst. 1 písm. c) tr. ř.

Předseda senátu soudu prvního stupně za podmínek uvedených v § 251 odst. 2 tr. ř. ustanoví obviněnému, který podal odvolání nesplňující náležitosti obsahu odvolání podle § 249 odst. 1 tr. ř., obhájce, a to za účelem jen odůvodnění odvolání anebo i obhajování v odvolacím řízení. Není-li v opatření o ustanovení obhájce jeho účel jasně a určitě vymezen, je nutno takovou neurčitost vykládat ve prospěch obviněného jako ustanovení obhájce jak za účelem odůvodnění odvolání, tak i obhajování v odvolacím řízení. Jestliže za takové situace odvolací soud nevyrozuměl obhájce obviněného o konání veřejného zasedání, ačkoliv ho vyrozumět měl, v důsledku čehož obhájce při veřejném zasedání nebyl přítomen, došlo k porušení práva na obhajobu, které naplňuje dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. c) tr. ř.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 1. 2017, sp. zn. 6 Tdo 1739/2016, ECLI:CZ:NS:2017:6.TDO.1739.2016.1)

Nejvyšší soud z podnětu dovolání obviněného J. K. zrušil podle § 265k odst. 1 tr. ř. usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 26. 7. 2016, sp. zn. 10 To 319/2016, který rozhodoval jako soud odvolací v trestní věci vedené u Okresního soudu Praha-východ pod sp. zn. 38 T 98/2015. Podle § 265l odst. 1 tr. ř. přikázal Krajskému soudu v Praze, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Rozsudkem Okresního soudu Praha-východ ze dne 3. 3. 2016, sp. zn. 38 T 98/2015, byl obviněný J. K. (dále jen „obviněný“) uznán vinným přechínem ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 274 odst. 1, odst. 2 písm. a) tr. zákoníku, jehož se dopustil způsobem blíže specifikovaným ve výroku rozsudku jmenovaného soudu.
2. Za tento trestný čin byl odsouzen podle § 274 odst. 2 tr. zákoníku k trestu odnětí svobody v trvání deseti měsíců, jehož výkon byl podle § 81 odst. 1, § 82 odst. 1 tr. zákoníku podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání dvou let. Sou-

časně mu byl uložen trest zákazu činnosti spočívající v řízení všech druhů motorových vozidel v trvání dvaceti čtyř měsíců.

3. Odvolání obviněného bylo usnesením Krajského soudu v Praze ze dne 26. 7. 2016, sp. zn. 10 To 319/2016, podle § 256 tr. ř. zamítnuto.

č. 48**II.****Dovolání a vyjádření k němu**

4. Proti citovanému usnesení Krajského soudu v Praze podal obviněný dovolání, v němž uplatnil dovolací důvody podle § 265b odst. 1 písm. c), g), l) tr. ř.

5. Stran dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. c) tr. ř. namítl, že opatřením soudu prvního stupně mu byl odkazem na § 39 a § 251 tr. ř. ustanoven obhájce JUDr. O. K. s tím, že se jedná o případ nutné obhajoby. V uvedeném opatření však soud blíže nespecifikoval účel ani důvody ustanovení obhájce, takže není zřejmé, jestli mu byl obhájce ustanoven pouze za účelem odůvodnění odvolání, či také za účelem obhajování v celém odvolacím řízení, přičemž z dikce opatření se lze domnívat, že soud neměl v úmyslu dobu obhajoby jakkoliv omezovat, takže mohly vzniknout pochybnosti o jejím rozsahu. Takové pochybnosti však podle obviněného nemohou jít k jeho tíži, nýbrž musí být vykládány ve prospěch jeho práv. Odvolacímu soudu proto vytknul, že v rámci přípravy veřejného zasedání nevyrozuměl obhájce o jeho konání, takže toto se konalo bez jeho přítomnosti, čímž bylo porušeno mimo jiné i právo obviněného na obhajobu zakotvené např. v čl. 40 odst. 3 Listiny základních práv a svobod. Dále poznamenal, že ačkoliv soud druhého stupně nevyrozuměl obhájce o konání veřejného zasedání, prostřednictvím datové schránky mu následně doručil písemné vyhotovení usnesení o zamítnutí odvolání obviněného, čímž dal najevo, že JUDr. O. K. stále považoval za jeho obhájce. V této souvislosti odcitoval část rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 27. 5. 2014, sp. zn. 11 Tdo 528/2014, o porušení práv obhajoby a shrnul, že shora poukázaným jednáním odvolacího soudu byl naplněn dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. c) tr. ř., a to navzdory skutečnosti, že obhájce neměl pouze po určitou část řízení, neboť právě v této části řízení prováděly orgány činné v trestním řízení úkony směřující k vydání meritorního rozhodnutí napadeného dovoláním, čímž byl zároveň naplněn dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř., jelikož přítomnost obhájce byla podle § 263 odst. 3 tr. ř. zásadní procesní podmínkou konání veřejného zasedání a následného vydání napadeného rozhodnutí.

6. V další části podaného dovolání rozvedl své výhrady vztahené k dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. Prvně namítl, že ze skutkové věty rozsudku soudu prvního stupně nelze usoudit, že byly naplněny znaky skutkové podstaty přečinu podle § 274 odst. 1, odst. 2 písm. a) tr. zákoníku, neboť zde není uvedeno, že by se v době nehody nacházel ve stavu vylučujícím způsobi-

lost. Soud měl v této souvislosti pouze konstatovat, že orientačními dechovými zkouškami mu byly naměřeny hodnoty 1,27 g/kg a 1,31 g/kg alkoholu v krvi, avšak tyto zkoušky byly provedeny více než hodinu po dopravní nehodě, takže se nejednalo o množství alkoholu v jeho krvi v době jízdy na motocyklu. Dále uvedl, že konstatování „právní věty“ rozsudku nalézacího soudu o naměřených hodnotách alkoholu v krvi obviněného není podpořeno žádnými dalšími skutečnostmi, které by osvědčovaly hladinu alkoholu v krvi v době nehody. V návaznosti na to poukázal na výpověď svědkyně I. S., podle níž bezprostředně po dopravní nehodě neprojevoval žádné známky požití, ani nebyl cítit zápach. Uzavřel proto, že soud dostatečně neprokázal, že jeho schopnost řídit motorové vozidlo byla v době jeho jízdy snížena v takovém rozsahu, jaký předpokládá § 274 odst. 1, odst. 2 písm. a) tr. zákoníku, tedy že by byla naplněna objektivní stránka daného trestného činu.

7. Soudu prvního stupně dále vytknul, že ve vztahu k uvedenému trestnému činu se nezabýval jeho zaviněním a ani ho neprokázal. Poukázal přitom na svou výpověď učiněnou v hlavním líčení, v rámci níž měl vypovědět, že alkoholické nápoje večer před samotnou dopravní nehodou požil, na základě čehož lze uzavřít, že věděl, že po jejich požití předcházejícího dne by mohl způsobem uvedeným v trestním zákoníku ohrozit tímto zákonem chráněný zájem, avšak bez přiměřených důvodů spoléhal na to, že takové ohrožení nepůsobí. Vyjádřil proto svůj názor, že z hlediska subjektivní stránky se mohlo jednat nanejvýš o vědomou nedbalost, a to i s ohledem na jeho přesvědčení, že po šesti pivech vypitých předchozí večer nebude hladina alkoholu v jeho krvi překračovat hranici, která by vylučovala jeho způsobilost řídit motorové vozidlo.

8. Posledně vyjádřil svůj nesouhlas s aplikací kvalifikované skutkové podstaty podle § 274 odst. 2 tr. ř. na jím spáchaný skutek. Odkázal přitom na shora uvedené výhrady, podle nichž nebyla naplněna subjektivní ani objektivní stránka základní skutkové podstaty daného trestného činu, k čemuž podotkl, že ve vztahu k odst. 2 předmětného ustanovení se orgány činné v trestním řízení nezabývaly skutečností, jestli dopravní nehoda byla způsobena v příčinné souvislosti s řízením dopravního prostředku obviněným v tvrzeném stavu vylučujícím způsobilost, který podle něho ostatně nebyl prokázán.

9. Na základě výše uvedených skutečností navrhl, aby Nejvyšší soud zrušil usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 26. 7. 2016, sp. zn. 10 To 319/2016, a rozsudek Okresního soudu Praha-východ ze dne 3. 3. 2016, sp. zn. 38 T 98/2015, a soudu prvního stupně přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

10. K podanému dovolání se vyjádřil státní zástupce činný u Nejvyššího státního zastupitelství (dále jen „státní zástupce“). S námitkou vztaženou k dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. c) tr. ř. se ztotožnil s tím, že z opatření Okresního soudu Praha-východ ze dne 27. 5. 2016, č. j. 38 T 98/2015-131, skutečně nevyplyvá, na jakou část řízení byl obhájce obviněnému ustanoven. Přisvědčil

č. 48

argumentaci, že taková nejistota nemůže jít k tíži obviněného, přičemž poukázal ještě na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 6. 2014, sp. zn. 6 Tdo 825/2014, v obdobné věci a uzavřel, že jelikož odvolací soud v nyní souzené věci nesplnil svou povinnost vyrozumět obhájce obviněného o konání veřejného zasedání, a obviněný tak neměl v odvolacím řízení obhájce, ač ho podle zákona mít měl, je tím naplněn dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. c) tr. ř.

11. K námitkám vztaženým k dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. se nevyjádřil, poněvadž takové vyjádření by bylo předčasné a v této fázi řízení by nemohlo mít žádný vliv na rozhodnutí dovolacího soudu, načež odkázal na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 5. 2014, sp. zn. 11 Tdo 528/2014.

12. Ze shora uvedených důvodů navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 265k odst. 1 tr. ř. napadené usnesení odvolacího soudu zrušil, dále aby podle § 265k odst. 2 tr. ř. zrušil veškerá rozhodnutí na zrušené rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, a aby podle § 265l tr. ř. přikázal odvolacímu soudu, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

III.

Přípustnost dovolání

13. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 265c tr. ř.) především zkoumal, zda je výše uvedené dovolání přípustné, zda bylo podáno včas a oprávněnou osobou, zda má všechny obsahové a formální náležitosti a zda poskytuje podklad pro věcné přezkoumání napadeného rozhodnutí či zda tu nejsou důvody pro odmítnutí dovolání. Přitom dospěl k následujícím závěrům.

14. Dovolání proti usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 26. 7. 2016, sp. zn. 10 To 319/2016, je přípustné z hlediska § 265a odst. 1, odst. 2 písm. h) tr. ř. Obviněný je osobou oprávněnou k podání dovolání podle § 265d odst. 1 písm. b) tr. ř. Dovolání, které splňuje náležitosti obsahu dovolání podle § 265f odst. 1 tr. ř., podal prostřednictvím svého obhájce, tedy v souladu s § 265d odst. 2 tr. ř., ve lhůtě uvedené v § 265e odst. 1 tr. ř. a na místě určeném tímž zákonným ustanovením.

15. Protože dovolání lze podat jen z důvodů uvedených v § 265b tr. ř., bylo dále zapotřebí posoudit otázku, zda konkrétní argumenty, o něž se dovolání opírá, lze podřadit pod (uplatněný) důvod uvedený v předmětném zákonném ustanovení.

IV.

Důvodnost dovolání

16. Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. c) tr. ř. spočívá v tom, že obviněný neměl v řízení obhájce, ač ho podle zákona mít měl. Zahrnuje jak případy, kdy obviněný obhájcem v řízení, kde jsou podmínky nutné obhajoby, vůbec formálně

nedisponoval, tak i případy, kdy obhájce formálně měl, ale orgány činné v trestním řízení neplnily své zákonné povinnosti, podle kterých mají obhájci umožnit, aby svá práva a povinnosti plnil. Uvedený dovolací důvod však nenaplnuje jakékoli porušení práva na obhajobu, resp. porušení citovaných ustanovení, ale naplňují jej pouze některé případy. Jestliže obviněný po určitou část řízení neměl obhájce, ačkoliv ho podle zákona mít měl, pak je tento dovolací důvod dán jen tehdy, pokud orgány činné v trestním řízení v této době skutečně prováděly úkony trestního řízení směřující k vydání meritorního rozhodnutí napadeného dovoláním (viz rozhodnutí publikované pod č. 48/2003 Sb. rozh. tr.).

17. Z obsahu předloženého spisového materiálu explicitně vyplývá, že obviněnému byl opatřením Okresního soudu Praha-východ ze dne 27. 5. 2016, č. j. 38 T 98/2015-131 (dále jen „opatření Okresního soudu Praha-východ“), ustanoven obhájce *ex offio* JUDr. O. K. (dále též „obhájce obviněného“) z důvodu, že šlo „o případ nutné obhajoby podle § 251 odst. 2 tr. ř.“, aniž by bylo blíže určeno, pro jaké konkrétní úkony byl tento obhájce ustanoven.

18. Z § 251 odst. 2 tr. ř. se podává, že nemá-li obviněný, který podal odvolání nesplňující náležitosti obsahu odvolání podle § 249 odst. 1 tr. ř., obhájce, vyzve ho předseda senátu k odstranění vad ve lhůtě osmi dnů a poskytne mu k odstranění vad odvolání potřebné poučení. Nevedlo-li to k nápravě nebo vyžaduje-li to povaha projednávané věci, a obviněný si sám obhájce nezvolil, ustanoví mu ho za účelem jen odůvodnění odvolání anebo i obhajování v odvolacím řízení předseda senátu.

19. S ohledem na skutečnost, že z obsahu opatření Okresního soudu Praha-východ není patrné, zda byl obhájce obviněnému ustanoven jen za účelem odůvodnění odvolání anebo i za účelem obhajování v odvolacím řízení, nutno takové neurčité opatření vykládat ve prospěch obviněného, tj. jakožto ustanovení obhájce za účelem odůvodnění odvolání i za účelem obhajování v odvolacím řízení (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 6. 2014, sp. zn. 6 Tdo 825/2014).

20. Z předloženého spisového materiálu přitom dále plyne, že obhájce obviněného nebyl vyrozuměn o konání veřejného zasedání o odvolání před soudem druhého stupně, v důsledku čehož se tohoto veřejného zasedání neúčastnil. Naproti tomu soud prvního stupně následně obhájci obviněného doručil usnesení o zamítnutí odvolání prostřednictvím datové schránky (viz č. l. 150 p. v. spisu), přičemž i z takového počínání nalézacího soudu lze usuzovat, že tento považoval JUDr. O. K. za obhájce obviněného rovněž pro účely jeho obhajování v odvolacím řízení.

21. Se zřetelem k uvedeným skutečnostem tak nutno konstatovat, že postupem odvolacího soudu, který nevyrozuměl obhájce obviněného o konání veřejného zasedání, ačkoliv ho vyrozumět měl, neboť obhájce byl obviněnému ustanoven i za účelem jeho obhajování v odvolacím řízení ve smyslu § 251 odst. 2 tr. ř., bylo obhájci obviněného následně znemožněno účastnit se veřejného zasedání

a poskytnout obviněnému náležitou obhajobu, čímž došlo k porušení práva obviněného na obhajobu, jež je zakotveno v § 2 odst. 13 tr. ř., jakož i v čl. 40 odst. 3 Listiny základních práv a svobod a v čl. 6 odst. 3 písm. c) Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. Přítomnost obhájce obviněného ve veřejném zasedání byla navíc zásadní procesní podmínkou pro jeho konání, jelikož odvolací soud ve veřejném zasedání rozhodoval o odvolání obviněného proti rozsudku soudu prvního stupně a v tomto smyslu prováděl úkon trestního řízení směřující k vydání meritorního rozhodnutí napadeného dovoláním. Takovým porušením práva obviněného na obhajobu byl proto současně naplněn dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. c) tr. ř.

22. Z výše rozvedených důvodů Nejvyšší soud podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. zrušil usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 26. 7. 2016, sp. zn. 10 To 319/2016, a také další rozhodnutí na zrušené rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, a podle § 265l odst. 1 tr. ř. soudu druhého stupně přikázal, aby věc při dodržení ustanovení garantujících právo obviněného na obhajobu v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl. Za splnění podmínek § 265r odst. 1 písm. b) tr. ř. tak učinil v neveřejném zasedání.

23. Vzhledem k tomu, že odvolací řízení bude nutné z důvodu pochybení v procesním postupu předcházejícím vydání napadeného usnesení nutné provést znovu, Nejvyšší soud dále nezkoumal námitky obviněného podřazené pod dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., poněvadž v opačném případě by předjímal řešení otázek, které budou předmětem řízení před soudem druhého stupně (srov. též usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 5. 2014, sp. zn. 11 Tdo 528/2014).

Č. 49

Souhlas poškozeného s trestním stíháním

§ 45 odst. 3, § 163 odst. 1 tr. ř.

Č. 49

Právní nástupnictví upravené v § 45 odst. 3 tr. ř. je omezeno jen na uplatňování nároků na náhradu škody nebo vydání bezdůvodného obohacení. Jenom v tomto rozsahu přechází práva, která přiznává trestní řád poškozenému, na jeho právního nástupce. Právnímu nástupci poškozeného, který podle § 45 odst. 3 tr. ř. vstoupil přímo do práv poškozeného, nevyplyvají z přechodu práv poškozeného žádné další nároky nebo práva, tedy ani právo udělit nebo odepřít souhlas s trestním stíháním obviněného podle § 163 odst. 1 tr. ř.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 7. 2016, sp. zn. 7 Tdo 682/2016, ECLI:CZ:NS:2016:7.TDO.682.2016.1)

Nejvyšší soud odmítl dovolání obviněných G. A. a D. T. proti usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 7. 10. 2015, sp. zn. 3 To 42/2015, jako odvolacího soudu v trestní věci vedené u Krajského soudu v Ostravě pod sp. zn. 50 T 3/2014.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Krajský soud v Ostravě rozsudkem ze dne 25. 11. 2014, sp. zn. 50 T 3/2014, uznal obviněné G. A., D. T. a obchodní společnost V. I. S., s. r. o., všechny vinnými zvláště závažným zločinem podvodu podle § 209 odst. 1, odst. 5 písm. a) tr. zákoníku, který podle skutkových zjištění soudu spáchali tím, že obvinění G. A. a D. T. společně po předchozí dohodě, s cílem vylákat finanční prostředky pod záminkou dodání zboží, a neoprávněně se tak obohatit, obviněný G. A. jako jediný jednatel a jediný společník obchodní společnosti V. I. S., s. r. o., se sídlem O.-R., založené dne 8. 11. 2012, poté, co po předchozí domluvě obviněného D. T. s jednatelem obchodní společnosti K. D. S., s. r. o., se sídlem O.-H., J. S., společnost V. I. S., s. r. o., v několika případech řádně dodala společnosti K. D. S., s. r. o., zastoupené jednatelem J. S., tonery do tiskáren v hodnotě 696 474 EUR, čímž vzbudila u tohoto obchodního partnera dojem solidnosti, dne 23. 1. 2013 zaslal z e-mailové adresy společnosti V. I. S., s. r. o., na e-mailovou adresu společnosti K. D. S., s. r. o., nabídku zboží – tonerů do tiskáren v ceně 196 653,56 EUR včetně DPH, a to v době, kdy již jednal o prodeji obchodního podílu I. Z.,

č. 49

a tato skutečnost byla J. S. zamlčena, načež společnost K. D. S., s. r. o., nabídku téhož dne akceptovala, a dne 25. 1. 2013 účetní této firmy (správně má být: společnosti) bezhotovostním převodem z účtu vedeného u Raiffeisenbank, a. s., převedla na účet společnosti V. I. S., s. r. o., vedený u Raiffeisenbank, a. s., částku 196 653,56 EUR, tj. 5 035 314,40 Kč, čímž byla uhrazena zálohová faktura vystavená dodavatelem společností V. I. S., s. r. o., na odběratele společnost K. D. S., s. r. o., dne 23. 1. 2013 se splatností dne 28. 1. 2013 na částku 196 653,56 EUR, a poté, co byl obviněný D. T. telefonicky upozorněn J. S. na převod této částky, finanční hotovost ve výši 4 900 000 Kč z účtu společnosti V. I. S., s. r. o., dne 25. 1. 2013 vybral obviněný G. A. za doprovodu obviněného D. T., a následně vybrané finanční prostředky použili pro vlastní potřebu, aniž by bylo požadované zboží společnosti K. D. S., s. r. o., dodáno, přičemž dne 31. 1. 2013 obviněný G. A. převedl obchodní podíl ve společnosti V. I. S., s. r. o., na I. Z., osobu neznalou podnikání, a tímto jednáním způsobili poškozené společnosti K. D. S., s. r. o., škodu ve výši 5 035 314,40 Kč.

2. Obviněný G. A. byl za zvlášť závažný zločin podvodu odsouzen podle § 209 odst. 5 tr. zákoníku k trestu odnětí svobody v trvání pěti roků. Podle § 56 odst. 2 písm. c) tr. zákoníku byl pro výkon trestu zařazen do věznice s ostrahou. Podle § 73 odst. 1, 3 tr. zákoníku mu byl uložen trest zákazu činnosti spočívající v zákazu podnikání s předmětem činnosti výroba, obchod a služby a dále v zákazu výkonu funkce statutárního orgánu a člena statutárního orgánu v obchodních společnostech a družstvech na dobu čtyř let. Podle § 70 odst. 1 písm. d) tr. zákoníku mu byl uložen trest propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty, a to osobního motorového vozidla zn. Audi A4 Avant bílé barvy, registrovaného na obviněného G. A., uloženého v AUTOSERVISU P. – D. B., O.-M., provozovna G., O.-P.

3. Obviněný D. T. byl za zvlášť závažný zločin podvodu odsouzen podle § 209 odst. 5 tr. zákoníku k trestu odnětí svobody v trvání pěti roků. Podle § 56 odst. 2 písm. c) tr. zákoníku byl pro výkon trestu zařazen do věznice s ostrahou. Podle § 70 odst. 1 písm. c) tr. zákoníku mu byl uložen trest propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty, a to finanční hotovosti ve výši 470 000 Kč uložené na depozitním účtu Krajského soudu v Ostravě u České národní banky, a. s. Podle § 70 odst. 1 písm. d) tr. zákoníku byl obviněnému uložen trest propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty, a to osobního motorového vozidla zn. Ford Mondeo, černé metalízy, registrovaného na obviněného D. T., uloženého v AUTOSERVISU P. – D. B., O.-M., provozovna G., O.-P.

4. Obviněná právnická osoba, obchodní společnost V. I. S., s. r. o., byla odsouzena podle § 16 odst. 1 zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, k trestu zrušení právnické osoby.

5. Podle § 101 odst. 2 písm. b) tr. zákoníku soud rozhodl o zabránění osobního motorového vozidla zn. Mercedes-Benz E320 CDI, černé metalízy, registrovaného na A. A., uloženého v AUTOSERVISU P. – D. B., O.-M., provozovna G., O.-P.

6. Podle § 229 odst. 1 tr. ř. byla poškozená A. A., trvale bytem F.-M., Č., odkázána s nárokem na náhradu škody na řízení ve věcech občanskoprávních.

7. Vrchní soud v Olomouci usnesením ze dne 7. 10. 2015, sp. zn. 3 To 42/2015, podle § 256 tr. ř. zamítl odvolání obviněných G. A., D. T., poškozené a současně zúčastněné osoby A. A.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

8. Obviněný G. A. podal proti tomuto usnesení prostřednictvím obhájce Mgr. J. J. včas dovolání opírající se o dovolací důvody § 265b odst. 1 písm. a) a g) tr. ř. Obviněný namítl s odkazem na dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. a) tr. ř., že proti němu bylo vedeno trestní stíhání, ačkoliv bylo podle zákona nepřípustné. Z obsahu odůvodnění dovolacího důvodu je zřejmé, že jde o důvod dovolání podle § 265b odst. 1 písm. e) tr. ř., a nikoliv o nesprávně označený dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. a) tr. ř. Obviněný vytýká, že proti němu nemělo být vedeno trestní stíhání ze dvou důvodů: jednak proto, že (jediná) poškozená A. A. vyslovila nesouhlas s jeho trestním stíháním, a jednak proto, že jeho trestní stíhání bylo v rozporu se zásadou *ultima ratio*. Dále dovolatel namítá, že skutek popsáný ve výroku rozhodnutí není trestným činem; z opatrnosti namítá též jiné nesprávné právní posouzení věci, pokud jde o výši škody, které má dopad na právní kvalifikaci činu. Nesprávné hmotněprávní posouzení věci spatřuje dovolatel též v nesprávném vyhodnocení podmínek pro uložení trestu propadnutí věci. Kromě toho vytýká extrémní rozpor mezi provedenými důkazy a skutkovými závěry soudu. Námitky podrobně rozvedl následujícím způsobem.

9. K důvodu dovolání podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. obviněný především namítl, že skutek byl nesprávně kvalifikován jako zvlášť závažný zločin podvodu podle § 209 odst. 1, odst. 5 písm. a) tr. zákoníku, protože popis skutku podle jeho názoru nevyjadřuje všechny znaky skutkové podstaty tohoto trestného činu, zejména chybí popis zavinění, ale i objektivní stránky trestného činu. Jednání obviněných mělo spočívat v tom, že dovolatel údajně zaslal 23. 1. 2013 e-mailem nabídku zboží v době, kdy jednal o prodeji obchodního podílu společnosti, a adresátovi e-mailu tuto skutečnost zamlčel. Zamlčení takové okolnosti nemůže naplňovat znak podvodného jednání, neboť ani samotný převod obchodního podílu nemohl způsobit škodu společnosti K. D. S., s. r. o. I v případě, pokud by skutková věta rozsudku byla formulována řádně, nejednalo by se o zvlášť závažný zločin podvodu podle § 209 odst. 1, odst. 5 písm. a) tr. zákoníku, neboť škoda nedosahovala pěti milionů korun. Za škodu společnosti K. D. S., s. r. o., nemůže být považována částka 196 653,56 EUR včetně DPH, ale DPH je nutno odečíst. Tento rozdíl má přitom kvalifikační význam, neboť škoda tím klesne významným způsobem pod hranici pěti milionů korun (při 21% DPH bude škoda činit cca

čtyři miliony). K otázce výše škody a započítávání DPH odkázal na rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 31. 10. 2013, sp. zn. 25 Cdo 3039/2011.

č. 49

10. Obviněný na základě tohoto dovolacího důvodu namítl, že soudy nesprávně vyhodnotily podmínky pro uložení trestu propadnutí věci podle § 70 odst. 1 písm. c) tr. zákoníku, protože vozidlo nabyt od předcházejícího vlastníka ještě před skutkem, za který byl odsouzen. Nesprávné hmotněprávní posouzení věci shledává v tom, že údaj ve velkém technickém průkazu k vozidlu neprokazuje okamžik nabytí vozidla, protože ani zápis v registru motorových vozidel nemá konstitutivní účinky a jde pouze o evidenci vozidel. Odkázal přitom na rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 28. 5. 2009, sp. zn. 4 Tdo 521/2009.

11. Obviněný namítl, že v jeho trestní věci měla být aplikována zásada *ultima ratio*. Výslovně uvedl, že oba obvinění a poškozená A. A. jsou fakticky jedna rodina a poškozená projevila opakovaně a zcela jasně nesouhlas s jeho trestním stíháním. Podle obviněného je nutno zásadu subsidiarity trestní represe vykládat tak, že k ochraně demokratického státního a společenského řízení práv a svobod jednotlivců a ochraně jejich života, zdraví a majetku je třeba používat především mimotrestní prostředky. Vznese těž výhradu extrémního rozporu mezi provedenými důkazy a skutkovými závěry soudů.

12. K dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. e) tr. ř. obviněný uvedl, že poškozenou v trestním řízení byla A. A., která je jeho sestrou a opakovaně sdělovala orgánům činným v trestním řízení, že nesouhlasí s trestním stíháním svého bratra G. A. Poškozenou se stala nejen převodem pohledávky K. D. S., s. r. o., na náhradu škody, ale zejména tím, že došlo k převodu jmění uvedené společnosti na jediného společníka, kterým byla právě A. A., čímž došlo k transformaci (přeměně) jedné osoby v osobu druhou podle zákona č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev.

13. Vrchní soud v Olomouci však posoudil její jednání následovně: „Z pohledu těchto zásad a výkladových pravidel, na nichž je v České republice založeno posuzování všech právních vztahů, je dle odvolacího soudu zcela zřejmé, že účelem uzavření celého souboru smluvních závazků nebylo nic jiného, než zneužití jejich výsledků k pokusu o aplikaci práva A. A. na vyjádření nesouhlasu s trestním stíháním obou obžalovaných. J. S. jako představitel druhé strany smluvních ujednání zjevně nepostupoval na základě zcela svobodné vůle.“ (srov. str. 19 napadeného usnesení, 2. až 3. řádek shora).

14. Podle Vrchního soudu v Olomouci je třeba vykládat § 45 odst. 3 tr. ř. tak, že dopadá pouze na přechod práva, nikoli na převod práva. Odvolací soud „je přesvědčen, že ustanovení o přechodu práv poškozeného na jeho právního nástupce musí být vykládán v souvislosti s účelem samotného trestního řízení, jehož nedílnou součástí je i řízení adhezní. Slouží tak výhradně k zajištění práv subjektů, na něž v důsledku objektivních skutečností práva původního poškozeného přešly například v důsledku úmrtí fyzické osoby, zániku právnické osoby, změně

osoby (*cessio ex lege*), např. přechodu práv na pojišťovnu či zdravotní pojišťovnu apod. Jedná se tedy vždy o přechod práv na základě objektivní skutečnosti (např. úmrtí poškozeného, výplata pojistného na základě pojistných a zákonných podmínek, změna právního subjektu v jeho názvu, rozdělením či sloučením společnosti apod.), byť i smluvním postupem, jehož účelem ovšem není převod práv ke konkrétní pohledávce z náhrady škody. Dohoda o postoupení pohledávky je faktickým převodem podloženým zákonnými podmínkami podle § 1879 a násl. nového občanského zákoníku, umožňující záměnu v osobě věřitele. Je založena na smluvní volnosti umožňující obchod s pohledávkami za podmínek, jež se obsahu základního vymezení podstaty pojmu poškozeného i účelu zajištění jeho procesních práv v trestním řízení zcela vymykají. “Podle názoru odvolacího soudu poškozená „zcela účelově obcházela zákon“ a neměla být jako poškozená vůbec připuštěna k trestnímu řízení. Odvolací soud argumentoval tím, že právo na vyjádření souhlasu s trestním stíháním podle § 163 tr. ř. poškozené nepřisluší, neboť jde o právo osobnostní, které nepřechází na právního nástupce podle § 45 odst. 3 tr. ř. Takové právo nevzniklo ani společnosti K. D. S., s. r. o., a proto je nemohla nabýt ani A. A.

15. Dovolatel poukázal na to, že Nejvyšší soud judikoval ve věci sp. zn. 3 Tdo 709/2010, že § 163 odst. 1 tr. ř. se neuplatní tehdy, je-li poškozeným právnická osoba, neboť u ní nepřipadá v úvahu užití § 100 odst. 2 tr. ř. Pokud jde o obecnou možnost toho, aby právnická osoba byla ve vztahu osoby blízké k osobě fyzické, bylo již před novou civilněprávní úpravou judikováno, že takový vztah je možný (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 1. 8. 2002, sp. zn. 21 Cdo 2192/2001, uveřejněný pod č. 53/2004 Sb. rozh. obč., nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 1. 2010, sp. zn. 29 Cdo 4822/2008). Obviněný zmínil, že účinností zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, se změnilы předpoklady, z nichž vycházel názor Nejvyššího soudu formulovaný v rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 19. 1. 2011, sp. zn. 3 Tdo 709/2010. Dovolatel nesouhlasí ani s tou částí úvahy Vrchního soudu v Olomouci, která odkazuje na § 45 odst. 3 tr. ř., o nemožnosti přechodu práva, neboť v případě poškozené se jedná o transformaci osoby, nikoli o převod či přechod na osobu odlišnou. Obviněný je přesvědčen, že poškozené A. A. příslušelo právo podle § 163 odst. 1 tr. ř., a protože vyjádřila nesouhlas s jeho trestním stíháním, bylo jeho trestní stíhání nepřípustné podle § 11 odst. 1 písm. i) tr. ř.

16. Obviněný z těchto důvodů navrhl, aby Nejvyšší soud zrušil usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 7. 10. 2015, sp. zn. 3 To 42/2015, i rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 25. 11. 2014, sp. zn. 50 T 3/2014, přičemž nenavrhl další postup po zrušení těchto rozhodnutí.

17. Obviněný D. T. podal dovolání prostřednictvím obhájce Mgr. M. K. opírající se o dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. e) tr. ř. Především uvedl, že po zahájení jeho trestního stíhání získala A. A., která je jeho družkou a sestrou

obviněného G. A., na základě smlouvy o postoupení pohledávky ze dne 27. 9. 2013 od původní poškozené společnosti K. D. S., s. r. o., pohledávku na náhradu škody ve výši 196 653,56 EUR s příslušenstvím vůči obviněným. Na základě smlouvy o převodu obchodních podílů ze dne 27. 9. 2013 nabyla A. A. od původních společníků J. S. a K. M. podíly ve společnosti K. D. S., s. r. o., a stala se tak jediným společníkem této společnosti. Jako jediná společnice společnosti K. D. S., s. r. o., následně uskutečnila převod jmění společnosti K. D. S., s. r. o., na sebe jako fyzickou osobu a veškerá práva a povinnosti této společnosti přešly na ni jako na univerzálního právního nástupce. Společnost K. D. S., s. r. o., zanikla výmazem z obchodního rejstříku. Tento převod jmění společnosti K. D. S., s. r. o., na A. A. byl završen pravomocným usnesením Krajského soudu v Ostravě ze dne 7. 5. 2014, č. j. A 21217-RD9/KSOS, Fj 23953/2014. Podáním ze dne 12. 5. 2014 poškozená A. A. vyslovila podle § 163 tr. ř. nesouhlas s trestním stíháním obviněných D. T. a G. A.

18. Soud prvního stupně však jejich trestní stíhání nezastavil a vydal odsuzující rozsudek ze dne 25. 11. 2014, sp. zn. 50 T 3/2014. V odůvodnění rozsudku soud prvního stupně uvedl, že převod pohledávky na náhradu škody a převzetí jmění A. A. byly účelovými úkony učiněnými ve snaze vytvořit stav, který by mohl vést k zastavení trestního stíhání obviněných. Soud prvního stupně nepřihlížel k nesouhlasu poškozené A. A. s trestním stíháním obviněných proto, že podle § 45 odst. 3 tr. ř. sice na právního nástupce přecházejí práva, která trestní řád přiznává poškozenému, ale jen jde-li o uplatnění nároku na náhradu škody nebo na vydání bezdůvodného obohacení. Právo vyjádřit souhlas či nesouhlas s trestním stíháním nepřechází na právního nástupce, neboť se jedná o osobní právo. Obviněný podal v zákonné lhůtě odvolání proti všem výrokům rozsudku soudu prvního stupně, které se ho dotýkaly, a to z důvodu jejich nesprávnosti. V odvolání zdůrazňoval především skutečnost, že jeho trestní stíhání je nepřipustné podle § 11 odst. 1 písm. i) tr. ř., neboť jediný poškozený, a to jeho družka A. A., odešla podle § 163 tr. ř. souhlas s jeho trestním stíháním, jakož i s trestním stíháním obviněného G. A., který je bratrem poškozené. Vrchní soud v Olomouci usnesením ze dne 7. 10. 2015, sp. zn. 3 To 42/2015, jeho odvolání podle § 256 tr. ř. zamítl. Stejně tak zamítl odvolání obviněného G. A. i poškozené a zúčastněné osoby A. A.

19. Obviněný poukázal na to, že podle názoru odvolacího soudu § 45 odst. 3 tr. ř. zakotvuje možnost přechodu práv z poškozeného na právního nástupce výhradně ve vztahu k nároku na náhradu škody. Některá práva však nepřecházejí, zejména osobnostní práva na vyjádření souhlasu s trestním stíháním podle § 163 tr. ř. Při odůvodnění těchto závěrů odkazoval na usnesení Nejvyššího soudu uveřejněné pod č. 10/2012 Sb. rozh. tr., podle něhož právnické osobě takové osobnostní právo nenáleží. Podle odvolacího soudu původní poškozená společnost K. D. S., s. r. o., neměla právo vyslovit nesouhlas s trestním stíháním, a proto právo nemohlo přejít na A. A. jako poškozenou, neboť nikdo nemůže převést na

jiného více práv, než má sám. Odvolací soud dovodil, že soud prvního stupně vzhledem k rozpornému postavení A. A., jako poškozené a současně i jako zúčastněné osoby, jí vůbec neměl přiznat postavení poškozené. Obviněný namítl, že rozhodnutím odvolacího soudu bylo porušeno jeho ústavně zaručené právo na spravedlivý proces.

20. Obviněný z těchto důvodů navrhl, aby Nejvyšší soud zrušil usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 7. 10. 2015, sp. zn. 3 To 42/2015, zrušil také rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 25. 11. 2014, sp. zn. 50 T 3/2014, ve výrocích, které se ho dotýkají, tedy ve výroku o vině, trestu i výrocích o propadnutí částky 470 000 Kč, propadnutí motorového vozidla zn. Ford Mondeo a ve výroku o zabránění vozidla zn. Mercedes Benz E320 CDI A. A., a aby sám rozhodl, že se trestní stíhání obviněného D. T. zastavuje.

21. Nejvyšší státní zástupce v písemném vyjádření k dovolání obviněných uvedl, že obviněný G. A. opřel dovolání o dovolací důvody uvedené v § 265b odst. 1 písm. a) a g) tr. ř., avšak z obsahu dovolání vyplývá, že ve skutečnosti obviněný uplatnil dovolací důvody podle § 265b odst. 1 písm. e) a g) tr. ř. Nejvyšší státní zástupce nepovažuje námitky obviněného za důvodné. Pokud jde o subjektivní stránku, ta vyplývá z tzv. skutkové věty výroku o vině rozsudku soudu prvního stupně ve spojení s usnesením odvolacího soudu. Přímou z povahy věci je vyloučeno, aby obvinění jednali z nedbalosti, či dokonce zcela nezaviněně. Naplněna byla i objektivní stránka zločinu. Z tzv. skutkové věty výroku rozsudku o vině vyplývá nejen to, že se obvinění obohatili (o prostředky vylákané od poškozené společnosti), nýbrž i to, že uvedli poškozenou společnost v omyl (vyvolání zdání solidnosti, předstírání zájmu o dodání zboží atd.), přičemž tím způsobili poškozené společnosti škodu velkého rozsahu (konkrétně 5 035 314,40 Kč). Nejvyšší státní zástupce nepokládá za důvodnou ani výtku údajného nesprávného posouzení škody. Škodou na straně poškozené společnosti je ten objem peněžních prostředků, který bez právního důvodu opustil účty poškozené společnosti, neboť právě o tyto peněžní prostředky byla poškozená společnost připravena. V této souvislosti poukázal na rozhodnutí Nejvyššího soudu ve věci sp. zn. 4 Tdo 1426/2015, v němž je vysloven právní názor, že výhrada dovolatelů, že by ze způsobené škody velkého rozsahu měla být odečtena částka odpovídající DPH, je nedůvodná.

22. Obviněný dále namítl „nezákonnost trestu propadnutí věci“, protože vozidlo zn. Audi údajně nabyl od předchozího vlastníka ještě před spácháním trestné činnosti. V tomto případě byly splněny veškeré zákonné podmínky pro uložení tohoto trestu, což soudy řádně odůvodnily (srov. str. 17 rozsudku krajského soudu a str. 28–29 usnesení vrchního soudu).

23. K námitce obviněného, že soudní rozhodnutí jsou v rozporu se zásadou *ultima ratio*, nejvyšší státní zástupce odkázal na str. 25 a 26 napadeného usnesení vrchního soudu, kde je tato výhrada obviněného vyvrácena. Dodal, že nesprávná je základní premisa obviněného, že A. A. byla poškozenou trestným činem, a pro-

to nelze dovozovat porušení principu *ultima ratio* s odkazem na její stanovisko. Otázku předpokladů § 12 odst. 2 tr. zákoníku je zásadně nezbytné posuzovat vždy *ex ante*, tedy podle toho, jak se věc jevila v době páchání trestné činnosti. Společenskou škodlivost určitého činu je nutno posuzovat k okamžiku, kdy k jednání došlo, přičemž jednání obviněného vykazovalo vysokou společenskou škodlivost vzhledem k velkému rozsahu způsobené škody. Nejvyšší státní zástupce nepřisvědčil ani námitce obviněného o existenci extrémního rozporu mezi provedenými důkazy a učiněnými skutkovými závěry. Podle nejvyššího státního zástupce tato výhrada zcela postrádá opodstatnění.

24. K dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. e) tr. ř., který uplatnil obviněný G. A. i obviněný D. T., nejvyšší státní zástupce uvedl, že Vrchní soud v Olomouci vyvrátil tuto námitku v usnesení napadeném dovoláním na str. 15–25. Dospěl k závěru, že „smlouvou o převedení pohledávky na náhradu škody, resp. převzetím společnosti a její následnou likvidací na ni jako na právního nástupce podle § 45 odst. 3 tr. ř. nepřešlo právo k vyjádření souhlasu s trestním stíháním obou obviněných podle § 163 tr. ř.“ (str. 24 napadeného usnesení). Podle názoru nejvyššího státního zástupce základní důvod, proč námitka nedostatku souhlasu s trestním stíháním obviněných neobstojí, spočívá v posouzení otázky, zda A. A. byla vůbec poškozenou trestným činem. Nejvyšší státní zástupce zaujal k této otázce negativní stanovisko. Zákonodárce definoval poškozeného v § 43 odst. 1 tr. ř. taxativním výčtem, z čehož lze *per eliminationem* dovodit, že žádná jiná osoba než ta, která je ve výčtu uvedena, není poškozeným ve smyslu platného trestního řádu. Ustanovení § 45 odst. 3 tr. ř., ve kterém je stanoveno, že pokud jde „o uplatnění nároku na náhradu škody, přecházejí práva, která tento zákon přiznává poškozenému, i na jeho právního nástupce“, neznamená, že by se z právního nástupce poškozeného stával „nový“ poškozený. Takový výklad by odporoval znění § 43 odst. 1 tr. ř. a neodpovídal by ani dikci samotného § 45 odst. 3 tr. ř., který ve vztahu k uplatnění nároku na náhradu škody a s ním souvisejících práv hovoří o přechodu na právního nástupce, nikoliv o tom, že by se z právního nástupce stával poškozený v úzkém slova smyslu. Otázku, kdo je poškozeným v úzkém slova smyslu podle § 43 odst. 1 tr. ř., je třeba posuzovat zásadně *ex ante*, tedy s ohledem na okolnosti, které zde byly v době páchání trestného činu (arg. „Ten, komu bylo trestným činem ublíženo...“). Dále lze dovodit, že poškozeným podle § 43 odst. 1 tr. ř. se člověk (či právnická osoba) stává v důsledku trestného činu, nikoliv v důsledku právního nástupnictví. Právní nástupce se tedy s ohledem na znění § 43 odst. 1 tr. ř. a § 45 odst. 3 tr. ř. nestává poškozeným, „pouze“ na něj přecházejí práva poškozeného ve vztahu k uplatnění nároku na náhradu škody či vydání bezdůvodného obohacení. Nejvyšší státní zástupce na základě těchto skutečností uzavřel, že jestliže A. A. nebyla poškozenou trestným činem ve smyslu § 43 odst. 1 tr. ř., nepřicházel v úvahu ani její eventuální nesouhlas s trestním stíháním podle § 163 odst. 1 tr. ř., neboť podmínka souhlasu je spojena

právě jen s osobou poškozeného. Ustanovení § 163 odst. 1 tr. ř. se výslovně zmiňuje o souhlasu „poškozeného“ podle § 43 odst. 1 tr. ř., nikoliv o souhlasu toho, na koho přešla práva týkající se nároku na náhradu škody podle § 45 odst. 3 tr. ř. Nejvyšší státní zástupce proto považuje za nedůvodné námitky obviněných, že jejich trestní stíhání bylo nepřipustné.

25. Nejvyšší státní zástupce z těchto důvodů navrhl, aby Nejvyšší soud odmítl dovolání obou obviněných podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. jako zjevně neopodstatněná.

č. 49

III.

Přípustnost dovolání

26. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 265c tr. ř.) zjistil, že dovolání obviněných jsou přípustná [§ 265a odst. 1, odst. 2 písm. a) tr. ř.], byla podána obviněnými jako osobami oprávněnými prostřednictvím obhájců [§ 265d odst. 1 písm. b), odst. 2 tr. ř.], v zákonné lhůtě a na místě, kde lze dovolání učinit (§ 265e odst. 1, odst. 2 tr. ř.). Dovolání mají v podstatě obligatorní obsahové náležitosti dovolání stanovené v § 265f odst. 1 tr. ř.

IV.

Důvodnost dovolání

27. Nejvyšší soud shledal, že dovolání obou obviněných jsou zjevně neopodstatněná.

28. K důvodu dovolání uvedenému v § 265b odst. 1 písm. e) tr. ř., na který odkázali oba obvinění, dovolací soud uvedl:

29. Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. e) tr. ř. je dán tehdy, jestliže v trestní věci existoval některý z obligatorních důvodů taxativně uvedených v § 11 odst. 1, 4 nebo v § 11a tr. ř., pro který nelze trestní stíhání zahájit, a pokud již bylo zahájeno, musí být zastaveno. Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. e) tr. ř., který spočívá v tom, že příslušný orgán činný v trestním řízení – v závislosti na tom, kdy důvod nepřipustnosti trestního stíhání vyšel najevo – nerozhodl o zastavení trestního stíhání a místo rozhodnutí o zastavení trestního stíhání došlo k jinému rozhodnutí, zejména k odsuzujícímu rozsudku, které je pro obviněného méně příznivé.

30. Obviněný D. T. konkrétně namítá, že jeho trestní stíhání bylo nepřipustné, protože A. A., která je jeho družkou, jako poškozená projevila podle § 163 odst. 1 tr. ř. nesouhlas s jeho trestním stíháním, ale i s trestním stíháním jejího bratra G. A. Obviněný D. T. dovozuje oprávnění A. A. podle § 163 odst. 1 tr. ř. z toho, že smlouvou ze dne 27. 9. 2013 uzavřenou s poškozenou společností K. D. S., s. r. o., převzala pohledávku na náhradu škody ve výši 196 653,56 EUR s příslu-

šenstvím a dále že na základě smlouvy o převodu obchodních podílů ze dne 27. 9. 2013 nabyla od původních společníků podíly v poškozené společnosti, a stala se tak jediným společníkem této společnosti.

č. 49

31. Oba obvinění uplatnili tuto námitku v odvoláních, avšak vrchní soud jako soud odvolací jí nepřisvědčil. Poukázal přitom na pojem a rozsah práv poškozeného podle § 43 a násl. tr. ř. i na § 45 odst. 3 tr. ř., které zakotvuje podmínky pro přechod práv, která zákon přiznává poškozenému. Dospěl k závěru, že i z hlediska jazykového výkladu § 45 odst. 3 tr. ř. je třeba vycházet z pojmu přechodu práv, a nikoliv převodu práva. Podle názoru odvolacího soudu poškozené právnické osobě K. D. S., s. r. o., vůbec nevzniklo právo k vyjádření souhlasu či nesouhlasu s trestním stíháním obou obviněných, a proto taková práva nemohla nabýt ani A. A. jako fyzická osoba, přestože byla v blízkém vztahu k obviněným předpokládaným v § 163 odst. 1 tr. ř. Vrchní soud v Olomouci učinil správné právní závěry, pokud jde o tuto námitku obviněných. Nejvyšší soud k nim pouze dodává následující:

32. Podle § 265b odst. 1 písm. e) tr. ř. lze dovolání podat, jestliže bylo proti obviněnému vedeno trestní stíhání, ačkoliv podle zákona bylo nepřipustné.

33. Podle § 11 odst. 1 písm. i) tr. ř. trestní stíhání nelze zahájit, a bylo-li již zahájeno, nelze v něm pokračovat a musí být zastaveno, je-li trestní stíhání podmíněno souhlasem poškozeného a souhlas nebyl dán nebo byl vzat zpět.

34. V § 43 tr. ř. je upraveno postavení poškozeného. Podle § 43 odst. 1 tr. ř. ten, komu bylo trestným činem ublíženo na zdraví, způsobena majetková nebo nemajetková újma, nebo ten, na jehož úkor se pachatel trestným činem obohatil (poškozený), má právo činit návrhy na doplnění dokazování, nahlížet do spisu (§ 65), zúčastnit se hlavního líčení a veřejného zasedání, konaného o odvolání, a před skončením řízení se k věci vyjádřit. Podle § 43 odst. 3 tr. ř. poškozený je oprávněn také navrhnout, aby soud v odsuzujícím rozsudku uložil obžalovanému povinnost nahradit v penězích škodu nebo nemajetkovou újmu, jež byla poškozenému trestným činem způsobena, nebo vydat bezdůvodné obohacení, které obžalovaný na jeho úkor trestným činem získal. Návrh je třeba učinit nejpozději u hlavního líčení před zahájením dokazování (§ 206 odst. 2 tr. ř.). Z návrhu musí být patrné, z jakých důvodů a v jaké výši se nárok na náhradu škody nebo nemajetkové újmy uplatňuje nebo z jakých důvodů a v jakém rozsahu se uplatňuje nárok na vydání bezdůvodného obohacení.

35. Podle § 45 odst. 3 tr. ř., jde-li o uplatnění nároku na náhradu škody nebo na vydání bezdůvodného obohacení (§ 43 odst. 3 tr. ř.), přecházejí práva, která tento zákon přiznává poškozenému, i na jeho právního nástupce.

36. V § 163 odst. 1 tr. ř. je upraveno trestní stíhání se souhlasem poškozeného. U taxativně vyjmenovaných trestných činů, mezi nimiž je i trestný čin podvodu podle § 209 tr. zákoníku, trestní stíhání proti tomu, kdo je ve vztahu k poškozenému osobou, vůči níž by měl poškozený jako svědek právo odepřít výpověď (§ 100

odst. 2 tr. ř.), lze zahájit a již v zahájeném trestním stíhání pokračovat pouze se souhlasem poškozeného. Je-li poškozených jedním skutkem několik, postačí souhlas byť jen jednoho z nich.

37. Podle § 100 odst. 2 tr. ř. svědek je oprávněn odepřít vypovídat, jestliže by výpověď způsobil nebezpečí trestního stíhání sobě, svému příbuznému v pokolení přímém, svému sourozenci, osvojiteli, osvojenci, manželu, partneru nebo druhu, anebo jiným osobám v poměru rodinném nebo obdobném, jejichž újmu by právem pocíťoval jako újmu vlastní.

38. Nejvyšší soud přisvědčil právnímu názoru Vrečního soudu v Olomouci prezentovanému v napadeném usnesení na str. 17–25, který vychází z toho, že dne 27. 9. 2013 A. A. uzavřela s oběma jednateli společnosti K. D. S., s. r. o., smlouvu o postoupení pohledávky na náhradu škody ve výši 196 653,56 EUR uplatněné zmíněnou společností s tím, že nebylo dosud nic vymoženo. Podle čl. II. odst. 1 smlouvy se zavázala za postoupení pohledávky označené v čl. I. odst. 1 této smlouvy jako postupník zaplatit postupiteli úplatu, jejíž výše a způsob placení je sjednána v dodatku č. 1 k této smlouvě, který tvoří nedílnou součást obsahu této smlouvy o postoupení pohledávky. Podle čl. III. odst. 4 se účastníci smlouvy dohodli, že obsah smlouvy a obsah dodatku č. 1 k této smlouvě je důvěrný a je předmětem obchodního tajemství, a zavazují se, že jeho obsah nezveřejní a budou jej uchovávat v tajnosti. To se netýká předložení této smlouvy orgánům činným v trestním řízení, jakož i dlužníkům. Dodatek č. 1 však k tomuto podání nepřipojila a ani později jej nepředložila orgánům činným v trestním řízení.

39. Obdobně tomu bylo také se smlouvou o převodu obchodních podílů uvedené společnosti, podle níž měla A. A. jako nabyvatelka zaplatit každému ze společníků částku 2 500 000 Kč do advokátní úschovy, a to na základě zvlášť uvedených podmínek smlouvy o advokátní úschově. V souvislosti s těmito skutkovými zjištěními nelze přehlédnout ani zjištění soudu prvního stupně, který považoval A. A. za poškozenou, avšak uvedl, že postoupení pohledávky na náhradu škody i převod celého obchodního podílu společnosti K. D. S., s. r. o., na A. A., jakož i uplatnění tohoto nároku byly úkony zcela účelové, protože k nim došlo až v době probíhajícího trestního řízení a po zajištění peněz při domovní prohlídce u obviněného D. T. a po zajištění osobních vozidel obou obviněných i A. A., jako věcí tvořících výnos z trestné činnosti či přinejmenším částečně pořízených z peněz pocházejících z trestné činnosti. Soud prvního stupně také na základě skutkových zjištění zcela správně poukázal na to, že A. A. prokazatelně neměla finanční prostředky na úhradu kupní ceny za převod obchodních podílů v celkové výši 5 000 000 Kč, když nedlouho předtím čerpala úvěr na pořízení rodinného domu ve výši přes 1 500 000 Kč a řadu let pobírala plat pohybující se ročně ve výši kolem 180 000 Kč a v době před nákupem obchodních podílů byla řadu měsíců na mateřské dovolené. Učinil závěr, že formálně došlo k postoupení pohledávky na náhradu škody i k převodu obchodních podílů společnosti K. D. S., s. r. o., na

A. A., avšak jednalo se o zjevně účelové úkony, které měly zabránit trestnímu postihu obviněných G. A. a D. T. jako osob jí blízkých. Z těchto skutkových zjištění vychází i odůvodnění rozhodnutí odvolacího soudu, podle něhož A. A. zcela otevřeně zdůrazňovaným, komplikovaným a nepochybně s odbornou právní pomocí účelově realizovaným postupem směřovala k zajišťování podmínek k tomu, aby zamezila trestnímu stíhání a odsouzení svého bratra a druhu.

40. Odvolací soud se podrobně zabýval pojmem a rozsahem práv poškozeného podle § 43 a násl. tr. ř. s tím, že je nutné vykládat tyto pojmy v souvislosti s účelem trestního řízení podle § 1 tr. ř., který spočívá v náležitém zjištění trestných činů, jejich pachatelů a zajištění toho, aby byli podle zákona spravedlivě potrestáni. Ustanovení § 45 odst. 3 tr. ř., které zakotvuje podmínky pro přechod práv, která zákon přiznává poškozenému výhradně jen k uplatnění nároku na náhradu škody nebo vydání bezdůvodného obohacení. Zdůraznil přitom, že také jazykový výklad § 45 odst. 3 tr. ř. vychází z přechodu práv, a nikoliv z převodu práva. Vrchní soud v Olomouci se neztotožnil s odvolací argumentací odvolatelů, že vstupem do práv původní poškozené společnosti získala A. A. jako právní nástupce veškerá práva poškozeného podle trestního řádu. Mezi práva, která na poškozeného nepřecházejí, podle něj nepochybně patří právě osobnostní práva k vyjádření souhlasu poškozeného s trestním stíháním obviněného podle § 163 tr. ř. Odvolací soud k tomu uvedl, že tento závěr vyplývá ze samotné podstaty tohoto ustanovení, jež je určeno k řešení specifických kolizí veřejného zájmu a zájmu poškozeného. Představuje průlom do zásad legality a oficiality trestního řízení u vyjmenovaných trestných činů, u nichž existuje rozpor mezi veřejným zájmem na trestním stíhání pachatele trestného činu a zájmem poškozeného, který má blízký vztah k pachateli a který může být v důsledku potrestání pachatele nepřímo také postižen. Takové osobnostní právo svědčí proto výhradně fyzické osobě (srov. č. 10/2012 Sb. rozh. tr.), a nikoliv poškozené společnosti, která je osobou právnickou. Zmíněné osobnostní právo nepřechází ani na dědice poškozeného, který zemřel (srov. č. 56/2009 Sb. rozh. tr.). Podle názoru odvolacího soudu právo k vyjádření souhlasu s trestním stíháním obou obžalovaných poškozené právnické osobě K. D. S., s. r. o., vůbec nevzniklo. A. A. proto nemohla vůbec získat od poškozené takové právo, protože poškozená společnost na ni nemohla převést více práv, než měla sama (zásada *nemo plus iuris ad alium transferre potest quam ipse habet*). Z podmínek § 45 odst. 3 tr. ř. a obsahu jednotlivých formálně uzavřených smluv A. A. je ostatně zcela zřejmé, že mělo jít výhradně jen o právní nástupnictví k uplatnění nároku na náhradu škody. Nejvyšší soud shledal tyto právní závěry zcela správnými.

41. Z hlediska naplnění důvodu dovolání podle § 265b odst. 1 písm. e) tr. ř. je významné posouzení dvou otázek. Za první, zda A. A. se stala poškozenou v důsledku postoupení pohledávky na náhradu škody, a dále, zda v kladném případě jí vzniklo oprávnění podle § 163 odst. 1 tr. ř. vyslovit nesouhlas s trestním stíháním

ním obviněného G. A., který je jejím bratrem, a obviněného D. T., který je jejím druhem.

42. Krajský soud v Ostravě v rozsudku ze dne 25. 11. 2014, sp. zn. 50 T 3/2014, považoval A. A. za poškozenou, jak je zřejmé z výroku o náhradě škody učiněného v adhezním řízení, kterým tento soud rozhodl, že podle § 229 odst. 1 tr. ř. se poškozená A. A., trvale bytem F.-M., odkazuje s nárokem na náhradu škody na řízení ve věcech občanskoprávních. O tom, že ji považoval za poškozenou, svědčí i odůvodnění tohoto výroku na str. 17 a 18 zmíněného rozsudku, a to přesto, že soud prvního stupně vyslovil pochybnosti o tom, zda A. A. měla prostředky na úplatu ze smlouvy z postoupení pohledávky na náhradu škody vzhledem k jejím příjmům, dluhům a sociálnímu postavení. Posouzení těchto podmínek vedlo soud prvního stupně k názoru, že k postoupení pohledávky na náhradu škody společností K. D. S., s. r. o., za společností V. I. S., s. r. o., i k převodu obchodních podílů společnosti K. D. S., s. r. o., na ni formálně došlo, avšak jednalo se o úkony zjevně účelové, vedené pouze snahou záměrně vytvářet umělé podmínky pro zabránění dalšímu trestnímu postihu osob jí blízkých.

43. Právní názor, že A. A. se v důsledku postoupení pohledávky na náhradu škody stala poškozenou v trestní věci dovolatelů, je správný. Odpovídá výkladu § 45 odst. 3 tr. ř. i dosavadní judikatuře Nejvyššího soudu i Ústavního soudu. Nejvyšší soud v usnesení ze dne 13. 6. 2007, sp. zn. 5 Tdo 609/2007, mimo jiné uvedl, že z formulace zmíněného ustanovení trestního řádu o přechodu práv poškozeného nelze dovodit, že by jakýmkoli způsobem omezovalo okruh osob, které se staly podle zvláštních právních předpisů právními nástupci poškozeného v trestním řízení. Tento názor pokládá za správný a odkazuje na něj i Ústavní soud ve svém rozhodnutí ze dne 5. 3. 2008, sp. zn. I. ÚS 2512/07, kterým odmítl ústavní stížnost stěžovatele M. N., kterou podal mimo jiné také proti usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. 6. 2007, sp. zn. 5 Tdo 609/2007.

44. Nástupnictvím poškozeného v trestním řízení a předvídatelností soudního rozhodnutí se zabýval Ústavní soud také ve svém nálezu ze dne 25. 7. 2013, sp. zn. I. ÚS 3269/12. Odkázal v něm na obsah usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. 6. 2007, sp. zn. 5 Tdo 609/2007, a dále uvedl: „Podle ustanovení § 43 odst. 1 tr. ř. je poškozeným, který má v trestním řízení nárok na náhradu škody, mimo jiné ten, komu byla trestným činem způsobena majetková škoda. Takovému účastníkovi řízení vznikají i zde uvedená procesní práva včetně možnosti navrhnout, aby soud v odsuzujícím rozsudku uložil obviněnému povinnost nahradit tuto škodu (§ 43 odst. 3 tr. ř.). Podle § 45 odst. 3 tr. ř., jde-li o uplatnění nároku na náhradu škody podle předchozího ustanovení, přecházejí práva, která trestní řád přiznává poškozenému, i na jeho právního nástupce. Názor obviněného, že právním nástupcem poškozeného nemůže být ten, komu byla pohledávka vůči pachateli trestného činu smluvně postoupena, není správný. Z formulace ustanovení trestního řádu o přechodu práv poškozeného nelze dovodit, že by

jakýmkoli způsobem omezovalo okruh osob, které se staly podle zvláštních právních předpisů právními nástupci poškozeného v trestním řízení. Komentář k trestnímu řádu (ŠÁMAL, P. a kol. Trestní řád. Komentář. I. díl. 5 vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 321) uvádí příklady, které mohou v soudní praxi nastat. Jedná-li se o úmrtí fyzické osoby, budou jejím právním nástupcem dědici, v případě zániku právnické osoby nebo převodu či přechodu práv právnické osoby pak právním nástupcem může být i jiná právnická osoba. Dosavadní výklad ustanovení § 45 odst. 3 tr. ř. připouští rovněž změnu osoby poškozeného v průběhu trestního řízení, v takové situaci právní nástupce pokračuje ve výkonu práv, resp. vstupuje přímo do práv poškozeného. Uplatnil-li poškozený již svůj nárok podle § 43 odst. 3 tr. ř., nemusí tak znovu činit právní nástupce, jen je třeba, aby dal výslovně najevo, že hodlá ve výkonu práv poškozeného pokračovat.“ Jestliže Vrchní soud v Olomouci jako soud odvolací zpochybňuje přechod práva na náhradu škody na právní nástupkyni poškozené společnosti, vychází z nesprávného právního názoru.

45. Další významnou otázkou je posouzení, zda po sukcesi podle § 45 odst. 3 tr. ř. byla poškozená A. A. oprávněna k prohlášení podle § 163 odst. 1 tr. ř., že nesouhlasí s trestním stíháním dovolatelů. Nejvyšší soud je toho názoru, že právní nástupnictví (sukcese) upravené v § 45 odst. 3 tr. ř. je omezeno pouze a výslovně na dva nároky, a to uplatnění nároku na náhradu škody nebo na vydání bezdůvodného obohacení. Jenom ve vztahu k těmto nárokům přecházejí práva, která tento zákon přiznává poškozenému, na jeho právního nástupce. Žádné další nároky, resp. žádná další práva, zejména právo udělit nebo odepřít souhlas s trestním stíháním podle § 163 odst. 1 tr. ř., nemohou plynout z takového nástupnictví.

46. Poškozená A. A. vyjádřila nesouhlas s trestním stíháním obviněných – dovolatelů – podáním ze dne 29. 9. 2013, které bylo doručeno Policii České republiky, Krajskému ředitelství Policie Moravskoslezského kraje, odbor hospodářské kriminality v O., dne 30. 9. 2013. Nesouhlas odůvodnila tím, že vstoupila do postavení poškozeného smlouvou o postoupení pohledávky na náhradu škody ze dne 27. 9. 2013, kterou uzavřela se společností K. D. S., s. r. o, kterou nabyla pohledávku ve výši 196 653,56 EUR s veškerým příslušenstvím. Současně uvedla, že je sestrou obviněného G. A. a družkou obviněného D. T., s nímž žila před jeho vzetím do vazby ve společné domácnosti a který je otcem její dcery S. A. Z těchto skutečností dovozuje, že podle § 163 tr. ř. je nezbytný její souhlas s trestním stíháním zmíněných obviněných, a proto vyslovila nesouhlas s jejich trestním stíháním podle § 163 odst. 1 tr. ř. Navrhla také, aby trestní stíhání obviněných bylo podle § 172 odst. 1 písm. d) tr. ř. zastaveno s tím, že jako poškozená nehodlá uplatňovat jakoukoli pohledávku vůči obviněným, protože nepociťuje žádnou újmu, která by jejich jednáním měla vzniknout společnosti.

47. Krajský soud v Ostravě jako soud prvního stupně dospěl k závěru, že právo poškozeného udělit souhlas či odepřít souhlas s trestním stíháním obviněných ne-

přechází na právní nástupce poškozeného, protože se jedná o jeho osobní právo. Poukázal na to, že podle § 45 odst. 3 tr. ř. sice přecházejí práva, která trestní řád přiznává poškozenému, na jeho právního nástupce, ale jen tehdy, jestliže uplatní nárok na náhradu škody nebo na vydání bezdůvodného obohacení. S tímto právním názorem se ztotožnil i Vrchní soud v Olomouci jako soud odvolací, byť uvedl ještě další okolnosti k tomu, proč A. A. nemohla odepřít souhlas s trestním stíháním obviněných, dospěl k věcně správnému názoru, když se neztotožnil s odvolací argumentací dovolatelů G. A. a D. T., že vstupem do práv původního poškozeného získává jeho právní nástupce veškerá práva poškozeného podle trestního řádu. O nesprávnosti takového názoru podle něj svědčí např. také § 310a tr. ř., podle kterého práva poškozeného podle § 309 a 311 tr. ř. (vyjádření souhlasu poškozeného s narovnáním a práva s tím spojená) nepřísluší tomu, na koho pouze přešel nárok na náhradu škody nebo na vydání bezdůvodného obohacení. Nejvyšší soud pro úplnost dodává k otázce podmíněnosti trestního stíhání souhlasem poškozeného, že udělení souhlasu k trestnímu stíhání podle § 163 odst. 1 tr. ř. je právem, které se váže pouze na osobu poškozeného a nemůže dědictvím přecházet na jeho dědice (srov. č. 54/1998 Sb. rozh. tr.). Nejvyšší soud na základě výše zmíněných právních úvah zjistil, že námitky obou dovolatelů nenaplnují dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. e) tr. ř.

48. V dalším se Nejvyšší soud vypořádal s námitkami, jež obviněný G. A. uplatnil s odkazem na důvod dovolání uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. Nejvyšší soud shledal, že dovolání obou obviněných netrpí vadami vytýkanými v dovoláních a jsou zjevně neopodstatněná. Proto obě dovolání odmítl podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř.

Č. 50

č. 50

Subsidiarita trestní represe

§ 12 odst. 2 tr. zákoníku

Zásadu subsidiarity trestní represe (trestní postih jako prostředek *ultima ratio*) ve smyslu § 12 odst. 2 tr. zákoníku nelze chápat tak, že trestní odpovědnost je vyloučena, když poškozená nebo jiná oprávněná osoba, na jejíž úkor byl trestný čin spáchán, se domáhala nápravy protiprávního stavu prostředky civilního práva, tedy že paralelně uplatňovala jiný druh odpovědnosti za protiprávní jednání, např. odpovědnost občanskoprávní. Proto není vyloučeno souběžné uplatnění trestní odpovědnosti spolu s jiným druhem odpovědnosti, který nevytváří překážku věci rozhodnuté s účinkem *ne bis in idem*. To platí tím spíše, jestliže pachatel vědomě zneužil prostředky civilního práva k tomu, aby se na úkor oprávněné osoby obohatil nebo si zajistil jiné výhody, a to způsobením škody či jiné újmy. Trestní odpovědnost by byla vyloučena pouze v situacích, kdy uplatněním jiného druhu odpovědnosti lze dosáhnout splnění všech funkcí odpovědnosti a další represe již není nutná.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 8. 2016, sp. zn. 8 Tdo 803/2016, ECLI:CZ:NS:2016:8.TDO.803.2016.1)

Nejvyšší soud odmítl dovolání obviněného M. S. proti usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 8. 9. 2015, sp. zn. 2 To 10/2015, jako odvolacího soudu v trestní věci vedené u Krajského soudu v Ostravě pod sp. zn. 32 T 2/2006.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Rozsudkem Krajského soudu v Ostravě ze dne 27. 11. 2014, sp. zn. 32 T 2/2006, byl obviněný M. S. uznán vinným zvláště závažným zločinem zpronevěry podle § 206 odst. 1, odst. 5 písm. a) tr. zákoníku. Podle skutkových zjištění soudu se ho dopustil skutkem popsaným tak, že jako jeden ze čtyř jednatelů a společníků obchodní společnosti A. S. & syn, s. r. o., se sídlem D. L., okres K. (dále „společnost A.“), s oprávněním jednat za tuto obchodní společnost samostatně, s výjimkou věcí týkajících se převodů nemovitostí a investic do nemovitého majetku, nejméně v době od 25. 1. 2005 do 29. 6. 2007, u vozidla zn. Axor 1840 LS do dne 23. 7. 2007, v sídle výše uvedené obchodní společnosti v D. L.

a na pracovišti této obchodní společnosti v objektu areálu elektrárny v obci D., okres K., i jinde, v úmyslu přisvojit si osm motorových vozidel a návěsů, a to tři cisternové návěsy zn. Spitzer SF 2737/2P, tři tahače návěsů zn. Axor 1840 LS, dva sklápěcí nákladní automobily zn. Mercedes-Benz, typ Actros 4140 K a typ Actros 4141 K, které v době po skončení nájemní smlouvy se společností M.-B. Ch. W. B., s. r. o., P. (dále jen „společnost M.-B.“), ke dni 29. 9. 2004 užíval s vědomím vlastníka těchto vozidel a návěsů – obchodní společnosti D. Ch. S. B., s. r. o., P. (dále „společnost D. Ch.“)

nejdříve v měsících listopadu až prosinci 2004 v blíže nezjištěných dnech po obdržení faktur vydaných obchodní společností D. Ch. dne 1. 11. 2004 na prodej shora specifikovaných vozidel, po převzetí technických průkazů od motorových vozidel a návěsů dne 22. 12. 2004 a po spolupodepsání dohod o předčasném zániku smluv o operativním leasingu motorových vozidel a návěsů ke dni 1. 11. 2004 téhož dne, nechal zapsat ve dnech 27. 12. 2004 a 28. 12. 2004 v evidenci motorových vozidel Městského úřadu O. jako držitele těchto motorových vozidel a návěsů společnost A., neprovedl dojednanou současnou zpětnou změnu tohoto zápisu na vlastníka – společnost D. Ch., technické průkazy si ponechal a této obchodní společnosti je nevrátil,

v měsíci lednu 2005 nechal formou dobropisů s datem 12. 1. 2005 stornovat faktury vydané společností A. v prosinci 2004 ke dni 1. 11. 2004 za účelem provedení dohodnutého zpětného převodu předmětných motorových vozidel a návěsů na společnost D. Ch., nové nájemní smlouvy nepodepsal, úhradu za užívaná motorová vozidla a návěsy ani zčásti neprovedl, nechal je zařadit do majetku své společnosti ke dni 1. 11. 2004, po výzvě k vrácení těchto vozidel ze dne 21. 1. 2005, která mu byla doručena 25. 1. 2005, shora specifikovaná motorová vozidla a návěsy nevrátil, tyto užíval, jako by společnost A. byla jejich vlastníkem, přičemž na opakované výzvy faktického vlastníka ke vrácení vozidel nereagoval až do 29. 6. 2007 a 23. 7. 2007, kdy mu byla předmětná vozidla odebrána formou exekuce, ačkoliv si byl vědom, že podle dohod o předčasném zániku smluv o operativním leasingu uzavřených ke dni 1. 11. 2004 mezi společnostmi D. Ch. a M.-B., které spolupodepsal jako oprávněný zástupce společnosti A., mohl jako leasingový nájemce nabýt vlastnické právo k předmětům leasingu teprve úplným zaplacením kupní ceny, k čemuž nedošlo,

čímž svým jednáním způsobil společnosti D. Ch. škodu ve výši 18 705 500 Kč.

2. Za tento zločin byl obviněný odsouzen podle § 206 odst. 5 tr. zákoníku k trestu odnětí svobody v trvání pěti let a šesti měsíců nepodmíněně, pro jehož výkon byl podle § 56 odst. 2 písm. c) tr. zákoníku zařazen do věznice s ostrahou. Podle § 73 odst. 1, 3 tr. zákoníku mu byl uložen trest zákazu činnosti spočívající v zákazu výkonu funkcí ve statutárních orgánech obchodních společností a družstev, včetně výkonu těchto pravomocí na základě plné moci na dobu pěti let. Rozhodnuto bylo rovněž o náhradě škody.

3. Vrchní soud v Olomouci jako soud odvolací usnesením ze dne 8. 9. 2015, sp. zn. 2 To 10/2015, odvolání obviněného podle § 256 tr. ř. jako nedůvodné zamítl.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

č. 50

4. Proti tomuto usnesení odvolacího soudu podal obviněný prostřednictvím obhájce dovolání jednak z důvodu uvedeného v § 265b odst. 1 písm. d) tr. ř., protože byla v odvolacím řízení porušena ustanovení o jeho přítomnosti u veřejného zasedání, a jednak z důvodu uvedeného v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., neboť napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku vzhledem k tomu, že existuje extrémní rozpor mezi skutkovými zjištěními a provedenými důkazy.

5. Naplnění důvodu dovolání obsaženého v § 265b odst. 1 písm. d) tr. ř. obviněný spatřoval v tom, že Vrchní soud v Olomouci veřejné zasedání dne 8. 9. 2015 konal v nepřítomnosti obviněného, jenž se k němu nedostavil pro nepříznivý zdravotní stav, a to náhlou indispozicí, jež nastala v den předcházející tomuto veřejnému zasedání v důsledku očkování, které podstoupil dne 31. 8. 2015. Prostřednictvím obhájců v předvečer konaného veřejného zasedání požadoval odročení veřejného zasedání, což odvolací soud neakceptoval, přestože poukázal na to, že se jej chce zúčastnit, přednést svou obhajobu a navrhopvat důkazy. Obviněný odvolacímu soudu vytkl, že i když veřejné zasedání přerušil, aby ověřil zdravotní stav obviněného, a poskytl obhajobě možnost doložit důvody, pro něž je obviněný indisponován, vyžadoval nejen potvrzení o pracovní neschopnosti, ale i prohlášení lékaře, že obviněný není schopen účasti na veřejném zasedání. Proto obviněný absolvoval za tím účelem návštěvu u lékaře, kam ho přivezla jeho družka, musel vyčkat frontu v čekárně nemocných pacientů, aby mu lékařka toto své prohlášení nevydala, protože k tomu není povinna. Podle obviněného odvolací soud pochybil i v tom, že pokud lékařka vyjádřila ochotu telefonicky soudu sdělit podrobnější informace k aktuálnímu zdravotnímu stavu obviněného a jeho schopnosti se osobně veřejného zasedání účastnit, soud na to rezignoval a rozhodl o konání veřejného zasedání v jeho nepřítomnosti.

6. Podle obviněného nemůže obstát argumentace odvolacího soudu, že u lékaře MUDr. J. V., Ph.D., ověřil, že se nemůže jednat o reakci na očkování, která se projeví do 36 hodin, protože obviněný se domníval, že o uvedenou reakci jde, neboť byl akutně zdravotně indisponován. Tím, že odvolací soud obviněnému v jeho požadavku na odročení veřejného zasedání nevyhověl, porušil zásadu kontraktornosti (srov. např. nálezy Ústavního soudu ze dne 27. 6. 2005, sp. zn. IV. ÚS 269/05, ze dne 23. 3. 2004, sp. zn. I. ÚS 573/02, ze dne 22. 3. 2005, sp. zn. Pl. ÚS 45/04, uveřejněné pod č. 239/2005 Sb., a ze dne 15. 2. 2006, sp. zn. II. ÚS 648/05), protože obhajoba navrhla provést důkazy, které byly zamítnuty.

7. Nesprávné posouzení skutku na podkladě dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. obviněný shledával v tom, že jej soudy uznaly vinným v rozporu se zásadou subsidiarity trestní represe při existenci opomenutých důkazů a extrémního nesouladu mezi obsahem provedených důkazů a jejich vyhodnocením.

8. Obviněný se ve vztahu k nepoužití zásady subsidiarity trestní represe neztotožnil se závěry, které k této otázce učinil odvolací soud, protože se ve smyslu obecných zásad, které obviněný zmínil, jednalo o typický příklad dostatečnosti uplatnění odpovědnosti podle obchodních právních norem a nepřipustnosti trestní represe. Poukázal na nepřehlednost obchodněprávních vztahů mezi společnostmi D. Ch. a M.-B. Ch. W., kdy bylo dosaženo vydání předmětných motorových vozidel nástroji civilní právní úpravy, a to i přes značnou nejednotnost jejich vyjednávacích právních kroků a značnou kontraktační neobratnost, když i z obhajoby obviněného je patrné, že z jeho strany bylo jednáno v rámci realizace obchodních vztahů.

9. Za opomenuté důkazy obviněný považoval neprovedení výsledku jím navrhovaného svědka Z. S., který se na posuzovaném jednání aktivně podílel, a svědkyně L. M. Označil za ně i to, že soudy nehodnotily obsah výpovědí svědků Ing. B. V. a A. H., kteří se za společnost A. osobně účastnili předmětných jednání. Soud tyto důkazy buď vůbec neprovedl, byť byly pro posouzení věci zásadní, anebo je zcela ignoroval a neodůvodnil, proč určité skupině důkazů uvěřil (svědci vystupující za společnost M.-B.), a jiné nikoli (svědci vypovídající ve prospěch společnosti A.).

10. Na takto vyjádřené námitky navazují i výhrady o extrémním rozporu, jež obviněný shledával v tom, že se soudy nevypořádaly s jeho obhajobou a nerespektovaly, že šlo o situaci, kdy proti sobě stojí dvě skupiny důkazů. Soud nesplnil povinnost tyto hodnotit a v odůvodnění svého rozhodnutí přesvědčivě uvést, jak je hodnotil a k jakým skutkovým závěrům dospěl, a že musí být v odůvodnění uvedeno, proč některým důkazům neuvěřil, a tudíž na nich své skutkové závěry nezaložil. Konkrétně obviněný poukázal na hodnocení faxu ze dne 22. 12. 2014, který byl odeslán z pošty a jenž byl podle výpovědi Ing. M. Č. podmínkou vydání velkých technických průkazů k vozidlům. Pokud by soud náležitě hodnotil všechny důkazy, musel by dospět k závěru o skutkovém ději prezentovaném obviněným, neboť nebyl prokázán skutkový děj popsáný v přezkoumávaných rozhodnutích. Obviněný se neztotožnil ani se závěrem soudů, že šlo ze strany vlastníka o „daňovou optimalizaci“ a restrukturalizaci dluhu tím, že vozidla budou prodána společností D. Ch. společností A. a obratem odprodána zpět za současného uzavření nové leasingové smlouvy, operativního leasingu či nájmu, protože jak on sám, tak i svědkové A. H. a Ing. B. V. tvrdili, že bylo dohodnuto, že předmětná vozidla budou společností A. odprodána formou splátkového prodeje, a zdůraznil i to, že nadále probíhala obchodní jednání mezi stranami a věc byla řešena řadou civilněprávních prostředků (návrh na předběžné opatření, návrh na složení věci do úschovy, žaloba na vydání, exekuce apod.).

11. V závěru dovolání obviněný navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 265k odst. 1 tr. ř. zrušil napadené usnesení Vrchního soudu v Olomouci a tomuto soudu věc přikázal k novému projednání se závazným právním názorem na právní posouzení skutku, když obviněný stávající právní kvalifikaci v dovolání zpochybnil.

12. K podanému dovolání se v souladu s § 265h odst. 2 tr. ř. vyjádřila státní zástupkyně působící u Nejvyššího státního zastupitelství, která uvedla, že dovolatel jakožto osoba, jejíž účast u veřejného zasedání odvolacího soudu nebyla nutná, byl ve smyslu § 233 odst. 1 věty druhé tr. ř. o konání veřejného zasedání odvolacího soudu, resp. o jeho pokračování, nařízeném na jednací den 8. 9. 2015, ve lhůtě uvedené v § 233 odst. 2 tr. ř. (konkrétně již dne 13. 8. 2015) toliko vyrozuměn s oprávněním se jej účastnit. Předseda senátu odvolacího soudu dal jednoznačně najevo, že účast obviněného u veřejného zasedání není nezbytná. Věc bylo možno i s přihlédnutím k jejímu charakteru spolehlivě rozhodnout a účelu předmětného trestního řízení dosáhnout i bez jeho přítomnosti, a to v kontextu s doposud opatřeným a z hlediska jeho trestní odpovědnosti plně postačujícím rozsahem provedeného dokazování. Pokud odvolací soud žádosti obviněného tlumočené obhájci u odročeného veřejného zasedání nevyhověl, když si předtím zdravotní stav obviněného zjišťoval, postupoval v souladu se zákonem. Státní zástupkyně shrnula, že potvrzení o dočasné pracovní neschopnosti se vystavuje především pro účely sociálního zabezpečení a pro pracovněprávní účely (srov. § 4 odst. 3 vyhlášky č. 31/1993 Sb., o posuzování dočasné pracovní neschopnosti pro účely sociálního zabezpečení, ve znění účinném do 31. 12. 2008) a samo o sobě nikterak neprokazuje, že obviněný není schopen se hlavního líčení účastnit (přiměřeně srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 6. 2003, sp. zn. 5 Tdo 442/2003, ze dne 3. 2. 2010, sp. zn. 8 Tdo 99/2010). Aby bylo možné jeho omluvu považovat za řádnou, musela by obsahovat dostatečný podklad pro závěr, že mu zdravotní důvody skutečně znemožňují účast na nařízeném úkonu.

13. Státní zástupkyně po rekapitulaci důsledného postupu předsedy senátu v den konání veřejného zasedání, vedeného snahou objasnit důvody nepřítomnosti obviněného, tento označila za iniciativu vykonanou nad rámec jeho povinností, jež za daného stavu věci spočívaly toliko v posouzení, zda na straně obviněného existují jím doložené akceptovatelné důvody, které mu objektivně brání účastnit se veřejného zasedání. Taková objektivní překážka účasti obviněného u veřejného zasedání však nebyla doložena, když jeho aktivitu v uvedeném směru nahradil předseda senátu, a to v zájmu vyloučení jakýchkoliv pochybností, které by mohly nasvědčovat tomu, že obviněný byl ve stavu, kdy se nemohl veřejného zasedání zúčastnit. Takové pochybnosti se neprokázaly a postup odvolacího soudu nevypovídá o tom, že by dovolateli bylo znemožněno se na veřejném zasedání zúčastnit. Poukázala i na to, že dříve nařízeného veřejného zasedání dne 5. 5. 2015 se obviněný s výslovným souhlasem s konáním v jeho nepřítomnosti neúčastnil, a tudíž odmítla výhrady obviněného o porušení zásady kontradiktornosti řízení.

14. K námitkám podřízeným obviněným pod dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. státní zástupkyně napadená rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci a Krajského soudu v Ostravě shledala zcela správnými a bez vad, jež obviněný namítal.

15. Skutkové okolnosti považovala státní zástupkyně za objasněné a řádně v souladu se zákonem zjištěné. Nenastal tedy případ, že by se soudy nižších stupňů vůbec nezabývaly navrhanými důkazy a že by se taková vada jejich postupu posléze odrazila ve správnosti skutkových zjištění a v důsledku toho i ve správnosti hmotněprávního posouzení přisouzeného skutku. Státní zástupkyně z obsahu spisu zdůraznila, že slyšenými svědky (L. M., Ing. B. Ř. a Ing. M. P.) bylo zcela vyvráceno tvrzení dovolatele, že bylo dohodnuto odkoupení vozidel s nabídkou splátkového či úvěrového způsobu úhrady jejich kupní ceny. Pokud byly technické průkazy k vozidlům v této souvislosti vydány zástupcům společnosti A., pak se tak stalo na přechodnou dobu a pouze za účelem přepisu vlastníka v souladu s výše uvedenou obchodní transakcí (tzv. přefinancování smluv), umožňující uzavření nových leasingových smluv. K vrácení velkých technických průkazů obviněným však již nedošlo a způsob, jakým dovolatel dále postupoval v rámci účetní evidence obchodní společnosti A., vypovídal o tom, že nerespektoval dohodnuté řešení právního vztahu k vozidlům a s ním spojené podmínky jeho financování. Uvedenou dovolací argumentaci státní zástupkyně považovala za zpochybňování zjištěného skutkového stavu, a proto se mýjela s naplněním deklarovaného dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř.

16. Za jedinou tvrzenou nesprávnost právní povahy státní zástupkyně označila výhradu směřující proti nepoužití zásady subsidiarity trestní represe. K tomu poukázala na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 2. 2011, sp. zn. 6 Tdo 1508/2010, a ze dne 8. 9. 2010, sp. zn. 8 Tdo 1035/2010, z nichž dovodila, že v daném případě nejsou dány podmínky pro aplikaci zásady subsidiarity trestní represe a že v té souvislosti s ohledem na zjištěné skutkové okolnosti i právní povahu trestného jednání obviněného rozhodně nemůže posloužit argument, že ochrana majetku poškozené obchodní společnosti byla v daném případě zajištěna uplatněním odpovědnosti podle jiného právního předpisu, neboť šlo jen o snahu poškozené společnosti domoci se zákonnými prostředky náhrady škody.

17. Vzhledem ke všem shora uvedeným skutečnostem státní zástupkyně navrhl, aby Nejvyšší soud dovolání obviněného M. S. odmítl podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. jako zjevně neopodstatněné.

III.

Přípustnost dovolání

18. Nejvyšší soud jako soud dovolací poté, co shledal, že dovolání obviněného je přípustné [§ 265a odst. 2 písm. h) tr. ř.], bylo podáno osobou oprávněnou

č. 50

[§ 265d odst. 1 písm. b), odst. 2 tr. ř.], v zákonné lhůtě a na místě, kde lze podání učinit (§ 265e odst. 1, 2 tr. ř.), a splňuje i obligatorní náležitosti obsahu dovolání uvedené v § 265f odst. 1 tr. ř., zkoumal, zda bylo uplatněno v souladu se zvolenými dovolacími důvody, neboť napadená rozhodnutí a řízení jim předcházející lze podrobit věcnému přezkoumání jen na podkladě dovolání relevantně opřehého o některý z důvodů vymezených v § 265b tr. ř.

19. Vzhledem k tomu, že obviněný dovolání opřel o důvody podle § 265b odst. 1 písm. d) a g) tr. ř., Nejvyšší soud posuzoval, zda v dovolání uvedl argumenty, které s jejich zákonným vymezením korespondují.

20. Z důvodu dovolání uvedeného v § 265b odst. 1 písm. d) tr. ř. je možné dovolání podat, byla-li porušena ustanovení o přítomnosti obviněného v hlavním líčení nebo ve veřejném zasedání, Nejvyšší soud shledal, že obviněný jím stanovené zákonné podmínky dodržel, protože v souladu s ním odvolacímu soudu vytýkal, že ve veřejném zasedání dne 8. 9. 2015 rozhodoval v jeho nepřítomnosti, ač se obviněný řádně omluvil, ale soud tuto jeho omluvu dostatečně a úplně neprověřil, a nesprávně proto rozhodl, že veřejné zasedání bude konáno bez jeho osobní účasti. Obviněný fakticky namítal v širších souvislostech nedostatky v postupu odvolacího soudu podle § 263 odst. 4 tr. ř., neboť se domníval, že odvolací soud porušil zákonná ustanovení o jeho přítomnosti u veřejného zasedání. Nejvyšší soud proto posuzoval, zda jsou jeho výhrady důvodné.

21. Z důvodu uvedeného v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., na který obviněný rovněž odkázal, je možné dovolání podat, jestliže rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotněprávním posouzení. Ve vztahu ke zjištěnému skutku je možné dovoláním vytýkat výlučně vady právní, tedy to, že skutek, jak byl soudem zjištěn, byl nesprávně právně kvalifikován jako trestný čin, ačkoli o trestný čin nejde nebo jde o jiný trestný čin, než kterým byl obviněný uznán vinným. Na podkladě tohoto dovolacího důvodu nelze proto zásadně přezkoumávat a hodnotit správnost a úplnost skutkových zjištění, na nichž je napadené rozhodnutí založeno, ani prověřovat úplnost provedeného dokazování a správnost hodnocení důkazů ve smyslu § 2 odst. 5, 6 tr. ř., poněvadž tato činnost soudu spočívá v aplikaci procesních, a nikoliv hmotněprávních ustanovení.

22. Podkladem pro posouzení správnosti právních otázek Nejvyšším soudem na podkladě citovaného dovolacího důvodu je tedy zásadně skutkový stav zjištěný soudy prvního, příp. druhého stupně a Nejvyšší soud tato skutková zjištění nemůže změnit, a to jak na základě případného doplnění dokazování, tak ani v závislosti na jiném hodnocení v předcházejícím řízení provedených důkazů (srov. nález Ústavního soudu ze dne 8. 7. 2003, sp. zn. IV. ÚS 564/02, či usnesení Ústavního soudu ze dne 30. 10. 2003, sp. zn. III. ÚS 282/03, aj.). Současně je však Nejvyšší soud i přes tyto zásady v případě, že dovolatel namítá porušení práva na spravedlivý proces v oblasti dokazování [dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g)

tr. ř.], popřípadě jiný z dovolacích důvodů stanovených v § 265b odst. 1 tr. ř., na základě čl. 4, 90 a 95 Ústavy České republiky povinen řádně zvážit a rozhodnout, zda dovolatelem uváděný důvod je, či není dovolacím důvodem (srov. stanovisko Ústavního soudu ze dne 4. 3. 2014, sp. zn. Pl. ÚS-st. 38/14, uveřejněné pod č. 40/2014 Sb.).

23. Vzhledem k tomu, že obviněný v dovolání s odkazem na důvod dovolání uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. namítal vady v procesním postupu soudů a tyto výhrady založil na jím shledávaných nedostatcích majících základ v oblasti zásad spravedlivého procesu, z nichž výslovně zmínil opomenuté důkazy a extrémní nesoulad, Nejvyšší soud i přesto, že tyto nikoliv právní vady, ale nedostatky ve skutkových zjištěních nelze v rámci dovolání vytýkat prostřednictvím žádného důvodu podle § 265b tr. ř. (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 4. 2002, sp. zn. 3 Tdo 68/2002), posuzoval, zda k porušení obviněným namítaných pravidel v tomto konkrétním případě došlo.

24. Pokud obviněný vytýkal na základě důvodu dovolání podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. vadnost právního posouzení jemu za vinu kladeného zločinu zpronevěry podle § 206 odst. 1, odst. 5 písm. a) tr. zákoníku pro nedostatečné zhodnocení podmínek subsidiarity trestní represe vymezené v § 12 odst. 2 tr. zákoníku, jde o právní pojem, který dopadá na hmotněprávní otázky dotýkající se správnosti použité právní kvalifikace, čímž označený dovolací důvod naplnil, a proto i z jeho podnětu Nejvyšší soud posuzoval, zda je tato výhrada důvodná.

IV.

Důvodnost dovolání

25. Poté, co se Nejvyšší soud podrobně vypořádal s námitkami obviněného, jimiž dokládal existenci důvodu dovolání uvedeného v § 265b odst. 1 písm. d) tr. ř., jimž nepřiznal opodstatnění, zabýval se důvodem dovolání uvedeným v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř.

26. Obviněný námitky podřazené pod dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. rozdělil do tří okruhů výhrad, a to proti extrémnímu nesouladu, opomenutým důkazům a vůči neuplatnění zásady subsidiarity trestní represe, z nichž však v zásadě jen poslední s označeným odvolacím důvodem koresponduje bezprostředně, kdežto první dvě jen tehdy, odvíjí-li se od nich porušení spravedlivého procesu a z něho vzešlé vadné právní závěry, které pak pro zásadní a extrémní vady v procesních postupech mají kardinální dopad na nesprávnost použité právní kvalifikace. V takovém případě jde o výjimku z obecných pravidel zákonem stanovených v dovolacím důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. a Nejvyšší soud je povinen zkoumat, zda o takové excesy v přezkoumávané věci jde. Dále Nejvyšší soud vyložil, proč neshledal podloženými výhrady obviněného, jejichž prostřednictvím vytýkal extrémní nesoulad mezi výsledky provedeného dokazo-

vání a skutkovými zjištěními soudů, jakož i vadu řízení spočívající v opomenutých důkazech, a zabýval se otázkou aplikace zásady subsidiarity trestní represe.

27. Obviněný se v dovolání znovu domáhal své beztrestnosti s odůvodněním, že v jeho případě jde o typický případ, kdy dostačují k uplatnění odpovědnosti vůči obviněnému normy obchodního práva, což vylučuje trestní represi, protože civilněprávní nástroje, které byly využity, byly zcela postačující, když poškozená společnost jejich prostřednictvím dosáhla vydání předmětných vozidel a návěsů.

28. Vzhledem k tomu, že jde o námitku, již obviněný uplatňoval v průběhu celého trestního řízení, soudy na ni reagovaly a v odůvodnění svých rozhodnutí se s ní vypořádaly, lze ve stručnosti poukázat na strany 57 až 58 rozsudku soudu prvního stupně, kde soud odůvodnil svůj závěr, že jde o trestný čin zpronevěry podle § 206 odst. 1, odst. 5 písm. a) tr. zákoníku, a nikoliv o pouze obchodněprávní vztah, a to i přes vývoj obchodněprávních vztahů, k nimž v průběhu celé doby mezi společnostmi M.-B. Ch. W., D. Ch. a společností A. docházelo. Soud prvního stupně poukázal na to, že obviněný znal od počátku všechny potřebné skutečnosti, zejména to, že vozidla a návěsy, jež měl pronajaté, jsou leasingové společnosti, nikoliv jeho vlastnictvím, a jestliže obviněný podal v měsíci březnu 2007 návrh na vzetí předmětných vozidel do soudní úschovy, stalo se tak již krátce předtím, než došlo k exekučnímu odebrání předmětných vozidel ve dnech 29. 6. 2007 a 23. 7. 2007. Pokud byl obviněným založen účet určený pro splátky na vozidla, peníze na něj uložené obratem vybral. Podle soudu proto šlo o úmyslnou snahu si předmětná vozidla ponechat, což jej vedlo k závěru o nutnosti trestněprávního řešení této věci.

29. Na obdobné námitky obviněného reagoval v rámci odvolacího řízení i soud druhého stupně, který na straně 12 svého usnesení s odkazem na § 12 odst. 2 tr. zákoníku zdůraznil opakovanou snahu vlastníka a pronajímatele vozidel domoci se splátek, která vyústila v to, že dne 25. 1. 2005 požadovali vrácení vozidel, když již nebyla v rámci obchodních možností jiná cesta v podobě jiného produktu, který by povinnost obviněného zajistil. Zmínil též marnou opakovanou snahu vlastníka výzvami se plnění ze strany obviněného domoci, což vedlo až k podání žaloby na vydání vozidel dne 25. 2. 2005, již bylo vyhověno rozsudkem Krajského soudu v Ostravě ze dne 22. 8. 2006, sp. zn. 18 Cm 24/2005, a uložením povinnosti obviněnému vozidla vydat. Tento rozsudek nabyt právní moci na základě usnesení Vrchního soudu v Olomouci jako soudu odvolacího ze dne 11. 1. 2007, sp. zn. 8 Cmo 493/2006, jímž byl potvrzen. S konečnou platností byla tato povinnost obviněného spočívající ve vydání vozidel ukončena až usnesením Nejvyššího soudu ze dne 6. 2. 2008, sp. zn. 32 Cdo 1673/2007, jenž dovolání společnosti A. odmítl. Odvolací soud za podstatné považoval i to, že obviněný ani přes tyto bezvýsledné snahy vlastníka vozidla nevrátil, ale naopak je podle počtu ujetých kilometrů zjištěných na těchto vozidlech užíval, a vlastník se jich domohl až tím, že mu byla předána na základě nařízené exekuce. Přisvědčil pro-

to ze všech těchto důvodů, jakož i samotné povahy trestného jednání naplňující všechny znaky zločinu zpronevěry podle § 206 odst. 1, odst. 5 písm. a) tr. zákoníku, závěrům soudu prvního stupně v tom, že nejde o běžný právní spor založený na obchodněprávních vztazích a řešitelný prostředky civilního práva, ale o závažné trestné jednání. Závažnost činu obviněného spatřoval mimo jiné i v tom, že záměrně bránil majiteli vozidla užívat po dobu více jak dvou let od výzvy k jejich vrácení pro neplnění smlouvy a nejméně po dobu téměř jednoho roku od právní moci soudních rozhodnutí. Směřoval tedy k vlastnímu obohacení na úkor oprávněných osob. K nápravě obviněného proto nemohly stačit prostředky civilního práva, když však ani vlastní trestní řízení nepřispělo k poučení obviněného a nebylo mu dostatečným varováním, když obžaloba v této věci byla podána již dne 14. 4. 2006 a zabavení vozidel soudní cestou došlo až rok poté. Ze všech těchto i dalších důvodů, jež podrobně odvolací soud rozvedl, závěry soudu prvního stupně o správnosti použité právní kvalifikace, a to včetně závěrů o přímém úmyslu podle § 15 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku, stvrdil.

30. Nejvyšší soud se s těmito závěry soudů obou stupňů ztotožnil, protože se s ohledem na skutková zjištění, která vzaly za prokázaná, a formální znaky zločinu zpronevěry podle § 206 odst. 1, odst. 5 písm. a) tr. zákoníku, které důsledně na posuzovaný případ aplikovaly, vypořádaly v potřebné míře a ze všech rozhodných hledisek i s materiálním korektivem společenské škodlivosti ve smyslu § 12 odst. 2 tr. zákoníku. Nejvyšší soud shledal správnými závěry a úvahy soudů obou stupňů o nezbytnosti využití trestní represe na projednávaný čin obviněného, který má základ v obchodněprávních vztazích, jež však obviněný nerespektoval, ale zneužil je k obohacení svému nebo své společnosti. Jen pro úplnost považuje za vhodné doplnit, že soudy obou stupňů tímto postupem respektovaly, že podle § 13 odst. 1 tr. zákoníku je trestným činem protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně. Podle § 12 odst. 2 tr. zákoníku trestní odpovědnost pachatele a trestněprávní důsledky s ní spojené lze uplatňovat jen v případech společensky škodlivých, ve kterých nepostačuje uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu. Společenská škodlivost není zákonným znakem trestného činu, neboť má význam jen jako jedno z hledisek pro uplatňování zásady subsidiarity trestní represe ve smyslu § 12 odst. 2 tr. zákoníku, nelze ji řešit v obecné poloze, ale je ji třeba zvažovat v konkrétním posuzovaném případě u každého spáchaného méně závažného trestného činu, u něhož je nutné ji zhodnotit s ohledem na intenzitu naplnění kritérií vymezených v § 39 odst. 2 tr. zákoníku, a to ve vztahu ke všem znakům zvažované skutkové podstaty trestného činu a dalším okolnostem případu. Úvaha o tom, zda jde o čin, který s ohledem na zásadu subsidiarity trestní represe není trestným činem z důvodu nedostatečné společenské škodlivosti případu, se uplatní za předpokladu, že posuzovaný skutek z hlediska spodní hranice trestnosti neodpovídá běžně se vyskytujícím trestným činům dané skutkové podstaty. Kritérium společenské škodlivosti

čenské škodlivosti případu je doplněno principem *ultima ratio*, z kterého vyplývá, že trestní právo má místo pouze tam, kde jiné prostředky z hlediska ochrany práv fyzických a právnických osob jsou nedostatečné, neúčinné nebo nevhodné (srov. stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu sp. zn. Tpjn 301/2012, uveřejněné pod č. 26/2013 Sb. rozh. tr.).

č. 50

31. Nejvyšší soud se zřetelem na tento ústavněprávní aspekt posuzoval z hlediska obviněným uplatněných výhrad, jež proti přezkoumávaným rozhodnutím vznesl, uvedené závěry v intencích, na něž poukázal především odvolací soud, a shledal, že v daném případě byl princip trestání jako prostředku *ultima ratio* plně brán na zřetel, avšak se správným závěrem, že trestní právo a jeho instrumenty zde byly zcela namístě a opodstatněné, protože požadavek, aby omezení základních práv jednotlivců v důsledku trestních sankcí bylo proporcionální a souladné s účelem trestního práva, soudy v této věci plně akceptovaly. Rozhodně totiž v daném případě nešlo o mimořádné skutkové okolnosti, které by způsobily, že stupeň trestního bezpráví je extrémně nízký, takže nejsou naplněny definiční znaky trestného činu, ale jak soudy správně dovodily, bylo tomu zcela naopak, protože jak orgány přípravného řízení, tak i soudy v postupně konaných hlavních líčeních a veřejných zasedáních shledaly, že škodlivost činu obviněného zjevně zásadním způsobem přesahuje spodní práh trestního bezpráví, a proto nebylo možné aplikovat princip subsidiarity trestní represe (srov. přiměřeně nález Ústavního soudu ze dne 10. 2. 2011, sp. zn. III. ÚS 2523/10).

32. K uvedenému Nejvyšší soud dodává, že oba soudy nižších stupňů se při úvahách o trestnosti vytýkaného jednání zabývaly především jeho občanskoprávní stránkou a jejími občanskoprávními řešeními, které vlastník vozidel D. Ch. využil, a teprve poté, když ani po využití všech obchodněprávních instrumentů nedosáhl toho, aby obviněného coby dlužníka a nájemce pronajaté věci, jenž neplnil své závazky, k jejich plnění donutil, se obrátil s řešením dané problematiky na soudy. I přesto, že civilní soudy opakovaně ve všech soudních instancích rozhodovaly, obviněný svou povinnost nesplnil. Nakonec až na základě nejtvrďšího z možných civilněprávních postupů, a to výkonu soudního rozhodnutí – exekuce došlo k faktickému odejmutí pronajaté věci, kterou si obviněný neoprávněně přisvojil. Stalo se tak však až za dlouhou dobu, a to v průběhu již probíhajícího trestního řízení, takže se poškozenému vrátily značně opotřebené, a tedy i s výraznou ztrátou pro jejich majitele.

33. Mimo zorný úhel obecných soudů nezůstala ani skutečnost vztahující se k délce doby, po kterou probíhal spor týkající se předmětných věcí, jež si obviněný neoprávněně přisvojil, jaké byly vyjednávací pozice obou stran a co všechno strana poškozeného za účelem prosazení svých zájmů učinila. Braly tak na zřetel nejen otázku, že byly marné snahy poškozené vyřešit svou bezútešnou situací, a to i za pomoci procesních institutů občanského soudního řízení. Trestní stíhání tak v dané trestní věci nebylo motivováno jen ochranou vlastnických vztahů po-

škozeného, protože, i když se domáhal a nakonec prostředky ochrany civilního práva, jež byly plně vyčerpány, také domohl vydání jemu náležejících věcí, bylo zcela namístě vést obviněného i k trestní odpovědnosti, neboť vytýkaným jednáním zneužil ve svůj vlastní prospěch obchodněprávní institut leasingu, aby se na úkor vlastníka pronajatých věcí obohatil, čímž naplnil pojmový znak „přisvojení si cizí věci“ obsažený ve skutkové podstatě zločinu zpronevěry podle § 206 odst. 1, odst. 5 písm. a) tr. zákoníku, který je dán již tím, že pachatel se svěřenou věcí protiprávně naložil v rozporu s účelem, k němuž mu byla cizí věc do pronájmu, a tím dočasné dispozice dána (srov. přiměřeně nález Ústavního soudu ze dne 26. 7. 2012, sp. zn. III. ÚS 1148/09).

34. Ze všech uvedených důvodů Nejvyšší soud považuje závěry soudů obou stupňů v projednávané věci za správné se zdůrazněním, že zásadu subsidiarity trestní represe (trestní postih jako prostředek *ultima ratio*) ve smyslu § 12 odst. 2 tr. zákoníku nelze chápat tak, že trestní odpovědnost je vyloučena, když poškozený nebo jiná oprávněná osoba, na jejíž úkor byl trestný čin spáchán, se domáhal nebo domáhala nápravy protiprávního stavu prostředky civilního práva, tzn. že paralelně aplikovala jiný druh odpovědnosti za protiprávní jednání, např. odpovědnost občanskoprávní. Proto není vyloučeno souběžné uplatnění trestní odpovědnosti spolu s jiným druhem odpovědnosti, jestliže pachatel vědomě zneužívá prostředky civilního práva k tomu, aby se na úkor oprávněné osoby obohatil nebo si zajistil jiné výhody, a to způsobem škody či jiné újmy, již nehodlá ani za využití prostředků civilního práva dobrovolně plnit. Trestní odpovědnost by byla vyloučena pouze v situacích, kdy uplatněním jiného druhu odpovědnosti lze dosáhnout splnění všech funkcí vyvození odpovědnosti, tj. splnění cíle reparačního a preventivního, a přitom funkce represivní není v daném případě nezbytná.

35. Soudy nižších stupňů proto nepochybily, jestliže shledaly, že obviněný zjištěným jednáním naplnil po formální stránce všechny znaky skutkové podstaty zločinu zpronevěry podle § 206 odst. 1, odst. 5 písm. a) tr. zákoníku a že jde i po materiální stránce o uvedený trestný čin, který je závažným a pro společnost škodlivým činem, za nějž bylo obviněnému nutné uložit trest, jak soudy učinily s tím, že pochybení se tyto soudy nedopustily ani při jeho výměře, kdy dostatečně respektovaly všechna rozhodná kritéria pro jeho ukládání ve smyslu § 39 a násl. tr. zákoníku, včetně zásady proporcionality, k níž se přesvědčivě na straně 13 a 14 přezkoumávaného usnesení vyjádřil zejména odvolací soud (k tomu srov. nález Ústavního soudu ze dne 31. 3. 2005, sp. zn. I. ÚS 554/04).

36. Nejvyšší soud dovolání obviněného jako celek neshledal opodstatněným. Vzhledem k tomu, že tento závěr mohl učinit na základě napadených rozhodnutí a příslušného spisu, z nichž je patrné, že napadená rozhodnutí ani jim předcházející řízení netrpí vytýkanými vadami, dovolání obviněného jako zjevně neopodstatněné podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl.

Č. 51

Č. 51

Zvýhodnění věřitele

§ 223 tr. zákoníku

Pro naplnění zákonných znaků skutkové podstaty trestného činu zvýhodnění věřitele podle § 223 tr. zákoníku je rozhodující výše zvýhodnění určitého věřitele, nikoliv počet ostatních věřitelů a výše jejich pohledávek, neboť tyto okolnosti nejsou znakem skutkové podstaty daného trestného činu. Škodlivý následek představuje částka, které se pro zvýhodnění konkrétního věřitele nedostalo ostatním věřitelům. Počet věřitelů a výše jejich pohledávek se však nepřímou projevuje i ve znaku škody, protože teprve při zohlednění všech pohledávek dlužníka je možné určit, jaký byl celkový rozsah zadlužení a kolik by při poměrném a rovnoměrném vypořádání připadlo na jednotlivé věřitele. To se zprostředkovaně promítne i do řešení otázky, o kolik byl určitý konkrétní věřitel zvýhodněn, a jak vysoká je tedy škoda jako znak skutkové podstaty posuzovaného trestného činu (viz rozhodnutí pod č. 6/2005-III. Sb. rozh. tr.).

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 8. 2016, sp. zn. 5 Tdo 66/2016, ECLI:CZ:NS:2016:5.TDO.66.2016.1)

Nejvyšší soud k dovolání obviněných PhDr. A. K., CSc., a A. K. ml. zrušil usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 23. 7. 2015, sp. zn. 1 To 5/2015, a rozsudek Krajského soudu v Brně – pobočky ve Zlíně ze dne 19. 11. 2014, sp. zn. 61 T 29/2012, a Krajskému soudu v Brně – pobočce ve Zlíně přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Rozsudkem Krajského soudu v Brně – pobočky ve Zlíně ze dne 19. 11. 2014, sp. zn. 61 T 29/2012, byli obvinění PhDr. A. K., CSc., a A. K. ml. uznáni vinnými pod bodem „I. a 2)“ přečinem zvýhodnění věřitele podle § 223 odst. 1, 2 tr. zákoníku spáchaného ve formě spolupachatelství podle § 23 tr. zákoníku. Za výše uvedený přečin byl každému z nich uložen podmíněný trest odnětí svobody, dále peněžitý trest a trest zákazu činnosti.

2. Jednání obviněných mělo (zjednodušeně uvedeno) spočívat v tom, že obvinění jako členové představenstva obchodní společnosti R. A., a. s., se sídlem P. 7, P.,

kteřá byla v úpadku, v období od ledna do října roku 2010 záměrně vyvedli z této obchodní společnosti veškerý hmotný i nehmotný majetek (včetně práv k ultralehkému letounu NG4 UL), a to ve prospěch obchodní společnosti R. a. s., se sídlem P. – N. M., K., v níž byl předsedou představenstva obviněný PhDr. A. K., CSc. K převodu majetku docházelo na základě rámcové kupní smlouvy a dohody o narovnání mezi uvedenými obchodními společnostmi ze dne 12. 1. 2010, k níž se vážou i jednotlivé faktury popsané ve výroku o vině rozsudku soudu prvního stupně v bodě I., a smlouvy o převodu duševního vlastnictví mezi uvedenými obchodními společnostmi ze dne 12. 4. 2010 (za převod veškerých práv k ultralehkému letounu NG4 UL byla vystavena faktura na částku ve výši 2 340 000 Kč). Tím podle zjištění soudu prvního stupně obvinění úmyslně poškodili celkem 36 věřitelů uvedených pod bodem 2. výroku o vině rozsudku soudu prvního stupně, neboť obchodní společnost R. a. s. se nezavázala k úhradě závazku společnosti R. A., a. s., čímž uvedeným věřitelům měli obvinění způsobit škodu v celkové výši 4 773 091 Kč.

3. Proti shora uvedenému rozsudku podali odvolání obvinění PhDr. A. K., CSc., a A. K. ml. a státní zástupce Krajského státního zastupitelství v Brně – pobočky ve Zlíně. O těchto odvoláních rozhodl Vrchní soud v Olomouci ve veřejném zasedání konaném dne 23. 7. 2015 usnesením pod sp. zn. 1 To 5/2015 tak, že je podle § 256 tr. ř. zamítl jako nedůvodná.

II.

Dovolání a vyjádření k nim

4. Citované usnesení Vrchního soudu v Olomouci napadli obvinění PhDr. A. K., CSc., a A. K. ml. prostřednictvím svého obhájce dovoláními z důvodů uvedených v § 265b odst. 1 písm. g) a l) tr. ř.

5. V odůvodnění těchto mimořádných opravných prostředků konkrétně uvedli, že popis skutku uvedený v rozsudku soudu prvního stupně nezahrnuje všechny skutečnosti odpovídající znakům skutkové podstaty trestného činu zvýhodňování věřitele. Soudy se podle obviněných nezabývaly především otázkou, zda ve výroku popsaný majetek je vůbec použitelný k uspokojení pohledávek ostatních věřitelů, případně v jakém rozsahu, a to i s přihlédnutím k možnosti rozdílu mezi cenami majetku sjednanými a tržními. Soudy též nesprávně posoudily, komu patřila práva k projektu letounu NG 4, neboť tento letoun vznikl v obchodní společnosti R. C., s. r. o. (míněna byla zřejmě obchodní společnost R. s. r. o., se sídlem U. B., V., v současné době vystupující pod obchodní firmou M. s. r. o.). Obchodní společnost R. A., a. s., tak nemohla převádět práva, která nikdy nezískala. Podle dovolatelů tedy ve skutkové větě výroku o vině absentují rozhodné skutečnosti ohledně použitelnosti převedeného majetku k uspokojení pohledávek ostatních věřitelů a dále rozsah jeho použití s ohledem na prodejnost majetku a vlastnictví duševních práv k projektu NG 4.

6. Dále obvinění zpochybnili rozsah zvýhodnění věřitele, obchodní společnosti R. a. s., kterému se předmětným úkonem nedostalo žádného finančního plnění. Obchodní společnost R. a. s. totiž převzala finančně náročný proces výroby, zavázala se převzít splatné a budoucí závazky za zaměstnance, celkové zadlužení obchodní společnosti R. A., a. s., se ke dni 31. 10. 2010 snížilo z 12 298 644 Kč na 4 716 306 Kč. V další části dovolání uvedli, že byla nesprávně stanovena škoda, která měla vzniknout ostatním věřitelům. Z provedeného dokazování vyplynulo, že převedením majetku a následným započtením vzájemných závazků obdržel věřitel, obchodní společnost R. a. s., v rámci zásad poměrného a rovnoměrného uspokojení částku vyšší o 307 578 Kč, jak vyplývá ze znaleckého posudku Ing. M. L. Ostatní věřitelé tedy mohli být znevýhodněni jen do výše této částky, nikoli ve výši 4 773 091 Kč, jak určily soudy. Též okruh poškozených věřitelů byl stanoven chybně s ohledem na to, že do něj byly zahrnuty původní přihlášky pohledávek do insolvenčního řízení, některé z nich byly ovšem nezákonně uznány bývalou insolvenční správkyní Mgr. I. F. Nový insolvenční správce i obvinění namítali neexistenci pohledávek minimálně tří věřitelů, další tvrzení věřitelé vzali svou přihlášku do insolvenčního řízení zpět, ani ti by neměli být mezi poškozené zařazení. Správné určení okruhu oprávněných věřitelů je rozhodující mimo jiné pro určení výše škody v trestním řízení.

7. Z hlediska subjektivní stránky je podle obou obviněných podstatné, že majetek převáděli nikoli proto, aby poškodili ostatní věřitele, ale z důvodu zachování podnikatelské činnosti obchodní společnosti R. A., a. s. Poukázali na skutečnost, že obchodní společnost R. a. s., na niž byl převeden majetek, byla od počátku významným investorem obchodní společnosti R. A., a. s., která byla po celou dobu existence finančně závislá na obchodní společnosti R. a. s. Proto převedení majetku spolu s duševním vlastnictvím bylo podmínkou další podpory, a tedy v ekonomickém zájmu obchodní společnosti R. A., a. s. Soudy též vůbec nevyhodnotily skutečnost, že obchodní společnost R. A., a. s., i po převodu svého majetku nadále dodávala pod svou firmou a na svůj účet letadla, hradila své závazky a podstatným způsobem snižovala vlastní zadluženost. Dokonce byla i po převodu svého majetku v následujícím roce v zisku ve výši okolo 1 milionu Kč. Soudy tyto skutečnosti vůbec nezohlednily a nepromítly do závěrů o naplnění znaku zavinění. Obvinění rozhodně popírali, že by měli úmysl jakkoliv zkrátit své věřitele, naopak popsáním způsobem jednali jen proto, aby zajistili splácení dluhů obchodní společnosti R. A., a. s. Rámcová smlouva o převodu majetku z obchodní společnosti R. A., a. s., byla soudy nesprávně vyhodnocena, cílem těchto transakcí bylo snížit náklady na zaměstnance, které nadále nesla R. a. s., jež i poté finančně podporovala obchodní společnost R. A., a. s. Mezi další podporou obchodní společnosti R. A., a. s., a závěrem soudů nižších stupňů o úmyslu ukončení činnosti a zkrácení věřitelů této obchodní společnosti je logický rozpor. Zároveň dovolatelé namítli, že nevěděli o tom, že by převedený majetek mohl sloužit k uspokojení věřitelů obchodní společnosti R. A., a. s.

8. Obvinění rovněž odmítli závěry soudů, podle nichž převedli veškerý hmotný i nehmotný majetek z obchodní společnosti R. A., a. s., na obchodní společnost R. a. s., proto, že posledně uvedená obchodní společnost nepřevzala pohledávky obchodní společnosti R. A., a. s., ve výši 5 600 000 Kč, které tak mohly sloužit k uspokojení ostatních pohledávek. V této spojitosti obvinění připomněli, že k trestní odpovědnosti za trestný čin zvýhodnění věřitele nestačí, pokud bylo uspokojení věřitelů pouze oddáleno nebo ztěženo. Jejich činnost, která byla soudy nižších stupňů označena za trestnou, byla pouhou revitalizací za účelem optimalizace sériové výroby, která navíc byla úspěšná, protože došlo k podstatnému zlepšení finanční situace údajně poškozené obchodní společnosti R. A., a. s. Vyhnuili se tak úpadku a prohlášení konkursu na uvedenou obchodní společnost. Současně poukázali na nezákonný postup Mgr. I. F., bývalé insolvenční správkyně, v jehož důsledku došlo k zastavení výroby v obchodní společnosti R. A., a. s., a k promlčení pohledávek této obchodní společnosti, což mělo podstatný vliv na zmaření uspokojení pohledávek ostatních věřitelů. Zpochybnili i reálný stav úpadku obchodní společnosti R. A., a. s., s nímž se soudy nižších stupňů vůbec nevypořádaly, nevzaly v úvahu jiný charakter finanční výpomoci investorů, jakož i výhled zisku ze sériové výroby, vycházely výlučně z účetního stavu.

9. V závěru svých podání obvinění poukázali na pochybení při aplikaci zásady *ultima ratio*. Nápravy mohlo být dosaženo v rámci insolvenčního řízení tím, že by insolvenční správkyně údajným zvýhodňujícím právním úkonům účinně odporovala a domáhala se vydání převedeného majetku do majetkové podstaty R. A., a. s.

10. Z výše uvedených důvodů proto oba obvinění shodně navrhli, aby Nejvyšší soud napadené rozhodnutí odvolacího soudu spolu s rozsudkem soudu prvního stupně podle § 265k odst. 1 tr. ř. zrušil a věc vrátil Krajskému soudu v Brně – pobočce ve Zlíně k novému projednání a rozhodnutí, případně aby sám rozhodl tak, že se oba obvinění zprošťují obžaloby pro výše uvedený trestný čin.

11. K podaným dovoláním se písemně vyjádřil státní zástupce Nejvyššího státního zastupitelství. Nejprve vyslovil souhlas se závěry soudů obou stupňů, že zákonné znaky přečinu zvýhodnění věřitele byly jednáním obviněných v potřebné míře naplněny. Provedeným dokazováním bylo z větší části zcela nesporně prokázáno, že obvinění jednali jako odpovědní členové statutárního orgánu, tj. představenstva obchodní společnosti R. A., a. s., a svými připravenými a promyšlenými právními úkony převedli aktiva této společnosti ve prospěch jediného obchodního subjektu, a to společnosti R. a. s., jejímž předsedou představenstva byl od jejího založení obviněný PhDr. A. K., CSc. Obchodní společnost R. A., a. s., jakožto dlužník mnoha věřitelů, se v té době nacházela v evidentním úpadku přinejmenším z důvodu předlužení, o čemž svědčí i průběh následného insolvenčního řízení, které bylo vedeno na základě rozhodnutí Městského soudu v Praze o prohlášení konkursu na majetek uvedeného dlužníka ze dne 14. 1. 2011.

Popsaným postupem obviněných ve zjevném rozporu se zásadou poměrného uspokojení dlužníkových věřitelů došlo nepochybně alespoň k částečnému zmaření pohledávek řady dotčených věřitelů.

č. 51

12. V předmětné trestní věci nelze podle státního zástupce současně shledat takové polehčující okolnosti či jiné mimořádné okolnosti nebo zjištění, které by zásadně snižovaly potřebný stupeň společenské škodlivosti či opodstatňovaly využití zásad subsidiarity trestní represe a *ultima ratio* ve smyslu § 12 odst. 2 tr. zákoníku, jež obecně vylučují vznik trestní odpovědnosti. Konstatoval, že argumenty obou obviněných uvedené v dovoláních byly již přinejmenším zčásti uplatněny v rámci obhajoby v předchozím trestním řízení a soudy obou stupňů se jimi v odůvodnění svých rozhodnutí dostatečně zabývaly. Státní zástupce pak závěrem navrhl, aby Nejvyšší soud dovolání obviněných PhDr. A. K., CSc., a A. K. ml. odmítl podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. jako zjevně neopodstatněná.

III.

Přípustnost dovolání

13. Nejvyšší soud po zjištění, že u obou obviněných byly splněny všechny formální a obsahové podmínky k podání dovolání, dospěl k následujícím závěrům.

14. Obvinění uplatnili dovolací důvody uvedené v § 265b odst. 1 písm. g) a l) tr. ř. Druhý z nich je naplněn tehdy, pokud bylo rozhodnuto o zamítnutí nebo odmítnutí řádného opravného prostředku proti rozsudku nebo usnesení uvedenému v § 265a odst. 2 písm. a) až g) tr. ř., aniž byly splněny procesní podmínky stanovené zákonem pro takové rozhodnutí nebo přestože byl v řízení mu předcházejícím dán důvod dovolání uvedený v § 265b odst. 1 písm. a) až k) tr. ř. V daném případě obvinění napadli usnesení odvolacího soudu, kterým bylo zamítnuto odvolání, tj. řádný opravný prostředek, podané proti odsuzujícímu rozsudku soudu prvního stupně. Jde tedy o rozhodnutí uvedené v § 265a odst. 2 písm. h) tr. ř., přičemž podle dovolatelů v řízení mu předcházejícím byl dán dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., neboť rozhodnutí soudu prvního stupně spočívá na nesprávném právním posouzení skutku. Podstatou námitek dovolatelů je tak důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř.

15. Obecně lze konstatovat, že dovolání je možné podat s poukazem na tento důvod, jestliže rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo na jiném nesprávném hmotněprávním posouzení. Jde tedy o nesprávný výklad a použití norem trestního práva hmotného, případně na něj navazujících hmotněprávních norem jiných právních odvětví. Podstatou je vadné uplatnění příslušných norem hmotného práva na skutkový stav zjištěný soudem prvního a druhého stupně. Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. je dán zejména tehdy, jestliže skutek, pro který byl obviněný stíhán a odsouzen, vykazuje znaky jiného trestného činu, než jaký v něm spatřovaly soudy nižších stupňů, anebo

nenaplníže znaky žádného trestného činu. Namítány ve smyslu tohoto dovolacího důvodu mohou být zejména vady při výkladu zákonných znaků trestného činu, který byl v jednání obviněných shledán, tedy přečinu zvýhodnění věřitele podle § 223 odst. 1, 2 tr. zákoníku, především pak chybné pojetí škody, způsobu jejího určení a rozsahu, zvýhodnění vlastního věřitele, ale též znaku zavinění. O aplikaci hmotného práva jde též v případě uplatnění principu subsidiarity trestní represe a *ultima ratio* ve smyslu § 12 odst. 2 tr. zákoníku.

č. 51

IV.

Důvodnost dovolání

16. Trestného činu zvýhodnění věřitele podle § 223 odst. 1 tr. zákoníku se dopustí ten, kdo jako dlužník, který je v úpadku, zmaří, byť i jen částečně, uspokojení svého věřitele zvýhodněním jiného věřitele, a způsobí tím na cizím majetku škodu nikoli malou, okolností podmiňující použití vyšší trestní sazby uvedenou v § 223 odst. 2 tr. zákoníku je způsobení značné škody. Ustanovení § 223 tr. zákoníku nevyžaduje, aby již bylo zahájeno insolvenční řízení týkající se majetku dlužníka, v němž by byl konstatován úpadek dlužníka, anebo aby již byl některým z věřitelů nebo dlužníkem podán návrh na zahájení takového řízení. Předpokladem trestní odpovědnosti je faktický stav úpadku pachatele. Skutková podstata uvedeného trestného činu obsahuje omezení okruhu pachatelů, může jím být pouze dlužník, jde tedy o tzv. konkrétní subjekt. Z hlediska zavinění se u tohoto trestného činu vyžaduje úmysl (§ 15 tr. zákoníku), a to ve vztahu ke všem objektivně-deskriptivním znakům skutkové podstaty (§ 13 odst. 2 tr. zákoníku). Pachatel tedy musí jednat s úmyslem zvýhodnit jednoho věřitele na úkor ostatních věřitelů, neboli se záměrem vyhnout se poměrnému uspokojení ostatních věřitelů, a tím alespoň částečně zmařit uspokojení jejich pohledávek, případně si musí být vědom toho, že jeho jednání může mít takový následek, a pro případ, že jej způsobí, být s tím srozuměn (viz rozhodnutí uveřejněné pod č. 10/2003 Sb. rozh. tr.).

17. Skutková věta výroku o vině rozsudku soudu prvního stupně postrádá uvedení podstatné skutečnosti, v jaké výši a jakým způsobem došlo ke zvýhodnění věřitele obchodní společnosti R. a. s. Jedná se zřejmě o důsledek skutečnosti, že obžaloba v jednání obviněných spatřovala původně zcela jiný trestný čin, jehož znaky podle soudu prvního stupně nebyly naplněny. Došlo tak k posunu v trestněprávní kvalifikaci činu obviněných, která se ovšem dostatečným způsobem nepromítla do skutkových zjištění a popisu skutku, jenž obsahuje pouze okolnosti týkající se převodu majetku, majetkových práv a dalších aktiv obchodní společnosti R. A., a. s., dále obsahuje výčet poškozených a jim způsobené škody. Ze skutkové věty výroku o vině rozsudku soudu prvního stupně však nelze vyčíst, na jakou částku měla obchodní společnost R. a. s., jakožto tvrzený zvýhodněný

věřitel obchodní společnosti R. A., a. s., nárok při zachování zásad poměrného a rovnoměrného vypořádání, o kolik tuto částku převyšuje skutečně poskytnuté plnění na základě rámcové kupní smlouvy, dohody o narovnání z 12. 1. 2010 a smlouvy o převodu duševního vlastnictví ze dne 12. 4. 2010, neboli v jaké výši skutečně došlo ke zvýhodnění tohoto věřitele. V tomto směru tedy lze přisvědčit argumentu dovolatelů, že skutková věta výroku o vině soudu prvního stupně trpí podstatnou vadou, neboť neobsahuje jeden ze základních zákonných znaků trestného činu zvýhodnění věřitele, který je obviněným kladen za vinu, tedy popis, v čem mělo zvýhodnění daného věřitele spočívat.

18. Jak již bylo naznačeno výše, zákonným znakem přečinu zvýhodnění věřitele podle § 223 odst. 1, 2 tr. zákoníku je způsobení značné škody. V daném případě je nutné dát za pravdu dovolatelům, že škoda jako zákonný znak trestného činu zvýhodnění věřitele podle § 223 tr. zákoníku (dříve šlo o trestný čin zvýhodňování věřitele podle § 256a zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů) představuje rozdíl mezi částkou, kterou byla uspokojena pohledávka zvýhodněného věřitele, a částkou, která by tomuto věřiteli náležela při poměrném a rovnoměrném vypořádání v konkursu (resp. v insolvenčním řízení), protože právě tento rozdíl představuje částku, o niž byli ostatní věřitelé poškozeni – k tomu srov. rozhodnutí č. 6/2005-III. Sb. rozh. tr. V tomto ohledu tedy soudy nižších stupňů v projednávané věci pochybily, pokud škodu stanovily jako celkový součet neuspokojených pohledávek věřitelů, které měly za prokázané. V rozhodnutích soudů obou stupňů pak chybí jakékoli zdůvodnění či úvahy, v jakém rozsahu bylo plnění ze strany dlužníka R. A., a. s., vůči věřiteli, obchodní společnosti R. a. s., oprávněné a v jaké výši již neodpovídalo zásadě rovného a poměrného uspokojení (ve smyslu § 1, § 244 a § 306 odst. 3 insolvenčního zákona). Soudy se tak v dané věci shora uvedeným rozhodnutím Nejvyššího soudu zjevně neřídily, pokud škodu stanovily jako prostý součet rozdílů mezi tím, na co měli ostatní věřitelé nárok při poměrném a rovnoměrném vypořádání, a tím, čeho se jim skutečně dostalo, ovšem bez jakékoli návaznosti na to, v jakém rozsahu byl údajný zvýhodněný věřitel obchodní společnost R. a. s. ve skutečnosti uspokojen nad rámec toho, čeho se mu mělo dostat. V tomto směru neobstojí ani argumentace soudu prvního stupně, že škoda byla stanovena ve prospěch obviněných, neboť se všichni věřitelé ani nepřihlásili se svou pohledávkou do insolvenčního ani do trestního řízení nebo nebyli dohledatelní. Pro stanovení trestnosti zvýhodnění věřitele není vlastně počet ostatních věřitelů a výše jejich pohledávek bezprostředně významný, neboť tyto okolnosti nejsou znakem skutkové podstaty daného trestného činu, rozhodující je výše zvýhodnění určitého věřitele. Škodlivý následek tvoří částka, které se pro zvýhodnění konkrétního věřitele (či věřitelů) nedostalo ostatním poškozeným. Počet věřitelů a výše jejich pohledávek se však nepřímou projevuje i ve znaku škody, protože teprve při zohlednění všech pohledávek dlužníka je možné určit, jaká byla celková výše zadlužení a kolik by při poměrném a rovnoměrném vypořádání při-

padlo na jednotlivé věřitele, neboli se tím zprostředkovaně promítne i do řešení otázky, o kolik byl určitý konkrétní věřitel zvýhodněn, a jak vysoká je tedy škoda jako znak skutkové podstaty trestného činu.

19. Z tabulky uspokojení věřitelů v období od 1. 1. 2009 do 31. 12. 2010 (příloha č. 2), která je součástí znaleckého posudku Ing. M. L. (příloha ke spisu sp. zn. 61 T 29/2012, znalecký posudek č. ...), vyplývá, že obchodní společnosti R. a. s. se dostalo v rámci úhrady závazků nad rámec poměrného a rovnoměrného vypořádání 450 382 Kč; z půjčky R. a. s. bylo splaceno nad rámec poměrného a rovnoměrného vypořádání 298 311,72 Kč. Pokud by tedy mohlo být uvažováno o vzniku škody, pak by se patrně (na základě dosud provedeného dokazování) mohlo jednat o součet uvedených dvou částek. Takové závěry však na základě řádně provedeného dokazování při dodržení všech zásad jej ovládajících musí učinit soud prvního stupně, popř. skutková zjištění v tomto směru může doplnit soud odvolací. Dále je třeba se v této souvislosti řádně zabývat i dalšími okolnostmi, jež v rámci své obhajoby uplatnili oba obvinění, především důsledně vymezit okruh věřitelů a přesvědčivě zdůvodnit, proč jsou ve výroku rozsudku uvedení tvrzení věřitelé za ně považováni a proč argumentace obviněných ohledně jimi uvedených věřitelů, jež nemají do tohoto okruhu patřit, je nesprávná.

20. Současně nelze přehlédnout, že z výše uvedených tabulek vyplývá, že obchodní společnost R. a. s. nebyla v rozhodném období jediným věřitelem, kterému bylo vyplaceno více, než by mu připadlo v rámci poměrného a rovnoměrného vypořádání. Tato skutečnost spíše odpovídá tvrzení dovolatelů, že se snažili dále plnit závazky obchodní společnosti R. A., a. s., přičemž soudy se s touto skutečností nijak nevypořádaly. Soudy se dále z hlediska posuzování subjektivní stránky vůbec nezabývaly otázkou, zda dovolatelé skutečně jednali způsobem popsaným ve výroku rozsudku soudu prvního stupně s úmyslem zmařit upokojení ostatních věřitelů a zvýhodnit toliko věřitele jediného, zda skutečně byla vyvrácena jejich obhajoba, že tak jednali v úmyslu dále pokračovat v podnikatelské činnosti s ohledem na konkurenční boj s Ing. M. B. Pominuly, že sám dovolatel PhDr. A. K., CSc., „dotoval“ chod společnosti půjčkami z vlastních finančních prostředků, což by dozajista nečinil, pokud by měl v úmyslu ukončení provozu této obchodní společnosti, jejíž byl jedním z nejvýznamnějších věřitelů, kteří měli být jednáním obviněných poškozeni. Zcela v rozporu s provedeným dokazováním se pak zdá tvrzení soudů, že majetek obchodní společnosti R. A., a. s., byl prodán a výnos použit k uspokojení jediného věřitele, jak je uvedeno v odůvodnění rozsudku soudu prvního stupně, když tento soud vycházel ze znaleckého posudku Ing. M. L., jehož závěry nijak nezpochyboval a jenž v tabulkové části uvádí řadu věřitelů, kteří k určitému datu měli být postupem obviněných zvýhodněni oproti skupině poškozených věřitelů.

21. S tím souvisí též dosud uspokojivě nezodpovězená otázka, jak byly hrazeny pohledávky za obchodní společnost R. A., a. s., poté, co obvinění uskutečnili

následné dispozice popsané ve výroku rozsudku soudu prvního stupně, nakolik i potom skutečně obchodní společnost R. A., a. s., své závazky hradila, kdy je hradit přestala, zda to bylo v důsledku převodu veškerých aktiv z této společnosti na R. a. s., či zda to bylo v důsledku kroků konkurence a podání insolvenčního návrhu a následných kroků insolvenční správkyně, jak tvrdí obvinění. Zde je na místě připomenout, že k trestní odpovědnosti za trestný čin zvýhodnění věřitele podle § 223 odst. 1 tr. zákoníku nestačí, jestliže dlužník jen oddálí nebo ztíží uspokojení věřitele, pokud ten má možnost uspokojit svou pohledávku z jiného dlužníkovra majetku. Stejně tak nepostačí, pokud se dlužník dopustí jednání zvýhodňujícího jednoho věřitele na úkor jiného věřitele, činí-li tak s odůvodněným předpokladem získání dalších prostředků na uspokojení pohledávek ostatních věřitelů (např. úhradou dodávky energií, aby zachoval výrobu a mohl z ní plnit splatné závazky). Uspokojení jednoho věřitele dlužníkem, který je v úpadku, tak samo o sobě nestačí k trestní odpovědnosti podle § 223 odst. 1 tr. zákoníku, protože musí být učiněno s úmyslem zmařit tímto způsobem možnost uspokojení ostatních věřitelů. K tomu srov. ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 2231, a usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2. 11. 2005, sp. zn. 5 Tdo 1217/2005.

22. Pokud soudy dále argumentují tím, že dovolatelé nepřevzali žádné závazky obchodní společnosti R. A., a. s., pak tyto závěry neodpovídají skutečnosti, neboť v Rámcové kupní smlouvě a dohodě o narovnání datované dne 12. 1. 2010 (č. l. 581 trestního spisu) se v čl. II hovoří o převzetí závazků vyplývajících z pracovníprávních vztahů. V případě, kdy soudy na základě znaleckého posudku zjistily, že obchodní společnost R. A., a. s., disponovala pohledávkami v hodnotě cca 5 600 000 Kč, které nepřevedla na obchodní společnost R. a. s., a tuto skutečnost bagatelizovaly tvrzením, že se na nich sice věřitelé „mohli hojit“, ale pohledávky byly „spíše diskutabilní“. Ovšem toto své tvrzení „diskutibilitnosti“ pohledávek soudy nijak neodůvodnily, nevypočítaly se s argumentací obhajoby, že problematická vymahatelnost pohledávek je zaviněna převážně postupem insolvenční správkyně Mgr. I. F. Uvedené závěry přitom soudy nižších stupňů učinily evidentně v neprospěch obou dovolatelů, byť se týkají skutkového stavu. Pohledávky obchodní společnosti je přitom nutné považovat za její majetek. Nelze totiž přijmout argumentaci soudu prvního stupně, že nestandardní jednání bývalé insolvenční správkyně Mgr. I. F. je třeba posuzovat izolovaně od jednání dovolatelů. Především z výpovědi svědka Ing. R. V., nového insolvenčního správce, vyplynulo, že k zastavení výrobního procesu mělo dojít právě v důsledku jednání této bývalé správkyně, což muselo mít na insolvenční řízení fatální dopad. Tento svědek uvedl, že pokud by nebyl zastaven výrobní proces, mohla být výtečnost uspokojení pohledávek daleko vyšší než za současného stavu, a že vinou nečinnosti první insolvenční správkyně Mgr. I. F. došlo též k promlčení některých pohledávek obchodní společnosti R. A., a. s. To vše je třeba vzít v potaz při po-

souzení možnosti uspokojení pohledávek věřitelů z jiného majetku dlužníka, a to alespoň při hodnocení subjektivní stránky činu obou obviněných.

23. Při zjišťování skutkového stavu je třeba též plně respektovat zásady ovládající dokazování, především pak princip presumpce neviny a z něj plynoucí postulat *in dubio pro reo* (v pochybnostech ve prospěch obviněných), není možno bez náležitého podkladu v provedených důkazech domýšlet verzi pro obviněné nepříznivou, a to ať jde o určení okruhu věřitelů, výše jejich zvýhodnění, či naopak poškození jednáním obviněných, tak i pokud jde o skutkové okolnosti, z nichž je možno usuzovat na zavinění.

24. Veškeré shora uvedené skutečnosti je namíště v případě opětovného shledání naplnění všech (formálních) znaků trestného činu zvýhodnění věřitele podle § 223 tr. zákoníku promítnout i do úvah o společenské škodlivosti jednání obviněných a principu subsidiarity trestní represe podle § 12 odst. 2 tr. zákoníku. To platí zvláště v případě, že by soudy nižších stupňů s ohledem na shora uvedený výklad znaku škody dospěly k závěru, že obvinění svým jednáním způsobili škodu výrazně nižší, než bylo v rozsudku soudu prvního stupně původně uvedeno. Ve spojitosti s úvahami o subsidiaritě trestní represe by měla být náležitě zohledněna též skutečnost, že jedním z nejvíce poškozených věřitelů podle přehledu vytvořeného znalkyní Ing. M. L. měl být sám obviněný PhDr. A. K., CSc. I z tohoto pohledu se nyní při současném stavu poznání může jevit jako adekvátní a spravedlivý původní zprošťující rozsudek soudu prvního stupně, který byl ovšem k odvolání státního zástupce zrušen odvolacím soudem.

25. Vzhledem ke všem shora zmíněným skutečnostem Nejvyšší soud vyhověl důvodným dovoláním obviněných a na jejich podkladě podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. zrušil napadené usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 23. 7. 2015, sp. zn. 1 To 5/2015, jakož i jemu předcházející rozsudek Krajského soudu v Brně – pobočky ve Zlíně ze dne 19. 11. 2014, sp. zn. 61 T 29/2012, včetně všech dalších rozhodnutí obsahově navazujících na zrušená rozhodnutí, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 265l odst. 1 tr. ř. pak Krajskému soudu v Brně – pobočce ve Zlíně přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

26. Bude na Krajském soudu v Brně – pobočce ve Zlíně, aby se znovu důsledně zabýval všemi významnými okolnostmi, řádně provedl dokazování, provedené důkazy náležitě vyhodnotil nejen jednotlivě, ale i v jejich souhrnu, z provedených důkazů při respektu k základním zásadám trestního řízení zjistil náležitě skutkový stav odpovídající znakům jak objektivní, tak i subjektivní stránky skutkové podstaty trestného činu zvýhodnění věřitele, pokud jej i nadále bude v jednání obviněných spatřovat. V případě, že opětovně dospěje k závěru, že jednání obviněných bylo skutečně vedeno úmyslem zvýhodnit toliko jediného věřitele a skutečně nemohlo dojít k uspokojení ostatních věřitelů žádným jiným způsobem, potom pečlivě s ohledem na výše uvedené zjistí, jaká škoda jednáním obviněných

č. 51

vznikla. Znovu se pak bude zabývat i otázkou subsidiarity trestní represe. Pokud by shledal, že je i s ohledem na nová skutková zjištění třeba i nadále právně kvalifikovat jednání jako trestný čin zvýhodnění věřitele, svoje závěry promítne do náležitého popisu skutku odpovídajícího znakům uvedeného trestného činu, jakož i do jeho právní kvalifikace. Takové doplnění popisu skutku by přitom neznamenalo zhoršení postavení obviněného, jak je patrné i z konstantní judikatury Nejvyššího soudu (viz např. rozhodnutí č. 38/2006-II. Sb. rozh. tr.). Jinak ovšem v dalším řízení platí podle § 264 odst. 2 tr. ř. zákaz změny k horšímu ve vztahu k předchozímu rozhodnutí učiněnému soudem prvního stupně (tzv. zákaz *reformationis in peius*), a to i pro případné opětovné rozhodnutí odvolacího soudu (§ 259 odst. 4 tr. ř.) – viz k tomu rozhodnutí pod č. 35/2004 Sb. rozh. tr.

Č. 52

Výroba a jiné nakládání s látkami s hormonálním účinkem, Organizovaná skupina

č. 52

§ 288 odst. 4 písm. c) tr. zákoníku

Pro naplnění zákonného znaku kvalifikované skutkové podstaty zločinu výroby a jiného nakládání s látkami s hormonálním účinkem podle § 288 odst. 4 písm. c) tr. zákoníku se nevyžaduje, aby čin spáchaný ve spojení s organizovanou skupinou působící ve více státech byl trestně postižitelný podle právních řádů všech dotčených států, v nichž organizovaná skupina působila. Postačí, pokud byla ve vztahu k takto spáchanému trestnému činu založena působnost trestních zákonů České republiky.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 10. 2016, sp. zn. 11 Tdo 268/2016, ECLI:CZ:NS:2016:11.TDO.268.2016.1)

Nejvyšší soud odmítl dovolání obviněných L. L. a Ing. J. P. proti rozsudku Vrchního soudu v Olomouci ze dne 24. 3. 2015, sp. zn. 2 To 4/2015, jako soudu odvolacího v trestní věci vedené u Krajského soudu v Ostravě – pobočky v Olomouci, pod sp. zn. 29 T 6/2012.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Rozsudkem Krajského soudu v Ostravě – pobočky v Olomouci ze dne 4. 7. 2014, sp. zn. 29 T 6/2012, byli obvinění L. L., Ing. J. P. a Š. L. uznáni vinnými zvláště závažným zločinem výroby a jiného nakládání s látkami s hormonálním účinkem podle § 288 odst. 1, odst. 4 písm. c) tr. zákoníku, dílem dokonaným, dílem nedokonaným ve stadiu pokusu podle § 21 odst. 1 tr. zákoníku. Za to byl obviněný L. L. odsouzen podle § 288 odst. 4 tr. zákoníku k nepodmíněnému trestu odnětí svobody v trvání pěti let a šesti měsíců, dále k peněžitému trestu a k trestu propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty. Obviněný Ing. J. P. byl citovaným rozsudkem odsouzen podle § 288 odst. 4 tr. zákoníku k nepodmíněnému trestu odnětí svobody v trvání pěti let a dále k peněžitému trestu. Obviněný Š. L. byl podle § 288 odst. 4 tr. zákoníku za použití § 58 odst. 1 tr. zákoníku odsouzen k podmíněnému trestu odnětí svobody v trvání tří let.

2. Podle skutkových zjištění soudu prvního stupně se obvinění L. L., Ing. J. P. a Š. L. dopustili trestné činnosti tím, že

„v přesně nezjištěné době nejméně od roku 2010 do jarních měsíců roku 2011 v B., na území Slovenské republiky, v prostorách kanceláře, kterou L. L. pronajal na ulici B., L. L. v součinnosti se slovenským státním příslušníkem J. R. a dalšími, blíže neustanovenými osobami, za účelem jejich následné placené distribuce odběratelům na území České republiky, nashromáždil větší množství látek s anabolickým a hormonálním účinkem, jako například přípravky Testosteron Depo obsahující účinnou látku testosteron enantát, Bolde 250 s účinnou látkou boldenon undecylenát, Test-Prop100 s účinnou látkou testosteron propionát, Trenbol 100 s účinnou látkou trenbolon acetát, Fluoxymesterone s účinnou látkou fluoxymesteron, Methandienone s účinnou látkou methandienon, Testosterone Enantate Injection USP s účinnou látkou testosteron enantát, Androlic Tablets s účinnou látkou oxymetolon, a řadu dalších, společně s Ing. J. P. a Š. L. se pak podílel i na další manipulaci s těmito látkami, kdy na základě jeho instrukcí a informací o počtu, druhu přípravků a osobách odběratelů všichni tři připravovali balíčky s těmito preparáty, které záměrně opatřovali nepravdivými informacemi o odesílateli a věcně správnými údaji o odběrateli, tyto balíčky pak předávali J. R., případně i dalším, blíže neustanoveným osobám, které pak zajistily jejich distribuci na území České republiky prostřednictvím slovenské a české pošty, jmenovitě bylo zjištěno, že takto byly balíčky odeslány

– P. V. – zásilka obsahující mimo jiného 1 ks originálního balení přípravku Bolde 250 s účinnou látkou boldenon undecylenát, 1 ks originálního balení přípravku Oxymetholone s účinnou látkou oxymetolon a 3 ks originálního balení přípravku Stanazolol s účinnou látkou stanazolol,

– D. Č. – zásilka obsahující mimo jiného 1 ks originálního balení přípravku Nandrolone decanoate injection s účinnou látkou nandrolon decanoát,

– I. Z. – zásilka obsahující 2 ks originálního balení přípravku Testosterone enanthate injection s účinnou látkou testosteron enantát a 2 ks originálního balení přípravku Clenbutelol Hydrochloride obsahující účinnou látku klenbutelol hydrochlorid,

– P. S. – zásilka obsahující 3 ks originálního balení přípravku Clenbutelol Hydrochloride obsahující účinnou látku klenbutelol hydrochlorid,

adresátům však doručeny nebyly, když na území České republiky byly dne 3. 5. 2011 zadrženy na základě příkazu vydaného státním zástupcem Krajského státního zastupitelství Ostrava – pobočka v Olomouci a otevřeny se souhlasem soudce Okresního soudu v Olomouci,

v uvedeném období pak ještě ve větším, přesně nezjištěném počtu případů, byly popsáním způsobem ze Slovenské republiky i dalším odběratelům na území České republiky úspěšně prodávány a doručovány i jiné zásilky s preparáty s anabolickým a hormonálním účinkem, které L. L., Ing. J. P. a Š. L. v B. za popsanych podmínek připravili,

za účelem zdárné realizace této distribuce látek s anabolickým a hormonálním účinkem Š. L. a Ing. J. P. v uvedeném období L. L., který měl zadržený řidičský průkaz, v přesně nezjištěném počtu případů také převezli osobními automobily z České republiky do B. (Slovenská republika) a zpět, Ing. J. P. navíc na základě požadavků L. L. zřídil dne 23. 4. 2010 na území České republiky, konkrétně na poště v B., na M. nám., P. O. Box, který byl na základě uzavřené smlouvy oprávněn užívat nejméně do 1. 2. 2011, a poté, co tuto schránku zrušil, zřídil nový P. O. Box na území Slovenské republiky v B., kdy smyslem takového konání bylo vytvořit místo pro příjem objednávek od zájemců o látky s anabolickými a hormonálními účinky a následných plateb za provedené dodávky, přičemž oba tyto P. O. Boxy v pravidelných intervalech kontrolovali a vybírali buď L. L., nebo J. P.;

ve všech popsanych případech přitom byly baleny a na území České republiky zasílány přípravky, které obsahovaly účinné látky, jež jsou v příloze č. 1 nařízení vlády č. 454/2009 Sb. uvedeny jako androgenní anabolické steroidy, resp. jako ostatní anabolické látky, všichni obžalovaní věděli, že na území Slovenské republiky jsou kompletována balení přípravků s anabolickým a hormonálním účinkem za účelem jejich další, placené distribuce odběratelům na území České republiky, všichni obžalovaní též věděli, že tyto preparáty nejsou na území České republiky zasílány proto, aby oprávněnými osobami byly použity k terapeutickým účelům při dodržení všech diagnostických a dalších pravidel léčení, ale za jiným účelem, a věděli také to, že ani jeden z nich nedisponuje povolením k dovozu, případně další distribuci takových přípravků na území České republiky,

současně všichni věděli, že jejich jednání není izolovaným dějem, ale že popsanými vlastními aktivitami participují na činnosti sdružení více osob, kde každý jedinec zpravidla plnil tytéž určité úkoly, které na sebe vzájemně navazovaly, a to nikoli nahodile, ale plánovaně a koordinovaně,

L. L. sám pak s látkami s anabolickým a hormonálním účinkem obchodoval i v jiných případech, konkrétně

dne 24. 11. 2010 kolem 9:00 hodin ve V. M. na H. ul., na parkovišti u čerpací stanice Shell s policejním orgánem vystupujícím v rámci předstíraného převodu ve smyslu § 158c tr. ř. pod smyšleným jménem J. H. se dohodl na dodání látek s anabolickým a hormonálním účinkem, kdy tyto preparáty, konkrétně balení přípravku Bolde 250 s účinnou látkou boldenon, dva kusy balení přípravku Oxandrolone Tablets s účinnou látkou oxanandrolon, balení přípravku Stanozolol Tablets s účinnou látkou stanozolol a balení přípravku Trenbol s účinnou látkou trenbolon acetát, na základě uzavřené dohody doručil policejnímu orgánu dne 7. 12. 2010 z B. prostřednictvím slovenské a české pošty do P. O. Boxu zřízeným policejním orgánem na jméno J. H. na poště v P. v D. ul. a dne 9. 12. 2010 pak od policejního orgánu v souvislosti s touto dodávkou v O., v OC G., v kavárně E., převzal částku ve výši 10 000 Kč jako platbu za tyto preparáty, a

dne 16. 12. 2010 v době kolem 15:00 hodin v P. na K. ul. v místní nemocnici, v lůžkové části, na pokoji, po předchozí telefonické dohodě, policejnímu orgánu vystupujícímu v rámci předstíraného převodu ve smyslu § 158c tr. ř. pod smyšleným jménem J. H. za částku 10 000 Kč předal balení přípravku Bolde 250 s účinnou látkou boldenon, 2 balení přípravku Oxandrolone Tablets s účinnou látkou oxanandrolon, balení přípravku Stanozolol Tablets s účinnou látkou stanozolol a balení přípravku Trenbol s účinnou látkou trenbolon acetát;

rovněž v těchto dvou případech prodal přípravky, které obsahovaly účinné látky, jež jsou příloze č. 1 nařízení vlády č. 454/2009 Sb. uvedeny jako androgenní anabolické steroidy, resp. jako ostatní anabolické látky, věděl, že prodává látky s anabolickým a hormonálním účinkem, věděl, že tyto preparáty neprodává proto, aby oprávněnou osobou byly použity k terapeutickým účelům při dodržení všech diagnostických a dalších pravidel léčení, ale za jiným účelem, a současně věděl také to, že nedisponuje povolením k dovozu a distribuci takových přípravků na území České republiky.

3. Rozsudek Krajského soudu v Ostravě – pobočky v Olomouci ze dne 4. 7. 2014, sp. zn. 29 T 6/2012, napadli všichni obvinění odvoláními směřujícími proti všem výrokům rozhodnutí. Vrchní soud v Olomouci tato odvolání projednal a rozsudkem ze dne 24. 3. 2015, sp. zn. 2 To 4/2015, částečně zrušil podle § 258 odst. 1 písm. b), odst. 2 tr. ř. napadený rozsudek, a to v celém rozsahu ohledně obviněného Š. L. v důsledku chybné identifikace jeho osoby. Toto formální pochybení, které bylo shledáno jako jediná vada rozhodnutí soudu prvního stupně, poté odvolací soud sám odstranil a podle § 259 odst. 3 tr. ř. ve vztahu k tomuto obviněnému nově rozhodl o jeho vině a trestu shodným způsobem s rozsudkem soudu prvního stupně. V ostatních výrocích zůstal napadený rozsudek nedotčen. Odvolání obviněných L. L. a Ing. J. P. byla podle § 256 tr. ř. zamítnuta jako nedůvodná.

II.

Dovolání a vyjádření k nim

4. Proti rozsudku Vrchního soudu v Olomouci ze dne 24. 3. 2015, sp. zn. 2 To 4/2015, podali obvinění L. L. a Ing. J. P. dovolání.

5. Obviněný L. L. prostřednictvím advokáta JUDr. V. R. opřel své dovolání o dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř., neboť má za to, že bylo rozhodnuto o zamítnutí řádného opravného prostředku proti rozsudku uvedenému v § 265a odst. 2 písm. a) tr. ř., aniž byly splněny procesní podmínky stanovené zákonem pro takové rozhodnutí.

6. V podaném dovolání obviněný nejdříve podrobně vyličil dosavadní průběh trestního řízení a poté namítl, že úkony v rámci trestního řízení byly prováděny místně nepříslušným státním zastupitelstvím a soudem, a to jak soudem pro pří-

pravné řízení dle § 26 tr. ř., tak následně soudem procesním, neboť jejich místní příslušnost byla chybně založena jednáním policejního orgánu, a nikoli jednáním obviněných. S tímto nesprávným postupem se poté ztotožnil i soud odvolací, který sám rozhodl o odvolání obviněného přesto, že pro takový postup nebyly splněny procesní podmínky stanovené zákonem.

7. Obviněný dále pak zpochybil i žádost Krajského státního zastupitelství Ostrava – pobočky Olomouc o právní pomoc na Slovensku, která obsahovala v popisu prověřovaného jednání skutek spočívající v tom, že se obviněný podílel na přechovávání, vývozu, dovozu, prodeji a průvozu nezjištěného množství efedrinu. Vzhledem k tomu, že v době zaslání žádosti o právní pomoc nebyla na Slovensku distribuce přípravků s anabolickými a steroidními účinky trestná, byla pro vyhovění žádosti o právní pomoc, při zvažování oboustranné trestnosti, podstatná právě zmínka o efedrinu, jehož distribuce ovšem nebyla prokázána. Tím tedy Krajské státní zastupitelství Ostrava – pobočka v Olomouci zatížilo přípravné řízení vadou, která vyústila v rozhodování zejména o použití operativních úkonů nepříslušnými orgány. Tuto zásadní vadu poté nenapravil ani soud prvního stupně, ačkoli spornost žádosti o právní pomoc na Slovensku sám potvrdil, když skutek spočívající v nakládání s látkou efedrin oproti podané obžalobě vůbec nepojal do odsuzujícího výroku svého rozsudku. Obviněný je proto přesvědčen, že úkony provedené těmito nepříslušnými orgány není možné uznat jako procesně použitelné.

8. Soud prvního stupně se navíc dopustil i dalšího pochybení, když vynesl odsuzující rozsudek pro skutek, pro který nebylo zahájeno trestní stíhání a ani nebyla podána obžaloba, přičemž tímto postupem došlo k porušení § 220 odst. 1 tr. ř. Toto pochybení se konkrétně vztahuje ke skutku, že všichni obvinění odeslali ze Slovenska balíčky osobám P. V., D. Č., I. Z. či P. S., které však z důvodu zadržení těchto balíčků nebyly adresátům doručeny, a to přesto, že k zadržení těchto balíčků došlo před zahájením trestního stíhání i před podáním obžaloby.

9. Z těchto důvodů obviněný L. L. navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 265k odst. 1 tr. ř. zrušil napadený rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 24. 3. 2015, sp. zn. 2 To 4/2015, a podle § 265l odst. 1 tr. ř. přikázal Vrchnímu soudu v Olomouci, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

10. Obviněný Ing. J. P. uplatnil v dovolání podaném prostřednictvím advokáta Mgr. D. P. dovolací důvody podle § 265b odst. 1 písm. g) a písm. l) tr. ř., neboť rozhodnutí dle jeho názoru spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo na jiném nesprávném hmotněprávním posouzení a byl zamítnut řádný opravný prostředek proti odsuzujícímu rozsudku, aniž byly splněny procesní podmínky pro takové rozhodnutí a v řízení mu předcházejícím byl dán důvod dovolání podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř.

11. Obviněný ve svém dovolání především namítl, že odvolací soud se nesprávně vypořádal s místní příslušností Krajského státního zastupitelství Ostrava – po-

bočky v Olomouci, Okresního soudu v Olomouci a Krajského soudu v Ostravě – pobočky v Olomouci, jež byla odůvodněna zahájením úkonů trestního řízení dne 26. 5. 2010 ve věci obviněných L. L., K. D. a D. M. v organizovaném spojení, kdy K. D. měl něco přijímat v České republice ve V. Tímto jediným nekvalifikovaným údajem místa V. pak byla nesprávně zhojena místní nepříslušnost orgánů činných v trestním řízení pro žalovaný skutek v trestní věci obviněných L. L., Ing. J. P. a Š. L., a to navzdory tomu, že se jednalo o odlišný skutek a v místní působnosti pobočky Krajského státního zastupitelství Ostrava nedošlo k jednání, kterým byl obviněný uznán vinným, a pro které byly nařízeny prohlídky domovních a jiných prostor.

12. Dle obviněného došlo v trestním řízení i k extrémnímu důkaznímu rozporu, když z hlediska časového rámce vymezeného ve výroku napadeného rozhodnutí byl stanoven jako začátek trestné činnosti obviněných rok 2010, ačkoli podle zjištěného skutkového stavu se obviněný Š. L. zapojil do přisuzované trestné činnosti až od února roku 2011. Dále pak namítl, že jednání obviněných bylo nesprávně právně kvalifikováno jako jednání organizované skupiny, která se obecně vyznačuje mimořádnou sofistikovaností a vysokou mírou společenské škodlivostí. Obviněný zdůraznil, že veškeré pokyny a organizaci činnosti měl na starosti pouze obviněný L. L. a jeho jednání spočívalo pouze v činnosti řidiče, pomoci při kompletaci zásilek a zřízení P. O. Boxu na své vlastní jméno. Vzhledem ke zjištěnému skutkovému stavu pak lze jednání obviněného právně posoudit jako pomoc k trestnému činu, a nikoliv jako jednání člena organizované skupiny. Soudy obou stupňů dále nesprávně právně posoudily i kvalifikovaný znak „ve více státech“. Vzhledem k tomu, že na Slovensku je předmětná činnost dovolená, nemohla být naplněna kvalifikace ve smyslu § 288 odst. 4 písm. c) tr. zákoníku, neboť trestnost jednání se musí vztahovat i na druhý stát, což však v tomto případě nebylo naplněno.

13. Závěrem obviněný vytkl, že soudy obou stupňů v trestním řízení vycházely z nezákonně získaných důkazů, konkrétně z nezákonného předstíraného převodu a policejní provokace ve vztahu k látce efedrin a dále z nezákonné domovní prohlídky a prohlídky jiných prostor. Ve vztahu k předstíranému převodu a policejní provokaci obviněný uvedl, že policista svou provokací překročil tolerované meze, a to ryze za účelem inscenace drogové trestné činnosti pro splnění podmínky vzájemnosti právní pomoci na Slovensku, a tudíž jsou takto získané důkazy – včetně důkazní materie zajištěné na Slovensku – nezákonné. Stran nezákonnosti nařízených prohlídek pak obviněný poukázal, že Okresní soud v Olomouci nijak věcně nezkoumal a neodůvodnil jejich neodkladnost, přičemž samotné prohlídky byly navíc fakticky provedeny až po realizaci operativně pátracích prostředků, tedy téměř po třech týdnech od vydání soudního příkazu.

14. Proto obviněný Ing. J. P. Nejvyššímu soudu navrhl, aby zrušil napadený rozsudek odvolacího soudu, jakož i řízení mu předcházející včetně rozsudku sou-

du prvního stupně, a sám ve věci rozhodl tak, že se obviněný zprošťuje obžaloby, případně aby věc vrátil přímo soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

15. Státní zástupce ohledně dovolání obviněného L. L. mimo jiné zdůraznil, že námitku místní nepřislušnosti nelze úspěšně podřadit pod uplatněný ani pod výslovně neuvedený dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. a) tr. ř., neboť ten předpokládá nepřislušnost věcnou, a nikoliv místní. Uplatněná námitka místní nepřislušnosti proto nemůže založit dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. ani jiný dovolací důvod ve smyslu § 265b odst. 1 tr. ř.

16. Ve vztahu k dovolání obviněného Ing. J. P., který kromě dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. uplatnil i dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., státní zástupce znovu zdůraznil, že námitka místní nepřislušnosti, kterou uplatnil i obviněný L. L., nemůže naplnit žádný dovolací důvod.

17. Námitku obviněného ohledně „extrémního důkazního rozporu“ ve vztahu k datu zapojení obviněného Š. L. do předmětné trestné činnosti pak státní zástupce shledal nesrozumitelnou. Především není zřejmé, jaký význam by mělo takové pozdější zapojení obviněného Š. L. pro postavení obviněného Ing. J. P. Dovolatel rovněž neuvedl, odkud čerpal údaj o zapojení v únoru 2011, a jeho tvrzení, že se jedná o rozpor mezi závěrem soudu a zjištěným skutkovým stavem, není zcela jasné.

18. Pokud pak obviněný vytkl, že ve výroku rozsudku soudu prvního stupně se již neobjevuje prodej efedrinu, tak tato námitka směřuje proti obsahu podané obžaloby, a nikoliv proti rozhodnutí soudu prvního stupně, který ve svém odůvodnění vysvětlil, proč tento prodej z popisu skutku vypustil. Státní zástupce se poté neztotožnil ani s namítanou nezákonností domovní prohlídky a prohlídky jiných prostor, neboť soudy obou stupňů se s předmětnou námitkou řádně vypořádaly ve svých rozhodnutích. Je sice pravdou, že z odůvodnění podaných návrhů a vydaných příkazů v přípravném řízení není patrna věcná neodkladnost či neopakovatelnost těchto úkonů, obviněný však opomněl, že z ustálené judikatury Ústavního soudu vyplývá, že rozhodný je faktický stav vyplývající ze shromážděného spisového materiálu, a nikoliv formální popis tohoto stavu v návrzích a rozhodnutích. Dovolatelem uváděné nedostatky popisu důvodů neopakovatelnosti či neodkladnosti v návrzích prohlídek a rozhodnutích pak představují procesní vadu, která však bez dalšího není dovolacím důvodem podle § 265b odst. 1 tr. ř.

19. S ohledem na výše uvedené státní zástupce navrhl, aby Nejvyšší soud dovolání obviněného L. L. podle § 265i odst. 1 písm. b) tr. ř. odmítl, nakolik bylo podáno z jiných důvodů, než jsou vyjmenovány v § 265b tr. ř. Současně dospěl k závěru, že dovolání obviněného Ing. J. P. je v tom rozsahu, v jakém odpovídá uplatněným dovolacím důvodům, zjevně neopodstatněné, a proto navrhl, aby Nejvyšší soud podané dovolání odmítl podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř.

III.

Přípustnost dovolání

20. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 265c tr. ř.) nejprve zjišťoval, zda jsou dovolání přípustná a zda vyhovují všem relevantním ustanovením trestního řádu. To znamená – zda dovolání byla podána v souladu s § 265a odst. 1, odst. 2 písm. a) až písm. h) tr. ř., zda byla podána ve dvouměsíční zákonné lhůtě, na příslušném místě (u věcně a místně příslušného soudu) v souladu s § 265e odst. 1, odst. 3 tr. ř. i oprávněnou osobou v souladu s § 265d odst. 1 písm. b), odst. 2 tr. ř. Dále Nejvyšší soud zkoumal, zda dovolání splňují obligatorní obsahové náležitosti upravené v § 265f tr. ř. Po jejich prostudování Nejvyšší soud shledal, že dovolatelé výše uvedená ustanovení trestního řádu respektovali a nic nebrání jejich projednání.

IV.

Důvodnost dovolání

21. Protože dovolání lze podat jen z důvodů uvedených v § 265b tr. ř., bylo zapotřebí posoudit otázku, zda konkrétní argumenty, o které se dovolání opírají, naplňují obviněnými uplatněné dovolací důvody. Pouze reálná existence tohoto důvodu je základní podmínkou provedení přezkumu napadeného rozhodnutí dovolacím soudem podle § 265i odst. 3 tr. ř.

22. V obecné rovině je nutno zdůraznit, že důvod dovolání podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. je dán v případech, kdy rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotněprávním posouzení. Uvedenou formulaci zákon vyjadřuje, že dovolání je určeno k nápravě právních vad rozhodnutí ve věci samé, pokud tyto vady spočívají v právním posouzení skutku nebo jiných skutečností podle norem hmotného práva, nikoliv z hlediska procesních předpisů.

23. Pokud jde o dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř., ten obsahuje dvě alternativy důvodů dovolání. Pod první variantu spadají případy, kdy byl zamítnut nebo odmítnut řádný opravný prostředek proti rozhodnutí soudu prvního stupně z ryze formálních důvodů uvedených v § 253 tr. ř., bez věcného přezkoumání podle § 254 tr. ř., takže byl dovolatel zkrácen na svém právu na přístup k soudu druhého stupně. Pod druhou variantu pak spadají případy, kdy dovolateli sice nebylo odepráno právo na přístup k soudu druhého stupně, ale tento soud – ač v řádném opravném řízení věcně přezkoumával napadené rozhodnutí soudu prvního stupně a řízení mu předcházející – neodstranil vadu vytykanou v řádném opravném prostředku, nebo navíc sám zatížil řízení či své rozhodnutí vadou zakládající některý z dovolacích důvodů podle § 265b odst. 1 písm. a) až k) tr. ř.

24. Oba obvinění ve svých dovoláních především namítli, že v předmětné trestní věci nebyla dána místní příslušnost Krajského státního zastupitelství Ostrava

– pobočky v Olomouci, Okresního soudu v Olomouci jako soudu pro přípravné řízení a Krajského soudu v Ostravě – pobočky v Olomouci pro meritorní rozhodování o věci. Obviněný L. L. navíc vytkl, že soudy obou stupňů pochybily, když nerozhodly o předložení věci k rozhodnutí o příslušnosti nadřízenému soudu. Nejvyšší soud ve vztahu k výše uvedenému konstatuje, že se jedná o námitky, které nelze podřadit pod žádný dovolací důvod podle § 265b odst. 1 tr. ř.

25. Nejvyšší soud má za nutné v obecné rovině připomenout, že nepřislušnost soudu lze důvodně namítat pouze prostřednictvím speciálního dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. a) tr. ř. Dle tohoto ustanovení lze však dovoláním napadnout pouze nepřislušnost věcnou, tedy za situace, že ve věci rozhodl soud v rozporu s pravidly upravujícími v trestním řízení věcnou příslušnost soudů (viz § 16 a § 17 tr. ř.). Prakticky se zde jedná o případ, v němž ve věci rozhodl v prvním stupni okresní soud nebo jemu na roveň postavený soud, přestože předmětem trestního stíhání byl trestný čin, o kterém měl v prvním stupni konat řízení a rozhodnout krajský soud. Dovolacím důvodem podle tohoto ustanovení však není skutečnost, že v řízení došlo k porušení zásad o místní příslušnosti soudu podle § 18 tr. ř. Pod tento dovolací důvod pak vůbec nelze podřadit místní nepřislušnost jiných orgánů činných v trestním řízení.

26. Dále je třeba zdůraznit, že § 222 odst. 1 věta druhá tr. ř. upravuje případy, když z důvodů procesní ekonomie bude ve věci rozhodovat soud, který koná hlavní líčení, přestože by jinak přicházelo v úvahu rovněž předložení věci nadřízenému soudu k rozhodnutí o příslušnosti. Je tomu tak i tehdy, když soud v hlavním líčení zjistí, že není místně příslušný k dalšímu projednání věci. Za této situace je soud povinen dále jednat a případně rozhodnout, jestliže obžalovaný nevytkl místní nepřislušnost tohoto soudu. Takovou námitku může obžalovaný učinit jakoukoli formou stanovenou obecně pro podání (§ 59 tr. ř.) a kdykoli v průběhu hlavního líčení, včetně závěrečné řeči nebo posledního slova, tedy až do doby, než se soud odebere k závěrečné poradě. O právu namítat místní nepřislušnost musí být obžalovaný poučen (§ 33 odst. 5 tr. ř.) a jím vznesená námitka se zaznamená v protokolu o hlavním líčení [§ 55 odst. 1 písm. e) tr. ř.]. Právo vytknout nepřislušnost dosud jednajícího soudu má jen obžalovaný, nikoli jiná osoba, například státní zástupce, poškozený apod. Vytkne-li obžalovaný místní nepřislušnost soudu doposud jednajícího ve věci, je tento soud povinen buď rozhodnout podle § 222 odst. 1 tr. ř. a předložit věc soudu, který je nejbližší společně nadřízen soudu dosud jednajícímu a soudu, jenž by měl být podle výtky obžalovaného příslušným, anebo dále ve věci jednat, nerozhodovat podle § 222 odst. 1 tr. ř. a vypořádat se s výtkou obžalovaného až v odůvodnění jiného rozhodnutí, které soud jednající ve věci učiní v hlavním líčení (srov. ŠÁMAL, P. a kol. Trestní řád II. § 157 až 314s. Komentář. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 2761).

27. Ze spisového materiálu však v této souvislosti vyplývá, že obviněný L. L. v hlavním líčení před soudem prvního stupně nevznesl námitku místní nepřisluš-

nosti tohoto soudu, ačkoli byl o této možnosti vždy řádně poučen (č. l. 1743–1745, 1747–1751, 1752–1753, 1767–1770, 1923–1927, 1954–1957). Za této situace pak Nejvyšší soud připomíná zásadu *vigilantibus iura scripta sunt* (bdělým náležejí práva). Jak totiž vícekrát uvedl i Ústavní soud, jde o zásadu rozvíjenou v poměrech moderního právního státu, jež subjekty právních vztahů pojímá jako emancipované jedince, kteří se musí aktivně přičinit o to, aby jejich práva byla respektována a chráněna, a nikoliv se spoléhat na ochranitelskou ruku paternalistického státu (srov. např. nález Ústavního soudu ze dne 10. 3. 2009, sp. zn. IV. ÚS 1106/08).

28. Všechny tyto skutečnosti proto plně odůvodňují závěr, že námitky obviněného L. L. stran místní nepřislušnosti orgánů činných v trestním řízení zcela přesahují meze uplatněného dovolacího důvodu, jakož i dalších dovolacích důvodů ve smyslu § 265b odst. 1 tr. ř., a takto postavenou argumentací se tudíž nelze úspěšně domáhat provedení přezkumu ze strany dovolacího soudu.

29. Poněkud jinak postupoval Ing. J. P., který v hlavním líčení konaném před soudem prvního stupně namítl místní nepřislušnost Krajského státního zastupitelství Ostrava – pobočky v Olomouci, jakož i místní nepřislušnost Okresního soudu v Olomouci k provádění úkonů v přípravném řízení. V návaznosti na uplatněnou námitku pak obviněný podáním ze dne 4. 2. 2014 doplnil, že vzhledem k místní nepřislušnosti Krajského státního zastupitelství Ostrava – pobočky v Olomouci a Okresního soudu v Olomouci nelze procesně použít důkazy opatřené v této fázi řízení. Ohledně místní nepřislušnosti Krajského soudu v Ostravě – pobočky v Olomouci, jakožto soudu nalézacího, však obviněný Ing. J. P. (stejně jako obviněný L. L.) námitku ve smyslu § 222 odst. 1 věty druhé tr. ř. neuplatnil, ačkoli byl o této možnosti řádně poučen. V konečném důsledku tak Nejvyšší soud nemohl této námitce obviněného přiznat právní relevanci.

30. Nad rámec uvedeného pak Nejvyšší soud poukazuje, že z rozsudku soudu prvního stupně jasně vyplývá, že tento se v odůvodnění svého rozhodnutí – s nímž se poté ztotožnil i soud odvolací – s námitkou obviněného Ing. J. P. podrobně a pečlivě vypořádal, přičemž přesvědčivě uvedl, z jakých důvodů dospěl k závěru, že v předmětné trestní věci byla dána jak věcná, tak místní příslušnost orgánů činných v trestním řízení. Na tuto argumentaci lze pak v podrobnostech plně odkázat. Nejvyšší soud proto v postupu soudu prvního stupně neshledal žádné pochybení ani vybočení ze zákonem stanovených mezí. Se zřetelem k těmto skutečnostem, jakož i výše nastiněným teoretickým východiskům, tak nebylo možné námitce obviněného Ing. J. P. stran místní nepřislušnosti orgánů činných v trestním řízení přiznat jakoukoli opodstatněnost, a to obzvláště za situace, když takto postavená argumentace neodpovídá žádnému dovolacímu důvodu dle § 265b odst. 1 tr. ř.

31. Nejvyšší soud však přesto považuje za vhodné vyjádřit se stručně k problematice místní příslušnosti státních zastupitelství a soudů v přípravném řízení. Podle § 26 odst. 1 tr. ř. je k provádění úkonů v přípravném řízení příslušný okresní

soud, v jehož obvodě je činný státní zástupce, který podal příslušný návrh. Podle § 26 odst. 2 tr. ř. soud, u něhož státní zástupce podal návrh podle odstavce 1, se stává příslušným k provádění všech úkonů soudu po celé přípravné řízení, pokud nedojde k postoupení věci z důvodu příslušnosti jiného státního zástupce činného mimo obvod tohoto soudu. Jde o speciální ustanovení o příslušnosti soudu k úkonům v přípravném řízení, které je omezeno pouze na dobu, kdy probíhá přípravné řízení, a které znamená, že soud příslušný podle těchto ustanovení se stává soudem příslušným k jakémukoli rozhodnutí, které ve věci přichází v úvahu [až po podání obžaloby k soudu – tedy po ukončení přípravného řízení – se příslušnost soudu (věcná i místní) řídí obecnými hledisky uvedenými v § 16 až § 22 tr. ř.].

32. Ze spisového materiálu v předmětné trestní věci vyplývá, že Generální ředitelství cel, oddělení Celní protidrogové jednotky, expozitura O., zaslalo dne 26. 5. 2010 Krajskému státnímu zastupitelství Ostrava – pobočce v Olomouci žádost na podání návrhu na vydání příkazu k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu ve vztahu k obviněnému L. L., který byl podezříván z přijímání a přeposílání zásilek s látkami s hormonálním účinkem za úplatu podezřelému K. D. v místě jeho bydliště ve V. Z odůvodnění žádosti dále vyplývá, že zmíněné látky měly být následně distribuovány odběratelům či uživatelům v rámci Olomouckého kraje. Na základě těchto prvotních poznatků o údajné trestné činnosti obviněného L. L., jež měla být páchána i na území Olomouckého kraje, byla tedy s ohledem na závažnost předmětné trestné činnosti a v souladu s tehdy účinným opatřením Krajského státního zastupitelství Ostrava ze dne 29. 4. 2008, sp. zn. 1 SPR 201/2008, bezpochyby dána místní příslušnost Krajského státního zastupitelství Ostrava – pobočky v Olomouci, k výkonu dozoru nad průběhem tohoto trestního řízení. Dle výše zmiňovaného § 26 tr. ř. byla pak rovněž zcela správně dána i místní příslušnost Okresního soudu v Olomouci k provádění úkonů v přípravném řízení. Nejvyšší soud dále uvádí, že ačkoli později došlo k zjištění nových významných okolností vztahujících se k předmětné trestné činnosti (osoba K. D. zde již nefigurovala), tato skutečnost v daném případě neměla vliv na změnu místní příslušnosti Krajského státního zastupitelství Ostrava – pobočky v Olomouci ani Okresního soudu v Olomouci, neboť nedošlo k postoupení věci ve smyslu § 26 odst. 2 tr. ř.

33. Z těchto skutečností proto jasně vyplývá, že k porušení právních předpisů stran místní příslušnosti orgánů činných v trestním řízení nedošlo. Dle logického výkladu *a minori ad maius* lze pak rovněž dovodit, že v uvedeném ohledu nebylo dotčeno ani ústavně zaručené právo obviněných na spravedlivý proces, a z tohoto hlediska je třeba nahlížet i na použitelnost důkazů, které byly v uvedeném stadiu trestního řízení opatřeny.

34. V dalším okruhu námitek pak obviněný Ing. J. P. vytkl, že soudy obou stupňů při svém rozhodování vycházely z nezákonně získaných důkazů. Jednalo se konkrétně o nezákonně nařízené domovní prohlídky a prohlídky jiných prostor,

v nichž Okresní soud v Olomouci nijak věcně neodůvodnil jejich neodkladnost a neopakovatelnost. Obviněný Ing. J. P. současně namítl i existenci policejní provokace ohledně prodeje efedrinu, neboť policejní orgán svým jednáním překročil tolerované meze předstíraného převodu, a to za účelem inscenace drogové trestné činnosti, jež byla z hlediska vzájemné trestnosti nevyhnutná pro poskytnutí právní pomoci na Slovensku. Námitku procesní nepoužitelnosti důkazní materie získané na Slovensku rovněž uplatnil i obviněný L. L., který dále uvedl, že spornost žádosti o právní pomoc na Slovensku potvrdil i soud prvního stupně, když skutek spočívající v nakládání s efedrinem nijak nepojal do výroku svého rozsudku.

35. Byť Nejvyšší soud připouští, že odůvodnění příkazů k domovním prohlídkám a prohlídkám jiných prostor jsou strohá a neobsahují údaje o neodkladnosti či neopakovatelnosti těchto úkonů, přesto však ob stojí jako legální podklad pro provedení úkonů jimi nařízených. V těchto souvislostech je totiž nutno mít na zřeteli, že na jejich odůvodnění nelze klást takové obsahové požadavky jako na rozhodnutí meritorní, když na podkladě těchto příkazů teprve mají být zajišťovány důkazy a skutečnosti potřebné k objasnění věci. Nejvyšší soud navíc připomíná, že neodkladnost, resp. neopakovatelnost úkonů provedených na základě těchto příkazů nelze co do jejich odůvodnění posuzovat izolovaně, nýbrž v kontextu faktického stavu vyplývajícího ze spisového materiálu i dalších okolností případu (srov. náleží Ústavního soudu ze dne 7. 5. 2014, sp. zn. Pl. ÚS 47/13). V tomto směru pak nelze opomenout, že soudy obou stupňů se v odůvodnění svých rozhodnutí s předmětnou námitkou řádně a přiléhavě vypořádaly, když odůvodnily neodkladnost nařízených prohlídek, vysvětlily časový odstup mezi povolením prohlídek a jejich provedením a rovněž uvedly, z jakých důvodů hodnotily získané důkazy jako procesně použitelné.

36. V kontextu uvedeného je dále namístě uvést, že dle judikatury Ústavního soudu sice Nejvyšší soud může na základě dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. výjimečně napravovat i vady spočívající v procesně nepřipustném dokazování, avšak jen pokud měla nesprávná realizace důkazního řízení za následek porušení základních postulátů spravedlivého procesu, přičemž Ústavní soud i Nejvyšší soud jsou tak v daném ohledu povinny korigovat pouze nejextrémnější excesy (srov. náleží Ústavního soudu ze dne 18. 11. 2004, sp. zn. III ÚS 177/04). S ohledem na výše uvedené je však zřejmé, že námitka obviněného do této kategorie „nejextrémnějších excesů“ rozhodně nespadá. Lze proto konstatovat, že absence odůvodnění neopakovatelnosti, resp. neodkladnosti v příkazech k domovním prohlídkám a prohlídkám jiných prostor v případě obviněného Ing. J. P. sice představuje určitou procesní vadu, nikoli však takovou, která by měla za následek porušení jeho ústavně zaručeného práva na spravedlivý proces, a Nejvyšší soud tak nemohl uplatněné námitce přiznat opodstatněnost.

37. V návaznosti na námitku tzv. policejní provokace má pak Nejvyšší soud za potřebné připomenout, že za policejní provokaci se považuje aktivní činnost poli-

cie, která směřuje k podněcování určité osoby (fyzické či právnické) ke spáchání konkrétního trestného činu s cílem získat usvědčující důkazy a vyvolat její trestní stíhání, a jejímž důsledkem je vzbuzení úmyslu spáchat trestný čin podněcovanou osobou, ačkoliv předtím tato osoba žádný takový úmysl neměla (viz stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 25. 9. 2014, sp. zn. Tpjn 301/2014). Hledisko pro odlišení policejních provokačních metod od metod zákonných je nezbytné spatřovat v tom, zda postupy policie při dokumentování a objasňování trestné činnosti vycházejí z respektování základních ustanovení definujících trestný čin a rovněž zákonem upravených procesních postupů orgánů činných v trestním řízení při plnění jejich úkolů. Nad rámec výše uvedeného Nejvyšší soud dodává, že námitka policejní provokace je primárně námitkou procesního charakteru, která směřuje proti postupu orgánů činných v trestním řízení, nikoli proti hmotněprávnímu posouzení. Nejvyšší soud by byl oprávněn vstoupit do roviny skutkových zjištění pouze za situace, kdyby existence policejní provokace svou intenzitou skutečně porušila právo obviněného na spravedlivý proces. V opačném případě však stojí tato námitka zcela mimo rámec dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř.

38. Nejvyšší soud proto na základě uvedených hledisek přezkoumal námitky obviněného a dospěl k závěru, že namítanou vadu nelze soudům vytknout. Soud prvního stupně se totiž v odůvodnění svého rozhodnutí odpovídajícím způsobem vypořádal s námitkou nepřípustné policejní provokace u předstíraného převodu dle § 158c tr. ř., přičemž uvedl, z jakých důvodů považoval tuto námitku za nedůvodnou. S těmito závěry se poté plně ztotožnil i soud odvolací. Nejvyšší soud v této souvislosti proto pouze ve stručnosti připomíná, že z provedených důkazů je zřejmé, že policejní orgán vstoupil do skutkového děje na základě povolení státního zástupce a za situace, kdy měl k dispozici pádný důvod k domněnce, že je připravován nebo páchan trestný čin. Navíc bylo bezpečně prokázáno, že policejní orgán nijak neovlivňoval to, jestli ke spáchání trestné činnosti ze strany obviněného L. L. dojde, či nikoli.

39. Je sice pravdou, že ve vztahu k uskutečněnému předstíranému převodu látky s efedrinem ze dne 9. 12. 2010 policejní orgán nepostupoval ve smyslu § 158c odst. 3 tr. ř., Nejvyšší soud však zdůrazňuje, že toto pochybení nebylo ze strany soudů hodnoceno k tíži obviněného L. L. Soud prvního stupně naopak v odůvodnění svého rozhodnutí správně vyloučil použitelnost získaného důkazního materiálu, který se vztahoval k látce efedrin. Vzhledem k tomu, že v tomto směru nebyly naplněny všechny podmínky pro provedení předstíraného převodu dle 158c tr. ř., pak soud prvního stupně nepoužil jako důkaz ani záznamy získané v rámci sledování osob a věcí podle § 158d tr. ř. Ačkoli se tedy policejní orgán dopustil při předstíraném převodu určitého procesního pochybení, je zřejmé, že tímto postupem nebylo nijak dotčeno právo obviněného na spravedlivý proces, neboť soud prvního stupně vyhodnotil takto získané důkazní materiály jako pro-

cesně nepoužitelné. V tomto případě tak námitka obviněného Ing. J. P. stojí mimo rámec uplatněných dovolacích důvodů.

č. 52

40. Nejvyšší soud dále konstatuje, že v projednávané věci nemohly obstát ani námitky obviněných ohledně nezákonnosti a procesní nepoužitelnosti důkazů získaných na území Slovenské republiky. Ačkoli nelze rozporovat, že při žádosti o právní pomoc státní zástupce Krajského státního zastupitelství Ostrava – pobočky v Olomouci neupozornil slovenské orgány na neodkladnost či neopakovatelnost dožádaných úkonů, toto procesní pochybení nezakládá automaticky nezákonnost a procesní nepoužitelnost důkazů získaných slovenskými orgány, jež se jinak řídily formálními náležitostmi a postupy výslovně uvedenými v předmětné žádosti, jakož i podmínkami stanovenými slovenskou jurisdikcí. Stran odůvodnění neodkladnosti a neopakovatelnosti prováděných úkonů pak Nejvyšší soud pro stručnost odkazuje na výše uplatněnou argumentaci ve vztahu k prohlídkám realizovaným na území České republiky. Dále nutno poznamenat, že skutečnost, že z výsledků získaných v rámci právní pomoci nebylo nijak prokázáno jednání spočívající v nedovolené výrobě a jiném nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy ve smyslu § 283 odst. 1 tr. zákoníku, však nemůže bez dalšího založit procesní nepoužitelnost důkazů vztahujících se k trestné činnosti výroby a jiného nakládání s látkami s hormonálním účinkem dle § 288 tr. zákoníku.

41. Vzhledem k výše uvedenému se pak Nejvyšší soud nemohl ztotožnit ani s námitkou obviněného L. L., podle níž byla vypuštěním jednání spočívajícího v prodeji efedrinu potvrzena spornost žádosti o právní pomoc na Slovensku. Důvody, pro které soud prvního stupně, oproti podané obžalobě, vypustil popis jednání spočívajícího v nakládání s látkou efedrin, spočívaly totiž v procesní nepoužitelnosti důkazů získaných v rámci předstíraného převodu uskutečněného dne 9. 12. 2010 a současně v tom, že látka, kterou obviněný L. L. předal policejnímu orgánu, objektivně neobsahovala efedrin, ani jinou obdobnou látku. Soud prvního stupně navíc dospěl k závěru, že obviněný si byl plně vědom skutečnosti, že předané kapsle efedrin neobsahují. Za takového stavu je pak zřejmé, že obviněný se nemohl dopustit trestného činu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 odst. 1 tr. zákoníku, neboť zde absentovala jak subjektivní, tak objektivní stránka tohoto trestného činu, a právě z těchto důvodů soud prvního stupně přistoupil k vypuštění tohoto jednání. Z odůvodnění jeho rozhodnutí však nelze žádným způsobem dovodit, že by vypuštění popsaného jednání souviselo s údajnou sporností žádosti o právní pomoc na Slovensku. Je tedy evidentní, že obviněný pouze předkládá vlastní hodnocení důkazů, z nichž poté vyvozuje odlišné skutkové a právní závěry. Nejvyšší soud však konstatuje, že takto postavená argumentace není způsobilá založit přezkumnou povinnost dovolacího soudu stran procesní použitelnosti důkazů získaných v rámci právní pomoci na Slovensku.

42. Na základě výše uvedeného dospěl Nejvyšší soud k závěru, že námitky obviněných Ing. J. P. a L. L. stran nezákonnosti a procesní nepoužitelnosti důkazů

užitých v trestním řízení směřují výlučně do procesu dokazování provedeného soudy nižších stupňů. Nutno však zdůraznit, že soudy obou stupňů přistupovaly k činnosti orgánů činných v předmětném trestním řízení dostatečně kriticky a po provedeném dokazování opřely své skutkové závěry o procesně relevantní a použitelné důkazy. V takovém postupu pak nelze shledat žádné pochybení, neboť byly plně respektovány jak základní zásady trestního řízení stanovené v § 2 tr. ř., tak postuláty ústavně zaručeného práva na spravedlivý proces. Jedná se tedy o námitky výhradně procesního charakteru, které nejsou způsobilé založit přezkumnou povinnost dovolacího soudu, neboť zcela vybočují z rámce uplatněných dovolacích důvodů.

43. Obviněný L. L. dále namítl, že soud prvního stupně vynesl odsuzující rozsudek pro skutek, pro který nebylo zahájeno trestní stíhání a ani nebyla podána obžaloba, čímž se dopustil pochybení ve smyslu § 220 odst. 1 tr. ř. Takovou námitku však nelze z pohledu uplatněného dovolacího důvodu označit za právně relevantní.

44. Nejvyšší soud v tomto směru připomíná, že totožnost skutku nelze chápat jen jako naprostou shodu mezi skutkovými okolnostmi popsanými v žalobním návrhu a výrokem rozhodnutí soudu. Postačí totiž shoda mezi podstatnými skutkovými okolnostmi, přičemž soud může a musí přihlížet i k těm změnám skutkového stavu, k nimž došlo při projednávání věci v hlavním líčení, bez ohledu na to, zda zlepšují nebo zhoršují postavení obžalovaného. Některé skutečnosti v rozhodnutí soudu tedy mohou oproti obžalobě přibýt, některé mohou odpadnout, soud může upřesnit nepřesný popis z obžaloby, nesmí se ovšem změnit podstata skutku. Závěr o tom, do jaké míry je soud oprávněn odchýlit se od obžaloby, aby byla ještě zachována totožnost skutku, bude pak záležet na zhodnocení charakteru, významu a rozsahu odchylek. Soud tedy nesmí zahrnout do rozhodnutí takové okolnosti, které už tvoří jiný skutek, na druhé straně je však povinen vyčerpat žalovaný skutek v celé šíři, zabývat se všemi jeho stránkami, které jsou právně relevantní, a promítnout do něj výsledky hlavního líčení. Na zachování totožnosti skutku tak nemají vliv změny v okolnostech, které pouze individualizují žalovaný skutek z hlediska času, místa a způsobu spáchání činu, formy zavinění, rozsahu následku a motivace, když jinak shoda v následku či jednání není dotčena (srov. ŠÁMAL, P. a kol. Trestní řád II. § 157 až 314s. Komentář. 7. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 2722–2723).

45. V návaznosti na tato obecná východiska se pak Nejvyšší soud nemohl ztotožnit s námitkou obviněného, že rozhodnutím soudu prvního stupně stran skutku spočívajícího v tom, že všichni obvinění odeslali ze Slovenska balíčky osobám P. V., D. Č., I. Z. či P. S., které však z důvodu zadržení těchto balíčků nebyly adresátům doručeny, bylo porušeno ustanovení § 220 odst. 1 tr. ř. Soud prvního stupně totiž ve výroku svého rozhodnutí skutek vymezený v žalobním návrhu pouze individualizoval v mezích výše citovaného ustanovení, přičemž správně vychá-

zel i z výsledků hlavního líčení. Požadavek na zachování totožnosti žalovaného skutku tedy nebyl tímto postupem nijak porušen. Vzhledem ke všem rozvedeným skutečnostem pak nebylo možné naznačenou argumentaci obviněného relevantně podřadit pod uplatněný ani pod jiný dovolací důvod ve smyslu § 265b odst. 1 tr. ř.

46. Obviněný Ing. J. P. ve svém dovolání dále namítl, že v napadeném rozsudku, jakož i v rozsudku soudu prvního stupně, došlo k nesprávnému právnímu posouzení skutku, neboť jednáním obviněných nemohlo dojít ke spáchání přisuzovaného trestného činu „ve spojení s organizovanou skupinou působící ve více státech“ ve smyslu § 288 odst. 4 písm. c) tr. zákoníku. Jelikož takto formulovaná námitka směřuje do oblasti právního posouzení skutku, lze ji obsahově podřadit pod uplatněný dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. Nejvyšší soud však dospěl k závěru, že jde o námitku zjevně neopodstatněnou.

47. V obecné rovině lze připomenout, že organizovaná skupina představuje formu trestné součinnosti, kterou lze charakterizovat jako sdružení nejméně tří osob, v němž je provedeno určité rozdělení úloh mezi jednotlivé členy a jeho činnost se v důsledku toho projevuje určitou plánovitostí a koordinovaností, kterou se spáchání činu usnadňuje, zvyšuje se pravděpodobnost dosažení sledovaného cíle, a tím se zvyšuje i škodlivost činu pro společnost (srov. č. 53/1976-II Sb. rozh. tr., č. 45/1986 Sb. rozh. tr.). Organizovaná skupina nemusí mít trvalejší charakter, a lze tak spáchat i jen ojedinělý, jednorázový trestný čin. Organizovaná skupina pak působí „ve více státech“, jestliže působí na území nejméně dvou států, přičemž postačí, že jedním z těchto dvou států je Česká republika (rozhodnutí č. 34/2005 Sb. rozh. tr.).

Spáchání činu „ve spojení“ s organizovanou skupinou působící ve více státech předpokládá takový vztah mezi pachatelem a uvedenou skupinou, při kterém je pachatel sám přímo zapojen do činnosti takové skupiny nebo alespoň podporuje její činnost, těží z její činnosti, navazuje na její činnost apod. Zákonnou dikcí „ve spojení“ jsou postiženy i volnější formy vztahu pachatele k uvedené skupině, než je jeho členství ve skupině.

48. Z rozhodnutí soudů obou stupňů je zřejmé, že v posuzovaném případě se do realizace trestné činnosti zapojily minimálně tři trestně odpovědné osoby, a to obvinění L. L., Ing. J. P. a Š. L. Jednotlivé úkony obviněných pak na sebe věcně navazovaly, měly odpovídající časovou posloupnost a byly z těchto hledisek logickým způsobem skloubeny. Jednalo se tedy o řetězec dílčích úkonů více osob, mezi nimiž probíhala odpovídající návaznost, kterou zajišťoval a koordinoval obviněný L. L. Vyhledky na úspěšné dokončení trestného činu pak významně zvyšovalo zejména to, že činnost obviněných byla rozdrobena do méně nápadných aktů. Ze závěrů soudu prvního stupně, s nimiž se poté plně ztotožnil i soud odvolací, rovněž vyplývá, že všichni obvinění věděli, že na území Slovenské republiky manipulují s látkami s hormonálním účinkem, že tak činí za účelem dovozu těchto látek na území České republiky a jejich prodeje konečným odběratelům,

a to navzdory tomu, že takové jednání je na území České republiky protiprávní. Námitka obviněného Ing. J. P., že jeho jednání lze právně posoudit pouze jako pomoc k trestnému činu, a nikoli jako jednání v rámci organizované skupiny, proto nemohla obstát.

49. Nejvyšší soud se rovněž neztotožnil s argumentací obviněného, že v daném případě nemohl být naplněn znak „působící ve více státech“, neboť na území Slovenské republiky není daná trestnost předmětného jednání. Nejvyšší soud ve vztahu k uplatněné námitce uvádí, že pro naplnění kvalifikované skutkové podstaty trestného činu spáchaného organizovanou skupinou působící ve více státech se nevyžaduje, aby jednání organizované skupiny bylo trestně postižitelné podle právních řádů všech dotčených států, v nichž organizovaná skupina působí či působila. Postačí totiž, pokud byla ve vztahu k takto spáchanému trestnému činu založena působnost trestních zákonů České republiky.

50. Na podkladě shora uvedených závěrů lze konstatovat, že pokud obviněný Ing. J. P. namítl, že svým jednáním nemohl naplnit kvalifikovanou skutkovou podstatu přisuzovaného trestného činu jako člen organizované skupiny působící ve více státech, není možné této jeho námitce přiznat opodstatněnost, neboť uvedený znak byl dostatečně a bez pochybností nejen důkazy zjištěn, ale i správně právně kvalifikován, a proto byli obvinění v souladu se zákonem i ustálenou soudní praxí uznáni vinnými zvláště závažným zločinem výroby a jiného nakládání s látkami s hormonálním účinkem podle § 288 odst. 4 písm. c) tr. zákoníku.

51. Další námitku obviněného Ing. J. P. stran extrémního důkazního rozporu, že v závěru soudu prvního stupně byl stanoven jako začátek trestné činnosti obviněných rok 2010, ačkoli podle zjištěného skutkového stavu se obviněný Š. L. zapojil do přisuzované trestné činnosti až od února roku 2011, lze sice s jistou mírou benevolence podřadit pod uplatněný dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. Nejvyšší soud však dospěl k závěru, že ani za této situace nelze uplatněné námitce přiznat právní relevanci.

52. S ohledem na zásady vyplývající z ústavně zaručeného práva na spravedlivý proces lze sice výjimečně uvažovat o naplnění dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., pokud – objektivně existuje mezi provedenými důkazy a skutkovými zjištěními soudů extrémní rozpor, za podmínky, že dovolatel tento nesoulad učiní předmětem svého dovolání a současně i přesně uvede, v čem konkrétně tento nesoulad spatřuje. Takovýto závažný rozpor je dán, pokud skutková zjištění soudů nižších stupňů nemají vůbec žádnou obsahovou vazbu na provedené důkazy, nebo pokud tato zjištění při žádném z logických způsobů jejich hodnocení nevyplývají z provedených důkazů, nebo jsou dokonce pravým opakem obsahu důkazů, na jejichž podkladě byla učiněna, apod. Teprve poté, co dovolatel vznesl takto formulovanou námitku, Nejvyšší soud hodnotí, zda je tato námitka relevantní.

53. Námitka obviněného Ing. J. P. spočívající v údajném extrémním důkazním rozporu stran data zapojení obviněného Š. L. však obstát nemohla, neboť takto

formulovaná námitka primárně nezpochybňuje právní posouzení skutku, nýbrž se domáhá převzetí obviněným nabízené verze skutkových zjištění, z které pak vyvstávají možné pochybnosti o právní kvalifikaci. Z uplatněné námitky dále není zřejmé, v čem konkrétně obviněný spatřoval údajný extrémní rozpor, neboť pouze shrnul, že tento existuje mezi závěrem soudu a zjištěným skutkovým stavem, což však nelze označit jako rozpor mezi provedenými důkazy a z nich vyvozenými skutkovými zjištěními. Pokud se obviněný Ing. J. P. uplatněnou námitkou snažil případně zpochybnit naplnění kvalifikovaného znaku organizované skupiny, Nejvyšší soud zdůrazňuje, že ze skutkových zjištění vyplývá, že do realizace činnosti organizované skupiny se kromě obviněných zapojily i jiné blíže neustanovené osoby (přínejmenším lze zmínit zapojení J. R.), a tudíž je zřejmé, že tento kvalifikovaný znak by byl i za takové situace bezesbýtku naplněn. Obviněný pak rovněž neuvedl, odkud čerpal údaj o zapojení obviněného Š. L. až v únoru 2011. Z výroku rozhodnutí soudu prvního stupně totiž tato skutečnost nijak nevyplyvá a Nejvyššímu soudu nepřisluší, aby zasahoval do skutkových zjištění soudů prvního a druhého stupně. Nejvyšší soud opětovně zdůrazňuje, že není úkolem dovolacího soudu, aby v přecházejícím řízení již provedené důkazy znovu reprodukoval, rozebíral, porovnával, přehodnocoval a vyvozoval z nich vlastní skutkové závěry. Podstatné je, že soudy prvního a druhého stupně hodnotily důkazy ve shodě s jejich obsahem, nedopustily žádné deformace důkazů ani jinak nevybočily z rámce zásady volného hodnocení důkazů podle § 2 odst. 6 tr. ř. a své hodnotící úvahy jasně, srozumitelně a především logicky vysvětlily.

54. Vzhledem ke shora uvedenému dospěl Nejvyšší soud k závěru, že obviněný L. L. podal dovolání z jiných důvodů, než jsou uvedeny v § 265b tr. ř., a proto postupoval podle § 265i odst. 1 písm. b) tr. ř. a jeho dovolání odmítl. Nejvyšší soud v případě obviněného Ing. J. P. shledal, že napadeným rozhodnutím a jemu předcházejícím postupem nedošlo ve smyslu uplatněných dovolacích důvodů podle § 265b odst. 1 písm. g) a písm. l) tr. ř. k porušení zákona. Vzhledem k tomu, že obviněný Ing. J. P. svými námitkami tyto důvody dovolání zjevně nenaplnil, Nejvyšší soud jeho dovolání odmítl jako zjevně neopodstatněné podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř.

Č. 53

Řízení o odvolání, Vrácení věci státnímu zástupci k došetření, Obžalovací zásada § 2 odst. 8, § 258 odst. 1 písm. a), § 260 tr. ř.

č. 53

Odvolací soud nemůže postupem podle § 260 tr. ř. vrátit věc státnímu zástupci k došetření na základě závěru, že rozsudek soudu prvního stupně trpí podstatnou procesní vadou ve smyslu § 258 odst. 1 písm. a) tr. ř. spočívající v tom, že v projednávané věci je třeba rozšířit okruh obviněných o další osoby. Takový postup odvolacího soudu je v rozporu s obžalovací zásadou.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. 1. 2017, sp. zn. 3 Tz 49/2016, ECLI:CZ:NS:2017:3.TZ.49.2016.1)

Nejvyšší soud ke stížnosti pro porušení zákona, kterou podal ministr spravedlnosti v neprospěch obviněného P. P., vyslovil, že pravomocným usnesením Krajského soudu v Brně ze dne 2. 12. 2015, sp. zn. 5 To 256/2015, byl porušen zákon v § 260 tr. ř., a to ve prospěch obviněného P. P.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Rozsudkem Okresního soudu v Uherském Hradišti ze dne 5. 2. 2015, sp. zn. 13 T 177/2013, byl obviněný P. P. uznán vinným přečinem usmrcení z nedbalosti podle § 143 odst. 1, 2 tr. zákoníku a přečinem těžkého ublížení na zdraví z nedbalosti podle § 147 odst. 1, 2 tr. zákoníku, jichž se měl dopustit tím, že dne 10. 11. 2012 kolem 13:55 hodin v obci L., okr. U. H., Zlínský kraj, na silnici III. třídy před rodinným domem při průběhu automobilového závodu s názvem Autogames rallye show U. B. při rychlostní zkoušce číslo 1 L. jako traťový komisař na stanovišti, mající na starost zejména bezpečnost diváků v daném úseku kolem soutěžení trati, nedbal náležitě opatrnosti, nevykázal z nebezpečného a jemu svěřeného zakázaného prostoru pro diváky B. D., N. Č., K. R., „X. Y.“^(*) a A. K., které se v tomto prostoru pohybovaly po dobu nejméně čtrnácti minut, opustil jemu určené místo k výkonu funkce traťového komisaře na pravé straně pozemní komunikace ve směru jízdy vozidel, přešel přes pozemní komunikaci na druhou stranu za B. D. a těmito diváky, řádně nesledoval průběh rallye a nedbal o bezpečnost přihlížejících diváků, čímž porušil povinnosti vyplývající z jeho funkce traťového komisaře, se kterými byl před začátkem rallye dne 10. 11. 2012 seznámen a pro-

školen vedoucím rychlostní zkoušky J. N., na školení traťových komisařů v požární zbrojnici SDH B. v souladu s Národními sportovními řády a Standardními propozicemi pro rallye vydanými národní sportovní autoritou (ASN) Federací automobilového sportu Autoklubu České republiky (FAS AČR) pro rok 2012, a dále porušil § 415 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, když neučinil potřebná opatření pro to, aby nedošlo ke škodám na životě, zdraví a majetku, v důsledku čehož při vyjetí speciálního závodního automobilu zn. Mitsubishi Lancer Evo IX, kategorie „N“, řízeného JUDr. M. B., vlevo mimo vozovku do příkopu a následně na travnatou část před domem došlo ke střetu s přihlížejícími diváky, kdy B. D., N. Č., K. R. a „X. Y.“*) utrpěly polytrauma, tzn. poranění více pro život důležitých orgánů neslučitelných se životem, kterým na místě nehody podlehly, a A. K. otevřenou tříštivou zlomeninou dolní části pravého bérce, podvrtnutí levého hlezna a drobnou tržnou ránu levé paty s nutností operativních zákroků, hospitalizací na traumatologickém oddělení Krajské nemocnice T. B., a. s., ve Z., od 10. 11. 2012 do 19. 12. 2012, s citelným omezením v obvyklém způsobu života po dobu nejméně šesti týdnů s možností trvalých následků.

2. Za to byl odsouzen k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání 18 měsíců, jehož výkon byl podle § 81 odst. 1, § 82 odst. 1 tr. zákoníku podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání 18 měsíců. Podle § 229 odst. 1 tr. ř. byla poškozená společnost A., s. r. o., se sídlem V., U. B., odkázána se svým nárokem na náhradu škody na řízení ve věcech občanskoprávních.

3. Proti rozsudku podali obviněný P. P. a poškození společnost A., s. r. o., a Ing. P. B. odvolání. Krajský soud v Brně nařídil ve věci veřejné zasedání na den 2. 12. 2015, kdy rozhodl usnesením pod sp. zn. 5 To 256/2015 tak, že rozsudek Okresního soudu v Uherském Hradišti ze dne 5. 2. 2015, sp. zn. 13 T 177/2013, podle § 258 odst. 1 písm. a), b), c) tr. ř. zrušil v celém rozsahu a věc podle § 260 tr. ř. vrátil státnímu zástupci k došetření.

II.

Stížnost pro porušení zákona

4. Ministr spravedlnosti podal proti citovanému usnesení soudu druhého stupně stížnost pro porušení zákona v neprospekch obviněného P. P. Podle jeho názoru odvolací soud důsledně nerespektoval důvody pro vrácení věci státnímu zástupci k došetření obsažené v § 260 tr. ř., čímž v daném případě došlo k porušení zákona ve prospěch obviněného.

5. Stěžovatel mimo jiné uvedl, že § 260 tr. ř. upravuje výjimečný postup odvolacího soudu, jímž se věc vrací zpět do stadia přípravného řízení. Odvolací soud přistoupí k vrácení věci státnímu zástupci k došetření poté, co zruší napadený rozsudek zpravidla z důvodů uvedených v § 258 odst. 1 písm. a) tr. ř., tedy pro podstatné vady řízení (neodstranitelné procesní vady v řízení před soudem),

kteří mohly mít vliv na správnost a zákonnost přezkoumávané části napadeného rozsudku. Důvodem ke zrušení rozsudku podle § 258 odst. 1 písm. b) tr. ř. jsou vady rozsudku, zejména nejasnost nebo neúplnost jeho skutkových zjištění, a důvodem ke zrušení rozsudku podle § 258 odst. 1 písm. c) tr. ř. jsou potom pochybnosti o správnosti skutkových zjištění.

6. Pro úvahu, zda je po zrušení napadeného rozsudku nutno postupovat podle § 259 odst. 1 tr. ř., nebo podle § 260 tr. ř., je rozhodující a podstatné, v jakém rozsahu je třeba řízení doplnit, přitom vrácení věci státnímu zástupci k došetření odvolacím soudem musí být odůvodněno nutností rozsáhlejšího a obtížnějšího dokazování, významného pro náležité objasnění věci, kdy důkazy, jejichž provedení nařídil, nelze bez větších obtíží opatřit a provést v řízení před soudem prvního stupně.

7. Dle názoru stěžovatele se uvedenými ustanoveními a zásadami Krajský soud v Brně důsledně neřídil a o vrácení věci státnímu zástupci k došetření rozhodl, aniž by pro takový postup byly splněny zákonné podmínky.

8. Dále uvedl, že z odůvodnění usnesení odvolacího soudu není zřejmé, jaká konkrétní pochybení shledal ve vztahu k jednotlivým důvodům zrušení rozsudku soudem prvního stupně tak, jak je citoval ve výroku. Pouze lze usuzovat, že pod důvod podle § 258 odst. 1 písm. a) tr. ř. podřadil údajnou podstatnou procesní vadu řízení, kterou spatřuje v tom, že státní zástupce neshledal v relaci k následku předmětné tragické nehody trestní odpovědnost toliko u obviněného. V tomto směru pak ministr odkázal na § 2 odst. 8 tr. ř., které však nelze využívat v rámci postupu podle § 260 tr. ř., jak to učinil soud odvolací, neboť soudy jsou vázány zásadou obžalovací, přičemž soudům právě s ohledem na zásadu obžalovací nepřisluší relevantně řešit otázku trestní odpovědnosti dalších osob než těch, na které je obžaloba podána. Úkolem odvolacího soudu nebylo zkoumat, zda ještě někdo další trestně odpovídá za nastalý následek, nýbrž jeho povinností bylo rozhodnout, zda takovou trestní odpovědnost a v jakém rozsahu má obviněný P. P. Postup podle § 260 tr. ř. odvolací soud náležitě nezdůvodnil, když v tomto směru vznesl jediný, navíc zcela nezákonný požadavek, aby orgány činné v trestním řízení zvážily trestní odpovědnost dalších subjektů, a pokud tak dosud neučinily, považuje to za podstatnou procesní vadu. Z odůvodnění usnesení odvolacího soudu přitom nevyplývají žádné požadavky ohledně toho, v jakém směru a rozsahu konkrétně by mělo být dokazování státním zástupcem doplněno, což ani v podstatě vzhledem k argumentaci a stavbě odůvodnění rozhodnutí vyplynout nemohlo.

9. Z uvedených důvodů ministr spravedlnosti navrhl, aby Nejvyšší soud vyslovil podle § 268 odst. 2 tr. ř., že usnesením Krajského soudu v Brně ze dne 2. 12. 2015, sp. zn. 5 To 256/2015, byl porušen zákon v § 260 tr. ř., a to ve prospěch obviněného P. P.

III.

Důvodnost stížnosti pro porušení zákona

č. 53

10. Nejvyšší soud podle § 267 odst. 3 tr. ř. přezkoumal zákonnost a odůvodněnost usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 2. 12. 2015, sp. zn. 5 To 256/2015, proti němuž byla podána stížnost pro porušení zákona, a to v rozsahu a z důvodů v ní uvedených, jakož i řízení předcházející napadenému rozhodnutí. Na tomto podkladě Nejvyšší soud shledal, že zákon byl porušen ve prospěch obviněného v těch ustanoveních, která uváděl ministr spravedlnosti ve stížnosti pro porušení zákona.

11. Podle § 260 tr. ř., nelze-li po zrušení rozsudku pokračovat v řízení před soudem pro neodstranitelné procesní vady a není-li důvod pro jiné rozhodnutí, odvolací soud vrátí věc státnímu zástupci k došetření. Ustanovení § 191 a § 264 odst. 2 tr. ř. tu platí obdobně.

12. Podle § 2 odst. 8 tr. ř. trestní stíhání před soudy je možné jen na základě obžaloby, návrhu na potrestání nebo návrhu na schválení dohody o prohlášení viny a přijetí trestu, které podává státní zástupce. Veřejnou žalobu v řízení před soudem zastupuje státní zástupce.

13. Ustanovení § 260 tr. ř. (navazuje na § 258 tr. ř.) je ve vztahu speciality k § 259 odst. 1 tr. ř. a upravuje výjimečný postup odvolacího soudu, jímž se věc vrací zpět do stadia přípravného řízení. Novelou trestního řádu provedenou zákonem č. 265/2001 Sb. bylo § 260 tr. ř. zásadně změneno, a to v souvislosti s přenesením těžiště řízení z přípravného řízení před soud a s požadavkem rychlosti řízení. Důvodem pro vrácení věci státnímu zástupci k došetření až ze stadia odvolacího řízení již tedy není požadavek náležitého objasnění věci, a to ani tehdy, jestliže by se jednalo o nedostatečná skutková zjištění znamenající obtížné a rozsáhlé došetření skutečností důležitých pro rozhodnutí ve věci, jež by soud prvního stupně nemohl provést rychleji než státní zástupce, neučinil-li soud prvního stupně toto rozhodnutí už při předběžném projednání obžaloby [§ 188 odst. 1 písm. e) tr. ř.] nebo v hlavním líčení (§ 221 odst. 1 tr. ř.). Odvolací soud nemůže věc vrátit státnímu zástupci ani proto, že k závažným procesním vadám došlo v řízení před soudem prvního stupně.

14. Důvody pro vrácení věci státnímu zástupci jsou tedy užší než při zjištění vad v rámci předběžného projednání obžaloby, naproti tomu odvolací soud není omezen stejnými důvody jako soud prvního stupně, chce-li rozhodnout o vrácení věci k došetření z hlavního líčení (§ 221 odst. 1 tr. ř.). Zde ovšem musí jít o takové neodstranitelné procesní vady, které brání odvolacímu soudu (a podobně by bránily i soudu prvního stupně) spravedlivě rozhodnout.

15. Pro úvahu, zda po zrušení napadeného rozsudku je nutno postupovat podle § 259 odst. 1 tr. ř. a vrátit věc soudu prvního stupně k novému projednání a rozhodnutí nebo podle § 260 tr. ř. státnímu zástupci k došetření, je rozhodné, v jakém rozsahu je třeba řízení doplnit a které úkony provést k odstranění

zjištěných procesních nedostatků. Státnímu zástupci bude věc vrácena zpravidla tehdy, když odvolací soud zjistí, že věc je zatížena takovými procesními vadami, že ani opakování hlavního líčení by zřejmě nemohlo vést k nápravě, a je proto žádoucí věc projednat znovu v přípravném řízení.

16. K vrácení věci státnímu zástupci k došetření přistoupí odvolací soud poté, co zruší napadený rozsudek zpravidla z důvodů uvedených v § 258 odst. 1 písm. a) tr. ř., tedy pro neodstranitelné procesní vady, a zároveň není důvod pro jiné rozhodnutí.

17. Za neodstranitelné procesní vady v řízení před soudem ve smyslu § 260 tr. ř. se považují např. porušení ustanovení o nutné obhajobě již v přípravném řízení, o zahájení trestního stíhání a postupu při obvinění konkrétní osoby, vedení trestního stíhání bez souhlasu poškozeného, podání obžaloby pro skutek, pro který vůbec nebylo zahájeno trestní stíhání apod., tedy procesní vady, které nemůže odstranit soud prvního stupně vlastní procesní činností a které jsou odstranitelné pouze v přípravném řízení. Nedostatky ve skutkových zjištěních nemají samy o sobě charakter procesních vad neodstranitelných v řízení před soudem, které jediné opravňují odvolací soud k rozhodnutí o vrácení věci státnímu zástupci podle § 260 tr. ř. Neodstranitelnou procesní vadou, pro niž není možno pokračovat v řízení před soudem a která odůvodňuje vrácení věci státnímu zástupci k došetření odvolacím soudem, rovněž není např. nepřesné zjištění výše škody způsobené trestným činem nebo výše bezdůvodného obohacení získaného trestným činem, ale ani nesprávné právní posouzení skutku nebo nesprávné posouzení zavinění obviněného. V těchto případech se totiž jedná o otázky hmotněprávního posouzení věci.

18. Důvodem ke zrušení rozsudku podle § 258 odst. 1 písm. b) tr. ř. jsou vady rozsudku, zejména nejasnost nebo neúplnost jeho skutkových zjištění týkajících se přezkoumávané části rozsudku nebo to, že se ohledně takové části soud nevypořádal se všemi okolnostmi významnými pro rozhodnutí. Tyto vady způsobují, že v odvolacím řízení buď vůbec nelze přezkoumat správnost napadeného rozsudku, anebo že by odvolací soud musel sám vytvářet skutková zjištění v rozsahu přesahujícím apelační rámec jeho rozhodování, a nahrazoval by tak vlastně činnost soudu prvního stupně (§ 259 odst. 1 tr. ř.).

19. Důvodem ke zrušení rozsudku podle § 258 odst. 1 písm. c) tr. ř. jsou potom pochybnosti o správnosti skutkových zjištění ohledně přezkoumávané části rozsudku, nutnost k objasnění věci důkazy opakovat nebo provádět důkazy další, přičemž taková činnost by znamenala nahrazovat činnost soudu prvního stupně.

20. V odůvodnění rozhodnutí odvolací soud uvedl, že daný skutek se stal, ale provedeným dokazováním bylo prokázáno, že vina obviněného P. P. je nejvýše marginální, a to na rozdíl od dalších subjektů, které se podílely na organizaci a přípravě automobilové rallye, a měly by proto nést odpovědnost nejenom za následek nehody, ale zejména za její samotný vznik.

21. V dalších částech odůvodnění pak odvolací soud podrobně popisuje a ze svého pohledu hodnotí důkazní situaci ve vztahu k povinnostem jak pořadající společnosti A., s. r. o. (a to i ohledně její informační povinnosti vůči veřejnosti), tak vrcholového orgánu automobilového sportu Federace automobilového sportu Autoklubu ČR, když vydané povolení o pořádání předmětného sportovního podniku Autogames rallye show U. B. považuje, z hlediska řádného zajištění bezpečnosti divácké veřejnosti, za velmi diskutabilní. Za nedostatečné se mu jeví zejména to, že pořadatelem vydaný bezpečnostní plán, označený jako tzv. Safety plán, kde byly mimo jiné vyznačeny divácké prostory i nebezpečná místa pro diváky, v prostoru stanoviště traťového komisaře (které střežil právě obžalovaný) žádná nebezpečná místa (a to na rozdíl od jiných stanovišť traťových komisařů) označena nemá, ačkoliv se jednalo o bezprostřední místo za horizontem. V dalším v odůvodnění rozhodnutí uvádí, že na stanovišti traťového komisaře byl zakázaný prostor pro diváky označen cedulí na sloupu elektrického vedení, potom na autobusové zastávce a pak v poli. Poblíž místa tragické nehody tedy byl zakázaný prostor vyznačen toliko cedulí, resp. plakátem vylepeným na sloupu, který se však nachází bezprostředně za vzrostlým remízem křoví, kdy cedule s označením zakázaného prostoru byla nalepena pouze na straně sloupu směrem k silnici. Označení tak bylo viditelné jen od silnice, nikoliv však z místa, kde stál hlouček poškozených dívek spolu s obžalovaným, které na toto místo přišly od blízkého rodinného domu. Předmětného označení si tak dívky nemohly všimnout. Dále poukazuje na nedostatečné proškolení obviněného P. P. a rovněž na nedostatečnou preventivní činnost ze strany Obecního úřadu L. a fakt, že školení traťových komisařů se spolu s obviněným zúčastnily i čtyři poškozené dívky.

22. Z předmětné důkazní situace odvolací soud dovodil, že nelze bez jakýchkoli pochybností vyvrátit obhajobu obviněného, že nebyl pořadatelem řádně jako traťový komisař o svých povinnostech proškolen, takže je sporné, zda svým jednáním v nedbalostní formě porušil příslušné povinnosti (navíc důležité povinnosti), jak je uvedeno v obžalobě i ve výrokové části napadeného rozsudku. Podle názoru odvolacího soudu se na vzniku tragické nehody podílely výrazně i jiné skutečnosti, než které jsou uvedeny v obžalobě a následně v napadeném rozsudku. Vznik nehody byl podle něho zapříčiněn též jednáním a nečinností ostatních subjektů, zejména právnických osob podílejících se na přípravě a organizaci této automobilové rallye. Za současného stavu řízení tak odvolací soud shledal porušení povinností na straně pořadatele této automobilové rallye za flagrantní, neboť z jeho strany nebyla dostatečně zajištěna informovanost obyvatel obce L., nedbale a nedostatečně byly označeny zakázané prostory pro diváky, resp. veřejnost (a to zejména v blízkosti místa tragické nehody), a zcela nedostatečně bylo zajištěno proškolení náhradníků traťových komisařů, což v konečném důsledku vedlo ke vzniku tragické nehody.

23. Rovněž konstatuje, že pokud by měl mít za jednoznačně prokázané, že obžalovaný a spolu s ním i tyto poškozené dívky, které s ním byly na tomto školení přítomny, zde byli řádně poučeni o zakázaných prostorech na předmětném stanovišti (včetně možných důsledků, které mohou nastat pro diváky, jež se zde budou v průběhu rychlostní zkoušky nacházet), tak je potom značně nelogické, že se zde vůbec společně v inkriminované době nacházeli (neboť pak by se z jejich strany jednalo prakticky o hazardní až sebevražedné jednání).

24. Závěrem pak odvolací soud podotýká, že jednání obviněného je nutno posuzovat v kontextu všech událostí, jak byly citovány, když lze pouze objektivně připustit, že nečinnost obviněného coby traťového komisaře vedla v konečném důsledku ke vzniku předmětného tragického následku. Za jeho vznik však svou nedbalou a nezodpovědnou činností odpovídají též další subjekty, zejména pak pořadatel předmětné rallye včetně hlavního pořadatele, u kterých měla být státním zástupcem rovněž vyvozena příslušná odpovědnost, což se však nestalo. V každém případě je v projednávané trestní věci dána společná odpovědnost, nikoli samostatná odpovědnost jen obviněného, přičemž bude záležet pouze na orgánech činných v trestním řízení, zda ve zjištěném a prokázaném zanedbání příslušných povinností u jednotlivých subjektů shledají trestní odpovědnost. Za současného stavu řízení označil porušení povinností na straně pořadatele rallye za více než závažné, a to ve větším rozsahu než v případě obviněného. S ohledem na tuto podstatnou procesní vadu řízení učinil závěr, že zatím nelze ve věci spravedlivě rozhodnout, neboť ona procesní vada řízení má podstatný vliv na správnost a zákonnost přezkoumávané části napadeného rozsudku a v řízení před soudem ji nelze odstranit, proto věc vrátil státnímu zástupci k došetření.

25. Byť odvolací soud zrušil rozsudek okresního soudu z důvodů uvedených v § 258 odst. 1 písm. a), b), c) tr. ř., v odůvodnění svého rozhodnutí konkrétní pochybení ve vztahu k jednotlivým důvodům zrušení neuvedl. S ohledem na argumentaci zejména posledních dvou odstavců odůvodnění usnesení se lze domnívat, že podstatnou procesní vadu řízení podle § 258 odst. 1 písm. a) tr. ř. shledal v tom, že státní zástupce dospěl k závěru o trestní odpovědnosti pouze u obviněného, aniž se zabýval trestní odpovědností i u dalších subjektů. Ustanovení § 260 tr. ř. je ve vztahu speciality k § 259 odst. 1 tr. ř. a upravuje výjimečný postup odvolacího soudu, jímž se věc vrací zpět do stadia přípravného řízení, a to v případě, že po zrušení rozsudku nelze pokračovat v řízení před soudem pro neodstranitelné procesní vady, přitom musí jít o takové neodstranitelné procesní vady, které brání odvolacímu soudu (a podobně by bránily i soudu prvního stupně) spravedlivě rozhodnout.

26. Podle § 2 odst. 8 tr. ř. je podkladem soudního řízení obžaloba. Toto ustanovení je sice ustanovením procesního charakteru, avšak nelze ho využívat v rámci postupu podle § 260 tr. ř. Soudy jsou vázány zásadou obžalovací. I pokud v rámci trestního stíhání určité osoby vyvstane podezření o spáchání trestného činu

jiným pachatelem, je případné obvinění vždy v rukou orgánů činných v trestním řízení. Tento procesní institut (§ 260 tr. ř.) neslouží k tomu, aby místo žalovaného skutku a obviněného byly orgány přípravného řízení soudy „nuceny“ k zahájení úkonů trestního řízení pro jiný skutek, či dokonce proti jiným osobám. Zmíněná zásada obžalovací, tzv. akuzační princip, již je ovládáno trestní procesní právo, vyjadřuje rozdělení funkcí mezi obžalobu, obhajobu a soud a obsahuje v sobě též zásadu rovnosti stran. Trestní stíhání konkrétní osoby je tak možné pouze na základě obžaloby a soudům právě s ohledem na zásadu obžalovací nepřísluší řešit otázku trestní odpovědnosti dalších osob než těch, na které je obžaloba podána.

27. V předmětné trestní věci proto nebylo bezprostředním úkolem odvolacího soudu zkoumat, zda ještě někdo další trestně odpovídá za nastalý následek, nýbrž jeho povinností bylo rozhodnout, zda takovou trestní odpovědnost a v jakém rozsahu má obviněný P. P. Na tomto místě je pak z hlediska právního hodnocení kauzálního následku nedbalostního jednání vhodné připomenout, že jednání pachatele má povahu příčiny i tehdy, když kromě něj k následku vedlo jednání další osoby, neboť příčinná souvislost mezi jednáním pachatele a následkem se nepřerušuje, jestliže k jednání pachatele přistoupí skutečnost, jež spolupůsobí při vzniku následku, avšak jednání pachatele zůstává takovou skutečností, bez níž by k následku nebylo došlo. Příčinná souvislost je totiž dána i tehdy, když vedle příčiny, která bezprostředně způsobila následek, např. těžkou újmu na zdraví, působila i další příčina. Jednání pachatele, i když je jen jedním článkem z řetězu příčin, které způsobily následek, je příčinou následku i tehdy, pokud by následek nenastal bez dalšího jednání třetí osoby. Každé jednání, bez kterého by následek nenastal, není stejně důležitou příčinou následku. Důležité je, aby jednání pachatele bylo z hlediska způsobení následku příčinou dostatečně významnou. Jestliže při vzniku následku spolupůsobilo více příčin, např. jednání více pachatelů, je třeba hodnotit každou příčinu co do jejího významu pro vznik následku zvlášť a určit její důležitost pro následek, který z jednání obviněného nastal. Zavinění pak musí zahrnovat všechny znaky charakterizující objektivní stránku trestného činu, tedy i příčinný vztah mezi jednáním pachatele a následkem trestného činu. Při nedbalosti je třeba, aby si pachatel alespoň měl a mohl představit, že se takto příčinný vztah může rozvinout.

28. Podle obsahu odůvodnění napadeného usnesení měl odvolací soud nepochybně dostatek podkladů, aby se rozhodl pro některou z možných a v úvahu přicházejících variant (kromě zamítnutí odvolání), a to buď po zvážení zejména výše citované zásady gradace příčinné souvislosti pro zmírnění právní kvalifikace jednání obviněného (u obou přečinů jen podle základní skutkové podstaty) za současné úpravy výše trestu (při zohlednění mj. též celkové délky trestního řízení), nebo pro zproštění obžaloby, anebo pro vrácení věci soudu prvního stupně k odstranění eventuálních nesrovnalostí namítaných obviněným v rámci jeho obhajoby. Jedná se např. o způsob proškolení obviněného P. P.

jako traťového komisaře a v návaznosti na to též o existenci či neexistenci zákazových cedulí jednak v prostoru celého stanoviště (prokazatelně v Safety plánu nebylo v kritických místech vyznačení nebezpečného prostoru indikováno ani prostřednictvím zákazových cedulí, ani páskováním), jednak pak také přímo v místech nehody, kdy se jedná v podstatě jen o dvě zákazové cedule, umístěné na transformátoru stojícím na pravé straně ve směru jízdy vozidel, respektive na sloupu elektrického vedení stojícím na levé straně ve směru jízdy vozidel, jak na to poukazuje odvolací soud v odůvodnění svého rozhodnutí.

29. To, že odvolací soud nevyužil některou z právě uvedených alternativ, ačkoli k tomu měl splněny všechny zákonné podmínky, vedlo k nezodpovědnému postupu podle § 260 tr. ř., když v tomto směru vznesl jediný, navíc nezákonný požadavek, aby orgány činné v trestním řízení zvážily trestní odpovědnost dalších subjektů, a pokud tak dosud neučinily, považuje to za podstatnou procesní vadu. Současně však přitom ignoruje fakt, že důvodem pro vrácení věci státnímu zástupci k došetření ze stadia odvolacího řízení již není pouhý požadavek náležitého objasnění věci ve smyslu předchozí zákonné úpravy (tj. před účinností zákona č. 265/2001 Sb.), ale jen takové procesní vady, které jsou neodstranitelné v řízení před soudem, mezi něž však nepatří nesprávné právní posouzení skutku ani nesprávné posouzení míryavinění obviněného, jak již bylo uvedeno výše. Z odůvodnění usnesení odvolacího soudu rovněž nevyplývají žádné požadavky ohledně toho, v jakém směru a rozsahu by konkrétně mělo být dokazování státním zástupcem doplněno, což ani v podstatě vzhledem k argumentaci a stavbě odůvodnění rozhodnutí vyplynout nemohlo. Odvolací soud ostatně žádné nedostatky ve vztahu k rozsahu dokazování nekonstatoval a svým postupem v podstatě jen odmítl vést řízení o podané obžalobě a vyjádřil odmítavé stanovisko k obvinění jediného pachatele.

30. S ohledem na výše uvedené pak Nejvyšší soud dospěl k závěru, že v případě vrácení věci státnímu zástupci k došetření nepostupoval odvolací soud v souladu se zákonem, když k porušení zákona došlo ve prospěch obviněného P. P. Postupem odvolacího soudu totiž bylo obviněnému umožněno opětovně zvrátit výsledek přípravného řízení a vyhnout se okolnosti, že bude postaven před soud. I při respektování zásady presumpce nevinny je zcela zřejmé, že podání obžaloby je významnějším zásahem vůči obviněnému, než kdyby řízení skončilo rozhodnutím v přípravném řízení, na čemž nic nemění skutečnost, že řízení před soudem může skončit zprošťujícím rozsudkem. Jelikož odvolání proti rozsudku prvního stupně podal obviněný (státní zástupce odvolání v neprospěch obviněného nepodal), nemůže po případném novém podání obžaloby dojít ke zhoršení postavení obviněného s ohledem na zásadu zákazu *reformationis in peius*.

31. Ze všech výše konstatovaných důvodů proto Nejvyšší soud považuje námitky ministra spravedlnosti obsažené ve stížnosti pro porušení zákona za důvodné, s podanou stížností se v plném rozsahu ztotožnil a podle § 268 odst. 2 tr. ř. vy-

slovil, že pravomocným usnesením Krajského soudu v Brně ze dne 2. 12. 2015, sp. zn. 5 To 256/2015, byl porušen zákon v § 260 odst. 1 tr. ř., a to ve prospěch obviněného P. P.

č. 53

32. Vzhledem ke skutečnosti, že Nejvyšší soud vyslovil porušení zákona jen ve prospěch obviněného, omezil se na rozhodnutí pouze tzv. akademickým výrokem podle § 268 odst. 2 tr. ř., aniž mohl zrušit napadené rozhodnutí nebo předcházející řízení podle § 269 odst. 2 tr. ř. Ve smyslu § 269 odst. 1 tr. ř. tedy napadené usnesení Krajského soudu v Brně zůstává nedotčeno.

*¹⁾ Byl použit pseudonym ve smyslu § 15 zákona č. 45/2013 Sb. a § 8a tr. ř.

ROZHODNUTÍ
VE VĚCECH OBČANSKOPRÁVNÍCH,
OBCHODNÍCH A SPRÁVNÍCH

Č. 121

Náklady řízení

§ 142 odst. 2 o. s. ř., § 142 odst. 3 o. s. ř.

č. 121

Základem pro určení výše odměny advokáta pro účely náhrady nákladů řízení podle § 142 odst. 3 o. s. ř. není částka požadovaná žalobou, nýbrž až částka přisouzená.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 9. 2016, sp. zn. 25 Cdo 3974/2015, ECLI:CZ:NS:2016:25.CDO.3974.2015.1)

Nejvyšší soud k dovolání žalobkyně zrušil rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 15. 4. 2015, sp. zn. 10 Co 870/2013, ve výroku o náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů ve vztahu mezi účastníky řízení a v tomto rozsahu věc vrátil Krajskému soudu v Ústí nad Labem k dalšímu řízení; zároveň odmítl její dovolání proti výroku o náhradě nákladů státu.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Okresní soud v Chomutově rozsudkem ze dne 27. 8. 2013, č. j. 16 C 76/2000-312, zamítl žalobu na zaplacení částky 60 678 Kč s příslušenstvím, žalobkyni uložil povinnost nahradit žalovanému náklady řízení ve výši 74 377,90 Kč a oběma účastníkům uložil povinnost nahradit státu náklady řízení. Rozhodl tak o nároku žalobkyně na náhradu škody, jež jí vznikla v průběhu zájezdu do Thajska v únoru 1998, organizovaného žalovaným, když dle pokynu delegátky byla zavazadla klientů ponechána v autobuse, avšak jedno zavazadlo, jež patřilo žalobkyni, nebylo hotelovou službou do hotelu dovezeno. O ztrátě zavazadla byl sepsán zápis na místní policii za účasti delegátky a celková škoda byla na základě soupisu odcizených věcí vyčíslena na částku celkem 75 800 Kč. Okresní soud uzavřel, že byla prokázána ztráta zavazadla – kožené tašky (jejíž náhrada byla žalobkyni již dříve přisouzena), žalobkyně však neunesla důkazní břemeno ohledně věcí, jež v ní byly v době ztráty uloženy.

2. K odvolání žalobkyně Krajský soud v Ústí nad Labem rozsudkem ze dne 15. 4. 2015, č. j. 10 Co 870/2013-343, změnil napadený rozsudek a uložil žalovanému zaplatit žalobkyni částku 42 918 Kč, jinak jej v zamítavém výroku potvrdil, žalovanému uložil nahradit žalobkyni náklady řízení před soudy obou stupňů ve

výši 28 465 Kč a nahradit státu na nákladech řízení 3 659 Kč, a žalobkyni uložil povinnost nahradit státu náklady řízení ve výši 2 147 Kč. Po přezkoumání napadeného rozsudku a zhodnocení provedených důkazů dospěl k závěru, že žalobkyně dostatečně a v souladu se žalobním tvrzením prokázala obsah ztraceného zavazadla, a cenu jednotlivých věcí určily znalecké posudky. S ohledem na částečný úspěch žalobkyně ve výši dvou třetin jí náhradu nákladů řízení v celkové výši 85 394 Kč přiznal podle § 142 odst. 2 o. s. ř. z jedné třetiny.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

3. Proti rozsudku odvolacího soudu, a to proti výrokům o náhradě nákladů řízení, podala žalobkyně dovolání s tím, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení právní otázky, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu. S poukazem na řadu rozhodnutí Nejvyššího soudu namítá, že odvolací soud pochybil, když náhradu nákladů řízení krátil podle poměru úspěchu a neúspěchu ve věci podle § 142 odst. 2 o. s. ř. a nepřihlédl k tomu, že výše nároku byla stanovena znaleckým posudkem. Dovozuje, že byly splněny podmínky pro aplikaci § 142 odst. 3 o. s. ř., neboť v základu nároku na náhradu škody měla plný úspěch a podle znaleckých posudků byla stanovena cena jednotlivých věcí ve ztraceném zavazadle. Její náklady řízení před soudy obou stupňů činily 85 394 Kč, náhrada jí byla přiznána pouze ve výši 28 465 Kč, a soud jí tak odepřel náhradu nákladů ve výši 56 929 Kč a chybně jí uložil povinnost hradit náklady řízení státu. Navrhla, aby odvolací soud rozhodnutí odvolacího soudu v napadených výrocích změnil tak, že žalovaný je povinen zaplatit jí na náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů 85 394 Kč a je povinen zaplatit náklady řízení státu.

III.

Přípustnost dovolání

4. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) shledal, že dovolání je přípustné podle § 237 o. s. ř. a je i důvodné.

5. Přípustnost dovolání do výroku o náhradě nákladů státu je však vyloučena § 238 odst. 1 písm. c) o. s. ř., podle něž dovolání není přípustné proti rozhodnutím, v nichž dovoláním napadeným výrokem bylo rozhodnuto o peněžitém plnění nepřevyšujícím 50 000 Kč, ledaže jde o vztahy ze spotřebitelských smluv a o pracovní právní vztahy; k příslušenství pohledávky se přitom nepřihlíží. Vzhledem k tomu, že náklady řízení státu nepřevyšují v dané věci 50 000 Kč, není dovolání proti tomuto výroku přípustné. Nejvyšší soud proto dovolání žalobkyně v tomto rozsahu odmítl.

IV. Důvodnost dovolání

6. Podle § 142 odst. 1 o. s. ř. účastníku, který měl ve věci plný úspěch, přiznává soud náhradu nákladů potřebných k účelnému uplatňování nebo bránění práva proti účastníku, který ve věci úspěch neměl.

Podle § 142 odst. 2 o. s. ř., měl-li účastník ve věci úspěch jen částečný, soud náhradu nákladů poměrně rozdělí, popřípadě vysloví, že žádný z účastníků nemá na náhradu nákladů právo.

Podle § 142 odst. 3 o. s. ř., i když měl účastník ve věci úspěch jen částečný, může mu soud přiznat plnou náhradu nákladů řízení, měl-li neúspěch v poměrně nepatrné části nebo záviselo-li rozhodnutí o výši plnění na znaleckém posudku nebo na úvaze soudu.

Ustanovení § 142 odst. 3 o. s. ř. je výjimkou z obecné zásady úspěchu ve věci, podle níž se řídí rozhodování o náhradě nákladů řízení. Použití uvedené výjimky připadá do úvahy, závisí-li rozhodnutí o výši plnění na znaleckém posudku či na úvaze soudu. Úvahou soudu je míněn postup podle § 136 o. s. ř., který se uplatní tam, kde je základ nároku dán, avšak jeho výši lze zjistit jen s nepoměrnými obtížemi nebo vůbec. Stejně tak je míněna i závislost rozhodnutí na znaleckém posudku, neboť závisí-li na znaleckém posudku rozhodnutí o základu nároku, není důvod podle § 142 odst. 3 o. s. ř. postupovat a na místě je vždy aplikace § 142 odst. 2 o. s. ř. (srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu uveřejněná pod č. 15/1977 a č. 66/2015 Sb. roz. obč., dále též DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. Občanský soudní řád I. Komentář. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 977).

7. V dané věci podle rozhodnutí odvolacího soudu byl dán základ odpovědnosti žalovaného za škodu; neúspěch žalobkyně ve sporu spočíval pouze ve výši požadovaného plnění, kterou soud – jsa vázán výši požadovaného plnění u jednotlivých věcí – určil na základě znaleckého posudku. Jestliže znalecký posudek sloužil soudu k závěru o konkrétní výši náhrady škody, jde o případ, kdy rozhodnutí o výši plnění záviselo na znaleckém posudku, což však odvolací soud ve výroku o náhradě nákladů řízení nezohlednil a nepostupoval podle § 142 odst. 3 o. s. ř. Avšak základem pro určení výše náhrady nákladů řízení při aplikaci tohoto ustanovení není částka požadovaná žalobou, jak se domnívá dovolatelka, nýbrž základem pro ohodnocení tohoto nároku za účelem určení výše náhrady nákladů řízení je až částka присouzená a z ní se určuje též odměna advokáta (srov. rozhodnutí býv. Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 24. 6. 1969, sp. zn. 3 Cz 13/69, uveřejněné pod č. 28/1970 Sb. roz. obč.). Je totiž spravedlivé v případě, že žalobce musí výši požadované částky sdělit na základě své úvahy, ač z povahy věci je zřejmé, že výše nároku závisí na znaleckém posouzení (§ 142 odst. 3 o. s. ř.), aby se podkladem stala částka присouzená, nikoliv požadovaná.

č. 121

8. Z uvedených důvodů neshledal Nejvyšší soud rozhodnutí odvolacího soudu o náhradě nákladů řízení ve vztahu mezi účastníky správným. Proto byl rozsudek v tomto napadeném výroku podle § 243e o. s. ř. zrušen a věc byla odvolacímu soudu vrácena v tomto rozsahu k novému rozhodnutí, v němž bude o náhradě nákladů řízení rozhodnuto podle § 142 odst. 3 o. s. ř., a to v souladu s výše uvedeným R 28/1970.

č. 121

Č. 122**č. 122****Žaloba pro zmatečnost, Doručování**

§ 229 odst. 3 o. s. ř. ve znění do 31. 12. 2013, § 158 odst. 2 o. s. ř. ve znění do 31. 12. 2013

Rozhodl-li odvolací soud o odvolání účastníka podaném proti rozsudku soudu prvního stupně, aniž bylo účastníku doručeno písemné (elektronické) vyhotovení tohoto rozsudku, byla mu nesprávným postupem soudu odňata možnost jednat před odvolacím soudem ve smyslu ustanovení § 229 odst. 3 o. s. ř.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. 7. 2016, sp. zn. 21 Cdo 3732/2015, ECLI:CZ:NS:2016:21.CDO.3732.2015.1)

Nejvyšší soud k dovolání žalovaného změnil usnesení Vrchního soudu tak, že usnesení Městského soudu v Praze ze dne 13. 6. 2014, sp. zn. 51 Co 349/2013, se mění tak, že rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 18. 10. 2013, sp. zn. 51 Co 349/2013, zrušuje.

I.**Dosavadní průběh řízení**

1. Obvodní soud pro Prahu 3 rozsudkem ze dne 29. 3. 2013, č. j. 4 C 36/2013-33, uložil žalovanému povinnost zaplatit žalobkyni 1 650 Kč s úrokem z prodlení 7,75 % ročně z částky 1 650 Kč od 5. 2. 2013 do zaplacení, zamítl žalobu co do 98 800 Kč s úrokem z prodlení 7,75 % ročně od 5. 2. 2013 do zaplacení a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení. Dospěl k závěru, že žalobkyně má vůči žalovanému jako provozovateli vozidla RZ: 2AE3772 právo na úhradu nákladů spojených s odtahem tohoto vozidla dne 23. 9. 2011 ve výši 1 300 Kč a parkovného za dny 23. 9. 2011 (150 Kč) a 24. 9. 2011 (200 Kč), nikoli však na úhradu parkovného za dobu od 25. 9. 2011 do 4. 2. 2013.
2. K odvolání žalovaného Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 18. 10. 2013, č. j. 51 Co 349/2013-55, potvrdil rozsudek obvodního soudu v „napadeném vyhovujícím výroku“ a ve výroku o náhradě nákladů řízení; současně rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů odvolacího řízení.
3. Žalovaný podal dne 9. 12. 2013 u Městského soudu v Praze žalobu pro zmatečnost z důvodu uvedeného v § 229 odst. 3 občanského soudního řádu, kterou se

domáhal „zrušení rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 18. 10. 2013, zrušení nebo doručení rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 3 ze dne 29. 3. 2013“, neboť mu nesprávným postupem soudu spočívajícím v „nedoručení (resp. doručení cizí osobě) rozsudku ze dne 29. 3. 2013, v předložení věci odvolacímu soudu před koncem odvolací lhůty, ve veškerých následných úkonech odvolacího řízení (ústní jednání, vydání napadeného rozsudku)“ byla odepřena možnost jednat před soudem po dobu odvolací lhůty, která nebyla naplněna, a po dobu „řádného odvolacího řízení, které se nekonalo“. Uvedl, že na otázku soudkyně obvodního soudu Mgr. J. S., zda má být doručen rozsudek jeho tehdejšímu zástupci P. H., odpověděl tento zástupce souhlasně a že soudkyně do protokolu o jednání uvedla, že „žalovaný vzal na vědomí, že dle plné moci by měl být rozsudek doručován jeho zástupci P. H.“. Žalovaný předpokládal, že rozsudek bude doručen P. H., který byl jeho zástupcem pouze u jednání obvodního soudu dne 29. 3. 2013, v den jednání, avšak rozsudek byl doručen o několik dní později, kdy „adresát nebyl zástupcem žalovaného“. Namítal, že nebylo projednáno „celé odvolání (z hlediska času a kvality)“, které může být za trvání odvolací lhůty měněno. Zdůraznil, že jeho odvolání a „obhajoba“ v odvolacím řízení byly založeny pouze na ústním odůvodnění rozsudku při jednání a jednom přečtení rozsudku při nahlédnutí do spisového materiálu, ačkoliv měl mít právo na doručení písemného vyhotovení a seznámení se s ním nejméně po dobu patnácti dnů; navíc na nedoručení rozsudku upozornil v odvolání. Žalovaný má za to, že nesprávným postupem soudu „spočívajícím v absenci tvrzení a dokazování rozhodnutí o odtahu vozidla (a v akceptaci absence takového tvrzení ze strany žalobce)“ mu byla odňata možnost jednat před soudem tak, aby „uplatnil své právo k předmětné rozhodné skutečnosti se vyjádřit a návrhem důkazů ji zpochybnit“.

4. Městský soud v Praze usnesením ze dne 13. 6. 2014, č. j. 51 Co 349/2013-79, zamítl žalobu pro zmatečnost a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení. Vycházel ze zjištění, že žalobce (správně žalovaný), který se dne 29. 3. 2013 osobně zúčastnil jednání obvodního soudu, uvedl do protokolu, že se v řízení nechává zastupovat „obecným zmocněncem“ P. H., a předložil podepsanou plnou moc, kterou zmocnil P. H., aby ho jako obecný zmocněnec „zastoupil v řízení vedeném u Obvodního soudu pro Prahu 3 pod sp. zn. 4 C 36/2013 při jednání dne 29. 3. 2013“, že podle protokolu z tohoto jednání k dotazu soudu, zda bere na vědomí, že podle plné moci by měl být rozsudek doručován jeho zástupci, žalovaný uvedl, že to „bere na vědomí“, že dne 24. 5. 2013 zástupce žalovaného vypověděl plnou moc a že žalovaný podal proti rozsudku soudu prvního stupně, který byl doručen zástupci žalobce (správně žalovaného) dne 10. 5. 2013 a který nebyl doručen žalovanému, dne 27. 5. 2013 odvolání. Dospěl k závěru, že i přesto, že ze spisu „jednoznačně“ vyplývá, že plná moc udělená žalovaným P. H. se týká jen jeho zastupování při jednání soudu prvního stupně dne 29. 3. 2013, lze prohlášení žalovaného, že „bere na vědomí doručení

rozsudku svému zástupci“, vyložit tak, že se jedná o rozšíření již dříve udělené plné moci, a to jen pro „ustanovení zástupce pro doručení písemnosti“ ve smyslu § 28 odst. 1 občanského soudního řádu, tedy jen pro určitý úkon, čemuž by nasvědčovalo i dodatečné vypovězení plné moci obecným zmocněncem až dne 24. 5. 2013. Kromě toho dovodil, že „případné porušení procesních předpisů“ soudem prvního stupně bylo napraveno tím, že se žalovaný zúčastnil odvolacího jednání, při kterém činil návrhy a vyjádření, a proto mu nebyla odňata možnost jednat před soudem. Dodal, že pokud by byla „věc vykládána tak, že rozsudek soudu prvního stupně nebyl žalovanému doručen“ a že spis byl předložen odvolacímu soudu před uplynutím odvolací lhůty, pak neměl odvolací soud o odvolání vůbec rozhodovat a měl věc vrátit soudu prvního stupně bez vyřízení s pokynem, aby byl rozsudek žalovanému řádně doručen; jestliže tak neučinil, nebylo řízení pravomocně skončeno, a žaloba pro zmatečnost je proto nepřipustná. K námitce žalovaného, že v odvolacím řízení nebylo jeho odvolání projednáno celé „z hlediska času a kvality“, soud prvního stupně uvedl, že v rámci řízení o žalobě pro zmatečnost nelze přezkoumávat věcnou správnost napadených rozhodnutí, neboť nápravy případných pochybení ve zjištění skutkového stavu nebo při právním posouzení věci se lze domáhat jen cestou dovolání.

5. K odvolání žalovaného Vrchní soud v Praze usnesením ze dne 8. 1. 2015, č. j. 4 Co 192/2014-108, potvrdil usnesení soudu prvního stupně a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů odvolacího řízení. Dospěl k závěru, že žalovaný nebyl zkrácen na svých právech, neboť procesní pochybení nalézacího soudu spočívající v nedoručení „meritorního rozhodnutí“ odstranil odvolací soud, který ve věci samé nařídil jednání, k němuž byl žalovaný řádně předvolán, kterého se osobně zúčastnil a při kterém mu odvolací soud umožnil činit procesní návrhy. V souvislosti s námitkou žalovaného, že „odvolací řízení“ vedené před Městským soudem v Praze pod sp. zn. 51 Co 349/2013 nebylo tímto soudem projednáno celé z hlediska „času a kvality“, se odvolací soud ztotožnil s názorem soudu prvního stupně, že v řízení o žalobě pro zmatečnost nelze přezkoumávat věcnou správnost napadených rozhodnutí a že touto žalobou se nelze domáhat nápravy případných pochybení ve zjištění skutkového stavu nebo při právním posouzení věci. Uvedl, že žalovaný byl s rozsahem zastupování svým zmocněncem v řízení před soudem prvního stupně srozuměn a že „ústní formou do soudního protokolu“ dne 29. 3. 2013 „rozšířil udělenou plnou moc k zastupování na celé prvostupňové řízení, tedy včetně doručení meritorního rozhodnutí“. Uzavřel, že postup žalovaného spočívající v podání vzájemného návrhu v průběhu odvolacího řízení (dne 23. 9. 2014) je v řízení o žalobě pro zmatečnost § 235b odst. 2 občanského soudního řádu vyloučen.

II. Dovolání a vyjádření k němu

č. 122

6. Proti tomuto usnesení odvolacího soudu podal žalovaný dovolání. Namítá, že na začátku jednání před obvodním soudem udělil písemnou plnou moc obecnému zmocněnci, která se vztahovala pouze na jednání „v tento den“, že rozsudek obvodního soudu byl nesprávně doručen „bývalému zástupci“ a nebyl doručen žalovanému, a že proto nezačala běžet odvolací lhůta a rozsudek městského soudu byl „vyřčen před začátkem odvolací lhůty“. Má za to, že rozsudek nebyl doručen ani tak, jak „údajně dovolatel vzal na vědomí“, protože nebyl doručen zástupci; „vzetí na vědomí“ se netýkalo samotného adresáta doručení, ale doručení v souladu s plnou mocí. Soudci „zástupce P. H.“ je časově omezeno na den, kdy byl „P. H.“ zástupcem, takže doručení tomuto zástupci by znamenalo doručení v den jednání, přičemž soudy vyložily toto „soudcovské“ bez ohledu na čas a procesní postavení. Zdůraznil, že plnou moc udělenou obecnému zmocněnci „výslovně nikterak nerozšířil“ a že „vzetí něčeho na vědomí“ není udělení či rozšíření plné moci“. Nesouhlasí se závěrem odvolacího soudu, že nedoručení „prvoinstančního rozsudku“ je napraveno nařízením odvolacího soudu, neboť žalovaný, který není povinen „zajistit si písemnou verzi“ rozhodnutí, o jehož doručení se soud ani nepokusil, byl zkrácen v možnosti formulovat odvolací důvody na základě písemného vyhotovení rozsudku. Za správný dovolatel nepovažuje ani názor odvolacího soudu o nepřipustnosti vzájemného návrhu ze dne 23. 9. 2014, neboť má za to, že „nerereflektuje § 97 o. s. ř.“; vzájemný návrh může být vyloučen k samostatnému řízení a vztahuje se na něj přiměřeně ustanovení o návrhu na zahájení řízení. Žalovaný navrhl, aby dovolací soud změnil (popřípadě zrušil) usnesení odvolacího soudu i usnesení soudu prvního stupně tak, že se „zrušuje rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 18. 10. 2013, č. j. 51 Co 349/2013-55, jakož i (nedoručený) rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 3 ze dne 29. 3. 2013, č. j. 4 C 36/2013-33“.

7. Žalobkyně navrhla, aby dovolací soud dovolání žalovaného odmítl jako nepřipustné, neboť důvody dovolání „nezakládají oprávněnost dovolání podle ustanovení § 237 ve spojení s ustanovením § 241a občanského soudního řádu“.

III. Připustnost dovolání

8. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a občanského soudního řádu) věc projednal podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném do 31. 12. 2013 (dále jen „o. s. ř.“), neboť řízení ve věci žaloby pro zmatečnost bylo zahájeno přede dnem 1. 1. 2014 (srov. čl. II bod 2 zákona č. 293/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších

předpisů, a některé další zákony). Po zjištění, že dovolání proti pravomocnému usnesení odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení) ve lhůtě uvedené v § 240 odst. 1 o. s. ř., se nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

9. Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.).

10. Není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu nebo která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak (§ 237 o. s. ř.).

11. V projednávané věci závisí napadené rozhodnutí odvolacího soudu na vyřešení otázky procesního práva, zda byla účastníku řízení odňata možnost jednat před soudem ve smyslu § 229 odst. 3 o. s. ř., jestliže mu nebylo doručeno písemné vyhotovení rozsudku soudu prvního stupně. Protože tato právní otázka v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena, je dovolání proti usnesení odvolacího soudu podle § 237 o. s. ř. přípustné.

IV.

Důvodnost dovolání

12. Po přezkoumání usnesení odvolacího soudu ve smyslu § 242 o. s. ř., které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), Nejvyšší soud dospěl k závěru, že dovolání žalovaného je opodstatněné.

13. Žaloba pro zmatečnost představuje mimořádný opravný prostředek, který slouží k tomu, aby mohla být zrušena pravomocná rozhodnutí soudu, která trpí takovými vadami, jež představují porušení základních principů ovládajících řízení před soudem, popřípadě je takovými vadami postiženo řízení, které vydání rozhodnutí předcházelo (zmatečností), jestliže je nejen v zájmu účastníků, ale i ve veřejném zájmu, aby taková pravomocná rozhodnutí byla odklizená, bez ohledu na to, zda jsou nebo nejsou věcně správná.

14. Podle § 229 odst. 3 o. s. ř. žalobou pro zmatečnost účastník může napadnout též pravomocný rozsudek odvolacího soudu nebo jeho pravomocné usnesení, kterým bylo rozhodnuto ve věci samé, jestliže mu byla v průběhu řízení nesprávným postupem soudu odňata možnost jednat před soudem. Totéž platí, jde-li o pravomocný rozsudek soudu prvního stupně, proti němuž není dovolání přípustné podle § 202 odst. 2 o. s. ř.

15. Odnětím možnosti jednat před soudem (zmatečností) ve smyslu § 229 odst. 3 o. s. ř. se podle ustálené judikatury rozumí takový postup soudu, jímž zne-

č. 122

možnil účastníku řízení realizaci těch procesních práv, která mu zákon přiznává, například právo účastnit se jednání, činit přednesy, navrhovat důkazy, vyjadřovat se k provedeným důkazům apod. (srov. např. usnesení býv. Nejvyššího soudu ze dne 21. 8. 1992, sp. zn. 2 Cdo 19/92, které bylo uveřejněno pod č. 25/1993 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 4. 1997, sp. zn. 2 Cdon 1420/96, uveřejněné pod č. 1 v časopise Soudní judikatura, ročníku 1997). O zmatečnost ve smyslu § 229 odst. 3 o. s. ř. jde přitom jen tehdy, jestliže šlo o postup nesprávný (uvažováno z hlediska zachování postupu určeného zákonem nebo dalšími obecně závaznými právními předpisy) a jestliže se postup soudu projevil v průběhu řízení, a nikoli při vlastním rozhodování soudu. Výklad podávaný soudní praxí je jednotný i v tom, že není rozhodné, zda účastníku řízení byla odňata možnost jednat před soudem v odvolacím řízení, nebo v řízení před soudem prvního stupně; uvedená zmatečnost je dána i tehdy, jestliže odvolací soud pochybení soudu prvního stupně, které ji zakládá, přehlédl a – ač tak mohl učinit – nevyvodil z něj důsledky (srov. též usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 11. 1997, sp. zn. 2 Cdon 1635/97, uveřejněné pod č. 16 v časopise Soudní judikatura, ročníku 1998). Zmatečnost podle § 229 odst. 3 o. s. ř. ovšem není dána, jestliže možnost učinit procesní úkony, kterou účastníku nesprávným postupem odňal soud prvního stupně, mu byla poskytnuta v odvolacím řízení (srov. též právní názor uvedený v usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 5. 1998, sp. zn. 3 Cdon 610/96, které bylo uveřejněno pod č. 123 v časopise Soudní judikatura, ročníku 1998, nebo v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 1. 2001, sp. zn. 32 Cdo 56/99, uveřejněném pod č. 53/2001 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek).

16. Podle § 158 odst. 2 o. s. ř. stejnopis rozsudku vyhotoveného v listinné podobě a rozsudek vyhotovený v elektronické podobě se doručuje účastníkům, popřípadě jejich zástupcům do vlastních rukou.

17. Účelem doručení písemného (elektronického) vyhotovení rozsudku soudu prvního stupně účastníkům (jejich zástupcům) do vlastních rukou je umožnit jim, aby se seznámili nejen s výrokem rozsudku, ale též s jeho odůvodněním, ve kterém soud zejména stručně a jasně vyloží, které skutečnosti má prokázány a které nikoliv, o které důkazy opřel svá skutková zjištění a jakými úvahami se při hodnocení důkazů řídil, proč neprovedl i další důkazy, jaký učinil závěr o skutkovém stavu a jak věc posoudil po právní stránce (srov. § 157 odst. 2 o. s. ř.). Znalost všech závěrů a úvah soudu prvního stupně obsažených v odůvodnění jeho rozsudku poskytuje účastníkům možnost zvážit, zda proti rozsudku podají odvolání (je-li přípustné), a – rozhodnou-li se tak učinit – náležitě formulovat odvolací důvody. Není-li jim tato možnost dána, nemohou účastníci svého práva na odvolání proti rozsudku soudu prvního stupně, které jim zákon přiznává, náležitě využít, a věc proto nemůže být k odvolání účastníka – bylo-li i za těchto okolností podána – odvolacím soudem řádně (v souladu se zákonem) projednána.

18. Nejvyšší soud proto dospěl k závěru, že rozhodl-li odvolací soud o odvolání účastníka podaném proti rozsudku soudu prvního stupně, aniž bylo účastníku doručeno písemné (elektronické) vyhotovení tohoto rozsudku, byla mu nesprávným postupem soudu odňata možnost jednat před odvolacím soudem ve smyslu § 229 odst. 3 o. s. ř.

19. V projednávané věci žalovaný – jak vyplývá z obsahu spisu – udělil dne 29. 3. 2013 P. H. plnou moc, aby ho „jako obecný zmocněnec zastoupil v řízení vedeném u Obvodního soudu pro Prahu 3 pod sp. zn. 4 C 36/2013, při jednání dne 29. 3. 2013“, tedy tzv. prostou plnou moc (srov. § 28 odst. 1 o. s. ř.), která byla omezena na zastupování žalovaného u jednání obvodního soudu konaného dne 29. 3. 2013. Vzhledem k tomu, že plná moc výslovně neopravňovala P. H. k tomu, aby mu bylo doručeno písemné vyhotovení rozsudku vyhlášeného u jednání obvodního soudu konaného dne 29. 3. 2013, a že takové oprávnění P. H. nelze dovozovat jen z toho, že žalovaný vzal po vyhlášení rozsudku „na vědomí“ (nesprávný) názor obvodního soudu, že „dle plné moci by měl být rozsudek doručován jeho zástupci“, měla být tato písemnost doručena pouze žalovanému (srov. § 50b odst. 3 o. s. ř.). Rozhodl-li městský soud o odvolání žalovaného podaném proti rozsudku obvodního soudu, aniž bylo žalovanému doručeno písemné vyhotovení tohoto rozsudku, byla žalovanému – jak vyplývá z výše uvedeného – nesprávným postupem soudu odňata možnost jednat před městským soudem jako soudem odvolacím ve smyslu § 229 odst. 3 o. s. ř. Tím, že městský soud nařídil k projednání odvolání jednání, jehož se žalovaný zúčastnil, k odstranění uvedeného pochybení nedošlo, neboť z povahy věci plyne, že náprava zde mohla být zjednána jen řádným doručením písemného vyhotovení rozsudku obvodního soudu žalovanému spolu s poskytnutím přiměřené lhůty k případnému doplnění či změně odvolacích důvodů (srov. § 205 odst. 3 o. s. ř.).

20. Protože odvolací soud [který důvodně nepřihlížel k podání žalovaného nazvanému „Vzájemný návrh“ a doručenému soudu prvního stupně dne 23. 9. 2014, neboť § 97 o. s. ř. pro řízení o žalobě pro zmatečnost neplatí (srov. § 235b odst. 2 o. s. ř.)] rozhodl o žalobě pro zmatečnost – jak vyplývá z výše uvedeného – nesprávně, a protože dosavadní výsledky řízení ukazují, že je možné o věci rozhodnout, Nejvyšší soud usnesení vrchního soudu podle § 243d písm. b) o. s. ř. změnil tak, že rozsudek městského soudu napadený žalobou pro zmatečnost zrušil (§ 235e odst. 2 věta první o. s. ř.).

Č. 123

č. 123 **Aktiová společnost**, Opatrovník (opatrovnictví) právnické osoby (o. z.)
§ 165 odst. 1 o. z., § 443 zákona č. 90/2012 Sb.

Soud může akciové společnosti jmenovat opatrovníka podle § 165 odst. 1 o. z., nemá-li společnost člena představenstva či zanikla-li funkce některému z členů představenstva a zbývající členové nejsou z důvodu zániku funkce některého z nich schopni plnit své funkce, nezvolil-li příslušný orgán ve lhůtě podle § 443 z. o. k. nového člena představenstva a současně nebyl-li podán návrh na jmenování chybějícího člena představenstva soudem, popř. nebylo-li takovému návrhu vyhověno.

Je-li souběžně s řízením o jmenování opatrovníka podle § 165 odst. 1 o. z. vedeno řízení o jmenování chybějícího člena představenstva, je zásadně vyloučeno, aby soud společnosti jmenoval opatrovníka podle § 165 odst. 1 o. z. předtím, než bude rozhodnuto ve věci jmenování člena představenstva.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. 7. 2016, sp. zn. 29 Cdo 396/2016, ECLI:CZ:NS:2016:29.CDO.396.2016.1)

Nejvyšší soud k dovolání navrhovatele zrušil v prvním a třetím výroku usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 11. 9. 2015, sp. zn. 7 Cmo 67/2015, a věc mu v tomto rozsahu vrátil k dalšímu řízení.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Usnesením ze dne 18. 12. 2014, č. j. 13 Cm 1084/2014-90, jmenoval Krajský soud v Českých Budějovicích opatrovníkem společnosti CB – M. C., a. s. (dále jen „společnost“), Mgr. V. P. (výrok I.), uložil společnosti zaplatit soudní poplatek (výrok II.) a rozhodl o nákladech řízení (výrok III.).
2. Doplňujícím usnesením ze dne 8. 1. 2015, č. j. 13 Cm 1084/2014-123, uložil Krajský soud v Českých Budějovicích opatrovníkovi, aby s odbornou péčí usiloval o řádné obnovení činnosti statutárního orgánu společnosti.
3. Vyšel přitom z toho, že:
[1] Společnost nemá žádného člena představenstva.

[2] Usnesením Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 5. 6. 2009, č. j. KSCB 27 INS 1855/2009-A-18, byl zjištěn hrozící úpadek P. T., jednoho z akcionářů společnosti (dále jen „dlužník“).

[3] Insolvenčním správcem dlužníka byl usnesením Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 15. 10. 2009, č. j. KSCB 27 INS 1855/2009-B-30, ustanoven JUDr. Ing. M. K. (dále jen „navrhovatel“).

[4] Navrhovatel pojal do soupisu majetkové podstaty dlužníka 10 kusů kmenových akcií společnosti o jmenovité hodnotě 100 000 Kč (dále jen „akcie“).

[5] Navrhovatel podal návrh na jmenování Mgr. V. P. opatrovníkem společnosti s tím, že pokud by i nadále trval stav, kdy představenstvo nemá dostatečný počet členů potřebný k rozhodování, mohlo by dojít ke snížení hodnoty akcií.

[6] Druhý z akcionářů společnosti, M. K., se v řízení vedeném u Krajského soudu v Českých Budějovicích pod sp. zn. 27 ICm 1496/2013 domáhá vyloučení akcií z majetkové podstaty dlužníka.

[7] Usnesením ze dne 8. 1. 2015, č. j. 13 Cm 1084/2014-120, přibral Krajský soud v Českých Budějovicích M. K. do řízení vedeného v projednávané věci.

4. Soud prvního stupně konstatoval, že navrhovatel osvědčil právní zájem na jmenování opatrovníka (neboť nemá-li společnost počet členů představenstva potřebný k rozhodování, dochází „k ohrožení hodnoty akcií“), a proto jeho návrhu vyhověl.

5. Poté, kdy M. K. napadl usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 18. 12. 2014, č. j. 13 Cm 1084/2014-90, jakož i doplňující usnesení ze dne 8. 1. 2015, č. j. 13 Cm 1084/2014-123, odvoláním, byla jeho účast v řízení ukončena usnesením Vrchního soudu v Praze ze dne 31. 7. 2015, č. j. 7 Cmo 67/2015-386, s tím, že akcionář (nepodá-li sám návrh na zahájení řízení) není účastníkem řízení o jmenování opatrovníka akciové společnosti.

6. K odvolání společnosti a M. K. Vrchní soud v Praze usnesením ze dne 11. 9. 2015, č. j. 7 Cmo 67/2015-393, změnil rozhodnutí soudu prvního stupně tak, že návrh na jmenování opatrovníka zamítl a zprostil společnost povinnosti zaplatit soudní poplatek (první výrok), odmítl odvolání M. K. (druhý výrok) a rozhodl o nákladech odvolacího řízení (třetí výrok).

7. Odvolací soud dovodil, že § 165 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „o. z.“), je „plně zahrnuto“ v § 443 zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (dále jen „z. o. k.“), a ze systematického hlediska je proto vyloučeno, aby akciové společnosti byl podle § 165 odst. 1 o. z. jmenován opatrovník. Tento závěr podle mínění odvolacího soudu potvrzuje též rozdílná dikce § 443 z. o. k. a § 165 odst. 1 o. z., neboť zatímco v případě aplikace § 165 odst. 1 o. z. nemá soud jinou možnost, než opatrovníka jmenovat, je v po-

měrech akciové společnosti její zrušení „jednou z více možností“ (což vyplývá z toho, že § 443 z. o. k. soudy zrušení společnosti toliko umožňuje, nikoli přikazuje).

č. 123

8. Mimo to odvolací soud návrh na jmenování opatrovníka zamítl také proto, že vedle řízení vedeného v projednávané věci je u Krajského soudu v Českých Budějovicích pod sp. zn. 13 Cm 762/2014 vedeno (souběžně) řízení o jmenování chybějících členů představenstva společnosti. Přitom probíhající řízení o jmenování chybějících členů statutárního orgánu podle odvolacího soudu vylučuje „jmenování opatrovníka podle § 165 odst. 1 o. z.“.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

9. Proti prvnímu výroku v záhlaví označeného usnesení odvolacího soudu podal navrhovatel dovolání, jehož přípustnost opírá o § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále jen „o. s. ř.“), maje za to, že rozhodnutí odvolacího soudu závisí na vyřešení otázek hmotného práva, které v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyly vyřešeny, a sice:

[1] zda je možné akciové společnosti jmenovat opatrovníka, nemá-li „statutární orgán schopný plnit své funkce“, a (posuzováno dle obsahu dovolání)

[2] zda zahájení řízení o jmenování člena představenstva akciové společnosti podle § 443 z. o. k., ohledně níž již probíhá řízení o jmenování opatrovníka podle § 165 odst. 1 o. z., brání vyhovění návrhu na jmenování opatrovníka.

10. Dovolatel namítá, že pravidlo „přednostního použití speciální právní úpravy“ je odvolacím soudem vykládáno zjednodušeně. Ustanovení § 443 z. o. k. podle jeho názoru nebrání tomu, aby byl akciové společnosti jmenován opatrovník, neboť ke jmenování chybějícího člena představenstva může dojít pouze na návrh. Ten však nemusí být oprávněnými osobami podán; přitom nelze přijmout, že by pouze tato skutečnost vedla ke zrušení společnosti.

11. Dovolatel brojí též proti závěru odvolacího soudu, podle něhož je-li vedeno řízení o jmenování chybějícího člena představenstva, je pojmově vyloučeno jmenovat téže akciové společnosti opatrovníka podle § 165 odst. 1 o. z. K tomu uvádí, že je nezbytné vyhodnotit konkrétní okolnosti, za nichž soud o jmenování opatrovníka rozhoduje. Nebylo-li dosud postaveno najisto, kdo je akcionářem společnosti, a není-li zajištěno obchodní vedení společnosti (přičemž společnosti akutně hrozí zahájení insolvenčního řízení, neboť neexistují osoby, které by byly oprávněny nakládat s prostředky uloženými na bankovních účtech společnosti), je podle jeho názoru nezbytné opatrovníka společnosti jmenovat.

12. Na tom nic nemění ani skutečnost, že Krajský soud v Českých Budějovicích v řízení vedeném pod sp. zn. 13 Cm 762/2014 jmenoval společnosti chybějící čle-

ny představenstva; a to jednak proto, že toto usnesení není pravomocné, a jednak proto, že obnovení činnosti představenstva předpokládá zvolení předsedy a místopředsedy představenstva (vůči třetím osobám smí za společnost právně jednat společně jen předseda představenstva a místopředseda představenstva).

III.

Přípustnost dovolání

č. 123

13. Dovolání je přípustné podle § 237 o. s. ř. pro posouzení otázek dovoláním otevřených, a to jednak otázky, zda akciové společnosti lze jmenovat opatrovníka podle § 165 odst. 1 o. z., při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od rozhodovací praxe dovolacího soudu, a jednak otázky, zda zahájení řízení o jmenování člena představenstva akciové společnosti podle § 443 z. o. k., ohledně níž již probíhá řízení o jmenování opatrovníka podle § 165 odst. 1 o. z., brání vyhovění návrhu na jmenování opatrovníka, kterážto otázka v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla (v souvislostech naznačených v dovolání) vyřešena.

IV.

Důvodnost dovolání

14. Dovolání je i důvodné.

15. Nejvyšší soud předesílá, že k argumentaci dovolatele obsažené v jeho podání ze dne 12. 2. 2016 (jež byla Nejvyššímu soudu doručena téhož dne) nelze přihlídnout. Změna vymezení důvodu dovolání (a to i formou doplnění nové argumentace v jeho mezích) je ve smyslu § 242 odst. 4 o. s. ř. možná jen po dobu trvání lhůty k podání dovolání (srov. například usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 4. 2015, sp. zn. 29 Cdo 1170/2015, či usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 4. 2016, sp. zn. 29 Cdo 3899/2015, která jsou veřejnosti dostupná – stejně jako ostatní rozhodnutí Nejvyššího soudu vydaná po 1. lednu 2001 – na webových stránkách tohoto soudu).

16. Podle § 165 odst. 1 o. z., nemá-li statutární orgán dostatečný počet členů potřebný k rozhodování, jmenuje na návrh toho, kdo osvědčí právní zájem, chybějící členy soud na dobu, než budou noví členové povoláni postupem určeným v zakladatelském právním jednání; jinak soud jmenuje právnické osobě opatrovníka, a to i bez návrhu, kdykoli se o tom při své činnosti dozví.

Podle § 443 z. o. k. zvolí příslušný orgán v případě smrti člena představenstva, odstoupení z funkce, odvolání anebo jiného ukončení jeho funkce do dvou měsíců nového člena představenstva. Nebude-li z důvodů uvedených ve větě první představenstvo schopno plnit své funkce, jmenuje chybějící členy soud na návrh osoby, která na tom má právní zájem, a to na dobu, než bude řádně zvolen chybějící člen nebo členové, jinak může soud společnost i bez návrhu zrušit a nařídít její likvidaci.

Z § 1 odst. 2 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních (dále jen „z. ř. s.“), plyne, že nestanoví-li zákon o zvláštních řízeních soudních jinak, použije se občanský soudní řád.

Z § 109 odst. 2 písm. c) o. s. ř. plyne, že pokud soud neučiní jiná vhodná opatření, může řízení přerušit, jestliže probíhá řízení, v němž je řešena otázka, která může mít význam pro rozhodnutí soudu, nebo jestliže soud dal k takovému řízení podnět.

Podle § 112 odst. 1 o. s. ř. může soud v zájmu hospodárnosti řízení spojit ke společnému řízení věci, které byly u něho zahájeny a skutkově spolu souvisí nebo se týkají týchž účastníků.

17. V usnesení sp. zn. 29 Cdo 3899/2015 Nejvyšší soud – v poměrech společnosti s ručením omezeným – vysvětlil, že ačkoli soud může v případě zániku funkce jednatele (není-li zde žádného jiného jednatele či nejsou-li zbývající jednatele z důvodu zániku funkce některého z nich schopni plnit své funkce a ne zvolila-li valná hromada do jednoho měsíce nového jednatele) společnost zrušit a nařídít její likvidaci, není (tím) vyloučeno, aby společnost jmenoval opatrovníka podle § 165 odst. 1 o. z., dospěje-li k závěru, že takové opatření je s ohledem na poměry konkrétní společnosti vhodnější.

18. Tento závěr – byť formulován v poměrech společnosti s ručením omezeným – se plně prosadí též ve vztahu k akciovým společnostem [v literatuře srov. FILIP, V. a LASÁK, J. in LASÁK, J., POKORNÁ, J., ČÁP, Z., DOLEŽIL, T. a kol. Zákon o obchodních korporacích: komentář. I. díl (§ 1 až 343). 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 2078]. Rovněž pro akciové společnosti totiž platí, že jakkoli je jmenování opatrovníka zásahem do vnitřních poměrů společnosti, a to zásahem, který je nezbytné vnímat jako krajní řešení (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 11. 2015, sp. zn. 29 Cdo 4235/2013, jakož i usnesení Nejvyššího soudu ze dne 8. 12. 2015, sp. zn. 29 Cdo 4384/2015, jež byla 11. 5. a 8. 6. 2016 občanskoprávním a obchodním kolegiem Nejvyššího soudu přijata k uveřejnění ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek) a který v žádném případě neslouží k řešení sporů mezi akcionáři, jde o zásah méně radikální (a proto v určitých případech vhodnější) než zrušení společnosti a nařízení její likvidace [srov. LASÁK, J. in LAVICKÝ, P. a kol.: Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 850–851].

19. Vyšel-li tedy odvolací soud z toho, že v poměrech akciové společnosti je vyloučeno použít právní normu obsaženou v § 165 odst. 1 o. z., tj. z toho, že akciové společnosti za podmínek předvidaných v tomto ustanovení (resp. v § 443 z. o. k.) není možné jmenovat opatrovníka, je jeho právní posouzení věci nesprávné.

20. Správný přitom není ani druhý závěr, na němž odvolací soud své rozhodnutí postavěl, a sice že probíhající řízení o jmenování chybějícího člena představenstva akciové společnosti vede (bez dalšího) k zamítnutí návrhu na jmenování opatrovníka podle § 165 odst. 1 o. z.

21. Při volbě nástroje, který by vhodně řešil situaci, kdy představenstvo z důvodu zániku funkce svého člena (resp. z toho důvodu, že příslušný orgán v zákonem stanovené lhůtě nezvolil nové členy) není schopno plnit své funkce, musí soud vždy vycházet z konkrétních okolností jednotlivého případu.

22. Ze systematiky právní úpravy (§ 443 z. o. k., resp. § 165 odst. 1 o. z.) plyne – a potud lze závěrům odvolacího soudu přitakat –, že není-li z důvodů uvedených v § 443 větě první z. o. k. představenstvo schopno plnit své funkce, jmenuje soud k návrhu osoby, která prokáže právní zájem, jeho chybějící členy. Stejně soud postupuje podle § 165 odst. 1 věty před středníkem o. z., nemá-li statutární orgán právnické osoby dostatečný počet členů potřebný k rozhodování. Teprve v případech, kdy takový návrh není podán nebo není-li podanému návrhu vyhověno, může soud společnost zrušit a nařídít její likvidaci nebo jí jmenovat opatrovníka. Je-li souběžně s řízením o jmenování opatrovníka podle § 165 odst. 1 o. z. vedeno řízení o jmenování chybějícího člena představenstva, je zásadně vyloučeno, aby soud společnosti jmenoval opatrovníka podle § 165 odst. 1 o. z. předtím, než bude o jmenování člena představenstva rozhodnuto.

23. Ačkoliv v popsané situaci soud návrhu na jmenování opatrovníka akciové společnosti zásadně nemůže vyhovět, bylo by nesprávné dovozovat, že zahájení řízení o jmenování chybějícího člena představenstva podle § 443 věty druhé z. o. k. vede samo o sobě (automaticky) k zamítnutí návrhu na jmenování opatrovníka. Přestože soud může i za této situace návrh na jmenování opatrovníka z jiných (zpravidla věcných) důvodů zamítnout, povede zahájení řízení o jmenování chybějícího člena představenstva obvykle toliko ke spojení věci (§ 112 o. s. ř., resp. § 1 odst. 2 z. ř. s.).

24. To umožní, aby soud, zamítne-li návrh na jmenování chybějícího člena představenstva (podle § 443 věty druhé z. o. k.), ve spojeném řízení současně (v souladu s účelem právní úpravy jmenování opatrovníka; k tomu viz opět usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Cdo 3899/2015) jmenoval opatrovníka, resp. aby soud, rozhodne-li o jmenování chybějícího člena představenstva, ve spojeném řízení současně zamítl návrh na jmenování opatrovníka. Spojení řízení o jmenování člena představenstva akciové společnosti a o jmenování opatrovníka téže společnosti se tudíž jeví jako vhodné opatření i z pohledu hospodárnosti řízení.

25. S ohledem na účel právní úpravy jmenování opatrovníka právnické osoby, kterým je neprodlené a operativní ustavení osoby, která bude v právnické osobě vykonávat přiměřeně působnost jejího statutárního orgánu (§ 487 odst. 1 o. z.), lze jen výjimečně uvažovat o přerušení řízení o jmenování opatrovníka [podle § 109 odst. 2 písm. c) o. s. ř., resp. § 1 odst. 2 z. ř. s.]. Nelze však vyloučit, že podle okolností konkrétního případu bude namíste i takový postup, kdy soud řízení o jmenování opatrovníka podle § 165 odst. 1 o. z. přeruší do doby, než bude rozhodnuto o jmenování chybějícího člena představenstva, a teprve poté bude

v řízení o návrhu na jmenování opatrovníka (s ohledem na výsledek řízení o jmenování chybějícího člena představenstva) pokračovat.

č. 123

26. Vyšel-li tedy odvolací soud v poměrech projednávané věci z toho, že samostatným důvodem pro zamítnutí návrhu je i to, že souběžně s řízením vedeným v projednávané věci je u Krajského soudu v Českých Budějovicích pod sp. zn. 13 Cm 762/2014 vedeno řízení o jmenování chybějících členů představenstva společnosti, je jeho právní posouzení věci nesprávné.

27. Jelikož právní posouzení věci není správné, Nejvyšší soud usnesení odvolacího soudu v rozsahu specifikovaném ve výroku zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení (§ 243e odst. 1 a 2 věta první o. s. ř.).

Č. 124

Náhrada škody, Veřejná soutěž

§ 420 obč. zák., zákon č. 137/2006 Sb.

č. 124

Jestliže uchazeč podal do veřejné soutěže nabídku, jež splnila předpoklady zadávacího řízení a byla úplná, a poté bylo zadávací řízení předčasně zrušeno v důsledku pochybení zadavatele při zpracování zadávací dokumentace, staly se náklady uchazeče vynaložené na účast ve veřejné soutěži zbytečně vynaloženými, a představují tak jeho skutečnou škodu.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 7. 2016, sp. zn. 25 Cdo 1409/2015, ECLI:CZ:NS:2016:25.CDO.1409.2015.1)

Nejvyšší soud k dovolání žalobkyně zrušil rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 18. 11. 2014, sp. zn. 21 Co 455/2014, a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Obvodní soud pro Prahu 6 rozsudkem ze dne 29. 5. 2014, č. j. 28 C 3/2013-111, uložil žalované povinnost zaplatit žalobkyni 296 927 Kč s úrokem z prodlení a rozhodl o náhradě nákladů řízení. Rozhodl tak o nároku na náhradu škody způsobené tím, že žalovaná poté, co jí žalobkyně předložila nabídky i s požadovanými vzorky poptávaného zboží, zrušila zadávací řízení z důvodu pochybení při vypracování zadávací dokumentace. Soud vyšel ze zjištění, že žalovaná oznámila 19. 3. 2012 zahájení zadávacího řízení na veřejnou zakázku „Oděv pro výkonné letce a ILS“ a emitovala zadávací dokumentaci, žalobkyně řádně a včas předložila svou nabídku i požadované vzorky v určeném sortimentu a počtu; její nabídka byla zadavatelem vyhodnocena jako úplná, avšak předtím, než byly nabídky posouzeny a vyhodnoceny, žalovaná zadávací řízení zrušila z důvodu možného porušení postupu v zadávacím řízení s tím, že zadávací dokumentace upravovala předmět veřejné zakázky v rozporu s § 6 zákona o veřejných zakázkách, když některé z požadavků byly neopodstatněné, redundantní a zvýhodňovaly pouze určité dodavatele. Žalovaná tím, že vyhlásila veřejnou zakázku, aniž by si prověřila, že je tato zakázka realizovatelná, porušila § 6 a 44 odst. 1 zákona o veřejných zakázkách. Vzhledem k tomu, že odpovědnost za zpracování zadáva-

cích podmínek veřejné zakázky spočívá na zadavateli, který musí věnovat zpracování zadávacích podmínek náležitou pozornost, žalovaná porušila svou právní povinnost, a žalobkyni důsledkem toho vznikla škoda, spočívající v nákladech na zbytečnou přípravu nabídky a na výrobu požadovaných vzorků, a má nárok na náhradu škody podle § 420 obč. zák.

č. 124

2. K odvolání žalované Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 18. 11. 2014, č. j. 21 Co 455/2014-147, rozsudek obvodního soudu změnil tak, že žalobu zamítl a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení. Odvolací soud citoval § 268 obchodního zákoníku ve znění účinném v r. 2012 a uvedl, že ve vztahu mezi účastníky se jedná o obchodněprávní vztah, orgánem rozhodujícím o náhradě škody je soud, avšak chybí orgán, který by konstatoval, zda v případě, že by nedošlo k porušení zákona zadavatelem, by dodavatel měl reálnou šanci získat veřejnou zakázku. Dovodil, že pouze vítěznému dodavateli, který získal veřejnou zakázku, by v případě porušení zákona zadavatelem vznikla škoda v příčinné souvislosti se správním deliktem, kterým by bylo rozhodnutí zadavatele zrušit zadávací řízení. Ostatním uchazečům, ani žalobkyni škoda nevznikla, protože jde o náklady spojené s účastí v zadávacím řízení. Uplatněný nárok není důvodný, neboť nelze postavit najisto, zda by žalobkyně měla reálnou šanci veřejnou zakázku získat, či nikoliv.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

3. Proti rozsudku odvolacího soudu podala žalobkyně dovolání s tím, že rozsudek závisí na vyřešení právních otázek, které ve vztahu k zadávání veřejných zakázek podle zákona č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách, nebyly v rozhodování dovolacího soudu dosud řešeny, a to: 1. zda zrušením zadávacího řízení na veřejnou zakázku se stávají neplatnými úkony zadavatele, které byly v rámci zadávacího řízení učiněny, 2. zda náklady uchazeče na zbytečné zpracování nabídky na veřejnou zakázku jsou škodou, když zadávací dokumentace je v rozporu s § 6 odst. 1 a § 44 odst. 1 zákona o veřejných zakázkách, 3. zda zadavatel veřejné zakázky může nést odpovědnost výlučně za škodu v podobě ušlého zisku, která vznikne v důsledku nezákonného zrušení zadávacího řízení, a pouze vítěznému dodavateli, nikoliv jiným osobám, a 4. zda může soud jako předběžnou otázku posoudit, zda by určitý uchazeč byl vybrán jako vítěz, či nikoli. Uvedla, že požaduje náhradu škody spočívající v marně vynaložených nákladech na zpracování nabídky a výroby požadovaných vzorků, způsobené následkem porušení právních povinností zadavatele při zpracování zadávací dokumentace, když vadně specifikoval předmět veřejné zakázky. Po zjištění svého pochybení žalovaný zadávací řízení zrušil, čímž se staly vyrobené vzorky neupotřebitelné. Odvolací soud posoudil věc podle normy, která na daný případ nedopadá, když žalobkyně

nepožaduje náhradu škody v důsledku neplatného právního úkonu, a zadávací dokumentace není právním úkonem a nemůže se stát neplatnou v důsledku zrušení zadávacího řízení. Posouzení podle § 268 zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku, je nesprávné, rozhodnou právní úpravou je § 420 obč. zák. Nesouhlasí s názorem odvolacího soudu, že pouze vítěznému dodavateli by mohla vzniknout škoda v případě rozhodnutí zadavatele zrušit zadávací řízení. Náklady spojené s účastí v zadávacím řízení, které vznikly v souvislosti s přihlášením do zadávacího řízení, si samozřejmě každý uchazeč o veřejnou zakázku nese s vědomím, že dle § 153 zákona o veřejných zakázkách nemá nárok na jejich úhradu a že pouze v případě vítězství v zadávacím řízení jsou tyto náklady ekonomicky účelné, resp. vratné. Avšak zadavatel musí nést odpovědnost za škodu, která spočívá v marně vynaložených nákladech na účast v zadávacím řízení, pokud jsou způsobeny porušením právní povinnosti zadavatele. Dovolatelka navrhla, aby byl rozsudek odvolacího soudu zrušen a věc mu vrácena k dalšímu řízení.

4. Žalovaná ve vyjádření k dovolání uvedla, že veřejná zakázka byla zrušena v souladu s § 84 odst. 2 písm. e) zákona o veřejných zakázkách, když až následně z námitek dalšího uchazeče zjistila, že požadovaný materiál není běžně dostupný, a zakázku z opatrnosti zrušila, aby zamezila porušení zásady transparentnosti a rovnosti účastníků dle § 6 zákona. Zakázka byla realizovatelná, sama žalobkyně podmínky zadávací dokumentace splnila a není povinností zadavatele zjišťovat dostupnost požadovaného materiálu na relevantním trhu. Zadávací dokumentace byla formulována tak, aby výsledný produkt co nejvíce vyhovoval potřebám a požadavkům Armády České republiky. Dovojuje, že náklady spojené se zpracováním nabídky a účastí dodavatele v zadávacím řízení nelze považovat za škodu, neboť tyto náklady musí dodavatel nést vždy jako případné riziko neúspěchu v zadávacím řízení, přičemž neúspěch může spočívat nejen v tom, že nabídka nebude vybrána jako nejvhodnější, ale též v tom, že zadávací řízení bude ze zákonného důvodu zrušeno. Uvádí, že porušení zákona o veřejných zakázkách lze sankcionovat pouze pokutami za správní delikty, případně nápravnými opatřeními. Ztotožňuje se s právním názorem odvolacího soudu a navrhla, aby bylo dovolání žalobkyně zamítnuto.

III.

Přípustnost dovolání

5. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání bylo podáno v zákonné lhůtě oprávněnou osobou – účastníkem řízení (§ 240 odst. 1 o. s. ř.), zastoupeným advokátem (§ 241 o. s. ř.), shledal dovolání přípustným podle § 237 o. s. ř. pro řešení právní otázky, jež v rozhodování odvolacího soudu nebyla zatím řešena, a to odpovědnost zadavatele veřejné soutěže za škodu, spočívající ve vynaložených nákladech uchazeče spojených s účastí v zadávacím řízení, které bylo zrušeno.

IV.

Důvodnost dovolání

č. 124

6. Vzhledem k § 3079 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, účinného od 1. 1. 2014, se věc posuzuje podle dosavadních předpisů, tedy podle zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění účinném do 31. 12. 2013 („obč. zák.“).

7. Podle § 6 odst. 1 zákona č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách (dále jen „ZVZ“), je zadavatel povinen při postupu podle tohoto zákona dodržovat zásady transparentnosti, rovného zacházení a zákazu diskriminace.

Podle § 44 odst. 1 ZVZ je zadávací dokumentace soubor dokumentů, údajů, požadavků a technických podmínek zadavatele vymezujících předmět veřejné zakázky v podrobnostech nezbytných pro zpracování nabídky. Za správnost a úplnost zadávacích podmínek odpovídá zadavatel.

Podle § 84 odst. 2 písm. e) ZVZ může zadavatel bez zbytečného odkladu zrušit zadávací řízení, pouze pokud se v průběhu zadávacího řízení vyskytly důvody hodné zvláštního zřetele, pro které nelze na zadavateli požadovat, aby v zadávacím řízení pokračoval.

Podle § 153 ZVZ, nestanoví-li tento zákon jinak, zadavatel nesmí přiznat dodavateli právo na náhradu nákladů spojených s účastí v zadávacím řízení či soutěži o návrh ani po dodavatelích požadovat poplatky za to, že se mohou takového řízení účastnit.

8. Především je třeba uvést, že aplikace § 268 obch. zák., dle kterého kdo způsobil neplatnost právního úkonu, je povinen nahradit škodu osobě, které byl právní úkon určen, ledaže tato osoba o neplatnosti právního úkonu věděla, na daný skutkový stav v této věci nedopadá. Nejednalo se zde o právní úkon, který by se následkem určité skutečnosti stal neplatným. Pro právní posouzení uplatněného nároku je určující, že majetková újma žalované nevznikla v důsledku neplatného právního úkonu, nýbrž následkem jednání žalované v souvislosti se zadávacím řízením, které poté, co žalobkyně učinila svou nabídku do veřejné soutěže a předala veškeré požadované vzorky, zrušila z důvodu, že teprve dodatečně na základě námítky jiného dodavatele zjistila, že požadovaný materiál není na trhu momentálně dostupný. Podstatný je důvod, pro který došlo ke zrušení veřejné soutěže. Podle § 44 odst. 1 věta druhá ZVZ za správnost a úplnost zadávací dokumentace odpovídá zadavatel. Proto při jejím zpracování musí postupovat náležitě obezřetně a pečlivě. Za situace, kdy již při zveřejnění zadávací dokumentace existuje objektivní skutečnost, na niž formulované požadavky neberou zřetel, a uchazeči se účastní veřejné soutěže v dobré víře ve správnost dokumentace, podle jejíhož obsahu postupují, jedná se o pochybení na straně zadavatele. Jestliže podaná nabídka uchazeče splnila předpoklady zadávacího řízení a byla úplná, jak tomu bylo v daném případě, předčasným zrušením zadávacího řízení v důsledku pochybení

zadavatele při zpracování zadávací dokumentace se veřejná soutěž nerealizovala a náklady žalobkyně vynaložené na účast v ní se staly zbytečně vynaloženými, a představují tak skutečnou škodu (obdobně srov. rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 27. 6. 2006, sp. zn. 25 Cdo 453/2005, a ze dne 22. 11. 2007, sp. zn. 25 Cdo 2623/2005). Právě proto, že žalobkyně požaduje náhradu za zbytečně vynaložené náklady na účast v zadávacím řízení, a nikoliv za hodnoty, jež by získala z realizované zakázky v případě, že by zvítězila v soutěži, není vítězství v soutěži podmínkou vzniku jejího nároku na náhradu škody. Proto zjištění, zda by byla vybrána jako vítěz a veřejnou zakázku skutečně získala, není z hlediska příčinné souvislosti rozhodující.

č. 124

9. Jak vyplývá ze shora uvedeného, rozhodnutí odvolacího soudu, které spočívá na závěru o nedůvodnosti nároku na náhradu škody, vychází z nesprávného právního názoru. Protože byl napadený rozsudek podle § 243e o. s. ř. zrušen a věc mu vrácena k dalšímu řízení.

Č. 125

č. 125

Odpovědnost státu za škodu, Náhrada nemajetkové újmy (o. z.), Nutná obrana § 9 odst. 1 zákona č. 82/1998 Sb., § 31a odst. 2 zákona č. 82/1998 Sb., § 29 zákona č. 40/2009 Sb.

Podíl poškozeného na vzniku situace, pro kterou byl následně (nedůvodně) trestně stíhán, je pro posouzení intenzity jeho nemajetkové újmy způsobené výkonem vazby a přiznání zadostiučinění za ni podle § 31a odst. 2 zákona č. 82/1998 Sb. (ve znění pozdějších předpisů) rozhodný jen tehdy, jestliže dané jednání poškozeného nebylo vynuceno, například protiprávním útokem, jemuž poškozený čelil v mezích nutné obrany, ledaže by svým jednáním útok vyprovokoval.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. 6. 2016, sp. zn. 30 Cdo 3094/2014, ECLI:CZ:NS:2016:30.CDO.3094.2014.1)

Nejvyšší soud k dovolání žalobce zrušil rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 16. 4. 2014, sp. zn. 55 Co 114/2014, a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Žalobce se domáhá zadostiučinění za nemajetkovou újmu podle zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), dále jen „OdpŠk“. Nemajetková újma měla žalobci vzniknout v důsledku nezákonného rozhodnutí o vzetí do vazby v řízení vedeném pod sp. zn. 4 T 4/2011 u Městského soudu v Praze. Žalobce byl vzat do vazby dne 3. 8. 2010 a ve vazbě strávil celkem 276 dní. Trestní řízení skončilo zproštěním žalobce obžaloby z důvodu, že skutek nebyl trestným činem. Vzetí do vazby žalobci způsobilo stres, došlo k přetřhání rodinných vazeb zejména se synem žalobce.

2. Obvodní soud pro Prahu 2 jako soud prvního stupně rozsudkem ze dne 27. 11. 2013, č. j. 25 C 138/2012-111, rozhodl, že žalovaná (Česká republika) je povinna zaplatit žalobci částku ve výši 41 400 Kč s příslušenstvím (výrok I), zamítl žalobu co do částky 103 400 Kč s příslušenstvím (výrok II) a rozhodl, že žalovaná je povinna zaplatit žalobci náhradu nákladů řízení (výrok III).

3. Městský soud v Praze jako soud odvolací napadeným rozsudkem výrok I rozsudku soudu prvního stupně změnil tak, že se žaloba zamítá, v zamítavém výroku II rozsudek soudu prvního stupně potvrdil (výrok I rozsudku odvolacího soudu) a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení před soudy obou stupňů (výrok II rozsudku odvolacího soudu).

4. Soud prvního stupně vyšel ze skutkových zjištění, podle kterých byl žalobce usnesením ze dne 31. 7. 2010 obviněn ze spáchání zločinu těžkého ublížení na zdraví podle § 145 odst. 1 a 2 trestního zákoníku, spáchaného ve stadiu pokusu. Usnesením Obvodního soudu pro Prahu 8 ze dne 3. 8. 2010 byl žalobce vzat do vazby podle § 67 písm. a) trestního řádu. Omezení osobní svobody žalobce začalo dne 31. 7. 2010, z vazby byl propuštěn dne 2. 5. 2011. Žalobce byl později zproštěn obžaloby rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 29. 8. 2011.

5. Žalobce byl již v minulosti soudně trestán, byl ve výkonu trestu celkem 27 měsíců. Ve vazbě neměl žádné zdravotní problémy, přibral na váze, vazba na něj působila psychicky špatně, avšak podle svých slov ji „odležel s knihou“. Pozitivním dopadem vazby na žalobce byla jeho drogová abstinence, avšak bez trvalého efektu. Již před vzetím do vazby se žalobce pohyboval v prostředí závadných osob, byl bezdomovcem, drogově závislým, absolvoval opakovaná léčení závislosti. Vztah s družkou skončil asi dva roky před vzetím do vazby, ve společné domácnosti se synem a družkou nežil asi od tří čtvrté roku věku syna. Syna pak navštěvoval nepravidelně, přibližně jednou za deset až čtrnáct dní, přitom byl na několika protidrogových léčeních, z nichž minimálně dvě byla v celkovém rozsahu šest měsíců a při nichž syna vůbec neviděl. Na výživu syna přispíval nepravidelně, výživné za něj hradili jeho rodiče. Po propuštění z vazby žalobce znovu „spadl“ do drogové závislosti, je bezdomovcem, žije na ubytovnách, pobírá příspěvek v hmotné nouzi, nepracuje.

6. Ze strany žalované byla žalobci vyplacena jako zadostiučinění částka 55 200 Kč.

7. Po právní stránce soud prvního stupně věc posoudil tak, že na usnesení o vzetí do vazby je třeba pohlížet jako na nezákonné rozhodnutí. Dále se zabýval otázkou, zda žalovanou vyplacená částka 55 200 Kč, tedy 200 Kč za každý den vazby, je dostatečná vzhledem ke vzniklé nemajetkové újmě žalobce. Soud prvního stupně vzal v úvahu, že žalobce byl již v minulosti soudně i vazebně stíhán, před nynějším vzetím do vazby strávil ve výkonu trestu odnětí svobody 27 měsíců ve věznici s ostrahou, propuštěn byl v roce 2005. Na základě trestního obvinění v nyní posuzovaném případě mu hrozil trest odnětí svobody ve výši 5 až 12 let. Vzetí do vazby žalobce beze sporu omezilo na jeho osobní svobodě, nelze však opomenout, že žalobce byl před vzetím do vazby bezdomovcem, osobou drogově závislou, pohybující se v závadném prostředí. Vztahy mezi žalobcem a jeho synem byly narušeny ještě před vzetím žalobce do vazby, nepřímou o vztahu žalobce k synovi svědčí i to, že výživné za žalobce platili jeho rodiče. Soud

dospěl k závěru, že vzetí do vazby nebylo příčinou zhoršení rodinných vztahů mezi žalobcem a jeho synem. Vazba neměla negativní dopad na zdravotní stav žalobce, spíše pozitivní, neboť drogově abstinovat. Neměla ani žádný dopad do profesního života žalobce, protože před vzetím do vazby žádný profesní život nevedl. Z uvedených důvodů dospěl soud prvního stupně k závěru, že přiměřeným zadostiučiněním za jeden den vazby je v případě žalobce částka 350 Kč, za 276 dní vazby částka 96 600 Kč. Vzhledem k tomu, že ze strany žalované bylo již žalobci 55 200 Kč vyplaceno, přiznal soud prvního stupně žalobci dalších 41 400 Kč s úrokem z prodlení.

8. Odvolací soud vyšel ze skutkových zjištění soudu prvního stupně. Po právní stránce věc posoudil jinak, neboť měl odlišný názor na „adekvátní výši odškodnění žalobce“ a za přiměřenou považoval částku 55 200 Kč, tedy 200 Kč za jeden den vazby. Rozpětím 500 Kč až 1 500 Kč za jeden den vazby není soud vázán, neboť podle rozsudku Nejvyššího soudu sp. zn. 30 Cdo 2357/2010 jde pouze o rozmezí orientační. Odvolací soud dále uvedl: „... je zřejmé, že základ skutku, pro který byl žalobce stíhán, tedy že žalobce udeřil J. Š. a úderem o větší intenzitě širší hranou tesařského kladiva do hlavy nad levou očnicí, čímž mu způsobil nedislokovanou otevřenou zlomeninu stropu levé očnice, se stal, nicméně skutkové pochybnosti o tom, zda žalobce jednal za podmínek vylučujících protiprávnost, tedy v nutné obraně, byly zhodnocením provedených důkazů v kontextu se zásadou presumce nevinny a zásadou *in dubio pro reo* hodnoceny ve prospěch žalobce“. Odvolací soud zastává názor, že uvedené okolnosti zproštění obžaloby svědčí pro snížení zadostiučinění, neboť je velký rozdíl mezi situacemi, kdy se poškozený závažného jednání nedopustil, a kdy se jej dopustil, ale neprokáže se, že toto jednání je trestným činem.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

9. Rozsudek odvolacího soudu napadl žalobce v celém rozsahu dovoláním, ve kterém uplatnil následující dovolací důvody.

10. Žalobce má za to, že soud nesprávně právně posoudil otázku přiměřené výše zadostiučinění za nezákonnou vazbu žalobce. Při řešení této otázky se odvolací soud podle žalobce odchýlil od ustálené rozhodovací praxe soudu dovolacího, konkrétně od závěrů rozsudků Nejvyššího soudu ze dne 11. 1. 2012, sp. zn. 30 Cdo 2357/2010, a ze dne 31. 5. 2012, sp. zn. 30 Cdo 914/2011. Soudy se v dané věci „dostaly do pásma zcela extrémně nízkého odškodnění (ve výši 200 Kč za den nezákonné vazby), ačkoliv toto zapovídá judikatura (minimální hranice je ve výši 500 Kč za den nezákonné vazby)...“. Částka 200 Kč za jeden den vazby neodpovídá odškodňovací praxi soudů.

11. Podle žalobce soudy při stanovení výše přiměřeného zadostiučinění nepřihlédly ke skutečnostem, které byly důležité pro přiznání vyššího odškodnění. Nejvyšší soud

podle žalobce dosud neřešil otázku vlivu důvodu zproštění obžaloby ve vztahu k výši zadostiučinění. Judikaturou není řešena otázka, zda důvod zproštění obžaloby podle § 226 písm. b) trestního řádu (jednání není trestným činem) může být důvodem pro snížení výše přiměřeného zadostiučinění – tedy otázku, zda jednání po právu (žalobce nejednal protiprávně, ale v nutné obraně), které se civilnímu soudu subjektivně jeví jako zavrženíhodné (ačkoliv není v rozporu s právem, resp. je právem aprobováno), může být důvodem pro snížení zadostiučinění za dobu strávenou ve vazbě.

12. Důvod zproštění podle § 226 písm. b) trestního řádu (skutek není trestným činem) je druhým nejpříznivějším důvodem pro zproštění. Jakékoliv úvahy o tom, jak proběhl skutkový děj, jsou zcela irelevantní, neboť rozhodující je výsledek trestního řízení, tedy zproštění žalobce obžaloby.

13. Žalobce uvádí, že soudy porušily jeho ústavně zaručené právo na spravedlivý proces „ve spojení s principem rovnosti v právech“ a právo na náhradu škody způsobené vadným výkonem veřejné moci. Názor odvolacího soudu podle žalobce není obhajitelný v demokratickém společenském zřízení a je extrémně nespravedlivý. Rozhodnutí soudu prvního stupně je podle žalobce založeno na sociální diferenciaci mezi poškozenými nezákonnou vazbou a je v rozporu s čl. 3 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, dále jen „Listina“.

14. Žalovaná se k dovolání nevyjádřila.

III.

Přípustnost dovolání

15. Nejvyšší soud v dovolacím řízení postupoval a o dovolání rozhodl podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném od 1. 1. 2013 do 31. 12. 2013 (viz čl. II bod 7 zákona č. 404/2012 Sb. a čl. II bod 2 zákona č. 293/2013 Sb.), dále jen „o. s. ř.“.

16. Dovolání bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou, za splnění podmínky § 241 odst. 1 o. s. ř. a obsahovalo náležitosti vyžadované § 241a odst. 2 o. s. ř. Dovolací soud se proto zabýval přípustností dovolání.

17. Podle § 236 odst. 1 o. s. ř. lze dovoláním napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, jestliže to zákon připouští.

18. Podle § 237 o. s. ř., není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak.

19. Dovolání je přípustné pro řešení otázky, zda může být důvodem pro snížení zadostiučinění za újmu způsobenou rozhodnutím o vazbě v trestním řízení, kte-

ré skončilo zproštěním obžaloby, skutečnost, že poškozený se dopustil jednání, ze kterého byl obviněn, toto jednání však nebylo trestným činem, nýbrž nutnou obranou.

č. 125

IV.

Důvodnost dovolání

20. Podle § 9 odst. 1 OdpŠk má právo na náhradu škody způsobené rozhodnutím o vazbě také ten, na němž byla vazba vykonána, jestliže bylo proti němu trestní stíhání zastaveno, jestliže byl obžaloby zproštěn nebo jestliže byla věc postoupena jinému orgánu.

21. Podle § 29 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, čin jinak trestný, kterým někdo odvrací přímo hrozící nebo trvající útok na zájem chráněný trestním zákonem, není trestným činem (odstavec 1). Nejde o nutnou obranu, byla-li obrana zcela zjevně nepřiměřená způsobu útoku (odstavec 2).

22. Podle rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 11. 1. 2012, sp. zn. 30 Cdo 2357/2010, uveřejněného pod č. 52/2012 Sb. rozh. obč., jsou základními relevantními kritérii pro stanovení přiměřené výše zadostiučinění za vazbu v trestním řízení, které neskončilo odsouzením, zpravidla povaha trestní věci, celková délka omezení osobní svobody a následky v osobní sféře poškozené osoby. Adekvátním zadostiučiněním je částka v rozmezí 500 Kč až 1 500 Kč za jeden den trvání vazby, v jejímž rámci soud promítne okolnosti konkrétního případu. K tomuto rozmezí je však nutno přistupovat pouze jako k orientačnímu s tím, že podléhá toliko úvaze soudu v konkrétním případě, k jaké částce dospěje. Nejvyšší soud rozmezí v rozsudku sp. zn. 30 Cdo 2357/2010 uvedl jen z důvodu zabránění extrémnímu poskytování zcela zjevně neodůvodnitelně nepřiměřeně nízkých, či naopak zcela zjevně nepřiměřeně vysokých zadostiučinění.

23. Ústavní soud ve svých rozhodnutích vyjádřil názor, že pokud dojde ke zproštění obžaloby z důvodu, že se skutek, z něhož byl poškozený obžalován, nestal, případně nebyl trestným činem, je zásadně na místě uzavřít, že došlo k citelnému zásahu do práv obžalovaného: „Trestní stíhání výrazně zasahuje do soukromého a osobního života jednotlivce, do jeho cti a dobré pověsti, a to i tehdy, není-li stíhán vazebně. Takový zásah je pak citelnější o to více, je-li trestní řízení posléze skončeno zprošťujícím rozsudkem, kdy je konstatováno, že skutek, z něhož byl jednotlivec obviněn a obžalován, se nestal, případně *nebyl trestným činem*.“ (srov. náleze Ústavního soudu ze dne 29. 4. 2014, sp. zn. I. ÚS 2551/13, publikovaný pod č. 71/2014 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu, bod 20 odůvodnění, zvýraznění doplněno). Obdobně Ústavní soud uvedl, že „trestní stíhání výrazně zasahuje do soukromého a osobního života jednotlivce, do jeho cti a dobré pověsti, a to tím spíše, jedná-li se o obvinění ‚liché‘, což je posléze pravomocně stvrzeno zprošťujícím rozsudkem soudu, podle kterého se skutek, z něhož byl

jednotlivce obviněn a obžalován, nestal, případně nebyl trestným činem.“ (srov. nález Ústavního soudu ze dne 28. 8. 2007, sp. zn. IV. ÚS 642/05, publikovaný pod č. 133/2007 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu, bod 20 odůvodnění, zvýraznění doplněno).

24. Podstatou nutné obrany je odvrácení nebezpečí, které vzniká útokem směřujícím proti zájmu chráněnému trestním zákoníkem, a to činem, který by jinak byl trestným činem, namířeným proti útočníkovi. Protože však obránce odvrací útok chrání tytéž zájmy, které chrání sám trestní zákon, nejedná proti účelu trestního zákoníku, ale naopak ve shodě s ním. Jde o střet zájmů na ochraně různých společenských vztahů, a to na jedné straně zájem, který byl napaden útokem (např. zdraví poškozeného obránce), a na druhé straně zájem či zájmy útočníka (např. zdraví nebo život útočníka), které jsou při nutné obraně obětovány, aby tak byl odvrácen útok. Obecně lze tedy uvést, že nutná obrana je uplatněním práva proti bezpráví, kdy svépomoc nahrazuje nedostatek ochrany zájmů chráněných trestním zákoníkem ze strany veřejné moci (nahrazuje vlastně zásah veřejných orgánů). Stav nutné obrany je důvodem vylučujícím nedovolenost (protiprávnost) činu i jeho společenskou škodlivost, neboť při jednání v nutné obraně jde naopak o ochranu společenských hodnot, byť projevujících se v konkrétním případě i v individuálních zájmech, poněvadž ochrana života, zdraví, ale i majetku jednotlivce je nepochybně v zájmu celé společnosti (srov. čl. 1 Listiny). Proto čin provedený v nutné obraně není trestným činem a nemůže být postižen trestem ani jinou sankcí (srov. stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 2. 7. 1965, sp. zn. Pls 5/65, publikované ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. II/1965, a ŠÁMAL, P. Trestní zákoník. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 399).

25. Jestliže trestní řízení skončilo zproštěním obžaloby, je třeba důsledně dodržovat princip presumpce neviny (čl. 40 odst. 2 Listiny, čl. 6 odst. 2 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod).

26. V kompenzačním řízení je tedy nutné vycházet z toho, že jednání, kterého se žalobce dopustil, bylo nutnou obranou. Žalobce jím chránil zájmy, které chrání trestní zákoník i ústavní pořádek a na jejichž ochraně má zájem celá společnost – své zdraví a život. Jeho jednání bylo proto po právu a nelze je hodnotit ani jako „závadné“, jak činí odvolací soud. Stav nutné obrany totiž vylučuje jak nedovolenost (protiprávnost) činu, tak i jeho společenskou škodlivost, neboť při jednání v nutné obraně jde naopak o ochranu společenských hodnot.

27. Odvolací soud proto pochybil, pokud jednání žalobce bez jakékoliv další argumentace hodnotil jako závadné a přičetl je žalobci k tíži při posuzování rozsahu jeho nemajetkové újmy vzniklé rozhodnutím o vazbě. To, že se žalobce jednání v nutné obraně dopustil, nemohlo nijak snížit jeho nemajetkovou újmu, vzniklou tím, že byl za toto dovolené jednání trestně stíhán a vzat do vazby (a že „nedůvodnou“ vazbou došlo k zásahu do jeho práv). V demokratickém státě může každý činit, co není zákonem zakázáno, a nikdo nesmí být nucen činit, co zákon

neukládá (srov. čl. 2 odst. 3 Listiny a obdobně čl. 2 odst. 4 Listiny). Žalobce pouze využil svého zákonného práva odvrátit hrozící nebo trvající útok, což mu nemůže být kladeno k tíži.

č. 125

28. O jiný případ by se jednalo, pokud by žalobce sám přispěl ke vzniku situace, která posléze vedla k nutnosti jeho obrany. Lze si tedy představit, že by soudy při hodnocení vzniku a rozsahu nemajetkové újmy přihlédly ke skutečnosti, že poškozený např. vyvolal potyčku, která vedla k tomu, že na něj jiná osoba zaútočila takovým způsobem, že se musel bránit. Poškozenému by tedy nebylo přičítáno k tíži samotné jednání v nutné obraně, ale to, že vyvolal situaci, které vedla k nutnosti obrany. To však v nyní posuzované věci žalovaná netvrdila, a proto ani neprokazovala.

29. Nejvyšší soud podotýká, že posuzovaný případ se odlišuje od případu řešeného Nejvyšším soudem pod sp. zn. 30 Cdo 1777/2012, na který odkazoval odvolací soud. V tam posuzované věci se poškozený výraznou měrou podílel na vzniku situace, která následně vedla k jeho trestnímu stíhání, když se intimně stýkal s dívkou, jež jej poté obvinila ze znásilnění. V této věci však ze skutkových zjištění nijak nelyne, že by žalobce ke vzniku situace, která si vyžádala z jeho strany užití nutné obrany, přispěl. To stejné platí i ohledně odkazu odvolacího soudu na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 8. 2012, sp. zn. 30 Cdo 2256/2011. I v dané věci měl žalobce sám podíl na tom, že byl trestně stíhán, když se z vlastní vůle dopustil jednání, které sice nebylo shledáno trestným činem, ale bylo důvodem jeho trestního stíhání.

30. Lze tedy shrnout, že podíl poškozeného na vzniku situace, pro kterou je následně (nedůvodně) trestně stíhán, je pro posouzení intenzity jeho nemajetkové újmy a přiznání zadostiučinění za ni podle § 31a odst. 2 OdpŠk rozhodný jen tehdy, pokud dané jednání poškozeného nebylo vynuceno protiprávním útokem, jemuž poškozený čelil v mezích nutné obrany.

31. Nejvyšší soud vzhledem k výše uvedenému napadený rozsudek odvolacího soudu podle § 243e odst. 1 o. s. ř. zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 věta první o. s. ř.).

32. Odvolací soud je ve smyslu § 243g odst. 1 části první věty za středníkem o. s. ř. ve spojení s § 226 o. s. ř. vázán právními názory dovolacího soudu v tomto rozhodnutí vyslovenými. O náhradě nákladů řízení včetně nákladů řízení dovolacího rozhodne soud v rámci nového rozhodnutí ve věci (§ 243g odst. 1 o. s. ř.).

33. Nejvyšší soud zároveň považuje za potřebné zdůraznit, že tímto svým rozhodnutím nijak nezavazuje odvolací soud v tom, v jaké výši bude náhrada nemajetkové újmy žalobci nakonec přiznána, když posouzení výše zadostiučinění je primárně věcí úvahy soudu prvního stupně a soudu odvolacího.

Č. 126**Odpovědnost státu za škodu, Zadostiučinění (satisfakce)**

§ 13 zákona č. 82/1998 Sb., § 31a zákona č. 82/1998 Sb.

č. 126

Omezuje-li se nejistota účastníka řízení ohledně jeho výsledku na to, zda bude prokázán jeho nepoctivý úmysl, jde o okolnost, která vyvrací domněnku vzniku nemajetkové újmy v důsledku nepřiměřené délky řízení.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 8. 2016, sp. zn. 30 Cdo 4387/2015, ECLI:CZ:NS:2016:30.CDO.4387.2015.1)

Nejvyšší soud zamítl dovolání žalobkyně proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 22. 4. 2015, sp. zn. 13 Co 132/2015, ve znění opravného usnesení téhož soudu ze dne 4. 6. 2015, sp. zn. 13 Co 132/2015.

I.**Dosavadní průběh řízení**

1. Obvodní soud pro Prahu 2 (dále jen „soud prvního stupně“) rozsudkem ze dne 31. 12. 2014, č. j. 22 C 28/2013-50, zamítl žalobu, kterou se žalobkyně domáhala zaplacení částky 1 000 000 Kč s příslušenstvím jako přiměřeného zadostiučinění za nemajetkovou újmu způsobenou nepřiměřenou délkou řízení vedeného u Okresního soudu v Novém Jičíně pod sp. zn. 8 C 104/2008 (dále jen „posuzované řízení“). Odvolací soud v záhlaví uvedeným rozsudkem rozsudek soudu prvního stupně potvrdil.

2. Soud prvního stupně vyšel z následujících skutkových zjištění. Dne 1. 4. 1998 byla podána žaloba proti A. B. (žalobkyni v tomto řízení). Žalující strana v posuzovaném řízení se domáhala vyslovení neúčinnosti kupní smlouvy, na jejímž základě žalobkyně (v tomto řízení) nabyla nemovitosti od manželů M. Dále soud podrobně popsal průběh posuzovaného řízení, jež skončilo dne 7. 8. 2012, kdy nabyl právní moci rozsudek odvolacího soudu. Odvolací soud v posuzovaném řízení se ztotožnil se soudem prvního stupně v závěru, že žalované (žalobkyni v tomto řízení) musel být úmysl dlužníků manželů M. zkrátit svého věřitele znám.

3. Po právní stránce soud prvního stupně uvedl, že posuzované řízení trvalo 14 let a 4 měsíce. Vzhledem k dílčím průtahům při nařizování a odročování jednání a celkové délce řízení dospěl k závěru, že v posuzovaném řízení došlo k nespráv-

nému úřednímu postupu spočívajícímu v jeho nepřiměřené délce. Žalobkyni však v důsledku nepřiměřené délky řízení nemajetková újma vzniknout nemohla, a to z důvodu, že se žalobkyně nečestným jednáním pokusila zkrátit věřitele tím, že na sebe nechala od dlužníka převést nemovitosti, aniž by poskytla odpovídající protiplnění. Jedinou újmou, kterou žalobkyně v posuzovaném řízení musela pociťovat, byla nejistota ohledně toho, zda se v řízení prokáže její nepoctivý úmysl zkrátit věřitele. Odškodňovat takovou újmu by bylo v rozporu se zásadou, že nikdo nemůže mít prospěch z vlastního nepoctivého jednání (*nemo turpitudinem suam allegare potest*).

4. Odvolací soud vyšel ze skutkových zjištění soudu prvního stupně a ztotožnil se i s jeho právními závěry.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

5. Proti rozsudku odvolacího soudu podala žalobkyně dovolání, jehož přípustnost spatřuje v tom, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu. Jako dovolací důvod dovolatelka uvádí nesprávné právní posouzení věci a nesprávné zjištění skutkového stavu věci vztahující se k posouzení otázky vzniku škody. Dovolatelka namítá, že závěr odvolacího soudu o tom, že jí nemohla vzniknout žádná újma, není náležitě odůvodněn a je ve zjevném rozporu se závěry posuzovaného řízení. Poukazuje na ustálenou judikaturu Evropského soudu pro lidská práva (dále jen „ESLP“), dle níž nepřiměřená délka řízení znamená pro stěžovatele morální újmu a žádné důkazy v tomto ohledu v zásadě nevyžaduje. Dále poukazuje na nález Ústavního soudu ze dne 21. 9. 2011, sp. zn. I. ÚS 1536/11. Dovolatelka zpochybňuje závěr ohledně své vědomosti o tom, že v posuzovaném řízení od počátku věděla, že kupní smlouva byla uzavírána s úmyslem zkrátit věřitele prodávajících, přičemž poukazuje na průběh dokazování v posuzovaném řízení. Dále dovolatelka namítá, že nárok na imateriální újmu způsobenou nepřiměřenou délkou řízení není vázán na jeho výsledek. I kdyby od počátku řízení věděla o úmyslu prodávajících zkrátit svého věřitele, neměla by tato skutečnost mít vliv na povinnost státu k náhradě újmy způsobené nepřiměřenou délkou řízení. Odvolací soud nepostupoval při hodnocení právních otázek souvisejících s výkladem podmínek a kritérií § 31a odst. 3 zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „OdpŠk“), v souladu s tímto zákonným ustanovením. Dovolatelka navrhuje, aby odvolací soud napadený rozsudek zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

6. Žalovaná se k dovolání nevyjádřila.

III. Přípustnost dovolání

7. Nejvyšší soud v dovolacím řízení postupoval a o dovolání rozhodl podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném od 1. 1. 2013 do 31. 12. 2013 (viz čl. II. bod 7 zákona č. 404/2012 Sb. a čl. II bod 2 zákona č. 293/2013 Sb.), dále jen „o. s. ř.“.

č. 126

8. Dovolací soud ve vztahu k námitce dovolatelky, již zpochybňuje skutková zjištění soudů nižších stupňů ohledně její vědomosti o nepoctivém úmyslu prodávajících zkrátit svého věřitele, uvádí, že tímto dovolatelka uplatňuje nezpůsobilý dovolací důvod (srov. § 241a odst. 1 o. s. ř.). Z přezkumné povahy činnosti Nejvyššího soudu vyplývá, že dovolací soud je vázán skutkovým základem věci tak, jak byl vytvořen v důkazním řízení před soudem prvního stupně nebo před soudem odvolacím.

9. Dovolací soud však shledal dovolání přípustným pro řešení právní otázky v judikatuře dovolacího soudu dosud neřešené, zda nepoctivý úmysl účastníka nepřiměřeně dlouhého řízení je dostatečným důvodem pro to, aby bylo lze uzavřít, že tomuto účastníku v důsledku nepřiměřené délky řízení žádná újmy nevznikla.

IV. Důvodnost dovolání

10. Dovolání není důvodné.

11. Nejvyšší soud již ve stanovisku ze dne 13. 4. 2011, sp. zn. Cpjn 206/2010, uveřejněném pod č. 58/2011 Sb. roz. obč. (dále jen „Stanovisko“), uvedl: „Evropský soud vychází ze ‚silné, ale vyvratitelné domněnky‘, že nepřiměřená délka řízení znamená pro stěžovatele morální újmu a žádné důkazy v tomto ohledu v zásadě nevyžaduje (viz Apicella, odst. 93, nebo Kmec, J. K výši zadostiučinění za nemajetkovou újmu způsobenou nepřiměřenou délkou řízení. Právní zpravodaj, srpen 2006, s. 12 a násl.), neboť újma vzniká samotným porušením práva.“

12. V rozsudku ze dne 15. 12. 2010, sp. zn. 30 Cdo 4739/2009, Nejvyšší soud uvedl: „Účelem zadostiučinění za vzniklou nemajetkovou újmu poskytovaného podle § 31a OdpŠk je odškodnit skutečnost, že poškozený byl po nepřiměřeně dlouhou dobu v nejistotě ohledně výsledku řízení (srov. rozsudek ESLP ze dne 21. 2. 1997 ve věci Guillemin proti Francii, č. stížnosti 19632/92, § 63). Samotný výsledek řízení je pak pro posouzení, zda došlo k porušení práva na projednání věci v přiměřené lhůtě, a tedy i pro případné stanovení odškodnění, nevýznamný (srov. rozsudek senátu první sekce ESLP ze dne 10. 11. 2004, ve věci Apicella proti Itálii, stížnost č. 64890/01, odst. 26).“

13. Od situace, kdy výsledek posuzovaného řízení byl pro poškozeného negativní, je však nutné odlišovat situaci, kdy účastníku řízení musel být negativní vý-

sledek posuzovaného řízení již od počátku znám. V usnesení ze dne 20. 11. 2012, sp. zn. 30 Cdo 3370/2011, Nejvyšší soud např. dospěl k tomuto závěru: „Pokud žalobce uplatnil žalobou nárok, o němž již v době podání žaloby věděl, že se jedná o nárok promlčený, nelze od této skutečnosti odhlížet. Uplatnění bezdůvodné žaloby samo o sobě opodstatňuje výrazné snížení základní částky.“

č. 126

14. Ve vztahu k trestnímu řízení Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 31. 8. 2011, sp. zn. 30 Cdo 2595/2010, uvedl: „Za určitých okolností lze přitom uzavřít, že nemajetková újma způsobená žalobci je tak nízké intenzity, že přiměřeným zadostiučiněním bude samotné konstatování porušení práva žalobce na vydání rozhodnutí v přiměřené lhůtě. V každém řízení je proto třeba vždy zvažovat, zda nenastaly okolnosti, které vznik nemajetkové újmy vyvracejí. Takovou okolností může (ale nemusí) být i to, že se náhrady nemajetkové újmy domáhá pravomocně odsouzený pachatel trestného činu právě za délku trestního řízení, v němž byl shledán vinným, popřípadě mu byl i uložen trest. Trestní řízení je pouze logickým důsledkem trestné činnosti pachatele, který svým jednáním jeho zahájení způsobil.“

15. Právě uvedený závěr lze analogicky vztáhnout i na řízení civilní, v němž je prokázán nepoctivý úmysl účastníka řízení, jehož logickým důsledkem bylo zahájení daného řízení. Účastníku, jehož nejistota ohledně výsledku řízení se omezuje na to, zda jeho nepoctivý úmysl bude prokázán, je okolností, která vznik nemajetkové újmy v důsledku nepřiměřené délky tohoto řízení na jeho straně vyvrací.

16. Ježto není žaloba shledávána důvodnou pro zjevnou neexistenci jednoho z právních předpokladů nároku, je postavena na právním omylu, a žalobkyni již nebylo třeba v řízení procesně vést k doplňování skutkových tvrzení.

17. Dovolací soud tedy považoval rozhodnutí odvolacího soudu co do posouzení vzniku nemajetkové újmy za správné a dovolání za nedůvodné, a proto je podle § 243d písm. a) o. s. ř. zamítl.

Č. 127

Bezdůvodné obohacení

§ 457 obč. zák.

č. 127

Není-li žádný z účastníků neplatné smlouvy o dílo vlastníkem zhodnocené nemovitosti, nespočívá rozsah restituční povinnosti podle § 457 obč. zák. v rozdílu hodnot nemovitosti před investicí a po ní.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 2. 8. 2016, sp. zn. 32 Cdo 1063/2016, ECLI:CZ:NS:2016:32.CDO.1063.2016.1)

Nejvyšší soud zamítl dovolání žalobce proti části výroku rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 5. 11. 2015, sp. zn. 29 Co 16/2015, jíž Městský soud v Praze změnil rozsudek soudu prvního stupně v zamítavém výroku o věci samé; jinak je ve zbývajícím rozsahu odmítl.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Podle obsahu spisu se žalobce domáhal podanou žalobou po žalovaných zaplacení částky 531 564 Kč s příslušenstvím jako doplatku ceny díla a dále uhrazení částky 12 065 Kč s příslušenstvím jako nájemné za lešení. V průběhu řízení žalovaní uplatnili vůči žalobci vzájemný návrh na zaplacení částky 1 261 037 Kč s příslušenstvím představující rozdíl mezi celkovou částkou 3 525 000 Kč, kterou žalobci na cenu díla zaplatili, a znalcem stanovenou cenou díla ve výši 1 738 963 Kč, od něhož ještě odečetli platbu 525 000 Kč podle smlouvy o dílo č. 28/2005.

2. Obvodní soud pro Prahu 1 rozsudkem ze dne 27. 7. 2012, č. j. 15 C 158/2007-336, zamítl žalobu o zaplacení 543 629 Kč s příslušenstvím (bod I. výroku). Dále zamítl i vzájemný návrh žalovaných o zaplacení 1 261 037 Kč s příslušenstvím (bod II. výroku). Soud prvního stupně rozhodl o nákladech řízení mezi účastníky (bod III. výroku) a uložil žalovaným zaplatit společně a nerozdílně náklady státu (bod IV. výroku).

3. Rozsudek soudu prvního stupně napadli odvoláními žalobce i oba žalovaní. Žalobce směřoval odvolání proti rozsudku soudu prvního stupně v části bodu I. výroku, v níž byla zamítnuta jeho žaloba ohledně částky 12 065 Kč s příslušenstvím, a dále proti jeho bodu III. výroku. Žalovaní napadli odvoláním rozsudek

soudu prvního stupně v bodech II., III. a IV. výroku, přičemž současně s odvoláním vzali svůj protinávrh v rozsahu částky 753 487 Kč zpět.

č. 127

4. Městský soud v Praze ve výroku označeným rozsudkem zrušil rozsudek soudu prvního stupně v části bodu I. výroku ohledně částky 12 065 Kč s úrokem z prodlení ve výši 0,5 % za každý započatý den prodlení za dobu od 28. 2. 2007 do zaplacení a v obou výrocích o nákladech řízení a věc v tomto rozsahu vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (výrok I.). Dále zrušil rozsudek soudu prvního stupně v části bodu II. výroku ohledně částky 753 487 Kč se zákonným úrokem z prodlení z této částky za dobu od 1. 8. 2007 do zaplacení a řízení v tomto rozsahu zastavil (výrok II.). Odvolací soud rovněž změnil rozsudek soudu prvního stupně v části bodu II. výroku ohledně částky 507 550 Kč se zákonným úrokem z prodlení za dobu od 1. 8. 2007 do zaplacení tak, že uložil žalobci zaplatit žalovaným oprávněným společně a nerozdílně částku 507 550 Kč s 9,75% úrokem z prodlení p. a. za dobu od 2. 11. 2007 do 31. 12. 2007, s 10,5% úrokem z prodlení p. a. za dobu 1. 1. 2008 do 30. 6. 2008, s 10,75% úrokem z prodlení p. a. za dobu od 1. 7. 2008 do 31. 12. 2008, s 9,25% úrokem z prodlení p. a. za dobu od 1. 1. 2009 do 30. 6. 2009, s 8,5% úrokem z prodlení p. a. za dobu od 1. 7. 2009 do 31. 12. 2009, s 8% úrokem z prodlení p. a. za dobu od 1. 1. 2010 do 30. 6. 2010, se 7,75% úrokem z prodlení p. a. za dobu od 1. 7. 2010 do 30. 6. 2012, se 7,5% úrokem z prodlení p. a. za dobu od 1. 7. 2012 do 31. 12. 2012, se 7,05% úrokem z prodlení p. a. za dobu od 1. 1. 2013 do 5. 11. 2015 a za dobu od 6. 11. 2015 do zaplacení s ročním úrokem ve výši, která v každém jednotlivém kalendářním pololetí trvání prodlení odpovídá v procentech součtu čísla 7 a výše limitní sazby pro dvoutýdenní repo operace České národní banky, vyhlášené ve Věstníku České národní banky a platné vždy k prvnímu dni příslušného kalendářního pololetí, a to do 3 dnů od právní moci rozsudku, jinak ho potvrdil (výrok III.).

5. Odvolací soud po částečném zastavení řízení v rozsahu zpětvzetí části protinávrhu přezkoumal rozsudek soudu prvního stupně ve zbylém napadeném rozsahu včetně řízení, které jeho vydání předcházelo, a to se závěrem, že odvolání obou účastníků řízení jsou důvodná.

6. Odvolací soud shledal zcela opodstatněnou námitku žalobce o nepřezkoumatelnosti rozsudku soudu prvního stupně ohledně zamítnutí žaloby na zaplacení částky 12 065 Kč s příslušenstvím, kterou žalobce požadoval na žalovaných jako finanční náhradu za bezdůvodné užívání jeho lešení ponechaného u předmětného rodinného domu po ukončení jím provedených stavebních prací, neboť napadený rozsudek neobsahuje žádné důvody, které vedly soud prvního stupně k zamítnutí tohoto žalobního nároku.

7. Podle odvolacího soudu si soud prvního stupně (až na nepatnou výjimku) opatřil pro rozhodnutí věci dostatek skutkových zjištění, nicméně věc v napadeném rozsahu nesprávně právně posoudil.

8. Odvolací soud se ztotožnil se stěžejním závěrem soudu prvního stupně, že písemná smlouva o dílo č. 8/2006 ze dne 10. 10. 2006 uzavřená mezi účastníky je neplatná pro neurčitost vymezení předmětu díla, a proto je třeba právní poměry mezi účastníky vzniklé v důsledku stavební činnosti žalobce v tzv. druhé etapě přestavby rodinného domu (tj. vyjma dodávky a montáže střechy a nadezdívek v tomto rodinném domě) vypořádat podle zásad o bezdůvodném obohacení upravených v § 451 a násl. zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších změn, účinného do 31. 12. 2013 (dále jen „obč. zák.“). Soud prvního stupně sice podle odvolacího soudu přiléhavě zvolil pro posouzení poměrů účastníků § 457 obč. zák., nicméně tuto právní normu aplikoval chybně, dospěl-li k závěru, že žalovaní nejsou aktivně legitimováni k uplatnění nároku na vrácení finančního plnění poskytnutého žalobci na základě neplatné smlouvy o dílo, nejsou-li vlastníky předmětné nemovitosti zhodnocené stavebními pracemi žalobce. Podle odvolacího soudu z textace uvedené právní normy, jakož i z navazující judikatury Nejvyššího soudu a Ústavního soudu jednoznačně plyne, že restituční povinnost stíhá při neplatnosti smlouvy pouze její účastníky. Pokud pak spočívá plnění z neplatné smlouvy o dílo ve výkonech (stavební činnosti), jež není možné vrátit (jak tomu bylo v souzené věci), je osoba, jež se obohatila, povinna zaplatit peněžní náhradu odpovídající jejímu majetkovému prospěchu spočívajícímu v tom, že druhý účastník vynaložil náklady na provedení stavebních prací; při stanovení výše této náhrady je třeba přitom vycházet z obvyklých nákladů, které by osoba, jež se obohatila, musela vynaložit na dosažení obdobného plnění v daném čase a místě. Podle odvolacího soudu je tak ze skutkových zjištění soudu prvního stupně zřejmé, že § 457 obč. zák. založilo žalovaným právo na zaplacení 507 550 Kč, což představuje rozdíl mezi celkovou částkou 2 935 000 Kč, kterou žalovaní uhradili žalobci za jím provedené stavební práce v tzv. druhé etapě stavby, a hodnotou díla stanovenou znaleckým posudkem ve výši 2 427 450 Kč, které v této etapě žalobce pro žalované provedl. Odvolací soud dospěl k závěru, že vzájemný návrh v rozsahu, v němž ho nevzali žalovaní za odvolacího řízení zpět, je důvodný. S ohledem na toto odlišné právní posouzení se odvolací soud zabýval důvodností námitky promlčení vzájemného návrhu žalovaných, kterou žalobce uplatnil v řízení před soudem prvního stupně. Odvolací soud vyšel z úvahy, že má-li se podle dohody účastníků v písemné smlouvě o dílo č. 8/2006 právní vztah založený touto smlouvou řídit ustanoveními obchodního zákoníku, je zřejmé, že i vztah z bezdůvodného obohacení vzniklého přijetím plnění na základě této neplatné smlouvy je obchodním závazkovým vztahem. Odvolací soud dospěl k závěru, že vzájemný návrh žalovaných není promlčen, neboť ho uplatnili včas, tj. v běžící čtyřleté promlčecí době podle § 397 zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku, ve znění pozdějších změn, účinného do 31. 12. 2013.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

č. 127

9. Rozsudek odvolacího soudu v rozsahu jeho třetího výroku napadl žalobce dovoláním. Jeho přípustnost opírá o § 237 občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“), maje za to, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu. Jako dovolací důvod uvádí nesprávné právní posouzení věci.

10. Dovolatel odvolacímu soudu vytýká, že při rozhodování o vzájemném návrhu žalovaných zcela opomněl a neposoudil, že „vztah mezi žalobcem a žalovanými byl *de iure* smlouvou ve prospěch třetí osoby – syna žalovaných a že došlo ke zhodnocení cizí nemovitosti.“ Podle dovolatele se odvolací soud nejenže nevypořádal se skutečností, že šlo o zhodnocení cizí nemovitosti (syna žalovaných), nýbrž ani v rozsudku nevyjádřil vzájemný (synallagmatický) závazek obou účastníků neplatné smlouvy k vrácení plnění z obou stran. Dovolatel s odkazem na konkrétní judikaturu Nejvyššího soudu zastává a obhájí názor, že v případě hodnot vynaložených na cizí nemovitost není pohledávkou z bezdůvodného obohacení hodnota vynaložených prostředků, nýbrž rozdíl mezi hodnotou nemovitosti před adaptací a po ní (zhodnocení nemovitosti). Zdůrazňuje, že z porovnávání hodnoty nemovitosti před adaptací a po adaptaci vyplývá, že se obohatil pouze vlastník nemovitosti. V takovém případě však nelze (jak učinil odvolací soud) aplikovat judikaturu vycházející ze situace, že se obohatil i vlastník nemovitosti. Dovolatel dále akcentuje příbuzenský vztah mezi vlastníkem nemovitosti a žalovanými (rodiči vlastníka); žalovaní tedy jednali v zájmu zletilého syna a při obstarávání jeho záležitosti jednali ve shodě. Naproti tomu judikatura, z níž při rozhodování vycházel odvolací soud, zpravidla vychází z případů, kdy jsou zájmy vlastníka a třetí osoby rozdílné. Pokud žalobce zhodnotil nemovitost syna žalovaných o částku 751 510 Kč vyšší, než jakou obdržel od žalovaných, nemohou podle dovolatele žalovaní, kteří *de facto* jednali jménem a ve prospěch svého syna, nárokovat ještě od žalobce doplatek ve výši 507 550 Kč, neboť by šlo o výkon práva v rozporu s dobrými mravy a o bezdůvodné obohacení. Dovolatel není ohledně bezdůvodného obohacení ani pasivně legitimován a jako správné označuje rozhodnutí soudu prvního stupně, jímž byl z tohoto důvodu vzájemný návrh žalovaných zamítnut.

11. Dovolatel nesouhlasí ani s rozhodnutím odvolacího soudu, pokud mu bylo uloženo platit značné úroky z prodlení, neboť to byli žalovaní, kteří se výraznou měrou podíleli na průtahu soudního řízení. Pokud by měl dovolatel platit vysoké úroky za dobu, která nastala pouze zaviněním žalovaných, je podle jeho názoru takové rozhodnutí soudu v rozporu s dobrými mravy.

12. Dovolatel navrhuje, aby dovolací soud zrušil rozsudek odvolacího soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

13. Ve vyjádření k dovolání se žalovaní s rozhodnutím odvolacího soudu ztotožňují. Podle jejich názoru se odvolací soud tvrzeného právního pochybení nedopustil a k porušení dobrých mravů nedošlo, neboť se v souzené věci nejedná o bezdůvodné obohacení ze strany jejich syna, nýbrž o vztah mezi žalobcem a žalovanými z jimi uzavřené neplatné smlouvy o dílo a vzájemná povinnost vrátit plnění platí pro účastníky smlouvy, byť byla posouzena jako neplatná. Žalovaní označují za bezpředmětné i námitky žalobce týkající se přiznaných úroků z prodlení. Kromě toho se domnívají, že dovolání trpí i formálními nedostatky, když postrádají údaje o tom, v jakém rozsahu dovolatel rozhodnutí odvolacího soudu napadá, v čem spatřuje naplnění předpokladu přípustnosti dovolání a vymezení důvodu dovolání; míní, že dovolání je polemikou žalobce nad skutkovými závěry soudů obou stupňů. Žalovaní navrhují, aby dovolací soud odmítl dovolání a přiznal jim právo na náhradu nákladů dovolacího řízení.

č. 127

III.

Přípustnost dovolání

14. Nejvyšší soud projednal dovolání a rozhodl o něm – v souladu s bodem 7. čl. II přechodných ustanovení části první zákona č. 404/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, a s bodem 2. čl. II přechodných ustanovení části první zákona č. 293/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony – podle občanského soudního řádu ve znění účinném od 1. 1. 2013 do 31. 12. 2013.

15. Zkoumání, zda je dovolání objektivně přípustné, předchází – ve smyslu § 243c odst. 3 a § 218 písm. b) o. s. ř. – posuzování tzv. subjektivní přípustnosti dovolání.

16. Podle § 240 odst. 1 o. s. ř. může dovolání podat účastník řízení. Z povahy dovolání jako opravného prostředku přitom plyne, že k dovolání je oprávněna jen ta strana (účastník řízení), které nebylo rozhodnutím odvolacího soudu plně vyhověno, popřípadě které byla tímto rozhodnutím způsobena určitá újma na jejích právech – v konstantní judikatuře se tato legitimace k dovolání označuje též jako subjektivní přípustnost dovolání (srov. například usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 10. 1997, sp. zn. 2 Cdon 1363/96, uveřejněné v časopise Soudní judikatura č. 3, ročníku 1998, pod č. 28, dále usnesení téhož soudu ze dne 29. 7. 1999, sp. zn. 20 Cdo 1760/98, uveřejněné v témže časopise č. 1, ročníku 2000, pod č. 7, či jeho usnesení ze dne 30. 8. 2000, sp. zn. 2 Cdon 1648/97, uveřejněné v témže časopise č. 12, ročníku 2000, pod č. 138). Potvrdil-li proto odvolací soud rozsudek soudu prvního stupně v části bodu II. výroku o zamítnutí vzájemného návrhu žalovaných, nemohla být tímto rozhodnutím žalobci způsobena žádná újma na jeho právech, neboť došlo ve vztahu k němu k potvrzení příznivého rozhodnutí.

17. Vzhledem k tomu, že v daném případě dovolání proti rozsudku odvolacího soudu v rozsahu části jeho třetího výroku, v níž byl potvrzen rozsudek soudu prvního stupně v části výroku o zamítnutí vzájemného návrhu žalovaných, podal někdo, kdo k jeho podání oprávněn nebyl, Nejvyšší soud je v této části podle § 243c odst. 3 věty první a § 218 písm. b) o. s. ř. odmítl.

18. Dovolací soud se dále zabýval zbývající částí dovolání, kterou dovolatel směřoval proti rozsudku odvolacího soudu v rozsahu jeho měnícího výroku ve věci samé.

19. Podle § 237 o. s. ř., není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak.

20. Podle § 241a odst. 2 o. s. ř. v dovolání musí být vedle obecných náležitostí (§ 42 odst. 4) uvedeno, proti kterému rozhodnutí směřuje, v jakém rozsahu se rozhodnutí napadá, vymezení důvodu dovolání, v čem dovolatel spatřuje splnění předpokladů přípustnosti dovolání (§ 237 až 238a) a čeho se dovolatel domáhá (dovolací návrh).

21. Nejvyšší soud ve své rozhodovací praxi opakovaně zdůrazňuje, že požadavek, aby dovolatel v dovolání konkrétně popsal, v čem spatřuje splnění předpokladů přípustnosti dovolání, je podle § 241a odst. 2 o. s. ř. obligatorní náležitostí dovolání. Může-li být dovolání přípustné jen podle § 237 o. s. ř. (jako je tomu v projednávané věci), je dovolatel povinen v dovolání vymezit, které z tam uvedených hledisek považuje za splněné (srov. shodně například usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 8. 2013, sp. zn. 29 Cdo 1983/2013, jež je – stejně jako níže uvedená rozhodnutí – veřejnosti k dispozici in www.nsoud.cz), přičemž musí být z obsahu dovolání patrné, o kterou otázku hmotného nebo procesního práva jde a od které „ustálené rozhodovací praxe“ se řešení této právní otázky odvolacím soudem odchyluje (srov. shodně například usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 9. 2013, sp. zn. 29 Cdo 2394/2013, uveřejněné pod č. 4/2014 Sb. roz. obč.).

22. Z obsahu dovolání se podává, že rozhodnutí dovolacího soudu (konkrétně rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 13. 10. 2004, sp. zn. 32 Odo 761/2003, a ze dne 26. 4. 2006, sp. zn. 32 Odo 871/2004), od kterých se měl podle názoru dovolatele odvolací soud odchýlit při řešení otázky hmotného práva, označil dovolatel pouze u otázky rozsahu povinnosti vydat bezdůvodné obohacení, nikoli však již u dalších otázek. Přípustnost dovolání tak může otevřít pouze otázka rozsahu povinnosti účastníka neplatné smlouvy vrátit druhému účastníku vše, co podle ní dostal (§ 457 obč. zák.), konkrétně pak v poměrech souzené věci otázka, zda-li bezdůvodné obohacení účastníka neplatné smlouvy o dílo může spočívat v roz-

dílu hodnot nemovitostí před investicí a po ní i v případě, kdy vlastníkem nemovitosti je třetí osoba, odlišná od účastníků neplatné smlouvy, neboť tato otázka nebyla dosud v rozhodování dovolacího soudu řešena. Jen potud má Nejvyšší soud dovolání za přípustné podle § 237 o. s. ř.

IV.

Důvodnost dovolání

č. 127

23. Vzhledem k přípustnosti dovolání dovolací soud nejprve zkoumal, zda řízení netrpí vadami uvedenými v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3 o. s. ř. (tzv. zmatečnostmi), jakož i jinými vadami řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Tyto vady, k nimž dovolací soud přihlíží v případě přípustného dovolání z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 věta druhá o. s. ř.), v dovolání namítány nejsou a dovolací soud je z obsahu spisu neshledal.

24. Posoudit správnost napadeného rozhodnutí znamená z pohledu výhrad dovolatele přezkoumat právní závěr odvolacího soudu o povinnosti žalobce vydat žalovaným bezdůvodné obohacení.

25. Odvolací soud při řešení otázky rozsahu povinnosti vydat bezdůvodné obohacení správně posoudil věcnou legitimaci účastníků vyplývající z § 457 obč. zák., podle něhož je-li smlouva neplatná nebo byla-li zrušena, je každý z účastníků povinen vrátit druhému vše, co podle ní dostal. Jeho závěr o tom, že „restituční povinnost při neplatnosti smlouvy stíhá pouze účastníky smlouvy“, je v souladu s judikaturou dovolacího soudu (konkrétně s usnesením Nejvyššího soudu ze dne 12. 5. 2010, sp. zn. 28 Cdo 263/2010) i Ústavního soudu (jeho nálezelem ze dne 10. 10. 2007, sp. zn. I. ÚS 383/05, uveřejněným pod č. 156/2007 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu), na niž v napadeném rozsudku odkazoval. Odvolací soud rovněž neopomenul, jak tvrdí dovolatel, vyjádřit synallagmatický vztah účastníků neplatné smlouvy o dílo, když vzájemné peněžité nároky z bezdůvodného obohacení obou účastníků smlouvy zúčtoval, totiž nárok žalovaných na vrácení zaplacených částek na cenu díla s nárokem žalobce na peněžitou náhradu, představující hodnotu provedených prací.

26. Otázkou rozsahu povinnosti vydat (vrátit) bezdůvodné obohacení v případě plnění zhodnocujícího nemovitost se Nejvyšší soud zabýval nejen v dovolatelem odkazovaných rozhodnutích, ale též v řadě dalších rozhodnutí (srov. například rozsudky ze dne 16. 12. 2003, sp. zn. 33 Odo 477/2003, ze dne 29. 4. 2008, sp. zn. 32 Odo 891/2006, ze dne 10. 6. 2008, sp. zn. 32 Odo 1754/2006, ze dne 25. 11. 2010, sp. zn. 30 Cdo 2262/2009, ze dne 14. 9. 2012, sp. zn. 28 Cdo 223/2012, ze dne 26. 9. 2012, sp. zn. 23 Cdo 3/2011, a usnesení téhož soudu ze dne 29. 1. 2003, sp. zn. 25 Cdo 355/2001, a ze dne 6. 12. 2012, sp. zn. 28 Cdo 3481/2012). V této ustálené rozhodovací praxi – jak se podává z obsahu jednotlivých rozhodnutí – byla řešena situace, kdy ten, kdo vynaložil náklady na zhodnocení nemo-

vitosti, požadoval vypořádání bezdůvodného obohacení po vlastníku zhodnocené nemovitosti. V souzené věci však šlo o odlišný případ – vlastníkem zhodnocené nemovitosti nebyl žádný z účastníků řízení, nýbrž syn žalovaných, tedy osoba odlišná od účastníků řízení i (neplatné) smlouvy o dílo. Je-li proto podle § 457 obč. zák. každý z účastníků neplatné smlouvy povinen vrátit druhému vše, co podle ní dostal, nemůže rozsah této restituční povinnosti představovat hodnotu majetku, který účastník nevlastní, neboť se neobohatí tím, že se zvýšila hodnota majetku třetí osoby, nýbrž pouze hodnotou plnění, která pro něj druhý účastník podle (neplatné) smlouvy provedl. Rozsah povinnosti vydat bezdůvodné obohacení, spočívající v rozdílu hodnot nemovitosti před investicí a po ní, se neuplatní, jestliže žádný z účastníků neplatné smlouvy o dílo není vlastníkem nemovitosti.

27. Pokud tedy odvolací soud neurčil rozsah povinnosti vydat bezdůvodné obohacení rozdílem hodnot předmětné nemovitosti před investicí a po ní, ale s odkazem na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 4. 2008, sp. zn. 30 Cdo 1206/2007, vyšel z obvyklých nákladů, které by obohacená osoba musela vynaložit v daném čase a místě na dosažení obdobného plnění, tedy z obvyklé ceny prací provedených žalobcem v tzv. druhé etapě stavby, nelze mu vytýkat, že právně pochybil, neboť otázku rozsahu vzájemné restituční povinnosti podle § 457 obč. zák. správně posoudil.

28. Lze proto uzavřít, že dovolací důvod nesprávného právního posouzení věci podle § 241a odst. 1 o. s. ř. nebyl naplněn. Nejvyšší soud, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), dovolání proti rozsudku odvolacího soudu ve zbývajících částech podle § 243d písm. a) o. s. ř. pro nedůvodnost zamítl.

Č. 128**Smlouva nepojmenovaná (inominátní)**

§ 51 obč. zák., § 269 odst. 2 obch. zák.

č. 128

Jestliže strany uzavřely smlouvu o podřízenosti pohledávek, v níž se dohodly, že některé pohledávky mají být uspokojeny až po splnění jiného dluhu dlužníka, nemůže se věřitel podřízené pohledávky domáhat jejího uspokojení před splněním podmínek sjednaných ve smlouvě o podřízenosti pohledávek.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 7. 2016, sp. zn. 23 Cdo 2907/2014, ECLI:CZ:NS:2016:23.CDO.2907.2014.1)

Nejvyšší soud zamítl dovolání žalobce proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 5. 12. 2013, sp. zn. 6 Cmo 228/2013.

I.**Dosavadní průběh řízení**

1. Krajský soud v Praze rozsudkem ze dne 4. 4. 2013, č. j. 45 Cm 184/2012-134, připustil změnu žaloby spočívající v rozšíření žalobního návrhu o uložení povinnosti žalované zaplatit žalobci úroky z prodlení ve výši 7,75 % ročně z částky 3 031 609 Kč od 1. 12. 2011 do zaplacení (výrok pod bodem I), žalobu na uložení povinnosti žalované zaplatit žalobci částku 3 031 609 Kč s úrokem z prodlení ve výši 152 847,08 Kč a dále s úrokem z prodlení ve výši 7,75 % ročně z částky 3 031 609 Kč od 1. 12. 2011 do zaplacení zamítl (výrok pod bodem II) a rozhodl o náhradě nákladů řízení (výrok pod bodem III).

2. Soud prvního stupně vyšel ze zjištění, že žalobce jako věřitel a žalovaná jako dlužník uzavřeli dne 11. 12. 2009 smlouvu o půjčce, jejíž celková výše byla dohodnuta na částku 6 500 000 Kč s tím, že půjčka A ve výši 3 468 391 Kč bude použita na úhradu ekvity s datem splatnosti do 31. 12. 2024 a půjčka B ve výši 3 031 609 Kč na překlenutí pohledávek za jinými dlužníky se splatností do 30. 4. 2011; úhrady půjčky B se žalobce v tomto řízení domáhá. Ke smlouvě o půjčce byl uzavřen dodatek ze dne 17. 5. 2011, v němž byla posunuta splatnost půjčky B na 30. 11. 2011. Soud prvního stupně dále zjistil, že půjčku ve sjednané výši žalobce žalované poskytl. Dne 1. 3. 2010 uzavřela žalovaná s UniCredit Bank Czech Republic, a. s. (dále jen „banka“), smlouvu o úvěru na částku 84 000 000 Kč na financování nákladů fotovoltaické elektrárny. V návaznosti na smlouvu o úvěru

č. 128

uzavřela dne 14. 2. 2011 banka a dalších pět subjektů, včetně žalobce, jako věřitelé, se žalovanou jako dlužníkem smlouvu označenou jako dohoda o podřízenosti závazků, v níž označení věřitelé souhlasili s tím, že půjčka jimi poskytnutá žalované bude podřízena úvěru a že její zaplacení budou po žalované požadovat až po úhradě jejích závazků vůči bance nebo pokud nebude žalobci dostatečně zřejmé, zda byly tyto závazky již vyrovnány, s předchozím souhlasem banky. V této dohodě se žalobce, stejně jako ostatní věřitelé, zavázal v čl. III odst. 2 písm. c) nevyžadovat od žalované finanční plnění závazků z půjčky a zdržet se s výjimkou splátek plateb umožněných dohodou smluvních stran jakýchkoliv úkonů směřujících k uzavření dohody, kterou by se měnil nebo mohl měnit obsah či účastníci dohody, na jejímž základě byla půjčka poskytnuta, přičemž uvedená dohoda o podřízenosti závazků neobsahuje ujednání o podmínkách odstoupení.

3. Žalobce dopisem ze dne 5. 2. 2013 žádal banku o sdělení, zda jsou všechny splatné pohledávky banky vůči žalované zaplacený, a dále o sdělení ohledně hodnoty ukazatele krytí a výše rezervního účtu dluhové služby a rezervního účtu údržby. Současně avizoval odstoupení od dohody o podřízenosti závazků pro případ neposkytnutí požadovaných informací, poté se dopisem ze dne 6. 2. 2013 domáhal poskytnutí těchto informací po žalované. Banka žalobci dopisem ze dne 14. 3. 2013 oznámila, že žalobce nemá podle jejího názoru nárok na poskytnutí rozsahu žádaných údajů a v návaznosti na úpravu občanského zákoníku není dán zákonný důvod pro odstoupení od dohody, kterýžto právní úkon žalobce banka neakceptuje. Žalobce poté dopisem ze dne 18. 3. 2013 sdělil účastníkům dohody, že od ní odstupuje, a to z důvodu porušení dohody tím, že mu nebyly sděleny informace požadované jeho dopisy.

4. Soud prvního stupně posoudil smlouvu účastníků podle § 657 a násl. zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník (dále jen „obč. zák.“), jako platně uzavřenou smlouvu o půjčce. Poté došlo mezi žalovanou a bankou k uzavření platné smlouvy o úvěru ve smyslu § 497 a násl. obchodního zákoníku (dále jen „obch. zák.“). Dohodu o podřízenosti závazků posoudil soud prvního stupně podle § 51 obč. zák. Banka a žalovaná ji sice uzavíraly v návaznosti na existenci smlouvy o úvěru, jakožto absolutního obchodu, avšak dohoda mění podmínky nikoliv smlouvy o úvěru, ale jednotlivých smluv o půjčkách, když věřitelé nejsou (vyjma jednoho z nich jako právnické osoby) identifikováni jako podnikatelé a nedošlo ani k jejich dohodě co do volby obchodního zákoníku jako rozhodné právní úpravy. Soud prvního stupně dospěl k závěru, že uzavřením předmětné dohody o podřízení závazků došlo jednoznačně ke změně ujednání o termínu splatnosti půjčky B, a to na okamžik buď plného zaplacení závazků žalované vůči bance, či na okamžik, kdy nebude žalobci dostatečně zřejmé, zda byly tyto závazky dlužníka vyrovnány, a to s předchozím písemným souhlasem banky. To, že po uzavření smlouvy o podřízenosti závazků došlo k uzavření dodatku ke smlouvě o půjčce, nehraje podle závěru soudu prvního stupně při posouzení ujednání v dohodě roli,

neboť tento dodatek byl uzavřen v rozporu s dohodou a žalobce by se na jeho základě nemohl domáhat úhrady půjčky B.

5. Soud prvního stupně nepřijal námitku žalobce, že dohoda o podřízenosti závazků byla uzavřena s ohledem na silnější postavení banky, neboť věřitele, včetně žalobce, nic nenutilo takovou dohodu podepsat. Předmětná dohoda není v rozporu s dobrými mravy, neboť banka zde nemohla z podstaty věci samotné při založení vztahu podle dohody o podřízenosti závazků vůči věřitelům jakkoliv zneužít svého postavení. Uzavřením dohody o podřízenosti závazků nebyl nastolen ani stav nevymahatelnosti pohledávky žalobce, když podřízenost závazků podle dohody může vést jediné k účinkům upraveným v § 172 insolvenčního zákona (při případné insolvenci či úpadku žalované), tj. k tomu, že pohledávka žalobce, jako podřízená, by byla za naznačené situace uspokojena až po zaplacení pohledávky banky.

6. Ohledně žalobcova odstoupení od dohody o podřízenosti závazků z důvodu porušení smluvních povinností přijal soud prvního stupně závěr, že tato dohoda neobsahuje důvody pro takový postup žalobce, a proto je v souladu s § 48 obč. zák. nezbytné aplikovat zákonné důvody, tj. jediné v úvahu přicházející důvody podle § 517 obč. zák. Důvody pro odstoupení od smlouvy nebyly naplněny mj. i proto, že podle čl. III odst. 1 dohody o podřízenosti závazků se měl žalobce s žádostí o poskytnutí informací obrátit nejprve na žalovanou a teprve poté na banku. Postup žalobce byl fakticky obrácený a podle názoru soudu prvního stupně důvody pro odstoupení nebyly naplněny.

7. K odvolání žalobce Vrchní soud v Praze rozsudkem ze dne 5. 12. 2013, č. j. 6 Cmo 228/2013-192, rozsudek soudu prvního stupně ve výroku pod bodem II potvrdil, změnil výrok o náhradě nákladů řízení pod bodem III (výrok pod bodem I) a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení (výrok pod bodem II).

8. Odvolací soud se zcela ztotožnil se skutkovými zjištěními soudu prvního stupně, jeho hodnocením důkazů, právním hodnocením i přijatými závěry a odkázal na ně.

9. Především potvrdil správnost závěru soudu prvního stupně, že uzavřením dohody o podřízenosti závazků došlo ke změně splatnosti předmětné půjčky, která ještě ani ke dni rozhodnutí odvolacího soudu není splatná, jak vyplývá ze sdělení úvěrující banky, která odmítla žalované dát souhlas se splácením půjčky. Důvody a okolnosti, které vedly věřitele, včetně žalobce, k uzavření smluv o půjčkách a v souvislosti s tím k dobrovolnému uzavření dohody o podřízenosti závazku, byly na vůli jednajících subjektů a věřitelé jistě měli zájem na takovém obsahu a formě dohodnutých právních vztahů vůči žalované jako dlužníku, pro niž a hlavně ve vlastním zájmu potřebovali úvěr od banky k zajištění financování výstavby. Pokud žalobce vyzval žalovanou k zaplacení půjčky, inicioval uzavření dodatku ke smlouvě o půjčce a posléze odstoupil od dohody o podřízenosti závazků, pak toto jeho jednání je v rozporu s přijatými závazky z dohody o podřízenosti,

a tedy podle § 39 obč. zák. neplatné, nemůže požívat právní ochrany a nemůže mít zamýšlené účinky. Splatnost půjčky i podle závěru odvolacího soudu dosud nenastala a soudu prvního stupně nelze vytknout pochybení v jeho závěrech.

č. 128

10. Odvolací soud také odmítl námitku žalobce týkající se nedostatku věcné příslušnosti krajského soudu k řízení v prvním stupni, neboť žalobce vystupoval v řízení jako podnikatel a s tím vědomím podal žalobu na krajský soud a námitku vznesl až v odvolání.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

11. Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalobce dovolání. Ohledně jeho přípustnosti odkázal na § 237 občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“) s tím, že má za to, že odvolací soud se odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu, resp. se jedná o řešení otázky hmotného nebo procesního práva, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena, nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak při právním řešení pěti následujících otázek:

[1] Je možné změnit smluvně dohodnutý termín splatnosti půjčky jednostranným prohlášením věřitele?

[2] Je třeba ke splacení půjčky v termínu určeném ve smlouvě pevným datem splatnosti výzvy či žádosti věřitele určené dlužníkovi?

[3] Je sjednání termínu splatnosti půjčky na okamžik buď plného zaplacení závazků žalované vůči bance, či okamžik, kdy nebude žalobci dostatečně zřejmé, zda byly tyto závazky dlužníka již vyrovnány, a to s předchozím písemným souhlasem banky – tedy na termínu, u něhož nelze přesně určit, kdy nastane, a zda vůbec někdy nastane, určité a platné?

[4] Může být právní úkon neplatný z důvodu rozporu jeho obsahu s jiným právním úkonem?

[5] Otázka věcné příslušnosti soudu v případě rozhodování sporu o plnění z půjčky poskytnuté společníkem (fyzické osoby v pozici nepodnikatele) společnosti s ručením omezeným.

12. K první otázce dovolatel vyslovil nesouhlas se závěrem odvolacího soudu, že uzavřením dohody o podřízení závazků došlo ke změně splatnosti půjčky. Podle názoru dovolatele v předmětné dohodě pouze jednostranně prohlásil, že nebude vyžadovat předčasné splacení půjčky. I po uzavření této dohody o podřízení závazků tak zůstal nedotčen termín splatnosti půjčky sjednaný ve smlouvě o půjčce, a to 30. 4. 2011 (resp. termín 30. 11. 2011 podle dodatku smlouvy o půjčce ze dne 17. 5. 2011).

13. Na druhou otázku, zda je ke splacení půjčky třeba výzvy věřitele směřované k dlužníkovi, si dovolatel odpovídá záporně a tento svůj názor odůvodňuje.

14. Ve třetí otázce dovolatel zpochybňuje platnost a určitost termínu splatnosti půjčky, který je podle dovolatele vázaný na okamžik buď plného zaplacení závazků žalované vůči bance, či okamžik, kdy nebude žalobci dostatečně zřejmé, zda byly tyto závazky dlužníka již vyrovnány, a to s předchozím písemným souhlasem banky. S tím dovolatel nesouhlasí, což odůvodňuje tím, že za této situace by nebylo možno přesně určit, kdy tento termín nastane a zda vůbec nastane. Závěr nalézacích soudů o sjednání změny termínu splatnosti půjčky v dohodě o podřízení závazků by tak pro dovolatele znamenal nemožnost zjistit skutečné datum splatnosti půjčky. Závěr odvolacího soudu je tak podle názoru dovolatele v rozporu s rozhodnutím Nejvyššího soudu ze dne 22. 11. 2001, sp. zn. 33 Odo 368/2001, v němž shledal sjednání splatnosti půjčky „po prodeji obchodního domu v B.“ neplatným pro neurčitost takového termínu splatnosti, a s nálezem Ústavního soudu ze dne 21. 10. 2010, sp. zn. III. ÚS 1642/10, kde Ústavní soud dovodil neplatnost sjednání splatnosti odměny zhotovitele „do 15 dnů od uhrazení faktury generálním investorem stavby objednateli“. Ustanovení dohody o podřízení závazků, pokud by bylo považováno za změnu termínu splatnosti půjček, je tedy kromě jiného podle názoru dovolatele pro naprostou neurčitost absolutně neplatné. Výklad jednotlivých ustanovení předmětné dohody provedený odvolacím soudem hodnotí dovolatel jako vysoce účelový způsobující logické absurdity; takové závěry odvolací soud přijal v rozporu s výkladovými pravidly právních úkonů stanovených v nálezech Ústavního soudu ze dne 7. 4. 2011, sp. zn. I. ÚS 2061/08, a ze dne 12. 6. 2000, sp. zn. I. ÚS 331/98.

15. Ke čtvrté otázce dovolatel argumentuje tím, že i kdyby došlo podle názoru odvolacího soudu ke změně termínu splatnosti půjčky v dohodě o podřízení závazků, následovala poslední změna splatnosti závazku žalované na den 30. 11. 2011 dodatkem ke smlouvě o půjčce uzavřeném dne 17. 5. 2011. Názor odvolacího soudu, že existence dodatku nehraje roli pro jeho rozpor s dohodou o podřízení závazků, je v přímém rozporu s ustálenou judikaturou. Jedná se zejména o rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 3. 2008, sp. zn. 25 Cdo 1671/2006, v němž dovolací soud dospěl k závěru, že „rozpor právního úkonu s obsahem jiného právního úkonu nečiní úkon bez dalšího neplatným“. Dodatek ke smlouvě o půjčce hodnotí dovolatel jako novaci smlouvy o půjčce.

16. Dovolatel dále vytkl odvolacímu soudu i soudu prvního stupně pochybení při posouzení věcné příslušnosti soudu (pátá otázka). Odvolací soud podřídil dohodu o podřízení závazků režimu občanského zákoníku jako smlouvu nepojmenovanou, jejíž účastníci nejsou identifikováni jako podnikatelé, nepřijal závěr, že se nejedná o spor mezi podnikateli při jejich podnikatelské činnosti, v důsledku toho měl současně dojít k závěru, že není podle občanského soudního řádu věcně příslušný, když věcně příslušným k rozhodování sporu by byl okresní soud. Z toho vyplývá, že napadený rozsudek vydal věcně nepřislušný soud.

17. Dovolatel též namítl, že v odůvodnění rozsudku odvolacího soudu není uvedeno nic, z čeho by se dalo usuzovat, na základě jakých skutečností, důkazů, resp. jejich právní interpretace dospěl odvolací soud ke svému rozhodnutí, v důsledku čehož je toto rozhodnutí nepřezkoumatelné.

18. Dovolatel navrhl změnu napadeného rozsudku tak, že žalobě bude v plném rozsahu vyhověno, event. zrušení napadeného rozsudku a vrácení věci věcně příslušnému soudu k novému projednání.

19. Žalovaná se k dovolání nevyjádřila.

III.

Přípustnost dovolání

20. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) dovolání projednal a rozhodl o něm podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném do 31. 12. 2013 (článek II bod 2 zákona č. 293/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů – dále opět jen „o. s. ř.“).

21. Nejvyšší soud po zjištění, že dovolání bylo podáno v zákonné lhůtě, osobou oprávněnou zastoupenou advokátem (§ 240 odst. 1 a § 241 odst. 1 o. s. ř.), posuzoval, zda je dovolání přípustné.

22. Přípustnost dovolání je dovozována z § 237 o. s. ř., jehož celé znění dovolatel v dovolání ocitoval, aniž by uvedl, které z tam uvedených hledisek považuje za splněné.

23. Podle § 241a odst. 2 o. s. ř. v dovolání musí být vedle obecných náležitostí (§ 42 odst. 4 o. s. ř.) uvedeno, proti kterému rozhodnutí směřuje, v jakém rozsahu se rozhodnutí napadá, vymezení důvodu dovolání, v čem dovolatel spatřuje splnění předpokladů přípustnosti dovolání (§ 237 až 238a o. s. ř.) a čeho se dovolatel domáhá (dovolací návrh).

24. Požadavek, aby dovolatel v dovolání uvedl, v čem spatřuje splnění předpokladů přípustnosti dovolání, je podle § 241a odst. 2 o. s. ř. obligatorní náležitostí dovolání. Může-li být dovolání přípustné jen podle § 237 o. s. ř. (jako v této věci), je dovolatel povinen v dovolání vymezit, které z tam uvedených hledisek považuje za splněné, přičemž k projednání dovolání nepostačuje pouhá citace textu § 237 o. s. ř. či jeho části (jak činí dovolatel v této věci; k tomu srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 9. 2013, sp. zn. 29 Cdo 2394/2013, uveřejněné pod č. 4/2014 Sb. roz. obč., nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 8. 2013, sen. zn. 29 NSČR 55/2013, ze dne 29. 8. 2013, sp. zn. 29 Cdo 2488/2013, ze dne 30. 4. 2014, sen. zn. 29 NSČR 41/2014, ze dne 30. 1. 2014, sen. zn. 29 ICdo 7/2014, či ze dne 28. 1. 2015, sp. zn. 29 Cdo 4469/2014, anebo usnesení Ústavního soudu ze dne 21. 1. 2014, sp. zn. I. ÚS 3524/13, ze dne 12. 2. 2014, sp. zn. IV. ÚS 3982/13, ze dne 17. 4. 2014, sp. zn. III. ÚS 695/14, ze dne 24. 6. 2014,

sp. zn. IV. ÚS 1407/14, či ze dne 16. 12. 2014, sp. zn. IV. ÚS 266/14, dostupná na webových stránkách Nejvyššího a Ústavního soudu).

25. S ohledem na výše uvedené pak nelze než dospět k závěru, že otázky označené dovolatelem pod čísly 1–2 neobsahují řádné vymezení přípustnosti dovolání, neboť dovolatel nespecifikuje, které z hledisek § 237 o. s. ř. považuje za splněné.

26. Z obsahu dovolání u otázky č. 3 lze dovodit, že dovolatel považuje sjednání termínu splatnosti půjčky v dohodě o podřízenosti závazku za neurčitě a přijaté v rozporu s rozhodnutím dovolacího soudu ze dne 22. 11. 2001, sp. zn. 33 Odo 368/2001. Tím dovolatel u této otázky vymezil, v čem spatřuje splnění předpokladů přípustnosti dovolání. Dovolatel se ovšem mylí, pokud tvrdí, že odvolací soud ohledně této otázky rozhodl v rozporu s uvedeným judikátem dovolacího soudu. V uvedené věci totiž závěr, jehož se dovolatel dovolává, neučinil dovolací, ale odvolací soud. Dovolací soud vůbec tuto otázku neposuzoval, neboť dovodil, že podle skutkového zjištění byl sjednán termín splatnosti půjčky květen 1994. Nejvyšší soud ovšem v rozsudku ze dne 9. 10. 2008, sp. zn. 32 Cdo 2999/2008, dospěl k závěru, že ujednání o úhradě smluvené ceny díla podle smlouvy o dílo uzavřené podle obchodního zákoníku, které vázalo povinnost objednatele zaplatit cenu díla až k okamžiku, kdy sám dostane zaplacen (v rámci navazujícího smluvního vztahu, v němž vystupoval jako zhotovitel) od svého objednatele, je neplatné pro rozpor s dobrými mravy. K obdobnému závěru dospěl Nejvyšší soud v usnesení ze dne 29. 10. 2015, sp. zn. 29 NSČR 42/2013, a v usnesení ze dne 25. 11. 2014, sp. zn. 23 Cdo 92/2013. Tato rozhodnutí však vycházela z jiného skutkového stavu, než je dán v této věci.

27. Na rozdíl od skutkového stavu v daných věcech, v nyní posuzovaném případě byl mezi účastníky sjednán čas plnění konkrétním datem, po uzavření smlouvy o půjčku byl však mezi účastníky řízení, dalšími věřiteli ze smluv o půjčku a věřitelem ze smlouvy o úvěru sjednána smlouvou (dohodou) podřízenost závazků ze smluv o půjčku závazku ze smlouvy o úvěru.

28. Otázku, jaké právní důsledky vyvolává uzavření smlouvy (dohody) o podřízenosti závazků (přesněji pohledávek) ze smluv o půjčku závazku (pohledávce) ze smlouvy o úvěru, uzavřené mezi věřiteli ze smluv o půjčku, věřitelem ze smlouvy o úvěru a dlužníkem (jak ze smlouvy o úvěru, tak ze smluv o půjčku), dovolací soud dosud neřešil. Dovolání je proto přípustné pro její vyřešení.

IV.

Důvodnost dovolání

29. Dovolání však není důvodné.

30. Podle skutkového zjištění soudu prvního stupně žalobce jako věřitel a žalovaná jako dlužník uzavřeli dne 11. 12. 2009 smlouvu o půjčku, jejíž celková výše

č. 128

byla dohodnuta na částku 6 500 000 Kč, s tím, že půjčka A ve výši 3 468 391 Kč je splatná do 31. 12. 2024, půjčka B (jejíž úhrady se žalobce domáhá v tomto řízení) je splatná do 30. 4. 2011. Dne 1. 3. 2010 uzavřela žalovaná s bankou smlouvu o úvěru. V návaznosti na smlouvu o úvěru uzavřela dne 14. 2. 2011 banka a dalších pět subjektů (věřitelé dlužníka ze smluv o půjčce), včetně žalobce, a žalovaná smlouvu označenou jako dohoda o podřízení závazků, v níž věřitelé ze smluv o půjčce (včetně žalobce) souhlasili s tím, že půjčka jimi poskytnutá žalované bude podřízena úvěru a že její zaplacení budou po žalované požadovat až po úhradě jejích závazků vůči bance, nebo pokud nebude žalobci dostatečně zřejmé, zda byly tyto závazky již vyrovnány, s předchozím souhlasem banky. V této dohodě se žalobce, stejně jako ostatní věřitelé, zavázal nevyžadovat od žalované finanční plnění závazků z půjčky a zdržet se, s výjimkou splátek plateb umožněných dohodou smluvních stran, jakýchkoliv úkonů směřujících k uzavření dohody, kterou by se měnil nebo mohl měnit obsah či účastníci dohody, na jejímž základě byla půjčka poskytnuta.

31. Uvedená dohoda, jejímž předmětem je podřízení pohledávek ze smluv o půjčce pohledávce ze smlouvy o úvěru, je svým charakterem inominační smlouvou podle § 51 obč. zák., případně podle § 269 odst. 2 obch. zák. Podle této dohody tedy žalobce bez souhlasu banky nemohl po žalované požadovat plnění ze smlouvy o půjčce dříve, než žalovaná splatí bance poskytnutý úvěr. Tato dohoda nepředstavuje přímou změnu času plnění ze smlouvy o půjčce uzavřené mezi žalobcem a žalovanou, jak dovodily soudy obou stupňů, má charakter odkladací podmínky podle § 36 odst. 2 obč. zák. Uvedená dohoda přitom není v rozporu se zákonem či dobrými mravy. Věřitelé ze smluv o půjčce tuto dohodu uzavřeli dobrovolně, a tím umožnili poskytnutí úvěru žalované, což bylo i v jejich zájmu, neboť podle skutkového zjištění odvolacího soudu šlo (s výjimkou společnosti P., s. r. o.) o společníky žalované a úvěr byl určen k výstavbě fotovoltaické elektrárny žalované.

32. Institut podřízení pohledávek je zakotven i v právním řádu. Uzavření dohody o podřízení pohledávek upravuje § 172 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů. Podřízení dluhopisů a dalších pohledávek upravuje i § 34 zákona č. 190/2004 Sb., o dluhopisech, ve znění pozdějších předpisů.

33. Smluvní závazek převzatý stranami v dohodě o podřízení závazků ze dne 14. 2. 2011 je překážkou, aby bylo možno nároku žalobce na zaplacení předmětné částky vyhovět. Jestliže totiž strany uzavřely smlouvu o podřízení pohledávek, v níž se dohodly, že některé pohledávky mají být uspokojeny až po splnění jiného dluhu dlužníka, nemůže se věřitel podřízené pohledávky domáhat jejího uspokojení před splněním podmínek sjednaných ve smlouvě o podřízení pohledávek, neboť takový požadavek je v rozporu s jeho smluvním závazkem. Případná změna této smlouvy musí být učiněna všemi stranami, které ji uzavřely.

34. Z uvedeného se pak podává, že ani dohoda mezi žalobcem a žalovanou o změně termínu vrácení půjčky B nemůže mít vliv na závazek o podřízenosti pohledávek, neboť tato dohoda nebyla učiněna mezi všemi stranami smlouvy o podřízenosti pohledávek.

35. Závěr odvolacího soudu je tedy z hlediska uplatněného dovolacího důvodu správný, i když z poněkud jiného důvodu, než jak uzavřel odvolací soud.

36. Tímto závěrem je vyřešena i otázka označená dovolatelem jako číslo 4.

37. Pokud se týká páté otázky – námitky dovolatele vznesené proti věcné příslušnosti krajského soudu, ani u této otázky dovolatel nevymezil, v čem má spočívat přípustnost dovolání, neboť ani u této otázky nespecifikoval, které z hledisek uvedených v § 237 o. s. ř. považuje za splněné. Nicméně jde o námitku vady řízení, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Vzhledem k přípustnosti dovolání dovolací soud posoudil i tuto námitku (§ 242 odst. 3 věta druhá o. s. ř.).

38. Podle občanského soudního řádu účinného k datu podání žaloby (11. 9. 2012) byly krajské soudy příslušné rozhodovat podle § 9 odst. 3 písm. r) o. s. ř. jako soudy prvního stupně v obchodních věcech ve sporech mezi podnikateli při jejich podnikatelské činnosti z dalších obchodních závazkových vztahů, včetně sporů o náhradu škody a vydání bezdůvodného obohacení, s výjimkou sporů uvedených pod bodem 1–6.

39. Podle § 11 odst. 1 věty druhé o. s. ř. pro určení věcné a místní příslušnosti jsou až do skončení řízení rozhodné okolnosti, které tu jsou v době jeho zahájení.

40. Podle § 104a odst. 1 o. s. ř. věcnou příslušnost zkoumá soud kdykoli za řízení.

41. Z obsahu spisu se podává, že dovolatel žalobu podával jako podnikatel a že se spor týká jeho podnikatelské činnosti, když se v ní označil místem podnikání a identifikačním číslem podnikatele. V případě žalované je tato podmínka splněna nepochybně, když jde o podnikatele právnickou osobu.

42. V dané věci byla proto dána věcná příslušnost krajského soudu pro řízení v prvním stupni. Řízení proto vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, zatíženo není.

43. Nejvyšší soud proto podle § 243d písm. a) o. s. ř. dovolání zamítl.

Č. 129**č. 129 Dědění**

§ 469 obč. zák. ve znění do 31. 12. 2013

O zavrženíhodné jednání proti projevu poslední vůle zůstavitelovy může jít pouze v případě jednání, jímž se dědic snaží vyvolat uspořádání dědické posloupnosti v rozporu s vůlí zůstavitele.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 9. 2016, sp. zn. 21 Cdo 5543/2015, ECLI:CZ:NS:2016:21.CDO.5543.2015.1)

Nejvyšší soud zamítl dovolání žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 12. 3. 2015, sp. zn. 8 Co 879/2014.

I.**Dosavadní průběh řízení**

1. Žalobkyně se žalobou podanou u Okresního soudu v Bruntále dne 4. 4. 2012, doplněnou v průběhu řízení, domáhala určení, že „je jedinou závětní dědičkou po zůstavitelce MUDr. V. Z., zemřelé dne 6. 10. 2011, posledně bytem M. A., K. Č. 347/34“. Žalobu odůvodnila tím, že zůstavitelka „nezanechala žádné dědice ze zákona“, že „zanechala dvě závěti“, a to první závěť pořízenou „dne 2. 5. 2001 ve formě notářského zápisu č. NZ 158/2001, N 173/2001, notářem JUDr. K. R., dle které je univerzální dědičkou zůstavitelky žalobkyně“, a druhou „allografní závěť sepsanou strojovým písmem dne 8. 1. 2008 za přítomnosti dvou svědků“, jimiž „měli údajně být P. M. a M. C.“, dle které „zůstavitelka odkázala dům na p. č. 1497 a pozemky v k. ú. M. A., které bude ke dni úmrtí vlastnit, rovným dílem žalovaným, a movité věci, vybavení nacházející se uvnitř domu osobní věci, finanční prostředky a vklady na vkladních knížkách u České spořitelny, a. s., žalobkyni“, že však „podpis na poslední vůli datované dnem 8. 1. 2008 není pravým podpisem zůstavitelky“, neboť „byl napodoben“, a tedy tato závěť je „neplatná“, a že usnesením Okresního soudu v Bruntále ze dne 16. 2. 2012, č. j. 22 D 925/2011-48, byla vyzvána „ve smyslu ustanovení § 175k odst. 2 občanského soudního řádu k podání žaloby o dědické právo“. Žalobkyně dále tvrdila, že žalovaný 1) „se dopustil jednání v rozporu s poslední vůlí zůstavitelky“, když „vkladní knížky, které podle závěti ze dne 8. 1. 2008 měla zdědit žalobkyně, byly dne 11. 4. 2011 zrušeny a bylo z nich vybráno 200 000 Kč“, přičemž je „zrušil

žalovaný 1)“, který však „při předběžném šetření výslovně sdělil soudní komisařce, že zůstavitelka žádné vkladní knížky ani peníze neměla“, a který již „v prosinci 2010 podal návrh na zbavení zůstavitelky způsobilosti k právním úkonům“, a z těchto jednání žalobkyně dovozovala „dědickou nezpůsobilost“ žalovaných.

2. Žalovaní 1) a 2) uvedli, že „byli přítomni podpisu napadené závěti“ a že zůstavitelka závět' ze dne 8. 1. 2008 „vlastnoručně podepsala za současné přítomnosti dvou svědků“, a tedy že „se jedná o její pravý podpis“. K sepisu závěti ze dne 8. 1. 2008 také uvedli, že „na Vánoce roku 2007 jim zůstavitelka sdělila, že by ráda z vděčnosti, že se o ni starají, jim odkázala svůj dům“, že „požádala žalovaného 1), aby připravil potřebné podklady“, že „řekla svou představu o své poslední vůli, že dům odkáže žalovaným za pomoc a žalobkyni peníze“, že „projevila přání, aby její svědek u sepisu závěti byl pan M. C., kterého osobně znala“, a žalovaní požádali o svědectví pana P. M., že „dne 8. 1. 2008 kolem 18.00 hod se všichni potkali v domě zůstavitelky“, že žalovaný 1) „donesl závět', kterou zůstavitelka před všemi nahlas přečetla, podepsala ji a poté ji podepsali přítomní svědci“, že zůstavitelka také „předě všemi sepsala odvolání závěti“ uložené u notáře Dr. R. v K., jíž ustanovila univerzální dědičkou žalobkyni, a „toto odvolání podepsali titíž svědci“. Dále tvrdili, že zůstavitelka „byla od roku 1979 jejich sousedka“, že „více se začali stýkat od roku 1984“, když jí zemřel poslední manžel, že „v roce 2001 prodělala operaci očí a od té doby se o ni začali starat více“, že „v roce 2004 utrpěla zranění v podobě zlomenin obou zápěstí, takže byla zcela odkázána na pomoc celé jejich rodiny“, a to „denně a celý den“, a proto „od ní obdrželi i klíče od domu“, že „vyřizovali všechno, inkaso, popelnice, údržbu domu a domácnosti“, že zůstavitelka „v říjnu 2007 utrpěla další úraz při výbuchu v garáži“, že žalovaní „zajistili opravu poškozených částí domu“ a žalovaná 2) jako zdravotní sestra pak „zajistila denně kontrolu a další zaopatření zůstavitelky“. Žalovaní odmítli tvrzení žalobkyně o jejich dědické nezpůsobilosti s odůvodněním, že žalovaný 1) poskytoval zůstavitelce „sousedskou pomoc“, která spočívala také v tom, že opouštěla-li zůstavitelka svůj dům na delší dobu, „převzal od ní klíče od jejího domu a krabičku s vkladními knížkami“, že se tak stalo i v červnu 2010, kdy zůstavitelka „upadla a od té doby pobývala jen v nemocnicích a domů se již nevrátila“ a kdy „požádala žalované, aby vzali vkladní knížky domů a aby se o ni postarali“, že zůstavitelka dne 12. 10. 2010 ve formě notářského zápisu „prohlásila, že jejím jediným výslovným přáním je, aby žalovaní o ni v době nemoci a ve stáří pečovali, a že si přeje a souhlasí, aby informace o jejím zdravotním stavu byly poskytovány pouze jim“, že „téhož dne ve formě notářského zápisu udělila žalovanému 1) všeobecnou plnou moc“, že „na popud zdravotnického zařízení v prosinci 2010 podali návrh na ustanovení opatrovníka, kterým měla být žalovaná 2), protože je zdravotní sestra a o zůstavitelku se již starala“, že žalovaná 2) „byla ustanovena procesním opatrovníkem zůstavitelky v řízení o zbavení její způsobilosti k právním úkonům“, že zůstavitelka „nechtěla v nemocnici zůstat

a neustále žalované žádala, aby ji vzali domů“, že „u nich trávila Vánoce 2010“ a „poté byla převezena alespoň na oddělení Krnovské nemocnice – sociální lůžka ve M. A., kde je žalovaná 2) zaměstnána, aby jí mohla být na blízku“, že zůstavitelka „v dubnu 2011 sdělila žalovanému 1), aby vybral knížky a použil je v její prospěch“, a proto žalovaný 1) „zrušil vkladní knížky, převedl vybrané peníze na zvláštní vkladní knížku na jméno žalované 2) a z převedených peněz byla použita pouze částka 28 891 Kč na zakoupení polohovacího lůžka s matrací a stolkem“, které „zůstavitelka používala od zakoupení do své smrti“, a „peníze stále leží na této vkladní knížce“ a „nebylo s nimi nijak manipulováno“, a tedy „peníze použili v její prospěch“.

3. Okresní soud v Bruntále rozsudkem ze dne 30. 4. 2014, č. j. 7 C 23/2012-170, opraveným usnesením Okresního soudu v Bruntále ze dne 9. 6. 2015, č. j. 7 C 23/2012-227, žalobu zamítl a současně rozhodl, že žalobkyně je povinna zaplatit „žalovaným na nákladech řízení 36 421 Kč k rukám advokáta JUDr. V. U.“ a „České republice, na účet Okresního soudu v Bruntále, na nákladech řízení částku 10 379 Kč“. Na základě provedeného dokazování soud prvního stupně uzavřel, že „zůstavitelka pořídila dvě závěti, a to dne 2. 5. 2001 závěť ve formě notářského zápisu a dne 8. 1. 2008 závěť allografní, kdy na počítači sepsaná listina byla opatřena podpisem zůstavitelky a podpisy dvou svědků“, že „dne 8. 1. 2008 byla rukou sepsána listina nazvaná jako ‚Odvolání závěti‘“, jíž „MUDr. V. Z. činí odvolání své závěti, kterou uložila do notářské úschovy u notáře JUDr. K. R. v K., ve které ustanovila dědičkou veškerého svého majetku M. K.“, a že „neshledal ve výpovědích svědků zásadní rozpory ohledně průběhu pořízení závěti i listiny nazvané jako ‚odvolání závěti‘“, a proto dovodil, že „svědci byli přítomni při podpisu závěti současně“, a také vzhledem k tomu, že dle znalce z oboru písmoznalectví, specializace ruční pismo, sporný podpis zůstavitelky na závěti datované dnem 8. 1. 2008 je s větší pravděpodobností pravým podpisem MUDr. V. Z., dospěl k závěru, že „závěť zůstavitelky datovaná dnem 8. 1. 2008 je závětí platnou, rušící závěť ze dne 2. 5. 2001“. K otázce dědičné způsobilosti žalovaných 1) a 2) soud prvního stupně – poté, co dovodil, že „bylo prokázáno“, že z finančních prostředků vybraných z vkladní knížky, které dle závěti ze dne 8. 1. 2008 měla zdědit žalobkyně, a uložených na novou vkladní knížku zřízenou na jméno žalované 2), žalovaní „zakoupili pro zůstavitelku lůžko s matrací a stolkem“ a „zůstatek peněz je nadále uložen na vkladní knížce“, že „žalovaný 1) byl na základě všeobecné plné moci sepsané zůstavitelkou dne 12. 10. 2010 formou notářského zápisu oprávněn za zůstavitelku činit právní úkony“, a tedy „byl oprávněn nakládat i s jejími finančními prostředky“, a že „je zřejmé, že žalovaní o zůstavitelku a její zájmy pečovali dlouhodobě a i v případě hospodaření s jejími finančními prostředky jednali v jejím zájmu“, a že „nebylo tvrzeno ani prokázáno, že by při svém jednání byli vedeni snahou poškodit zůstavitelku“ – uzavřel, že „samotné vybrání peněz z vkladních knížek a jejich zrušení není zavržení

hodným jednáním“, zejména „s přihlédnutím k okolnostem jednání žalovaných, kteří o zůstavitelku pečovali“, že ani neuvedení existence vkladních knížek do protokolu o předběžném šetření „nemá za zavrženíhodné jednání“, když „jde jen o šetření „předběžné“ a v dalším průběhu dědického řízení vyplynulo, že finanční prostředky existují“ a že je žalovaní „neutratili pro svou potřebu, nezatajili, a mohou tak bez dalšího být zařazeny do aktiv dědictví“, a tedy že „žalobou uplatněný nárok žalobkyně není oprávněný“.

č. 129

4. K odvolání žalobkyně Krajský soud v Ostravě rozsudkem ze dne 12. 3. 2015, č. j. 8 Co 879/2014-214, potvrdil rozsudek soudu prvního stupně a současně rozhodl, že žalobkyně je povinna zaplatit „žalovaným náhradu nákladů odvolacího řízení v částce 12 104 Kč“. Poté, co dovedl, že soud prvního stupně „provedl všechny důkazy významné pro právní posouzení věci“, „správně je vyhodnotil“ a „jeho závěr o skutkovém stavu odpovídá obsahu spisu“, se odvolací soud ztotožnil se soudem prvního stupně jednak v závěru o „platnosti závěti ze dne 8. 1. 2008“, a tedy i v závěru o tom, že „touto závětí byla zrušena závěť předchozí“, jednak v závěru o dědické způsobilosti žalovaných 1) a 2), když uzavřel, že okolnost, že žalovaní vybrali finanční prostředky z vkladních knížek zůstavitelky a za část prostředků pořídili polohovací lůžko s matrací a stolem a zbytek uložili na zvláštní účet, případně vkladní knížku [třebaže na jméno žalované 2)], kde se tyto prostředky nadále nacházejí, „není zavrženíhodným jednáním proti projevu vůle zůstavitelky“, že „takovým jednáním není“ ani okolnost, že existenci úspor neuvedli při předběžném šetření v rámci projednání dědictví, neboť skutečnost, že jsou dědici, prokazovali právě závětí ze dne 8. 1. 2008, dle které se žalobkyně mimo jiné stává dědickou úspor na vyjmenovaných účtech (vkladních knížkách), a proto „by v další fázi dědického řízení muselo dojít i na řešení otázky, co se stalo s úsporami zůstavitelky“, a z toho důvodu považoval názor žalobkyně, že žalovaní existenci úspor zatajili, případně chtěli zatajit, za „naprosto neopodstatněný“, dále uvedl, že je třeba vycházet i ze zjištění, že „žalované se zůstavitelkou pojily dlouhodobé přátelské vztahy“ a že „žalovaní o zůstavitelku pečovali, zajišťovali chod její domácnosti i údržbu domu“, a dospěl k závěru, že „žalobkyně není jedinou závětní dědičkou po zůstaviteli MUDr. V. Z.“

II.

Dovolání a vyjádření k němu

5. Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podala žalobkyně dovolání. Dovolatelka odmítá závěr soudů o dědické způsobilosti žalovaných 1) a 2), neboť se podle ní „dopustili zavrženíhodného jednání proti projevu poslední vůle zůstavitelky“ tím, že ačkoliv „měli ve svém držení závěť zůstavitelky od jejího údajného pořízení, tedy od 8. 1. 2008“, dle které má dovolatelka mimo jiné dědit hotovost na třech vkladních knížkách, žalovaný 1) v dubnu 2011 „vybral hotovost

z banky právě ze spořitelních účtů, které měla dědit dovolatelka“, přičemž „jeden z výběrů měla provést sama zůstavitelka, která však tou dobou byla již zcela nemobilní“, žalovaná 2) „vybrané finanční prostředky uložila na svůj soukromý bankovní účet“ a žalovaný 1) „při předběžném šetření notářky zatajil existenci těchto finančních prostředků“, když uvedl, že „žádné finanční prostředky zůstavitelka nemá“, a i „v řízení o neplatnost darovací smlouvy uvedl, že zůstavitelka je nemajetná“, a proto namítá, že vzhledem k tomu, že jednáním proti projevu poslední vůle zůstavitele je také „jednání, které tuto listinu sice ponechává nedotčenou, avšak sleduje zmaření její realizace“, a že „motivem žalovaných byla snaha znemožnit žalobkyni zdědit finanční prostředky“ tím, že je „převodli na svůj účet a o jejich osudu mlčeli“, je takové jednání žalovaných „jednoznačně zavrženíhodným jednáním proti jasné a přímé poslední vůli zůstavitelky“. Soudům dále vytýká, že „jednání žalovaných bagatelizovaly“, ačkoliv takové jednání „je judikaturou posuzováno jako trestný čin poškozování cizích práv“, a že zároveň o tom, že žalovaní nezatajili existenci finančních prostředků, „nemá oporu ve spise“, a o tom, že se žalovaní o zůstavitelku starali, „měl oporu jen v jejich vlastních podáních“, a nesouhlasí ani s názorem soudů, že „finanční prostředky mohou být bez dalšího zařazeny do aktiv dědictví“, neboť má za to, že uvedl-li žalovaný při předběžném šetření, že zůstavitelka nemá žádné finanční prostředky, „je případný sporný majetek nutno opět vymáhat dědickými žalobami“. Nadto dovolatelka vznáší otázku, „ke kterému okamžiku je třeba uzavřít, zda došlo ke splnění podmínek dědické nezpůsobilosti, zda ke dni smrti či ke dni ukončení dědického řízení, popřípadě k datu rozhodnutí soudu o dědické žalobě“, a navrhuje, aby dovolací soud zrušil rozhodnutí soudu prvního a druhého stupně a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení, popřípadě rozhodnutí odvolacího soudu změnil.

6. Žalovaní 1) a 2) považují námitky dovolatelky za „zcela neopodstatněné“, a protože se s nimi „již dostatečně a přesvědčivě vypořádaly oba dva soudy“, navrhuji, aby bylo dovolání žalobkyně odmítnuto.

III.

Přípustnost dovolání

7. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a občanského soudního řádu) věc projednal podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném do 31. 12. 2013 (dále jen „o. s. ř.“), neboť řízení ve věci bylo zahájeno přede dnem 1. 1. 2014 (srov. čl. II bod 2. zákona č. 293/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony). Po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastníci řízení) ve lhůtě uvedené v § 240 odst. 1 o. s. ř., se dovolací soud nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

8. Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.).

9. Není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu nebo která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak (§ 237 o. s. ř.).

10. Z hlediska skutkového stavu (správnost skutkových zjištění přezkumu dovolacího soudu nepodléhá – srov. § 241a odst. 1 o. s. ř.) bylo v projednávané věci z obsahu spisu (mimo jiné) zjištěno, že zůstavitelka MUDr. V. Z., zemřelá dne 6. 10. 2011, zanechala dvě závěti, a to závěť pořízenou dne 2. 5. 2001 ve formě notářského zápisu, jíž dědičkou „veškerého majetku včetně případně jiných majetkových práv“ povolala žalobkyni, a allografní závěť datovanou dnem 8. 1. 2008, kdy na počítači sepsaná listina byla opatřena podpisem zůstavitelky a podpisy dvou svědků, jíž dědici „veškerého nemovitého majetku“ ustanovila rovným dílem žalované 1) a 2) a za dědičku „vybavení domu čp. v M. A. včetně osobních svršků“ a „úspor uložených na výherních vkladních knížkách České spořitelny“ povolala žalobkyni, že žalovaný 1) byl na základě všeobecné plné moci sepsané zůstavitelkou dne 12. 10. 2010 formou notářského zápisu oprávněn za zůstavitelku činit právní úkony, že žalovaný 1) dne 22. 12. 2010 podal za zůstavitelku návrh na zahájení řízení ohledně její způsobilosti k právním úkonům a dne 11. 4. 2011 vybral a zrušil vkladní knížky u České spořitelny, a. s., které dle závěti ze dne 8. 1. 2008 měla zdědit žalobkyně, vybrané finanční prostředky v celkové výši 205 685 Kč žalovaní uložili na vkladní knížku novou, zřízenou na jméno žalované 2), a z těchto prostředků zakoupili pro zůstavitelku lůžko s matrací a stolem v celkové výši 28 891 Kč a zůstatek peněz ve výši 176 794 Kč je nadále uložen na vkladní knížce a že žalovaný do protokolu o předběžném šetření v řízení o dědictví po zůstavitelce mimo jiné uvedl, že zůstavitelka nemá žádné vkladní knížky ani finanční prostředky (vyjma hotovosti zanechané v depozitu Nemocnice M. A. ve výši 972 Kč). Protože žalobkyně neuznala platnost závěti ze dne 8. 1. 2008 a namítla také dědičkou nezpůsobilost žalovaného 1) s odůvodněním, že „se dopustil zavrženíhodného jednání proti poslední vůli zůstavitelky“, Okresní soud v Bruntále usnesením ze dne 16. 2. 2012, č. j. 22 D 925/2011-48, odkázal závětní dědičku M. K., aby „do jednoho měsíce od právní moci usnesení podala u Okresního soudu v Bruntále žalobu proti závětním dědicům M. F. aj. F. na určení, že M. K. je jedinou závětní dědičkou po zůstavitelce MUDr. V. Z. v souladu s textem závěti ze dne 2. 5. 2001“.

11. Za tohoto skutkového stavu bylo pro rozhodnutí soudů v projednávané věci (mimo jiné) významné vyřešení právní otázky, zda lze za jednání proti projevu

poslední vůle zůstavitelky považovat nakládání s úsporami zůstavitelky za jejího života, které měly být dle závěti zůstavitelky předmětem dědění, a neuvedení jejich existence při předběžném šetření v řízení o dědictví. Protože posouzení této otázky hmotného práva bylo pro rozhodnutí soudů v projednávané věci významné (určující) a protože dosud nebyla v rozhodování dovolacího soudu vyřešena, dospěl Nejvyšší soud k závěru, že dovolání žalobkyně je podle § 237 o. s. ř. přípustné.

IV.

Důvodnost dovolání

12. Po přezkoumání rozsudku odvolacího soudu ve smyslu § 242 o. s. ř., které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), Nejvyšší soud dospěl k závěru, že dovolání není opodstatněné.

13. Vzhledem k tomu, že zůstavitelka MUDr. V. Z. zemřela dne 6. 10. 2011 a při dědění se použije právo účinné (platné) v den smrti zůstavitelky, řídí se dědické právo po zůstavitelce i v současné době právní úpravou účinnou v době její smrti, tj. zákonem č. 40/1964 Sb., ve znění pozdějších předpisů účinném do 31. 12. 2013 (dále jen „obč. zák.“, srov. § 3069 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník).

14. Dědí se ze zákona, ze závěti nebo z obou těchto důvodů (§ 461 odst. 1 obč. zák.).

15. Nedědí, kdo se dopustil úmyslného trestného činu proti zůstaviteli, jeho manželu, dětem nebo rodičům anebo zavrženíhodného jednání proti projevu poslední vůle zůstavitelovy. Může však dědit, jestliže mu zůstavitel tento čin odpustil (§ 469 obč. zák.).

16. Základními předpoklady dědění jsou smrt zůstavitele; existence majetku tvořícího dědictví po zůstaviteli; důvod dědění svědčící určité osobě (tj. dědický titul); skutečnost, že tato osoba zůstavitele přežila, že má zájem být zůstavitelem dědicem (tj. dědictví neodmítla), že není dědicem nezpůsobilá ve smyslu § 469 obč. zák. a že ani nebyla zůstavitelem platně vyděděna podle § 469a obč. zák.

17. Dědická nezpůsobilost nastává ze zákona (*ex lege*); soud (soudní komisař) k ní přihlíží z úřední povinnosti. Je vyloučeno, aby se dědici „dohodli“, že dědická nezpůsobilost u některého z nich nenastala. Nezpůsobilý dědic nedědí; hledí se na něj, jako by se smrti zůstavitele nedožil.

18. Pojem „zavrženíhodné jednání proti projevu poslední vůle zůstavitelovy“ není v občanském zákoníku definován, přičemž na jeho vymezení závisí posouzení žalobkyní namítané dědické nezpůsobilosti žalovaných 1) a 2). V souladu s právní teorií je třeba projevem poslední vůle zůstavitele rozumět zůstavitelovy úkony směřující ke stanovení okruhu dědiců (tj. závěť, vydědění) i úkony směru-

jící k tomu, aby došlo k dědění ze zákona (např. zrušení či odvolání závěti nebo vydědění). Dědickou nezpůsobilost přitom má za následek pouze takové jednání proti projevu poslední vůle zůstavitele, jde-li o jednání „úmyslné“, které lze – se zřetelem k motivaci, formě, intenzitě či účinku – považovat za „zavrženíhodné“. Jednáním proti projevu poslední vůle zůstavitele navíc může být nejen jednání směřující proti listině, na které je zachycena poslední vůle zůstavitele, ale také jednání, které sleduje zmaření či ovlivnění realizace svobodného projevu poslední vůle zůstavitele (srov. např. ŠVESTKA, J., SPÁČIL, J., ŠKÁROVÁ, M., HULMÁK, M. a kol. Občanský zákoník II. § 460 až 880. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, str. 1411, nebo HOLUB, R. Komentář k občanskému zákoníku. Část pátá. Právo dědické. Praha: Orbis, 1957, str. 84).

19. Z výše uvedeného tedy vyplývá, že o dědicky nezpůsobilého dědice z důvodu „zavrženíhodného jednání proti projevu poslední vůle zůstavitelovy“ může jít pouze v těch případech, kdy se dědic dopustí jednání, jímž se snaží vyvolat uspořádání dědické posloupnosti v rozporu s vůlí zůstavitele v tomto směru (například aby se určitá osoba stala dědicem, nebo naopak aby se osoba, kterou zůstavitel povolal závětí za svého dědice, dědicem nestala, či aby potomek, kterého zůstavitel vydědil, dědil ze zákonné dědické posloupnosti nebo ze závěti). Zřejmě půjde o všechny druhy fyzického nebo psychického donucení směřujícího ke zřízení závěti určitého obsahu, o jednání, jímž bylo zůstaviteli zabráněno projevit svou skutečnou vůli v závěti či zřídit, změnit nebo zrušit závěť, jakož i o jednání, jehož cílem je potlačení závěti již zřízené, a to například zničením listiny či zatajením její existence, nebo jejím zfalšováním nebo podvržením. K „zavrženíhodnému jednání proti projevu poslední vůle zůstavitelovy“ může navíc dojít nejen za života zůstavitele, ale také po jeho smrti například tím, že by došlo k jejímu případnému potlačení, zfalšování, podvržení apod. Naproti tomu za jednání proti projevu poslední vůle zůstavitele ve smyslu § 469 obč. zák. nebude možno považovat takové jednání dědice, jehož cílem bude dosažení stavu, aby závětí povolaný dědic nenabyl majetek, který by mu jinak měl dle předmětné závěti připadnout (například tím, že majetek zůstavitele zatají), aniž by tím byla dotčena vůle zůstavitele o okruhu jeho dědiců, neboť takové jednání nesměřuje proti projevu poslední vůle zůstavitele, ale proti závěti obmyslenému dědici.

20. V projednávané věci z obsahu spisu vyplývá, že žalobkyni nadále svědčí dědické právo ze závěti ze dne 8. 1. 2008, již byla ustanovena dědickou „vybavení domu v M. A. včetně osobních svršků“ a „úspor uložených na výherních vkladních knížkách České spořitelny“, neboť nebylo zjištěno a ani žádný z účastníků řízení netvrdil, že by došlo ke zrušení závěti ze dne 8. 1. 2008 ve smyslu § 480 obč. zák. (například jejím odvoláním nebo pořízením nové závěti v rozsahu, který by vylučoval žalobkyni z dědického práva ze závěti z 8. 1. 2008, nebo jejím zničením), že by se žalobkyně stala dědicky nezpůsobilou ve smyslu § 469 obč. zák. nebo že by dědictví po zůstavitelce odmítla. Za tohoto stavu má dovolací soud –

při úvaze, zda se žalovaní 1) a 2) dopustili zavrženíhodného jednání proti projevu poslední vůle zůstavitelky, které by mělo za následek jejich dědickou nezpůsobilost – za to, že žalobkyní vytýkaným jednáním žalovaných 1) a 2), které spočívalo v tom, že ačkoliv žalovaný 1) podal v prosinci 2010 jménem zůstavitelky návrh na zbavení zůstavitelky způsobilosti k právním úkonům, dne 11. 4. 2011 zrušil a vybral účty zůstavitelky vedené u České spořitelny, a. s., a úspory z těchto vkladních knížek byly uloženy na vkladní knížku na jméno žalované 2) a že žalovaný 1) do protokolu o předběžném šetření v řízení o dědictví po zůstavitelce uvedl, že zůstavitelka neměla žádné vkladní knížky a zanechala pouze hotovost v depozitu Nemocnice M. A. ve výši 972 Kč, nedošlo k odlišnému uspořádání dědické posloupnosti po zůstavitelce v rozporu s její vůlí vyjádřenou v závěti pořízené dne 8. 1. 2008, když i sama žalobkyně v dovolání namítá, že „motivem žalovaných byla snaha znemožnit žalobkyni zdědit finanční prostředky“, nikoliv tedy vyloučit žalobkyni z dědického práva po zůstavitelce. Již z tohoto důvodu, tedy že jednání žalovaných 1) a 2) nesměřovalo proti projevu poslední vůle zůstavitelky, soudy správně dospěly k závěru, že se žalovaní 1) a 2) nedopustili zavrženíhodného jednání proti projevu poslední vůle zůstavitelky, a skutečnost, že žalovaní 1) a 2) vybrali úspory zůstavitelky z jejich vkladních knížek, uložili je na novou vkladní knížku na jméno žalované 2) a při předběžném šetření v řízení o dědictví po zůstavitelce se o těchto úsporách zůstavitelky nezmínili, tak nemohla mít za následek jejich dědickou nezpůsobilost ve smyslu § 469 obč. zák.

21. Podle dovolacího soudu je proto nadbytečné zabývat se dále otázkou, zda jednání žalovaných 1) a 2) bylo možno posoudit jako „zavrženíhodné“ – jak dovozuje dovolatelka –, neboť jednání žalovaných 1) a 2) nemohlo mít za následek jejich dědickou nezpůsobilost již z důvodu výše uvedeného.

22. Konečně, vytýká-li dovolatelka soudům závěr, že v další fázi dědického řízení mohou být úspory zůstavitelky zařazeny do aktiv dědictví, přehlíží, že soud v řízení o dědictví zjišťuje majetek a dluhy zůstavitele na základě výsledků předběžného šetření a shodných tvrzení účastníků, která poskytují spolehlivý (z hlediska pro rozhodnutí významných skutečností) podklad pro právní posouzení, zda určitá věc, pohledávka nebo jiné majetkové právo, popřípadě dluh patřily zůstavitelce, a po zjištění zůstavitelova majetku a jeho dluhů soud provede soupis aktiv a pasiv; tím nejsou dotčena § 175k odst. 3 a § 175l odst. 1 věta druhá o. s. ř. (srov. § 175m o. s. ř.), a že z obsahu spisu Okresního soudu v Bruntále, sp. zn. 22 D 925/2011, vyplývá, že dosud nebyl úplně zjištěn rozsah majetku a dluhů zůstavitelky, a nebyl proveden ani soupis aktiv a pasiv dědictví, a proto nelze souhlasit s názorem dovolatelky, že již tím, že žalovaný 1) uvedl do protokolu o předběžném šetření, že zůstavitelka neměla žádné finanční prostředky, bude případný sporný majetek nutno opět vymáhat dědickými žalobami. Vzhledem k tomu, že soud se omezí na zjištění spornosti pouze v případě takové věci, práva nebo jiné majetkové hodnoty nebo dluhu, je-li jejich sepsání do aktiv nebo pasiv

dědictví mezi dědici sporné po stránce skutkové, skutečnost, že žalovaný 1) předmětné úspory zůstavitelky neuvedl do protokolu o předběžném šetření v řízení o dědictví – prozatím – nebrání tomu, aby předmětné úspory byly v řízení o dědictví zařazeny do aktiv dědictví, neboť žalovaný 1) se v řízení o dědictví dosud nevyjádřil po skutkové stránce k tvrzení žalobkyně o existenci úspor zůstavitelky z vkladních knížek.

č. 129

23. Správnost rozhodnutí odvolacího soudu o dědické způsobilosti žalovaných 1) a 2) není způsobilá zpochybnit ani námitka žalobkyně o tom, že „vydání peněžních prostředků bude muset být předmětem další dědické žaloby“ a že „takový postup je v rozporu s ustálenou judikaturou Nejvyššího soudu“, neboť žalobkyně nebere náležitě v úvahu, že judikatura Nejvyššího soudu, kterou má dovolatelka zřejmě na mysli, se týká nezbytnosti posouzení a rozhodnutí všech mezi dědici sporných skutečností rozhodných pro posouzení dědického práva (k tomu srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. 3. 2011, sp. zn. 21 Cdo 2537/2010, který byl uveřejněn ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 99/2011), tedy nikoliv skutečností o rozsahu majetku zůstavitelky, které jsou předmětem posouzení soudu v řízení o dědictví, případně posouzení soudu na základě žaloby dle § 175y odst. 1 o. s. ř., či skutečností o vydání majetku tomu, kdo jej nabyt dle usnesení o dědictví, a že právní posouzení této otázky tak nebylo pro projednávání případ rozhodující.

24. Z uvedených důvodů vyplývá, že rozsudek odvolacího soudu je z hlediska žalobkyně uplatněných dovolacích důvodů správný. Protože nebylo zjištěno (a ani dovolatelkou tvrzeno), že by rozsudek odvolacího soudu byl postižen vadou uvedenou v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3 o. s. ř. nebo jinou vadou, která by mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, Nejvyšší soud dovolání žalobkyně podle § 243d písm. a) o. s. ř. zamítl.

Č. 130**č. 130****Veřejný rejstřík (zápis & výmaz) (o. z.)**

§ 26 zákona č. 304/2013 Sb., § 86 zákona č. 304/2013 Sb.

Návrh na zápis ve věcech pobočného spolku, a to včetně změny či výmazu zápisu, podává zásadně hlavní spolek (§ 11 odst. 1, § 26 odst. 2 zákona č. 304/2013 Sb., ve znění pozdějších předpisů); tím není dotčeno ustanovení § 11 odst. 3 uvedeného zákona.

(Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 2. 8. 2016, sp. zn. 8 Cmo 232/2016, ECLI:CZ:VSOL:2016:8.CMO.232.2016.1)

Vrchní soud v Olomouci potvrdil usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 29. 6. 2016, sp. zn. L 18874/RD8/KSBR, Fj 81094/2016/KSBR.

I.**Dosavadní průběh řízení**

1. Shora označeným usnesením soud prvního stupně odmítl návrh na zápis změny zapsaných údajů do spolkového rejstříku ze dne 24. 6. 2016 evidovaný pod Fj 81094/2016/KSBR. Své rozhodnutí odůvodnil § 86 písm. a) zákona č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících fyzických a právnických osob (dále jen „ZVR“), neboť návrh nebyl podán osobou oprávněnou. Soud dále odkázal na § 26 odst. 2 ZVR, dle kterého návrh na zápis ve věcech pobočného spolku podává spolek hlavní, a nikoliv spolek pobočný.

II.**Odvolání a vyjádření k němu**

2. Proti tomuto usnesení podal navrhovatel odvolání, ve kterém uvedl, že je jako pobočný spolek legitimován na základě stávající judikatury k podání návrhu na zápis do spolkového rejstříku. S ohledem na tuto skutečnost proto navrhl zrušení napadeného usnesení a následné provedení zápisu.

III.**Důvodnost odvolání**

3. Odvolací soud poté, co dovodil, že včas podané přípustné odvolání oprávněnou osobou obsahuje náležitosti stanovené § 205 odst. 1 o. s. ř., přezkoumal

usnesení soudu prvního stupně, jakož i řízení, které jeho vydání předcházelo, a dospěl k závěru, že odvolání důvodné není.

4. Z obsahu spisu vyplývá, že návrhem doručeným rejstříkovému soudu dne 24. 6. 2016 se navrhovatel domáhal změny zapsaných údajů do spolkového rejstříku, a to konkrétně změny názvu a zápisu systému statutárního orgánu. Poté soud prvního stupně rozhodl napadeným usnesením.

5. Podle § 86 ZVR rejstříkový soud usnesením návrh na zápis odmítne, jestliže a) byl podán osobou, která k návrhu není oprávněna, b) nebyl podán předepsaným způsobem, c) neobsahuje všechny předepsané náležitosti, d) je nesrozumitelný nebo neurčitý, e) k němu nebyly připojeny listiny, jimiž mají být podle tohoto nebo jiného zákona doloženy údaje o zapisovaných skutečnostech, nebo f) účel zakládané právnické osoby je v rozporu s § 145 občanského zákoníku.

Podle § 2 odst. 2 ZVR rejstříkový soud zveřejní zápis do veřejného rejstříku, jeho změnu nebo výmaz (dále jen „zápis“), jakož i uložení listin, včetně listin v elektronické podobě (dále jen „listina“) do sbírky listin bez zbytečného odkladu po zápisu.

Podle § 26 odst. 1 ZVR do spolkového rejstříku se zapisují a) spolky, odborové organizace, mezinárodní odborové organizace, organizace zaměstnavatelů a mezinárodní organizace zaměstnavatelů (dále jen „spolek“), b) pobočné spolky a pobočné organizace odborové organizace, mezinárodní odborové organizace, organizace zaměstnavatelů a mezinárodní organizace zaměstnavatelů (dále jen „pobočný spolek“) a c) další osoby, o nichž tak stanoví jiný zákon.

Podle § 26 odst. 2 ZVR návrh na zápis ve věcech pobočného spolku podle odstavce 1 písm. b) podává spolek podle odstavce 1 písm. a).

Podle § 28 ZVR návrh na změnu nebo výmaz zápisu může podat osoba uvedená v § 26 nebo 27.

6. Odvolací soud konstatuje, že v souladu s § 2 odst. 2 ZVR se zápisem do veřejného rejstříku rozumí jak prvozápis, tak změna či výmaz. Ve věcech zápisu pobočného spolku do spolkového rejstříku je legitimován k podání návrhu na zápis v souladu s § 26 odst. 2 ZVR toliko spolek hlavní. Na tomto závěru nic nemění ani § 28 ZVR (dle názoru odvolacího soudu je toto ustanovení pouze duplicitním ustanovením ve vztahu k výše citovaným ustanovením ZVR), které uvádí, že návrh na změnu či výmaz zápisu může podat osoba uvedená § 26 ZVR (nebo § 27 ZVR, který však na projednávaný případ nedopadá). Pokud § 28 ZVR odkazuje na § 26, je nezbytné toto ustanovení vykládat jako celek, tj. včetně odstavce druhého, dle kterého návrh ve věcech pobočného spolku podává osoba uvedená v § 26 odst. 1 písm. a) ZVR – tedy spolek hlavní.

7. Jestliže návrh ve věci zápisu pobočného spolku do spolkového rejstříku podává spolek hlavní (neboť jen ten je legitimován k podání takového návrhu), pak odmítl-li soud prvního stupně návrh podaný pobočným spolkem jako osobou k tomu neoprávněnou, postupoval správně, v souladu s § 86 písm. a) ZVR.

8. Odvolací soud proto napadené usnesení v souladu s § 219 o. s. ř. jako věcně správné potvrdil.

Č. 131

Č. 131

Společnost s ručením omezeným, Jednatel, Péče řádného hospodáře

§ 135 odst. 2 obch. zák., § 194 odst. 5 obch. zák.

Aby dostál požadavku péče řádného hospodáře, je jednatel společnosti s ručením omezeným povinen jednat při výkonu své funkce (mimo jiné) s potřebnými znalostmi, a tedy i informovaně, tj. při konkrétním rozhodování využít rozumně dostupné (skutkové i právní) informační zdroje a na jejich základě pečlivě zvážit možné výhody i nevýhody (rozpoznatelná rizika) existujících variant podnikatelského rozhodnutí.

Splnění této povinnosti je ovšem nezbytné posuzovat z pohledu *ex ante*, tj. prizmatem skutečností, které jednateři byly či při vynaložení příslušné péče (při využití dostupných informačních zdrojů) mohly a měly být známy v okamžiku, v němž dotčená podnikatelská rozhodnutí učinil.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 10. 2016, sp. zn. 29 Cdo 5036/2015, ECLI:CZ:NS:2016:29.CDO.5036.2015.1)

Nejvyšší soud k dovolání žalobce zrušil rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 23. 6. 2015, sp. zn. 6 Cmo 39/2015, a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 4. 2. 2013, č. j. 79 Cm 18/2011-44, ve znění usnesení ze dne 11. 3. 2013, č. j. 79 Cm 18/2011-60, uložil žalovanému zaplatit žalobci do majetkové podstaty dlužnice D. stavebniny s. r. o. (dále též jen „dlužnice“) 1 872 951,59 Kč s příslušenstvím (výrok I.), zamítl návrh na zaplacení 1 229 228 Kč s příslušenstvím (výrok II.), rozhodl o poplatkové povinnosti žalovaného (výrok III.) a o nákladech řízení (výrok IV.).

2. Soud prvního stupně vyšel z toho, že:

[1] Dne 18. 2. 2008 uzavřela dlužnice, jednající žalovaným, s Pražskou správou nemovitostí, spol. s r. o., jako objednatelkou smlouvu o dílo (dále jen „první smlouva“), jejímž předmětem byla výstavba skladové a prodejní haly na pozemku objednatelky (dále jen „hala“). Dohodnutá úplata za zhotovení haly činila 4 550 000 Kč.

[2] Dne 30. 4. 2008 uzavřela dlužnice, jednající žalovaným, se společností K., s. r. o., jako zhotovitelkou (dále jen „subdodavatelka“) smlouvu o dílo (dále jen „druhá smlouva“), jejímž předmětem byla výstavba haly vyjma provedení interiérových prací (dále jen „hala bez interiérových prací“). Dohodnutá úplata za výstavbu haly bez interiérových prací činila 4 550 000 Kč.

[3] Z majetku dlužnice byly na provedení interiérových prací vynaloženy prostředky ve výši 1 872 951,59 Kč.

3. Soud prvního stupně konstatoval, že vynaložil-li žalovaný z majetku dlužnice prostředky na interiérové práce, aniž měl návratnost takto vynaložených prostředků zajištěnou, nejednal při výkonu své funkce s péčí řádného hospodáře, a tím způsobil dlužnici škodu ve výši takto vynaložených prostředků.

4. K odvolání žalovaného Vrchní soud v Praze ve výroku označeným rozsudkem změnil výrok I., III. a IV. rozsudku soudu prvního stupně tak, že žalobu zamítl, žalovanému neuložil povinnost zaplatit soudní poplatek (první výrok), a rozhodl o nákladech řízení před soudy obou stupňů (druhý výrok).

5. Odvolací soud doplnil dokazování a vyšel (také) z toho, že:

[1] Dne 6. 6. 2007 dlužnice uzavřela s Pražskou správou nemovitostí, spol. s r. o. (jako pronajímatelkou), smlouvu o nájmu (dále jen „nájemní smlouva“) pozemků a (po její dostavbě i) haly. Nájem byl sjednán na dobu od 15. 6. 2007 do 30. 4. 2017, nájemné činilo měsíčně 30 000 Kč; po dostavbě haly, nejpozději od 1. 1. 2009, pak 125 000 Kč.

[2] Dne 11. 6. 2007 uzavřel žalovaný s dlužnicí smlouvu o půjčce, v níž se zavázal poskytnout dlužnici 2 000 000 Kč (dále jen „smlouva o půjčce“).

[3] Dlužnice se zavázala vystavět halu do 31. 12. 2008.

[4] Subdodavatelka se zavázala vystavět halu bez interiérových prací do 30. 9. 2008.

[5] Nájem byl ukončen dohodou ze dne 19. 5. 2009.

6. Na takto ustaveném skutkovém základě dospěl odvolací soud k závěru, že žalovaný nejednal v rozporu s péčí řádného hospodáře, neboť mu „nelze vytýkat, že v roce 2007 ... neodhadl vypuknutí rozsáhlé krize v roce 2008, jež následně v plné míře dolehla na hospodářské odvětví, v němž D. stavebniny s. r. o. podnikala“. Příčinou podnikatelského neúspěchu dlužnice tedy nebyl způsob řízení a rozhodování žalovaného, nýbrž pokles poptávky, který ve značném rozsahu ovlivnil „vývoj celosvětového hospodářského cyklu poznamenaného finanční a hypoteční krizí z roku 2008“.

7. K námitce žalobce, podle níž finanční situace dlužnice již v okamžiku uzavření první smlouvy nedovolovala provedení investice spočívající v závazku vystavět halu, odvolací soud uvedl, že pokles příjmů, k němuž došlo v roce 2007, byl „nesporně zapříčiněn skutečností, že společnost D. stavebniny s. r. o. dostala výpověď z nájmu z předchozích podnikatelských prostor, a chtěla-li setrvat v daném podnikatelském prostředí, jiná možnost, než získat nové podnikatelské prostory, jí nezbyvala“.

8. Porušení péče řádného hospodáře nelze podle názoru odvolacího soudu dovozovat ani ze skutečnosti, že žalovaný jménem dlužnice uzavřel první a druhou smlouvu, aniž by z celé transakce pro dlužnici vyplýval zisk, a to proto, že rozdíl mezi úplatou za výstavbu haly, jak byla určena v první a druhé smlouvě, je dán tím, že se subdodavatelka zavázala vystavět halu za pouhých pět měsíců (oproti deseti měsícům, které měla na výstavbu haly dlužnice).

II.

Dovolání a vyjádření k němu

9. Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalobce dovolání, opíraje jeho přípustnost o § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále též jen „o. s. ř.“), uplatňuje dovolací důvod podle § 241a odst. 1 o. s. ř. a navrhuje, aby byl rozsudek odvolacího soudu zrušen a věc byla odvolacímu soudu vrácena k dalšímu řízení.

10. Dovolatel má za to, že napadený rozsudek závisí na vyřešení otázek hmotného práva, které v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyly vyřešeny (§ 237 o. s. ř.), a sice zda je v rozporu s péčí řádného hospodáře:

[1] zaváže-li jednatel společnost s ručením omezeným ke zhotovení díla, je-li úplata za zhotovení díla shodná s tím, co má společnost plnit subdodavateli za zhotovení části téhož díla,

[2] rozhodne-li jednatel společnosti s ručením omezeným o investici za situace, kdy je objem vynaložených prostředků nepřiměřeně vysoký „vzhledem k hospodářské situaci společnosti“ a nelze-li vzhledem k okolnostem očekávat budoucí navrácení investovaných prostředků,

[3] je-li jednatel „upadnuvší“ společností s ručením omezeným „v blízké časové souslednosti s prohlášením úpadku“ ve funkci prokuristy konkurenční společnosti, jejíž majetková struktura je zastřena a která své obchodní aktivity přesídli do prostor vybudovaných v podstatné míře z majetku dlužnice, jakož i otázky procesního práva, a sice zda je soud oprávněn „dovodit kauzální nexus“ mezi poklesem tržeb společnosti a celosvětovou hospodářskou recesí, aniž by si k tomu vyžádal znalecký posudek (tj. zda je pro posouzení této otázky třeba odborných znalostí ve smyslu § 127 odst. 1 o. s. ř.).

11. Dovolatel odvolacímu soudu vytýká, že při posuzování toho, zda žalovaný jednal s péčí řádného hospodáře, řešil „zcela nedostatečně“, zda hospodářské výsledky společnosti dovozovaly přijetí investičního rozhodnutí, na jehož základě došlo k výstavbě haly. Finanční stav dlužnice podle žalobce neumožňoval další investice, což žalovanému při vynaložení příslušné péče muselo (či přinejmenším mělo) být známo. Toto své tvrzení označuje dovolatel za „naprosto stěžejní“, z čehož dovozuje, že nevěnoval-li mu odvolací soud pozornost, zatížil své rozhodnutí vadou nepřezkoumatelnosti.

12. Dovolatel brojí také proti tomu, že odvolací soud při úvahách o tom, zda žalovaný při uzavírání první a druhé smlouvy jednal s péčí řádného hospodáře, opomněl zohlednit, že předmětem druhé smlouvy sice byl závazek subdodavatelky směřující k výstavbě haly, avšak bez interiérových prací. Vzhledem ke sníženému rozsahu prací je podle dovolatele logické, že subdodavatelka provedla výstavbu v kratším časovém úseku.

13. Dovolatel dále uvádí, že odvolací soud přecenil význam smlouvy o půjčce, neboť nevzal v úvahu, že půjčka je svým charakterem vnější zdroj financování, tedy že dlužnice byla povinna žalovanému poskytnuté finanční prostředky „v relativně blízké budoucnosti“ vrátit. Poskytnutím půjčky tedy nemohla být vyřešena špatná finanční situace dlužnice.

14. Zavádějící je také tvrzení, podle něhož byl pokles příjmu dlužnice nesporně zapříčiněn tím, že došlo k výpovědi nájemní smlouvy k dříve užívaným prostorům. Z tohoto konstatování totiž není jasné, zda mělo jít o pokles příjmu, který se měl stát motivem pro závazek k výstavbě haly, či zda dlužnice realizovala nižší příjmy teprve v průběhu, resp. po výstavbě haly. Vycházel-li však odvolací soud z první varianty, nemá přijetí takového názoru oporu v provedeném dokazování.

15. Dovolatel napadá i tvrzení, podle něhož žalovanému nelze vytýkat, že v roce 2007 nepočítal s rozsáhlou krizí z roku 2008. Tento závěr odvolacího soudu není podle dovolatele nijak podložen, neboť soudu nepřisluší samostatně posuzovat skutečnosti, k jejichž posouzení je třeba odborných znalostí z oboru ekonomie.

16. Předmětem dovolacích námitek je konečně také to, že se odvolací soud nezabýval dovolatelem tvrzeným porušením loajality, jehož se měl žalovaný dopustit tím, že v době prohlášení úpadku dlužnice působil jako prokurista konkurenční společnosti, jejíž majetková struktura byla zastřena a která své obchodní aktivity následně přesunula do haly.

17. Žalovaný se ve vyjádření k dovolání ztotožňuje se závěry odvolacího soudu a dodává, že dlužnice měla nést část nákladů na výstavbu haly jako svoji počáteční investici. Podle jeho názoru hospodářské výsledky dlužnice odůvodňovaly závěr o návratnosti nákladů vynaložených na výstavbu haly a pozdější neúspěch podnikání dlužnice byl přivozen pouze hospodářskou krizí. Ohledně smlouvy o půjčce žalovaný uvádí, že prokazuje jeho loajalitu, neboť věřil v úspěch podnikatelského záměru a „nebál se pro tento záměr použít i svoje vlastní peníze“. Žalovaný dále konstatuje, že „hospodářská krize je jev všeobecně známý a o těchto skutečnostech není zapotřebí vypracovávat znalecké posudky“.

18. K námitce, kterou dovolatel brojí proti tomu, že se odvolací soud nezabýval porušením povinnosti loajality, kterého se měl dopustit tím, že působil jako prokurista konkurenční společnosti, žalovaný uvádí, že tato skutečnost „sama o sobě o porušení povinnosti péče řádného hospodáře v žádném případě nesvědčí“.

III.

Přípustnost dovolání

č. 131

19. Dovolání je přípustné, neboť napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky výkladu § 135 odst. 2 ve spojení s § 194 odst. 5 zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku (dále jen „obch. zák.“), respektive výkladu pojmu péče řádného hospodáře, při jejímž řešení se odvolací soud zčásti odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu a zčásti (v souvislostech popsanych v dovolání) jde o otázku v rozhodování dovolacího soudu dosud neřešenou.

IV.

Důvodnost dovolání

20. Dovolání je i důvodné.

21. Pro další úvahy Nejvyššího soudu je rozhodné § 135 obch. zák. ve znění zákona č. 370/2000 Sb. a § 194 obch. zák. ve znění zákona č. 88/2003 Sb.

22. Podle § 194 odst. 5 věty první obch. zák. jsou členové představenstva povinni vykonávat svou působnost s péčí řádného hospodáře a zachovávat mlčenlivost o důvěrných informacích a skutečnostech, jejichž prozrazení třetím osobám by mohlo společnosti způsobit škodu.

23. Z § 135 odst. 2 obch. zák. se podává, že § 194 odst. 2 věty první až páté, odstavce 4 až 7 a § 196a obch. zák. se použijí obdobně i na jednatele společnosti s ručením omezeným.

24. Již v rozsudku ze dne 29. 4. 2013, sp. zn. 29 Cdo 2363/2011, uveřejněném pod č. 75/2013 Sb. roz. obč., Nejvyšší soud formuloval a odůvodnil závěr, podle něhož člen představenstva odpovídá za řádný (v souladu s požadavkem péče řádného hospodáře jsoucí) výkon funkce – nikoliv za výsledek své činnosti. Tento závěr se – ve vztahu k jednateři – plně prosadí i v poměrech společnosti s ručením omezeným (viz například rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 8. 2013, sp. zn. 29 Cdo 2869/2011, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 11. 2013, sp. zn. 29 Cdo 663/2013, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 12. 2013, sp. zn. 29 Cdo 935/2012, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 3. 2014, sp. zn. 29 Cdo 3915/2012, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 8. 2014, sp. zn. 23 Cdo 4106/2013, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 9. 2014, sp. zn. 29 Cdo 662/2013, či usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 10. 2015, sp. zn. 29 Cdo 3860/2015, které jsou veřejnosti přístupné – stejně jako ostatní rozhodnutí Nejvyššího soudu vydaná po 1. lednu 2001 – na webových stránkách tohoto soudu).

25. Pro posouzení, zda rozhodnutí, která jednatel společnosti s ručením omezeným přijal při výkonu své funkce, byla učiněna v souladu s požadavkem péče řádného hospodáře, tak není významné, k jakým následkům taková rozhodnutí vedla (jakkoli by byly pro společnost negativní). I kdyby se očekávaný výsledek

činnosti jednatele nedostavil, nebylo by z toho možné vyvozovat, že jednatel postupoval protiprávně. Teprve je-li zjištěno, že jednatel společnosti s ručením omezeným nevynaložil úsilí odpovídající hlediskům péče řádného hospodáře, lze zvažovat, zda je povinen společnosti nahradit újmu vzniklou v důsledku takového jednání.

26. Aby dostál požadavku péče řádného hospodáře, je jednatel společnosti s ručením omezeným povinen jednat při výkonu své funkce (mimo jiné) s potřebnými znalostmi, a tedy i informovaně, tj. při konkrétním rozhodování využít rozumně dostupné (skutkové i právní) informační zdroje a na jejich základě pečlivě zvážit možné výhody i nevýhody (rozpoznatelná rizika) existujících variant podnikatelského rozhodnutí (k tomu v zahraniční rozhodovací praxi obdobně například usnesení německého Spolkového soudního dvora ze dne 14. 7. 2008, sp. zn. II ZR 202/07, odst. 11, či rozsudek německého Spolkového soudního dvora ze dne 18. 6. 2013, sp. zn. II ZR 86/11, odst. 30, které jsou veřejnosti přístupné na webových stránkách německého Spolkového soudního dvora www.bundesgerichtshof.de). Splnění této povinnosti je ovšem nezbytné posuzovat z pohledu *ex ante*, tj. prizmatem skutečností, které jednateři byly či při vynaložení příslušné péče (při využití dostupných informačních zdrojů) mohly a měly být známy v okamžiku, v němž dotčená podnikatelská rozhodnutí učinil [srov. obdobně například OETKER, H. § 43 in HENSSLER, M., STROHN, L. a kol. Gesellschaftsrecht. 3. vyd. München: C. H. Beck, 2016, marg. č. 27–28; či HAAS, U., ZIEMONS, H. § 43 in MICHALSKI, L. a kol. Kommentar zum Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung (GmbH-Gesetz). 2. vydání C. H. Beck, 2010, marg. č. 69].

27. Přestože nelze pochybovat o tom, že jednatel musí mít již při úvahách, zda určitý investiční záměr uskutečnit, zcela konkrétní a reálnou představu o financování či návratnosti zvažované investice (standard péče řádného hospodáře přitom zahrnuje i povinnost být informován o průběžných výsledcích hospodaření obchodní korporace – srov. důvody usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 10. 2006, sp. zn. 5 Tdo 1152/2006), nelze rozhodnutí jednatele posuzovat podle skutečností, které se udály či vyšly najevo teprve *ex post*, tj. poté, kdy bylo přezkoumávané podnikatelské rozhodnutí učiněno.

28. Promítnuto do poměrů projednávané věci to znamená, že posuzoval-li odvolací soud při posuzování péče žalovaného následky, k nimž jeho jednání (ne) vedlo, dovozoval tím jeho možnou odpovědnost za výsledek výkonu funkce jednatele; v tomto směru se odchýlil od ustálené rozhodovací praxe Nejvyššího soudu, neboť nerespektoval, že jednatel společnosti s ručením omezeným může být odpovědný pouze za řádný výkon své funkce.

29. Nezkoumal-li zároveň odvolací soud, zda žalovaný při zpochybňovaném podnikatelském rozhodování vynaložil příslušné úsilí (zejména zda jednal při uzavírání první a druhé smlouvy s potřebnými znalostmi, resp. informovaně, a zda měl zcela konkrétní a reálnou představu o financování či návratnosti výstavby haly), je jeho právní posouzení věci neúplné, a tudíž i nesprávné.

č. 131

30. Jelikož právní posouzení otázky péče řádného hospodáře odvolacím soudem není správné a dovolací důvod podle § 241a odst. 1 o. s. ř. byl uplatněn právem, Nejvyšší soud, aniž ve věci nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.) a aniž se zabýval dalšími námitkami dovolatele, rozsudek odvolacího soudu podle § 243e odst. 1 o. s. ř. zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 věta první o. s. ř.).

31. V další fázi řízení se bude odvolací soud zabývat posouzením toho, zda žalovaný při uzavírání první a druhé smlouvy jednal s péčí řádného hospodáře (tj. zejména zda si před přijetím rozhodnutí, na jehož základě došlo k výstavbě haly, opatřil potřebné informace a zda pečlivě zvážil možné výhody i nevýhody uvažovaného rozhodnutí). Nepřehlédne přitom, že důkazní břemeno o tom, že jednal s péčí řádného hospodáře, tíží žalovaného (srov. například rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 6. 2012, sp. zn. 29 Cdo 3542/2011, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 6. 2014, sp. zn. 29 Cdo 957/2014, či rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 3. 2015, sp. zn. 29 Cdo 440/2013).

Č. 132

Ochranné známky

§ 4 zákona č. 221/2006 Sb.

č. 132

Oprávněná osoba se může domáhat podle § 4 odst. 3 zákona č. 221/2006 Sb. nároků uvedených v § 4 odst. 1 téhož zákona i proti osobě, která má pronajatu tržnici a jednotlivá prodejní místa v této tržnici podnájímá trhovcům, z nichž někteří svou plochu využívají k prodeji padělků výrobků chráněných ochrannými známkami, a to za podmínek, které Soudní dvůr Evropské unie uvedl v rozsudku ze dne 12. 7. 2011, L'Oréal a další (C-324/09, EU:C:2011:474), a které platí v souvislosti se soudními zákazy, jež mohou být vydány vůči prostředníkům na tržišti.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 7. 2016, sp. zn. 23 Cdo 1184/2013, ECLI:CZ:NS:2016:23.CDO.1184.2013.1)

Nejvyšší soud k dovolání žalobkyň zrušil rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 5. 12. 2012, sp. zn. 3 Cmo 155/2012, a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 28. 2. 2012, č. j. 2 Cm 98/2010-114, zamítl žalobu všech žalobkyň, aby žalované byla stanovena povinnost zdržet se uzavírání nebo prodlužování doby trvání podnájemních smluv na užití prostor či prodejních míst v areálu tzv. Pražské tržnice se subjekty, které dle pravomocného rozhodnutí soudu nebo správního orgánu porušily nebo ohrožily práva k ochranným známkám ve výroku specifikovaným, jakož i se subjekty, které k okamžiku pravomocným rozhodnutím prokázaného porušení nebo ohrožení práva k ochranným známkám ve výroku specifikovaným užívaly prostor nebo prodejní místo, ve kterém došlo k porušení nebo ohrožení práv ke specifikovaným ochranným známkám žalobkyň (výrok pod bodem I). Dále zamítl žalobu všech žalobkyň, aby žalované byla stanovena povinnost zdržet se uzavírání nebo prodlužování doby trvání podnájemních smluv na užití prostor či prodejních míst v areálu tzv. Pražské tržnice, které nebudou obsahovat závazek podnajíemce zdržet se porušování práv průmyslového vlastnictví žalobkyň a které nebudou jako výpovědní důvod ze strany nájemce s nejdéle 14denní výpovědní lhůtou obsahovat

vat porušení nebo ohrožení práv k ochranným známkám žalobkyň specifikovaným ve výroku, v prostoru či prodejním místě užívaném podnájemci (výrok pod bodem II). Rovněž zamítl žalobu, aby žalované byla stanovena povinnost zdržet se pokračování v podnájemním stavu se subjekty užívajícími prostory či prodejní místa v areálu tzv. Pražské tržnice, které dle pravomocného rozhodnutí soudu nebo správního orgánu porušily nebo ohrožily práva k ochranným známkám specifikovaným ve výroku, jakož i se subjekty, které v okamžiku pravomocným rozhodnutím prokázaného porušení nebo ohrožení práva k ochranným známkám ve výroku specifikovaným užívaly prostor nebo prodejní místo, ve kterém došlo k porušení nebo ohrožení práv k ochranným známkám ve výroku specifikovaným (výrok pod bodem III). Zamítl i žalobu, aby žalované byla uložena povinnost do sedmi dnů od právní moci rozsudku zaslat dopis s omluvou a současně na své náklady uveřejnit v periodiku Hospodářské noviny, vydavatel E., a. s., do tří měsíců od právní moci rozsudku jednou, v rozsahu nejméně jedné poloviny stránky, v rámečku o velikosti písma nejméně 12 bodů, zprávu ve znění specifikovaném ve výroku rozsudku (výrok pod bodem IV). Rovněž zamítl žalobu, aby žalované byla uložena povinnost na své náklady uveřejnit v periodiku Hospodářské noviny, vydavatel E., a. s., do tří měsíců od právní moci rozsudku, jednou v rozsahu nejméně jedné poloviny stránky, v rámečku, o velikosti písma nejméně 12 bodů, text výrokové části rozsudku (výrok pod bodem V), a rozhodl o náhradě nákladů řízení (výrok pod bodem VI).

2. Soud prvního stupně zjistil, že žalovaná je nájemcem „Pražské tržnice“, přičemž prodejní plochy dále podnají má jednotlivým prodejcům. V minulosti v areálu tržnice došlo opakovaně k prodeji zboží porušujícího právo duševního vlastnictví žalobkyň. Ze vzoru smlouvy o nájmu prodejního stánku „Trhovec“ bylo zjištěno, že je nájemci uložena povinnost při veškeré své činnosti dodržovat obecně závazné právní předpisy. V letáku označeném „Upozornění prodejcům“ bylo v českém a vietnamském jazyce obsaženo upozornění o porušování práv k duševnímu vlastnictví prodejem padělaného zboží s tím, že na základě výsledku kontrol celní správy upozorňuje správce trhu všechny prodejce v areálu Pražské tržnice na zákaz prodeje padělaného zboží jakéhokoliv výrobce chráněné ochrannou známkou a že porušení tohoto zákazu je kromě trestní odpovědnosti také důvodem ukončení smlouvy.

3. Po právní stránce věc posoudil tak, že poskytnutí prodejního stánku či prodejního místa do užívání na základě podnájemní smlouvy lze dle § 4 odst. 3 zákona č. 221/2006 Sb., o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví (dále jen „VPPV“), považovat za poskytnutí prostředků, které jsou třetími osobami používány k porušování práv, v daném případě při prodeji padělků. Ohledně nároků žalobkyň na uložení povinnosti týkajících se obsahu smluv měl soud prvního stupně za to, že takový nárok je v rozporu s rozsahem opatření k nápravě podle § 4 VPPV. Ohledně nároku z titulu ochrany dobré pověsti právnických osob do-

spěl soud k závěru, že do pověsti žalobkyn nemůže být zasaženo, neboť podle okolností je kupujícímu zřejmé, že výrobky prodávané na tržnici jsou padělky, nikoliv výrobky žalobkyn.

4. K odvolání žalobkyn Vrchní soud v Praze rozsudkem ze dne 5. 12. 2012, č. j. 3 Cmo 155/2012-166, potvrdil rozsudek soudu prvního stupně a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení.

č. 132

5. Odvolací soud vyšel ze stejného skutkového stavu jako soud prvního stupně. Právně věc posoudil tak, že klíčový je závěr o tom, zda je žalovaná v postavení tzv. prostředníka ve smyslu § 4 odst. 3 VPPV. S ohledem na směrnici Evropského parlamentu a Rady 2004/48/ES ze dne 29. 4. 2004, o dodržování práv duševního vlastnictví (dále jen „Směrnice“), jež je do českého práva transponována prostřednictvím zákona č. 221/2006 Sb., o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví (jeho preambuli a článkem 10), dospěl odvolací soud k tomu, že mezi prostředkem či službou poskytnutou porušovateli práva třetí osobou musí existovat přímá souvislost. Poskytnutí prodejní plochy do užívání je běžnou službou a z její povahy nevyplývá, že by byla poskytována k porušování práv třetích osob. Nelze uvažovat o tom, že poskytnutí prodejního místa do užívání umožnilo porušení práv žalobkyn. Akceptace opačného výkladu by odůvodňovala absurdní závěry, že za prostředek umožňující porušování práv by bylo nutno považovat přívod elektrické energie či vydání podnikatelského oprávnění pro konkrétního prodejce v tržnici. Odvolací soud odmítl aplikovat závěry Evropského soudního dvora („ESD“, nyní Soudní dvůr EU – dále také „SDEU“ nebo „Soudní dvůr“) ze dne 12. 7. 2011, ve věci C-324/09, neboť ty se vztahují na internetové tržiště.

6. Z hlediska dobré pověsti právnické osoby věc posoudil tak, že vzhledem k tomu, že žalovaná neumožňuje prodej padělků v areálu tržnice, nedopouští se ani žádného jednání, kterým by zasahovala do dobré pověsti žalobkyn, a žaloba z titulu ochrany jejich dobré pověsti proto není důvodná.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

7. Proti rozsudku odvolacího soudu podaly všechny žalobkyně dovolání, jež hož přípustnost opírají o § 237 odst. 1 písm. a) zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném do 31. 12. 2012 (dále jen „o. s. ř.“), neboť mají za to, že přesto, že odvolací soud prvostupňový rozsudek potvrdil, učinil tak ze zcela jiných důvodů, a fakticky tak rozsudek soudu prvního stupně změnil. Odkazují přitom na rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Odo 224/2001. Dále považují dovolání za přípustné podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., když spatřují jeho zásadní význam po právní stránce v tom, že v rozhodovací praxi dovolacího soudu nebyla doposud řešena otázka, zda provozovatel tržnice (reálné, nikoliv elektronické) může být osobou, jejíž prostředky či služby jsou užívány třetími

osobami k porušování práv k duševnímu vlastnictví ve smyslu § 4 odst. 3 zákona č. 221/2006 Sb., a zda takovému provozovateli tržnice lze uložit opatření podle § 4 odst. 1 téhož zákona.

č. 132

8. Důvodnost dovolání spatřuji v tom, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci. Podle dovolatelek odvolací soud neměl vycházet z článku 10 Směrnice, ale z článku 11. Pojem „prostředníka“ je ve smyslu Směrnice třeba vykládat široce, bez ohledu na zavinění či odpovědnost těchto prostředníků za porušování práv duševního vlastnictví. Odkazují přitom na analýzu aplikace Směrnice z 22. 10. 2010 a na rozsudek SDEU (ESD) ze dne 12. 7. 2011 ve věci C-324/09. Dovolatelky mají za to, že není rozdílu mezi on-line tržištěm a skutečným tržištěm žalované. Podmínka „přímé souvislosti“ mezi prostředkem či službou a porušením práva nevyplývá z judikatury. Souhlasí s tím, že každý případ je třeba posuzovat podle jeho povahy, a proto by mohlo vyplynout, že dodavatel elektrické energie nemusí být prostředníkem ve smyslu Směrnice. Žalovaná má však k prodejcům mnohem užší vztah. Odvolací soud neodůvodnil rozdíly mezi elektronickým a reálným tržištěm. Dle názoru dovolatelek jejich závěr o možnosti postihnout provozovatele tržiště podporuje i důvodová zpráva k VPPV. Dovolatelky se proto domnívají, že návrhům obsaženým pod body I–III žalobního petitu bylo možno vyhovět.

9. Ohledně tvrzeného zásahu do dobré pověsti právnických osob – žalobkyně dovolatelky uvádí, že soud prvního stupně se souvisejícím návrhem řádně nevypořádal. Dovolatelky jsou oproti odvolacímu soudu toho názoru, že žalovaná umožnila prodej padělek, a tak umožnila vznik a šíření dojmu, že dovolatelky produkují nekvalitní zboží. Tím bylo zasaženo do dobré pověsti žalobek, neboť vzniká a šíří se dojem, že žalobkyně produkují nekvalitní zboží.

10. Dovolatelky navrhly, aby Nejvyšší soud zrušil rozsudek odvolacího soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

III.

Přípustnost dovolání

11. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) úvodem poznamenává, že rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení (do 31. 12. 2012) se podává z bodu 7 článku II části první zákona č. 404/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

12. Nejvyšší soud se po zjištění, že dovolání proti rozsudku odvolacího soudu bylo podáno ve lhůtě stanovené v § 240 odst. 1 o. s. ř. oprávněnými osobami a obsahuje stanovené náležitosti, zabýval nejdříve otázkou, zda je dovolání v této věci přípustné, neboť toliko z podnětu přípustného dovolání lze přezkoumat správnost napadeného rozhodnutí z hlediska uplatněných dovolacích důvodů.

13. Dovodil, že dovolání je přípustné podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., neboť dovolací soud dosud neřešil otázku, zda provozovatel tržnice (reálné, nikoliv elektronické) může být osobou, jejíž prostředky či služby jsou užívány třetími osobami k porušování práv k duševnímu vlastnictví ve smyslu § 4 odst. 3 zákona č. 221/2006 Sb., a zda takovému provozovateli tržnice lze uložit opatření podle § 4 odst. 1 téhož zákona.

č. 132

IV.

Důvodnost dovolání

14. Podle § 4 odst. 1 zákona č. 221/2006 Sb., o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví a o změně zákonů na ochranu průmyslového vlastnictví (zákon o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví – dále opět jen „VPPV“), došlo-li k neoprávněnému zásahu do práv, může se oprávněná osoba domáhat u soudu toho, aby se porušovatel zdržel jednání, jímž dochází k porušení nebo ohrožení práva, a následky ohrožení nebo porušení byly odstraněny, a to zejména

- a) stažením výrobků z trhu, jejichž výrobou nebo uvedením na trh nebo skladováním došlo k ohrožení nebo porušení práva,
- b) trvalým odstraněním nebo zničením výrobků, jejichž výrobou nebo uvedením na trh nebo skladováním došlo k ohrožení nebo porušení práva,
- c) stažením, trvalým odstraněním nebo zničením materiálů, nástrojů a zařízení určených nebo používaných výlučně nebo převážně při činnostech porušujících nebo ohrožujících právo.

Podle odstavce 3 téhož ustanovení se oprávněné osoby mohou u soudu domáhat nároků uvedených v odstavci 1 rovněž vůči každému, jehož prostředky či služby jsou užívány třetími osobami k porušování práv.

15. Při aplikaci § 4 VPPV je nutno zohlednit směrnici Evropského parlamentu a Rady 2004/48/ES ze dne 29. 4. 2004, o dodržování práv duševního vlastnictví (dále opět jen „Směrnice“), kterou VPPV transponuje do národního práva (§ 1 VPPV) – národní úpravu je nutné v co největším rozsahu interpretovat ve světle znění a účelu směrnice, aby bylo dosaženo výsledku uvedeného ve směrnici (nepřímý účinek) (viz oba rozsudky ESD, na něž odkazují dovolatelky: ze dne 13. 11. 1990 ve věci C-106/89 Marleasing SA proti La Comercial Internationale de Alimentacion SA a ze dne 10. 4. 1984 ve věci C-14/83 Von Colson).

Podle bodu 17 preambule Směrnice je třeba opatření, řízení a nápravná opatření stanovená touto směrnicí pro každý případ určit takovým způsobem, aby byla řádně zohledněna zvláštní povaha daného případu, včetně zvláštních vlastností každého práva duševního vlastnictví, a ve vhodných případech úmyslná nebo neúmyslná povaha tohoto porušení práva.

Podle bodu 23 preambule Směrnice platí, že aniž jsou dotčena jiná opatření, řízení a nápravná opatření, měli by mít nositelé práv možnost požádat o soudní zákaz

č. 132

vůči zprostředkovateli, jehož služeb využívá třetí osoba k porušování průmyslových práv nositele práv. Podmínky a řízení týkající se těchto soudních zákazů by měly být upraveny vnitrostátním právem členských států. Pokud jde o porušení autorského práva a práv s ním souvisejících, zajišťuje směrnice 2001/29/ES vysoký stupeň harmonizace. Touto směrnicí by tudíž neměl být dotčen čl. 8 odst. 3 směrnice 2001/29/ES.

Podle bodu 24 preambule Směrnice by v závislosti na konkrétním případě, a odůvodňují-li to okolnosti, měla opatření, řízení a nápravná opatření zahrnovat zakazující opatření k předcházení dalšímu porušování práv duševního vlastnictví. Ještě je třeba stanovit nápravná opatření, ve vhodných případech na náklady porušovatele, jako je stažení a úplné odstranění z obchodních kanálů, nebo zničení zboží, kterým jsou porušována práva, a ve vhodných případech stažení materiálů a nástrojů používaných především k výrobě ke zhotovení tohoto zboží. Tato nápravná opatření by měla zohlednit zájmy třetích osob, včetně zejména spotřebitelů a soukromých osob jednajících v dobré víře.

Podle článku 3 odst. 1 Směrnice členské státy stanoví opatření, řízení a nápravná opatření potřebná k zajištění dodržování práv duševního vlastnictví, na něž se vztahuje tato směrnice. Tato opatření, řízení a nápravná opatření musí být spravedlivá a nestranná a nesmějí být nadměrně složitá nebo nákladná, nesmějí obsahovat nerozumné lhůty ani nesmějí mít za následek bezdůvodná zdržení.

Podle odstavce 2 téhož článku tato opatření, řízení a nápravná opatření musí být rovněž účinná, přiměřená a odrazující a musí být používána způsobem, který zabraňuje vzniku překážek právně dovoleného obchodu a poskytuje záruky proti jejich zneužití.

Podle článku 10 Směrnice („nápravná opatření“) odst. 1 platí, že aniž je dotčena náhrada škody, která vznikla nositeli práv porušením práv, a aniž je dotčeno odškodnění jiného druhu, zajistí členské státy, aby příslušné soudní orgány mohly na žádost navrhovatele nařídit přijetí vhodných opatření ve vztahu ke zboží, o němž bylo zjištěno, že jsou jím porušována práva duševního vlastnictví, a ve vhodných případech i ve vztahu k materiálům a nástrojům, které byly používány především při výrobě nebo zpracování tohoto zboží. Tato opatření zahrnují:

- a) stažení z obchodních kanálů,
- b) konečné odstranění z obchodních kanálů, nebo
- c) zničení.

Podle odstavce 2 téhož článku soudní orgány nařídí, aby tato opatření byla provedena na náklady porušovatele práv, ledaže tomu odporují zvláštní důvody.

Podle odstavce 3 téhož článku při posuzování žádosti o nápravná opatření se přihlíží k úměrnosti mezi závažností porušení a nápravnými opatřeními, jakož i k zájmům třetích osob.

Podle článku 11 („soudní zákazy“) Směrnice členské státy zajistí, aby v případě vydání soudního rozhodnutí zjišťujícího porušení práva duševního vlastnictví

mohly soudní orgány vydat vůči porušovateli práv soudní zákaz dalšího porušování. Stanoví-li tak vnitrostátní právo, může být za nedodržení tohoto zákazu případně uloženo penále k zajištění jeho dodržování. Aniž je dotčen čl. 8 odst. 3 směrnice 2001/29/ES, zajistí členské státy, aby nositelé práv mohli požádat o vydání soudního zákazu vůči prostředníkům, jejichž služby jsou užívány třetími osobami k porušování práva duševního vlastnictví.

16. Z uvedených citací je patrné, že § 4 VPPV do českého práva přenáší jak článek 10, tak článek 11 Směrnice. Mezi slovním zněním zákona a Směrnice není podstatný rozdíl. Pro zodpovězení otázky, zda provozovatel tržnice (reálné, nikoliv elektronické), resp. přesněji osoba, která má pronajatý areál tržnice a jednotlivým trhovcům poskytuje k užívání stánky a pozemky, na kterých stánky mohou stát, může být osobou, jejíž prostředky či služby jsou užívány třetími osobami k porušování práv k duševnímu vlastnictví ve smyslu § 4 odst. 3 VPPV a zda takovému „provozovateli tržnice“ lze uložit opatření podle § 4 odst. 1 téhož zákona, je proto nejprve třeba nalézt odpověď na otázku, zda takový „provozovatel tržnice“ (reálné, nikoliv elektronické) může být prostředníkem, jehož služby jsou užívány třetími osobami k porušování práva duševního vlastnictví (a zda mu lze uložit soudní zákaz) ve smyslu článku 11 Směrnice.

17. Jedná se tedy o otázku výkladu unijního práva. Podle článku 267 odstavce prvního Smlouvy o fungování Evropské unie (dále jen „SFEU“) Soudní dvůr Evropské unie má pravomoc rozhodovat o předběžných otázkách týkajících se: a) výkladu Smluv, b) platnosti a výkladu aktů přijatých orgány, institucemi nebo jinými subjekty Unie.

18. Podle třetího odstavce téhož článku platí, že vyvstane-li taková otázka při jednání před soudem členského státu, jehož rozhodnutí nelze napadnout opravnými prostředky podle vnitrostátního práva, je tento soud povinen obrátit se na Soudní dvůr Evropské unie.

19. Z hlediska povinnosti soudu členského státu, jehož rozhodnutí nelze napadnout opravnými prostředky podle vnitrostátního práva, obrátit se na Soudní dvůr s žádostí o rozhodnutí o předběžné otázce je klíčové rozhodnutí Soudního dvora ze dne 6. 10. 1982, ve věci C-283/81 CILFIT, v němž Soudní dvůr formuloval tři výjimky, kdy národní soudy posledního stupně tuto povinnost nemají, a to jestliže:

[1] otázka komunitárního (pozn. dnes unijního) práva není relevantní pro řešení daného případu,

[2] existuje ustálená judikatura Soudního dvora k dané otázce nebo rozsudek Soudního dvora týkající se v zásadě identické otázky (tzv. *acte éclairé*),

[3] jediné správné použití práva Společenství je tak zřejmé, že nezůstává prostor pro jakoukoliv rozumnou pochybnost (tzv. *acte clair*). Přitom k tomu, aby soud členského státu mohl konstatovat, že výklad komunitárního práva je zjevný, musí a) porovnat jednotlivé jazykové verze textu, b) používat ter-

minologie a právních pojmů komunitárního práva, c) vzít zřetel na odlišnosti interpretace komunitárního práva, d) být přesvědčen, že jeho výklad je stejně zjevný soudům ostatních členských států a Soudnímu dvoru EU.

č. 132

20. V posuzované věci je otázka výkladu unijního práva pro věc relevantní a zároveň Soudní dvůr takovou otázku v minulosti neřešil. V rozsudku ze dne 12. 7. 2011 ve věci C-324/09 L'Oréal a další proti e-Bay a dalším řešil Soudní dvůr pouze otázku týkající se opatření podle článku 11 věty třetí Směrnice vůči provozovateli on-line tržiště, přičemž se blíže nezabýval tím, na jak široký okruh osob dopadá vymezení prostředníka, jehož služby jsou užívány třetími osobami k porušování práva duševního vlastnictví. Dospěl přitom k závěru, že „článek 11 třetí věta směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/48/ES ze dne 29. 4. 2004 o dodržování práv duševního vlastnictví musí být vykládán v tom smyslu, že vyžaduje, aby členské státy zajistily, že vnitrostátní soudy příslušné v oblasti ochrany práv duševního vlastnictví mohou nařídít provozovateli on-line tržiště přijetí opatření, která přispívají nejen k ukončení porušování těchto práv uživateli tohoto tržiště, ale také k předcházení dalším porušováním tohoto druhu; tyto soudní zákazy musejí být účinné, přiměřené, odrazující a nesmí vytvářet překážky právem dovolenému obchodu“. On-line tržiště zároveň fungují na částečně odlišných principech oproti tržištím reálným – jsou ze své povahy dostupná výhradně dálkovým přístupem, umožňují nákup zboží bez ohledu na jeho aktuální fyzickou přítomnost na vnitřním trhu EU, jejich provozovatelé získávají peněžní prostředky procentním podílem z uskutečněných transakcí.

21. Nejvyšší soud proto usnesením ze dne 25. 8. 2015, č. j. 23 Cdo 1184/2013-204, podle § 109 odst. 1 písm. d) o. s. ř. přerušil řízení na dobu do rozhodnutí Soudního dvora o odpovědích na následující předběžné otázky, které mu položil:

22. Je osoba, která má pronajatý areál tržnice a jednotlivým trhovcům poskytuje k užívání stánky a pozemky, na kterých stánky mohou stát, prostředníkem, jehož služby jsou užívány třetími osobami k porušování práva duševního vlastnictví ve smyslu článku 11 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/48/ES ze dne 29. 4. 2004, o dodržování práv duševního vlastnictví?

23. Lze osobě, která má pronajatý areál tržnice a jednotlivým trhovcům poskytuje k užívání stánky a pozemky, na kterých stánky mohou stát, uložit opatření ve smyslu článku 11 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/48/ES ze dne 29. 4. 2004, o dodržování práv duševního vlastnictví, za stejných podmínek, jaké Soudní dvůr Evropské unie formuloval pro uložení opatření provozovatelům on-line tržiště v rozsudku Soudního dvora ze dne 12. 7. 2011 ve věci C-324/09 L'Oréal a další proti e-Bay a dalším?

24. Soudní dvůr vydal dne 7. 7. 2016 ve věci C-494/15 rozsudek, jímž odpověděl na shora uvedené předběžné otázky takto:

1. Článek 11 věta třetí směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/48/ES ze dne 29. 4. 2004 o dodržování práv duševního vlastnictví musí být vykládán

v tom smyslu, že pojem „prostředník, jehož služby jsou užívány třetími osobami k porušování práva duševního vlastnictví“ ve smyslu tohoto ustanovení, zahrnuje osobu, která má pronajatu tržnici a jednotlivá prodejní místa v této tržnici požívají trhovců, z nichž někteří svou plochu využívají k prodeji padělků výrobků chráněných ochrannými známkami.

2. Článek 11 věta třetí směrnice 2004/48 musí být vykládán v tom smyslu, že podmínky pro vydání soudního zákazu ve smyslu tohoto ustanovení vůči prostředníkovi, který poskytuje službu spočívající v pronajímání prodejních míst na tržnici, jsou totožné s podmínkami, které Soudní dvůr uvedl v rozsudku ze dne 12. 7. 2011, L'Oréal a další (C-324/09, EU:C:2011:474), a které platí v souvislosti se soudními zákazy, jež mohou být vydány vůči prostředníkům na on-line tržišti.

25. V odůvodnění k odpovědi na druhou otázku Soudní dvůr odkázal na závěry rozsudku ze dne 12. 7. 2011, L'Oréal a další, C-324/09, EU:C:2011:474. Připomněl, že v bodě 135 tohoto rozsudku konstatoval, že podrobná úprava vydávání soudních zákazů, kterou musí členské státy stanovit podle článku 11 věty třetí směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/48/ES ze dne 29. 4. 2004 o dodržování práv duševního vlastnictví (dále opět jen „Směrnice“), jako je úprava podmínek, které je třeba splnit, a postupu, kterým je třeba se řídit, spadá do vnitrostátního práva. Tato pravidla vnitrostátního práva musí být stanovena tak, aby bylo možné uskutečnit cíle Směrnice. Za tím účelem musí být soudní zákazy účinné a odrazující. Současně musí být spravedlivé a přiměřené. Nesmí tedy být nákladné a nesmí vytvářet překážky právně dovolenému obchodu. Po prostředníkovi nelze požadovat, aby nad svými zákazníky vykonával obecný a soustavný dohled. Prostředník naproti tomu může být donucen k přijetí opatření, která přispějí k zamezení dalšímu porušování stejného druhu a stejným obchodníkem. Soudní dvůr uzavřel, že soudní zákaz ve smyslu článku 11 věty třetí Směrnice smí být vydán pouze tehdy, zajišťuje-li spravedlivou rovnováhu mezi ochranou duševního vlastnictví a absencí překážek právně dovolenému obchodu.

26. Z rozhodnutí Soudního dvora se podává, že závěr odvolacího soudu, že žalovaná není osobou, jež je v postavení prostředníka ve smyslu § 4 odst. 3 VPPV, a že nelze aplikovat závěry rozsudku Soudního dvora ze dne 12. 7. 2011, L'Oréal a další (C-324/09, EU:C:2011:474), není správný.

27. Nejvyšší soud proto podle § 243b odst. 2 věty za středníkem o. s. ř. rozsudek odvolacího soudu zrušil a podle § 243b odst. 3 věty první o. s. ř. mu věc vrátil k dalšímu řízení.

28. V dalším řízení soud posoudí naplnění předpokladů vymezených v rozsudku Soudního dvora ze dne 12. 7. 2011, L'Oréal a další (C-324/09, EU:C:2011:474).

Č. 133**č. 133****Smlouva o úvěru, Ochrana spotřebitelů**

§ 6 odst. 1 zákona č. 145/2010 Sb., § 8 zákona č. 145/2010 Sb.

Věřitel splní informační povinnost stanovenou v § 6 odst. 1 zákona č. 145/2010 Sb. a konkretizovanou v příloze č. 3 k tomuto zákonu, uvede-li ve smlouvě o spotřebitelském úvěru úplně a správně všechny údaje vyžadované zákonem.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. 7. 2016, sp. zn. 32 Cdo 4838/2015, ECLI:CZ:NS:2016:32.CDO.4838.2015.1)

Nejvyšší soud k dovolání žalovaného zrušil rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 22. 6. 2015, sp. zn. 28 Co 192/2015, ve druhém výroku v části, kterou odvolací soud potvrdil rozsudek Okresního soudu v Nymburce ze dne 16. 1. 2015, sp. zn. 14 C 211/2014, ve výroku III. a ve výroku I. v rozsahu, v němž bylo žalovanému uloženo zaplatit žalobkyni 83 430 Kč, a v prvním a ve třetím výroku, jakož i rozsudek Okresního soudu v Nymburce ze dne 16. 1. 2015, sp. zn. 14 C 211/2014, ve výroku I. v rozsahu, v němž bylo žalovanému uloženo zaplatit žalobkyni 83 430 Kč, a ve výroku III., a věc v tomto rozsahu vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

I.**Dosavadní průběh řízení**

1. Okresní soud v Nymburce rozsudkem ze dne 16. 1. 2015, č. j. 14 C 211/2014-300, uložil žalovanému zaplatit žalobkyni částku 107 955 Kč se zákonným úrokem z prodlení ve výši 8,05 % ročně z částky 107 755 Kč od 1. 1. 2014 do zaplacení (výrok I.), zamítl žalobu o zaplacení částky 10 776 Kč (výrok II.) a rozhodl o náhradě nákladů řízení (výrok III.).
2. K odvolání žalovaného Krajský soud v Praze v záhlaví označeným rozsudkem změnil rozsudek soudu prvního stupně ve výroku III. o náhradě nákladů řízení, a to ve výši náhrady (první výrok), jinak rozsudek soudu prvního stupně ve výroku I. a „ve zbylém rozsahu“ výroku III. potvrdil (druhý výrok) a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení (třetí výrok).
3. Soudy obou stupňů vyšly z toho, že:
[1] žalobkyně uzavřela dne 17. 3. 2013 se žalovaným smlouvu o úvěru, kterou se zavázala poskytnout žalovanému peněžní prostředky ve výši

124 278 Kč na koupi ojetého automobilu Mazda 3-1,6 Comfort, rok výroby 2004 (dále jen „smlouva o úvěru“ a „automobil“). Část obsahu smlouvy o úvěru byla určena odkazem na obchodní podmínky ze dne 10. 4. 2012, na sazebník poplatků žalobkyně a na přehled plateb s tím, že žalovaný tyto listiny od žalobkyně obdržel před uzavřením smlouvy o úvěru. Pořizovací cena automobilu činila 126 187 Kč, žalovaný na tuto cenu zaplatil 13 001 Kč, zbývající část pořizovací ceny ve výši 113 186 Kč byla zaplacená z úvěru poskytnutého žalobkyní. Výše úvěru byla tvořena součtem částky 113 186 Kč a poplatku za sjednání smlouvy o úvěru ve výši 11 092 Kč. Žalovaný se zavázal uhradit žalobkyni „celkovou splatnou částku“ 196 416 Kč ve 48 měsíčních splátkách po 4 092 Kč splatných vždy k 17. dni každého kalendářního měsíce počínaje dnem 17. 4. 2013. Úroková sazba byla určena ve výši 24,58 % ročně, roční procentní sazba nákladů na spotřebitelský úvěr (dále též jen „RPSN“) byla žalobkyní vyčíslena hodnotou 27,49 %.

[2] Žalovaný poskytnutý úvěr řádně nesplácel, když žalobkyni uhradil pouze první splátku ve výši 4 092 Kč. Podle smlouvy o úvěru proto žalobkyně ke dni 18. 8. 2013 úvěr zesplatnila. Výše pohledávky žalobkyně činila 211 273 Kč a tato pohledávka sestávala ze čtyř dlužných splátek po 4 092 Kč splatných do dne zesplatnění úvěru v celkové výši 16 368 Kč, z „nesplacené části jistiny úvěru a sankce“ ve výši 175 956 Kč a z „příslušenství“ ve výši 18 913 Kč.

[3] Žalobkyně v souladu se smlouvou o úvěru žalovanému odebrala automobil a prodala ho třetí osobě za cenu 99 000 Kč. Výtěžek z prodeje automobilu žalobkyně v souladu se smlouvou o úvěru použila na úhradu čtyř splátek ve výši 16 368 Kč, na úhradu nákladů na odebrání automobilu ve výši 6 050 Kč a nákladů na zprostředkování prodeje automobilu ve výši 6 897 Kč a na úhradu dlužného pojištění ve výši 167 Kč, upomínek ve výši 450 Kč, úroku z prodlení ve výši 49 Kč a smluvní pokuty ve výši 818 Kč. O zbývající část výtěžku z prodeje automobilu (68 201 Kč) žalobkyně snížila dlužnou jistinu.

[4] Žalobou ze dne 16. 4. 2014 se žalobkyně na žalovaném domáhá zaplacení dosud nezaplacené části „celkové splatné částky“ ve výši 107 755 Kč se zákonným úrokem z prodlení od 1. 1. 2014 do zaplacení, poplatku za odeslání jedné upomínky ve výši 200 Kč a smluvní pokuty ve výši 10 776 Kč. Žalovaný namítá, že RPSN je ve smlouvě o úvěru uvedena v nesprávné výši, neboť do jejího výpočtu nebyl v rozporu se zákonem č. 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru a o změně některých zákonů (dále též jen „zákon o spotřebitelském úvěru“ nebo „zákon č. 145/2010 Sb.“), zahrnut poplatek za sjednání smlouvy o úvěru. Úvěr by proto podle jeho názoru měl být od počátku úročen diskontní sazbou platnou v době uzavření smlouvy o úvěru

a ujednání o jiných platbách (včetně poplatku za sjednání smlouvy o úvěru) jsou neplatná.

4. Odvolací soud ve shodě se soudem prvního stupně posoudil smlouvu uzavřenou mezi účastníky jako smlouvu o úvěru podle § 497 a násl. zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění účinném do 31. 12. 2013 (dále též jen „obch. zák.“). Smlouva o úvěru podle odvolacího soudu obsahuje všechny informace stanovené v příloze č. 3 k zákonu č. 145/2010 Sb., a tedy i informaci o výši RPSN, o předpokladech pro její výpočet a o celkové částce splatné spotřebitelem. Odvolací soud se nezabýval (mezi účastníky spornou) otázkou, zda administrativní poplatek za sjednání smlouvy o úvěru měl být zahrnut do celkových nákladů úvěru pro účely výpočtu RPSN a zda v důsledku jeho nezahrnutí do těchto nákladů je výše RPSN uvedená žalobkyní ve smlouvě o úvěru chybná. Ztotožnil se totiž se soudem prvního stupně v tom, že ujednání o výši RPSN (vyjadřující procentuální podíl z dlužné částky, který musí spotřebitel za období jednoho roku zaplatit v souvislosti se splátkami, správou a dalšími výdaji spojenými s čerpáním úvěru), byť by tato byla ve smlouvě o úvěru uvedena chybně, nemá vliv na platnost smlouvy o úvěru jako celku ani na platnost ujednání o smluvním úroku. Sankce stanovená v § 8 zákona o spotřebitelském úvěru totiž nastane pouze tehdy, není-li údaj o výši RPSN ve smlouvě o úvěru uveden a nejsou-li v ní uvedeny předpoklady pro její výpočet a celková částka splatná spotřebitelem, nikoliv v případě, kdy je výše RPSN ve smlouvě o úvěru uvedena chybně. Žalovaný od samého počátku věděl, že platí ve splátkách kupní cenu automobilu, znal výši a počet těchto splátek, výši smluvního úroku a administrativního poplatku za sjednání smlouvy o úvěru i celkovou částku, kterou bude žalobkyni zaplatit. Podle názoru odvolacího soudu není v rozporu s dobrými mravy, je-li výše RPSN uvedena chybně nikoliv v úmyslu klamat spotřebitele a zhoršit jeho postavení, nýbrž v důsledku jiného názoru na způsob jejího výpočtu.

5. Odvolací soud uzavřel, že bylo pouze na žalovaném, aby si zjistil podmínky poskytnutí úvěru pro tentýž účel u jiných obchodníků a aby uvážil, zda nákup automobilu na úvěr při znalosti celkové částky, kterou bude muset zaplatit, je pro něj výhodný či nevýhodný. Žádnou odchylku od zákona v neprospěch spotřebitele, zejména pak ujednání, které by v rozporu s požadavkem dobré víry znamenalo k újmě spotřebitele značnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran, odvolací soud neshledal. Nárok žalobkyně na zaplacení částky 107 955 Kč s příslušenstvím proto posoudil jako nárok po právu uplatněný.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

6. Proti rozsudku odvolacího soudu (výslovně proti prvnímu výroku, proti druhému výroku „v rozsahu částky 83 603 Kč“ a proti třetímu výroku) podal

žalovaný dovolání, jehož přípustnost opírá o § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále jen „o. s. ř.“), maje za to, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázek hmotného práva, které v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyly vyřešeny. Jde o otázky:

č. 133

[1] Je poplatek za sjednání smlouvy o úvěru součástí RPSN a celkové částky splatné spotřebitelem a je tento poplatek „výdajem spotřebitele vůči věřiteli“ a „příjmem věřitele od dlužníka“, a to i tehdy, využil-li věřitel příjem z tohoto poplatku k úhradě odměny mandataři za to, že mandatář na základě mandátní smlouvy uzavřené s věřitelem uzavřel jménem věřitele s dlužníkem smlouvu o úvěru?

[2] Byla-li jistina úvěru navýšena o poplatek za sjednání smlouvy o úvěru (tj. zavázal-li se dlužník zaplatit věřiteli tento poplatek ve splátkách jistiny úvěru), vstupuje výdaj na poplatek do rovnice výpočtu RPSN a celkové částky splatné spotřebitelem samostatně, anebo jako součást jistiny úvěru?

[3] Sdělil-li věřitel dlužníkovi, že výše RPSN je o více než 7 procentních bodů nižší, než jaká ve skutečnosti je, má to za následek, že smlouva o úvěru neobsahuje informace stanovené v příloze č. 3 zákona o spotřebitelském úvěru?

[4] Sdělil-li věřitel dlužníkovi, že výše RPSN je o více než 7 procentních bodů nižší, než jaká ve skutečnosti je, a že celková splatná částka je o 11 092 Kč nižší, než kolik skutečně je, má to za následek, že smlouva o úvěru neobsahuje informace stanovené v příloze č. 3 zákona o spotřebitelském úvěru?

[5] Sdělil-li věřitel dlužníkovi, že výše RPSN je o více než 7 procentních bodů nižší, než jaká ve skutečnosti je, neuvedl-li správně veškeré předpoklady použité pro výpočet této sazby, a uvedl-li, že celková splatná částka je o 11 092 Kč nižší, než kolik skutečně je, jde o skutečnost podle § 8 písm. b) zákona č. 145/2010 Sb. a má to za následek, že smlouva o úvěru neobsahuje informace stanovené v příloze č. 3 zákona o spotřebitelském úvěru?

[6] Je podle § 55 odst. 1 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění účinném do 31. 12. 2013 (dále jen „obč. zák.“), neplatné ujednání, kterým se ve spotřebitelské smlouvě ukládá dlužníkovi povinnost uhradit věřiteli poplatek za sjednání smlouvy, když je jistina poskytnuta dlužníkovi bezprostředně po uzavření smlouvy o úvěru (a není pro něj rezervovaná), a to z důvodu, že se toto ujednání odchyluje od zákona v neprospěch spotřebitele, když obchodní zákoník v souvislosti se smlouvou o úvěru upravuje jen úplatu v podobě úroků a v § 499 úplatu za sjednání závazku věřitele poskytnout dlužníkovi peněžní prostředky na požádání?

Dovolatel má dále za to, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázek hmotného práva, při jejichž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu. Jde o otázky:

[7] Je podle § 55 odst. 2 obč. zák. neplatné ujednání, kterým se ve spotřebitelské smlouvě ukládá dlužníkovi povinnost uhradit věřiteli poplatek za sjednání smlouvy, ačkoliv této povinnosti neodpovídá žádná taková povinnost podnikatele a podnikatel má příjem již ze sjednaných úroků, a jde tedy o ujednání, které mezi stranami zakládá významnou nerovnováhu v právech a povinnostech?

[8] Odpovídá smyslu a účelu úvěru pojetí tohoto bankovního produktu jako komplexu (balíčku) plnění, jehož součástí je řada vzájemně souvisejících bankovních služeb a jemuž odpovídá cena rozložená do jednotlivých sjednaných úhrad, a bankovní poplatky (včetně poplatku za sjednání smlouvy) tak představují (vedle úroku a dalších odměn) část vícesložkové ceny celého komplexu plnění?

[9] Je-li odpověď na osmou otázku kladná, má být poplatek za sjednání smlouvy zahrnut do výpočtu RPSN a předpokladů pro její výpočet jako výdaj spotřebitele na úvěr?

[10] Je-li odpověď na osmou otázku kladná, má být poplatek za sjednání smlouvy zahrnut do celkové částky splatné spotřebitelem jako výdaj spotřebitele na úvěr?

Při řešení sedmé otázky se odvolací soud podle názoru dovolatele odchýlil od stanoviska občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 11. 12. 2013, sp. zn. Cpjn 200/2013, uveřejněného pod č. 102/2013 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, resp. tato otázka zatím nebyla dovolacím soudem dosud vyřešena, případně má být dovolacím soudem vyřešena jinak, než jak byla vyřešena ve stanovisku občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 23. 4. 2014, sp. zn. Cpjn 203/2013, uveřejněném pod č. 44/2014 Sbírky soudních rozhodnutí (dále též jen „R 44/2014“).

Při řešení osmé, deváté a desáté otázky se odvolací soud podle názoru dovolatele odchýlil od R 44/2014. Jelikož je však toto stanovisko „specifické a jeho vztáhnutí na tento případ může být sporné, je třeba považovat dané otázky hmotného práva za takové otázky, které nebyly dovolacím soudem dosud vyřešeny“.

Jako otázku hmotného práva, na jejímž vyřešení napadené rozhodnutí závisí a která nebyla dovolacím soudem dosud vyřešena, resp. má být dovolacím soudem vyřešena jinak, než jak byla vyřešena v R 44/2014, dovolatel též uvádí:

[11] Musí být článek 4 odst. 2 směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. 4. 1993, o nepřiměřených podmínkách (zneužívajících klauzulích) ve spotřebitelských smlouvách, vykládán v tom smyslu, že za okolností projednávané věci se výrazy „hlavní předmět smlouvy“ a „přiměřenost ceny a odměny na jedné straně a služby nebo zboží dodávané výměnou na straně druhé“ v zásadě nevztahují na takové druhy klauzulí, které na jedné straně stanoví

„poplatek za sjednání smlouvy“ vybíraný věřitelem a na druhé straně nezahrnují tento poplatek jako náklad spotřebitele na úvěr ve výpočtu RPSN a celkové částky splatné spotřebitelem?

7. Jde-li o dovolatelem otevřenou třetí, čtvrtou a pátou otázku, lze podle něj jen obtížně přijmout závěr, podle kterého „uvedení chybného údaje je splněním povinnosti uvést údaj, jehož výpočet je zákonem předepsán, když pak by logicky nebyl dodržen výpočet uložený zákonem“. Takový závěr by odporoval „základní hodnotě práva a morálky, kterou je poctivost“. Dovolatel v předchozím řízení upozornil na to, že chybná je nejen RPSN, ale též další dva zákonem požadované údaje, tj. předpoklady pro výpočet této sazby a celková částka splatná spotřebitelem. Ostatně všechny tři údaje spolu souvisí, a uvedla-li žalobkyně klamavou výši RPSN, musela uvést klamavě i další dva zmíněné údaje.

8. Dovolatel navrhuje, aby Nejvyšší soud „usnesení“ odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

9. Žalobkyně ve vyjádření k dovolání uvádí, že rozsudek odvolacího soudu považuje za správný a dovolání za nepřipustné, resp. nedůvodné. Proto navrhuje, aby dovolací soud dovolání jako nepřipustné odmítl, případně jako nedůvodné zamítl.

č. 133

III.

Připustnost dovolání

10. Podle § 237 o. s. ř. je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem posouzena jinak.

11. Podle § 242 odst. 1 o. s. ř. dovolací soud přezkoumá rozhodnutí odvolacího soudu v rozsahu, ve kterém byl jeho výrok napaden.

12. Shora uvedené otázky, které dovolatel v dovolání otevírá k posouzení, se týkají pouze úroků ve výši 72 138 Kč, poplatku za uzavření smlouvy ve výši 11 092 Kč a poplatku za odeslání upomínky ve výši 200 Kč, přičemž dovolatel odmítá tyto částky žalobkyni zaplatit s odkazem na § 8 zákona o spotřebitelském úvěru a na § 55 odst. 1 a 2 obč. zák. Celkem tedy jde o částku 83 430 Kč. Dovolání proti druhému výroku však dovolatel podává „v rozsahu částky 83 603 Kč“, aniž by k části rozhodnutí týkající se částky převyšující 83 430 Kč (tj. částky 173 Kč) uvedl, v čem spatřuje splnění předpokladů přípustnosti dovolání. Uvedený nedostatek nelze již odstranit, neboť lhůta pro podání dovolání, během níž tak bylo možno učinit (srov. § 241b odst. 3 větu první o. s. ř.), dovolateli uplynula (srov. § 57 odst. 2 větu první a druhou o. s. ř.). Jde přitom o takovou vadu,

jež brání pokračování v dovolacím řízení, neboť v důsledku absence uvedené náležitosti nelze posoudit přípustnost dovolání. Nejvyšší soud proto dovolání proti druhému výroku v rozsahu částky 173 Kč podle § 243c odst. 1 o. s. ř. pro vady odmítl.

č. 133

13. Dovolatel předložena první, druhá a čtvrtá až jedenáctá otázka nesplňují kritéria stanovená v § 237 o. s. ř., neboť na řešení těchto otázek rozhodnutí odvolacího soudu nespočívá. Dovatel pomíjí, že podle dikce § 237 o. s. ř. je jedním z předpokladů přípustnosti dovolání skutečnost, že na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva napadené rozhodnutí závisí, tedy že odvolacím soudem vyřešená právní otázka je pro jeho rozhodnutí určující (k tomu srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 7. 2013, sen. zn. 29 NSČR 53/2013, jež je veřejnosti k dispozici, stejně jako ostatní citovaná rozhodnutí Nejvyššího soudu, na jeho webových stránkách, v němž Nejvyšší soud zdůraznil, že dovolání není přípustné podle § 237 o. s. ř., jestliže dovatel jako důvod jeho přípustnosti předestírá dovolacímu soudu k řešení otázku hmotného nebo procesního práva, na níž rozhodnutí odvolacího soudu nezávisí). Odvolací soud se v odůvodnění napadeného rozhodnutí nezabýval tím, zda poplatek za sjednání smlouvy je součástí RPSN a celkové částky splatné spotřebitelem, zda tento poplatek vstupuje do rovnice výpočtu RPSN samostatně, anebo jako součást jistiny úvěru, zda smyslu a účelu úvěru odpovídá pojetí tohoto bankovního produktu jako komplexu (balíčku) plnění s obsahem vymezeným dovatelem v osmé otázce, ani tím, zda se ujednání o tomto poplatku odchyluje od zákona v neprospěch spotřebitele, popř. zda zakládá významnou nerovnováhu v právech a povinnostech, či zda je vyloučeno z přezkumu podle článku 4 odst. 2 směrnice Rady 93/13/EHS. Pro rozhodnutí odvolacího soudu totiž bylo podstatné, že důvodem případného chybného výpočtu výše RPSN nebyl úmysl klamat spotřebitele a zhoršit jeho postavení, nýbrž jiný názor žalobkyně na způsob jejího výpočtu, a že dovatel od samého počátku věděl, že platí ve splátkách kupní cenu automobilu, znal výši a počet těchto splátek, výši smluvního úroku a administrativního poplatku za sjednání smlouvy i celkovou částku, kterou žalobkyni zaplatí.

14. Navíc, jde-li o čtvrtou a pátou otázku, dovatel zakládá kritiku příslušných právních závěrů odvolacího soudu na své vlastní verzi skutkového stavu věci, odlišné od skutkových zjištění a závěrů, na nichž je pro něj nepříznivé právní posouzení založeno. Ve skutečnosti tak nezpochybňuje správnost právního posouzení, nýbrž správnost zjištěného skutkového stavu věci (který v dovolacím řízení probíhající v procesním režimu účinném od 1. 1. 2013 v žádném ohledu zpochybnit nelze, srov. k tomu např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 7. 2014, sp. zn. 29 Cdo 2125/2014, a ze dne 30. 10. 2014, sp. zn. 29 Cdo 4097/2014), a přisuzuje odvolacímu soudu právní závěry, které neučinil, a na nichž tudíž jeho rozhodnutí nezávisí. Podle skutkového zjištění, z něhož odvolací soud vycházel, totiž celková částka splatná spotřebitelem činila 196 416 Kč a zahrnovala i poplatek za

sjednání smlouvy ve výši 11 092 Kč. Odvolací soud se tak neztotožnil s námitkou dovolatele, podle které dovolatel měl kromě částek 124 278 Kč a 72 138 Kč žalobkyni zaplatit ještě dalších 11 092 Kč.

15. Dovolání je však podle § 237 o. s. ř. přípustné pro řešení dovolatelem otevřené třetí otázky, neboť na jejím vyřešení napadené rozhodnutí závisí a tato otázka v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena.

č. 133

IV.

Důvodnost dovolání

16. Dovolání je důvodné.

17. Podle § 6 zákona č. 145/2010 Sb., ve znění účinném do 31. 12. 2013, smlouva, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr, vyžaduje písemnou formu a musí obsahovat informace stanovené v příloze č. 3 k tomuto zákonu uvedené jasným, výstižným a zřetelným způsobem. Nesplnění této informační povinnosti nebo písemné formy nemá za následek neplatnost smlouvy. Jedno vyhotovení smlouvy musí obdržet spotřebitel v listinné podobě nebo na jiném trvalém nosiči dat (odstavec 1).

18. Podle § 8 zákona č. 145/2010 Sb., jestliže smlouva, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr, a) nemá písemnou formu, b) neobsahuje informace stanovené v příloze č. 3 k tomuto zákonu nebo c) nebyla alespoň v jednom vyhotovení poskytnuta spotřebiteli v listinné podobě nebo na jiném trvalém nosiči dat, a spotřebitel tuto skutečnost uplatní u věřitele, pokládá se spotřebitelský úvěr od počátku za úročený ve výši diskontní sazby platné v době uzavření této smlouvy uveřejněné Českou národní bankou a ujednání o jiných platbách na spotřebitelský úvěr jsou neplatná.

19. Podle přílohy č. 3 k zákonu č. 145/2010 Sb. smlouva, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr, musí vždy obsahovat roční procentní sazbu nákladů na spotřebitelský úvěr, veškeré předpoklady použité pro výpočet této sazby a celkovou částku splatnou spotřebitelem, vyjádřenou číselným údajem a vypočtenou k okamžiku uzavření smlouvy, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr [odstavec 1 písmeno f)].

20. Podle důvodové zprávy k zákonu č. 145/2010 Sb. má být tento zákon transpozicí směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/48/ES ze dne 23. 4. 2008, o smlouvách o spotřebitelském úvěru a o zrušení směrnice Rady 87/102/EHS, do českého právního řádu. Cílem předkládané právní úpravy je dosažení harmonizace spotřebitelského trhu v rámci Společenství, a tím i posílení důvěry a právní jistoty spotřebitelů a poskytovatelů spotřebitelských úvěrů, zejména v oblasti přeshraničních transakcí. Nový zákon měl nahradit dosavadní právní úpravu, která již neodpovídala současnému vývoji úvěrových produktů nabízených spotřebitelům na trhu. Těžiště nové právní úpravy spočívá zejména ve výčtu informací,

č. 133

kteřé je věřitel, případně zprostředkovatel, povinen poskytnout spotřebiteli v dostatečném předstihu před uzavřením smlouvy, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr, v samotné smlouvě a během plnění smlouvy. Včasné a úplné informace jsou nezbytným předpokladem proto, aby spotřebitel mohl činit kvalifikovaná rozhodnutí. Spotřebitel musí být schopen správně posoudit, zda nabídka odpovídá jeho potřebám a aktuální finanční situaci.

21. Nelze pochybovat o tom, že informační povinnost stanovenou v § 6 odst. 1 zákona č. 145/2010 Sb. a konkretizovanou v příloze č. 3 k tomuto zákonu věřitel splní pouze úplným a správným uvedením všech údajů vyžadovaných zákonem. Jedině v takovém případě bude naplněn shora uvedený účel právní úpravy, kterým je včasné a úplné informování spotřebitele jako nezbytný předpoklad proto, aby spotřebitel mohl činit kvalifikovaná rozhodnutí a byl schopen správně posoudit, zda nabídka odpovídá jeho potřebám a aktuální finanční situaci.

22. Uvede-li proto věřitel některý ze zákonem vyžadovaných údajů nesprávně, ať už tak učiní z jakéhokoli důvodu (např. omylem, v důsledku početní chyby apod.), nesplní povinnost stanovenou v § 6 odst. 1 zákona č. 145/2010 Sb. a konkretizovanou v příloze č. 3 k tomuto zákonu. Takové pochybení, uplatní-li jej spotřebitel u věřitele, zákon striktně sankcionuje tím, že pokládá spotřebitelský úvěr od počátku za úročený ve výši diskontní sazby platné v době uzavření smlouvy uveřejněné Českou národní bankou a ujednání o jiných platbách na spotřebitelský úvěr jsou neplatná [§ 8 písm. b) zákona č. 145/2010 Sb.]. Pouze ve výjimečných případech, ve kterých chybné uvedení zákonem vyžadovaných údajů zcela zjevně nemůže ohrozit naplnění shora popsaného účelu právní úpravy, lze uvažovat o tom, že zákonem stanovená sankce se neuplatní. Bude tomu tak například tehdy, nemohl-li chybně uvedený údaj nijak ovlivnit rozhodnutí spotřebitele uzavřít s věřitelem smlouvu o spotřebitelském úvěru.

23. Jedním z údajů, které musí podle § 6 odst. 1 zákona č. 145/2010 Sb. a přílohy č. 3 k tomuto zákonu pod sankcí uvedenou v § 8 téhož zákona smlouva o úvěru obsahovat, je roční procentní sazba nákladů na spotřebitelský úvěr. I tento údaj musí být ve smlouvě o úvěru uveden ve správné výši. Nelze tak přisvědčit závěru odvolacího soudu, podle kterého sankce stanovená v § 8 zákona o spotřebitelském úvěru nenastane, je-li výše RPSN uvedena ve smlouvě chybně v neprospěch spotřebitele. Nezabýval-li se odvolací soud v důsledku tohoto mylného závěru tím, zda RPSN uvedená ve smlouvě o úvěru byla žalobkyní vypočtena v souladu s § 10 zákona č. 145/2010 Sb. a s přílohou č. 5 k tomuto zákonu, je jeho právní posouzení věci neúplné, a tudíž nesprávné.

24. Jelikož řešení právní otázky, na níž napadené rozhodnutí spočívá, není správné a dovolací důvod podle § 241a odst. 1 o. s. ř. byl uplatněn právem, Nejvyšší soud, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), rozsudek odvolacího soudu v potvrzujícím výroku ve věci samé v rozsahu částky 83 430 Kč a v závislých výrocích o náhradě nákladů řízení zrušil (§ 243e odst. 1 o. s. ř.).

Z tohoto důvodu Nejvyšší soud shledal nadbytečným zabývat se přípustností a důvodností dovolání v části směřující proti výrokům o náhradě nákladů řízení. Poněvadž důvody, pro které bylo zrušeno rozhodnutí odvolacího soudu, platí i na rozsudek soudu prvního stupně, zrušil Nejvyšší soud i jej v dotčených výrocích a v tomto rozsahu věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 věta druhá o. s. ř.).

č. 133

Č. 134**č. 134 Insolvence**

§ 302 IZ, § 303 IZ, § 304 odst. 4 IZ, § 306 IZ, § 307 IZ

I v poměrech upravených zákonem č. 182/2006 Sb. ve znění pozdějších předpisů platí, že námitkami, které měly zaznít při projednání a schválení konečné zprávy a vyúčtování odměny a výdajů insolvenčního správce, se soud v rozvrhovém usnesení již nezabývá.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 7. 2016, sen. zn. 29 NSČR 118/2016, ECLI:CZ:NS:2016:29.NSCR.118.2016.1)

Nejvyšší soud zamítl dovolání dlužnice proti usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 14. 9. 2015, sp. zn. MSPH 59 INS 14997/2010, 2 VSPH 60/2015-B.

I.**Dosavadní průběh řízení**

1. Usnesením ze dne 6. 10. 2014, č. j. MSPH 59 INS 14997/2010-B-68, rozhodl Městský soud v Praze (dále jen „insolvenční soud“), o rozvrhu výtěžku zpeněžení majetkové podstaty dlužnice tak, že:

[1] Určil, že každá zjištěná nezajištěná pohledávka bude uspokojena do výše 11,869891 %, přičemž k rozdělení bude použito částky 76 663,70 Kč, a u každého věřitele uvedl částku, která mu má být vyplacena (bod I. výroku).

[2] Uložil insolvenčnímu správci, aby provedl rozvrh do 2 měsíců od právní moci usnesení a aby mu podal písemnou zprávu o provedení rozvrhu do 10 dnů od výplaty poslední částky (bod II. výroku).

[3] Věřitelům, kteří do 10 dnů nesdělí insolvenčnímu správci číslo účtu, na který jim má být na jejich náklady zaslána platba, bude částka na ně připadající vyplacena v sídle insolvenčního správce v den jim určený (bod III. výroku).

2. Insolvenční soud vyšel z toho, že:

[1] Usnesením ze dne 15. 1. 2014, č. j. 59 INS 14997/2010-B-47, které nabylo právní moci dne 1. 7. 2014, schválil insolvenční soud konečnou zprávu a vyúčtování odměny a výdajů insolvenčního správce (dále jen „konečná zpráva“).

[2] Podáním ze dne 11. 9. 2014 (B-65) doplněným 30. 9. 2014 (B-67) podal insolvenční správce návrh na rozdělení výtěžku zpeněžení majetkové podstaty, v němž uvedl, že dle pravomocně schválené konečné zprávy bude v konečném rozvrhu mezi jednotlivé věřitele rozvržena částka 76 663,70 Kč. Míra uspokojení jednotlivých věřitelů z této částky činí 11,869891 %. Do konkursu se přihlásilo celkem 9 věřitelů se zjištěnými pohledávkami v celkové výši 2 531 366,41 Kč, z toho 1 zajištěný věřitel. Vzhledem k tomu, že v průběhu insolvenčního řízení vzal věřitel č. 5 přihlášku své pohledávky zpět, nebyl zařazen do rozvrhu.

3. Na tomto základě insolvenční soud uzavřel, že:

[1] Pořadí uspokojování jednotlivých pohledávek (nároků) je dáno § 305 a násl. zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon).

[2] Zpeněžením podstaty bylo získáno celkem 1 822 423,98 Kč.

[3] Během insolvenčního řízení bylo na hotových výdajích insolvenčního správce (6 136 Kč), nákladech spojených se správou a udržováním podstaty (67 057,49 Kč), odměně insolvenčního správce (65 524,22 Kč včetně daně z přidané hodnoty), předpokládaných výdajích spojených s ukončením konkursu (5 000 Kč) a na vydání výtěžku zajištěnému věřiteli (1 602 042,57 Kč) vyplaceno celkem 1 745 760,28 Kč.

[4] Všechny ostatní pohledávky zjištěné ve výši 645 866,89 Kč budou uspokojeny do výše 11,869891 %.

[5] Po přezkoumání shledal insolvenční soud rozdělovací návrh správným, proto podle něj vydal rozvrhové usnesení dle § 306 insolvenčního zákona.

4. Vrchní soud v Praze usnesením ze dne 14. 9. 2015, č. j. MSPH 59 INS 14997/2010, 2 VSPH 60/2015-B-84, potvrdil usnesení insolvenčního soudu.

5. Odvolací soud dospěl po přezkoumání napadeného usnesení k následujícím závěrům:

[1] Insolvenční řízení se člení na několik relativně samostatných fází, z nichž každá má přesně stanovený zákonný rámec, od něhož se nelze odchýlit (jednak proto, aby v příslušné etapě byla chráněna práva jednotlivých účastníků řízení, jednak proto, aby nebyly zpětně zpochybňovány výsledky předešlých fází řízení).

[2] Projednáním konečné zprávy se uzavírá fáze zjišťování a zpeněžování (majetkové) podstaty. Za účasti věřitelů i dlužníka jsou tímto způsobem (co do aktiv i pasiv) postaveny najisto výsledky konkursu. Pravomocným schválením konečné zprávy a vyúčtování se zakládá definitivní závěr jak o celkových příjmech (majetkové) podstaty, tak o výdajích souvisejících se správou majetkové podstaty i všech ostatních pohledávkách za majetkovou podstatou a pohledávkách jim na roveň postavených, které již správce uspokojil a které ještě uspokojit zbývá, jakož i o plnění poskytnutém zajištěným věřitelům (všechny tyto údaje jsou povinnou náležitostí konečné zprávy).

[3] Odtud vzešlé výsledky konkursu pak indikují některý ze zákonem předvídaných dalších procesních postupů. Tím je buď úplné uspokojení případných dosud neuhrazených pohledávek za majetkovou podstatou a pohledávek jim na roveň postavených, provedené dle § 305 odst. 1 IZ (po zapravení zajištěných pohledávek), následované rozvrhem dle § 306 insolvenčního zákona, anebo rozhodnutí soudu podle § 297 odst. 2 insolvenčního zákona o poměrném uspokojení neuhrazených pohledávek v režimu za podstatou (podle pravidel vymezených v § 305 odst. 2 insolvenčního zákona), jímž bude výtěžek ze zpeněžení podstaty zcela spotřebován, a po právní moci tohoto usnesení (a jeho splnění insolvenčním správcem) bude následovat zrušení konkursu podle § 308 odst. 1 písm. d) insolvenčního zákona.

[4] Z výše uvedeného vyplývá, že při rozhodování o rozvrhu výtěžku zpeněžení majetkové podstaty mezi nezajištěné věřitele v rámci závěrečné fáze řízení (konkursu) již nelze přihlížet k námitkám, jež zpochybňují správnost konečné zprávy, respektive správnost údajů v ní uvedených, včetně údaje o výši dosaženého výtěžku zpeněžení a na něm závislého údaje o tom, v jaké výši jsou v této fázi k dispozici prostředky na uspokojení pohledávek věřitelů.

[5] Poměřováno těmito úvahami považuje odvolací soud za nutné uvést, že výhrady dlužnice spočívající v tom, že jí správce nepředložil řádné vyúčtování, že není jasné, kolik se „celkově nahromadilo finančních prostředků“, že insolvenční správce „vybral více peněz, než uvádí“, a že prodal nemovitosti pod cenou, jsou ve skutečnosti námitkami směřujícími proti správnosti konečné zprávy. Opakovaně však budiž zdůrazněno, že právě usnesení o schválení konečné zprávy je instrumentem, jímž soud kromě jiného rozhoduje o výsledcích zpeněžení majetkové podstaty i o tom, v jaké výši jsou k dispozici prostředky určené k uspokojení věřitelů.

[6] V daném případě je z obsahu spisu zřejmé, že částka 76 663,70 Kč určená rozvrhovým usnesením k rozdělení mezi nezajištěné věřitele odpovídá částce, jež byla k tomuto účelu stanovena pravomocně schválenou konečnou zprávou a odpovídá též součtu (sumě) částek přidělených k vyplacení jednotlivým nezajištěným věřitelům. Argumentace dlužnice je tak při posuzování správnosti napadeného usnesení bez významu, neboť jejím prostřednictvím není zpochybněna žádná z podstatných skutečností, na nichž rozvrhové usnesení stojí.

[7] Insolvenčnímu soudu, jenž za této situace postupoval podle § 306 odst. 2 a 3 insolvenčního zákona a rozhodl o rozdělení výtěžku zpeněžení mezi nezajištěné věřitele, proto nelze vytknout žádné pochybení.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

6. Proti usnesení odvolacího soudu podala dlužnice dovolání, jehož přípustnost vymezuje ve smyslu § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále též jen „o. s. ř.“), argumentem, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení právní otázky, která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena, namítajíc, že je dán dovolací důvod uvedený v § 241a odst. 1 o. s. ř. (tedy že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci), a požadujíc, aby Nejvyšší soud zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

č. 134

7. Konkrétně dovolatelka odvolacímu soudu vytýká, že se nezabýval věcně jejími odvolacími námitkami, z nichž plyne, že majetek náležející do její majetkové podstaty není řádně spravován, není doložena jeho hodnota ani nakládání s ním, leč je najisto doloženo, že dluh je počítán vždy dvakrát (pro ni a pro jejího manžela), ač jde o dluh společný.

8. Nesouhlasí přitom se závěrem, že podstatná je konečná zpráva.

9. Podstatou dovolání je tak opakování těch námitek, jež podle odvolacího soudu měly zaznít při projednání a schválení konečné zprávy.

III.

Přípustnost dovolání

10. S přihlédnutím k době vydání napadeného rozhodnutí je pro dovolací řízení rozhodný občanský soudní řád ve znění účinném od 1. 1. 2014 (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 4. 2014, sen. zn. 29 NSČR 45/2014, uveřejněné pod č. 80/2014 Sb. roz. obč.).

11. Dovolání je v dané věci přípustné dle § 237 o. s. ř., neboť napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky procesního práva, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena, konkrétně na vyřešení otázky vztahu usnesení o konečném rozvrhu (rozvrhového usnesení) a usnesení o schválení konečné zprávy z hlediska možných námitek, jež mají (mohou mít) právní význam v řízení o opravném prostředku (dovolání) proti usnesení o schválení konečné zprávy, respektive proti rozvrhovému usnesení.

IV.

Důvodnost dovolání

12. Vady řízení, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), nejsou dovoláním namítány a ze spisu se nepodávají, Nejvyšší soud se proto – v hranicích právních otázek vymezených dovo-

láním – zabýval správností právního posouzení věci odvolacím soudem (§ 241a odst. 1 o. s. ř.).

č. 134

13. Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

14. Pro právní posouzení věci jsou rozhodná následující ustanovení insolvenčního zákona.

§ 302

(1) V závěru zpeněžení majetkové podstaty insolvenční správce předloží insolvenčnímu soudu konečnou zprávu. Předložení konečné zprávy nebrání, jestliže

a) dosud nejsou ukončeny incidenční spory, pokud jejich výsledek nemůže podstatně ovlivnit závěr konečné zprávy,

b) se nepodařilo zpeněžit všechny majetek náležející do majetkové podstaty, pokud dosud nezpeněžený majetek může být z majetkové podstaty vyňat.

(2) Konečná zpráva insolvenčního správce musí podat celkovou charakteristiku jeho činnosti s vyčíslením jejích finančních výsledků. Konečná zpráva musí obsahovat zejména

a) přehled pohledávek za majetkovou podstatou a pohledávek jim na roven postavených, které insolvenční správce již uspokojil a které ještě uspokojit zbývá,

b) přehled výdajů vynaložených v souvislosti se správou majetkové podstaty se zdůvodněním výdajů, které nejsou obvyklé,

c) přehled zpeněžení majetkové podstaty s výsledkem, jehož bylo dosaženo,

d) uvedení majetku, který nebyl zpeněžen, s odůvodněním, proč k tomu došlo,

e) výsledky částečného rozvrhu, pokud k němu došlo,

f) přehled plnění zajištěným věřitelům s promítnutím do rozvrhu,

g) přehled jednání a právních úkonů, významných pro průběh insolvenčního řízení.

(3) Konečná zpráva insolvenčního správce musí vyústit ve vyčíslení částky, která má být rozdělena mezi věřitele, a v označení těchto věřitelů, s údajem o výši jejich podílů na této částce.

(4) Ke dni sestavení konečné zprávy sestaví insolvenční správce účetní závěrku.

§ 303

(1) Současně s konečnou zprávou insolvenční správce předloží insolvenčnímu soudu i vyúčtování své odměny a výdajů.

(2) Vyúčtování své odměny a výdajů podá i předběžný správce a další správci, kteří se podíleli na správě majetkové podstaty a jsou osobami rozdílnými od insolvenčního správce a jejich odměna netvoří součást jeho odměny.

§ 304

...

(4) Na jednání o konečné zprávě a vyúčtování insolvenčního správce projedná insolvenční soud námitky, které byly proti ní vzneseny. Na základě toho rozhodne buď tak, že

- a) schválí předloženou konečnou zprávu a vyúčtování, nejsou-li námitky vůči nim důvodné,
- b) nařídí doplnění nebo změnu konečné zprávy nebo vyúčtování, jestliže shledá, že některé z námitek proti nim jsou důvodné, avšak nemění její základní obsah,
- c) odmítne přijmout konečnou zprávu, shledá-li že námitky proti ní vznesené důvodně zpochybňují zprávu jako celek; v tomto případě uloží insolvenčnímu správci, aby předložil novou konečnou zprávu ve lhůtě, kterou určí.

§ 306

(1) Po právní moci rozhodnutí o schválení konečné zprávy předloží insolvenční správce insolvenčnímu soudu návrh rozvrhového usnesení, v němž uvede, kolik má být vyplaceno na každou pohledávku uvedenou v upraveném seznamu přihlášených pohledávek.

(2) Insolvenční soud přezkoumá věcnou správnost návrhu předloženého insolvenčním správcem. Poté vydá rozvrhové usnesení, v němž určí částky, které mají být věřitelům vyplaceny.

(3) Všichni věřitelé zahrnutí do rozvrhu se uspokojují poměrně vzhledem k výši jejich pohledávky tak, jak byla zjištěna.

(4) Vydání rozvrhového usnesení nebrání, jestliže ohledně některé z pohledávek z upraveného seznamu přihlášených pohledávek nejsou dosud splněny podmínky pro její výplatu nebo jde-li dosud o pohledávku spornou; jde zejména o pohledávky,

- a) kterých se týká odvolání proti konečné zprávě,
- b) ohledně kterých dosud nebyl skončen incidenční spor.

(5) Pro zařazení do rozvrhu je u pohledávek vázaných na podmínku rozhodný stav ke dni vydání rozvrhového usnesení.

§ 307

(1) Rozvrhové usnesení doručí insolvenční soud insolvenčnímu správci, dlužníkovi a věřitelům, jejichž pohledávek se toto usnesení týká; tyto osoby mohou proti rozvrhovému usnesení podat odvolání.

(2) V rozvrhovém usnesení určí insolvenční soud insolvenčnímu správci lhůtu k jeho splnění; lhůta nesmí být delší než 2 měsíce od právní moci tohoto usnesení.

(3) Částky určené pro jednotlivé věřitele v rozvrhovém usnesení jim insolvenční správce proplatí na jejich náklad zpravidla ve svém sídle. Částky

č. 134

nepřesahující 500 Kč může složit do úschovy u soudu a věřitele o tom písemně vyrozumět. Obdobně postupuje, jestliže nedojde k proplacení částek určených pro jednotlivé věřitele do 30 dnů od rozvrhového usnesení pro překážku na jejich straně. O splnění rozvrhového usnesení podá insolvenční správce insolvenčnímu soudu zprávu.

(4) Částky, které by mohly připadnout na pohledávky uvedené v § 306 odst. 4, složí insolvenční správce do úschovy u insolvenčního soudu. Jakmile odpadnou překážky k jejich výplatě, vydá o nich insolvenční soud další rozvrhové usnesení; ustanovení o rozvrhovém usnesení platí obdobně i pro další rozvrhové usnesení. Pokud se ukáže, že ohledně některé z těchto částek nejsou splněny předpoklady pro její zařazení do rozvrhu, vyloučí ji insolvenční soud z rozvrhu; proti tomuto rozhodnutí není odvolání přípustné. Obdobně se postupuje ohledně částek vyčleněných na výlohy spojené s ukončením řízení, pokud nebyly použity.

15. V této podobě, pro věc rozhodné, platila citovaná ustanovení již v době vydání usnesení o schválení konečné zprávy a později nedoznala změn.

16. Nejvyšší soud především podotýká, že již v důvodech usnesení ze dne 29. 4. 2010, sen. zn. 29 NSČR 30/2009, uveřejněného pod č. 14/2011 Sb. roz. obč. (dále jen „R 14/2011“) [usnesení je – stejně jako další rozhodnutí Nejvyššího soudu zmíněná níže – dostupné i na webových stránkách Nejvyššího soudu], upozornil, že pro insolvenční řízení nelze bez dalšího (automaticky) přejímat judikatorní závěry ustavené při výkladu zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání (dále též jen „ZKV“) [a to především proto, že insolvenční zákon obsahuje poměrně podrobná procesní pravidla, jež je třeba vnímat v jejich komplexnosti a jejichž pojetí ne vždy (a to zpravidla záměrně) odpovídá tomu, jak bylo v obdobné procesní situaci postupováno za účinnosti zákona o konkursu a vyrovnání]. To nicméně neplatí pro závěry formulované v konkursních poměrech k povaze usnesení o schválení konečné zprávy a rozvrhového usnesení (a k jejich vzájemnému vztahu). Jde o následující závěry:

[1] Konečná zpráva neřeší otázku způsobu a rozsahu uspokojení pohledávek konkursních věřitelů; o tom rozhoduje konkursní soud v rozvrhovém usnesení (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 6. 2007, sp. zn. 29 Odo 1111/2005, uveřejněné v časopise Soudní judikatura č. 11, ročníku 2007, pod č. 170, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 8. 2012, sp. zn. 29 Cdo 2106/2010, uveřejněné v časopise Soudní judikatura č. 4, ročníku 2013, pod č. 49, nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 10. 2012, sp. zn. 29 Cdo 3905/2010, uveřejněné v časopise Soudní judikatura č. 10, ročníku 2013, pod č. 141).

[2] Rozvrh (ve smyslu rozvrhu konečného) patří k závěrečným úkonům konkursního řízení při jeho normálním průběhu. Jakmile dojde k jeho realizaci, je již možné konkurs zrušit. Podstata rozvrhu (ve smyslu rozvrhu ko-

nečného) spočívá v tom, že celkový výtěžek zpeněžení konkursní podstaty se rozdělí mezi konkursní věřitele podle pravidel stanovených v § 32 ZKV. Děje se tak usnesením, které zákon nazývá rozvrhovým usnesením; tímto usnesením se tudíž rozvrh nenařizuje, ale provádí (rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 4. 2008, sp. zn. 29 Odo 657/2006, uveřejněný v časopise Soudní judikatura č. 11, ročníku 2008, pod č. 168).

[3] Podstata věcného přezkumu správnosti rozvrhového usnesení vůči konkursním věřitelům tkví v posouzení, zda podle pravidel určených zákonem o konkursu a vyrovnání bude mezi konkursní věřitele rozvržen dosažený výtěžek zpeněžení majetku konkursní podstaty způsobem, jenž bude odpovídat jejich zjištěným pohledávkám (v návaznosti na výsledky přezkumného jednání a incidenčních sporů vyvolaných popěrnými úkony) [srov. opět usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Cdo 2106/2010].

[4] Nabude-li právní moci usnesení o schválení konečné zprávy, je zásadně vyloučeno, aby se soudy problematikou, k jejímuž řešení je konečná zpráva primárně určena, zabývaly v konkursu později, např. při vydání rozvrhového usnesení či při vydání usnesení o zrušení konkursu. Námitkami, které měly zaznít při projednání a schválení konečné zprávy, se soud v rozvrhovém usnesení již nezabývá [např. usnesení ze dne 23. 10. 2003, sp. zn. 29 Odo 777/2002, uveřejněné pod č. 48/2004 Sb. roz. obč., nebo usnesení ze dne 10. 12. 2008, sp. zn. 29 Cdo 1750/2008, usnesení ze dne 17. 2. 2010, sp. zn. 29 Cdo 4838/2008, anebo usnesení ze dne 26. 5. 2011, sp. zn. 29 Cdo 1505/2011].

17. V poměrech upravených insolvenčním zákonem pak podrobněji formulovaná pravidla upravující náležitosti konečné zprávy (§ 302 insolvenčního zákona), vyúčtování odměny a hotových výdajů insolvenčního správce (§ 303 insolvenčního zákona), proces projednání a schválení konečné zprávy a vyúčtování odměny a hotových výdajů insolvenčního správce (§ 304 insolvenčního zákona), a pravidla upravující náležitosti rozvrhu (§ 306 insolvenčního zákona) a způsob provedení rozvrhového usnesení (§ 307 insolvenčního zákona) výše popsané pojetí vztahu konečné zprávy a rozvrhu jen posilují (umocňují).

18. Jinak řečeno, i v poměrech upravených insolvenčním zákonem platí, že námitkami, které měly zaznít při projednání a schválení konečné zprávy a vyúčtování odměny a výdajů insolvenčního správce, se soud v rozvrhovém usnesení již nezabývá.

19. V dané věci tedy odvolací soud nepochybil, jestliže se nezabýval odvolacími námitkami, jež jsou z obsahového hlediska těmi, jež měly zaznít v procesu schvalování konečné zprávy, a nikoli těmi, jejichž prostřednictvím by bylo lze zpochybnit předpoklady pro vydání rozvrhového usnesení, jež z výsledků pravomocně schválené konečné zprávy vychází.

20. Nejvyšší soud proto, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), dovolání zamítl [§ 243d písm. a) o. s. ř.].

Č. 135**č. 135****Insolvence, Oddlužení, Osvobození od placení zbytku dluhů**

§ 414 IZ, § 415 IZ, § 417 IZ, § 389 odst. 1 IZ

Ustanovení § 417 odst. 1 insolvenčního zákona umožňuje insolvenčnímu soudu odejmout dlužníku osvobození od placení pohledávek (přiznané podle § 414 a § 415 insolvenčního zákona) jen na základě návrhu podaného některým z dotčených věřitelů (mezi které patří i věřitelé, kteří nepřihlásili do insolvenčního řízení pohledávku, ač tak učinit měli) do tří let od jeho pravomocného přiznání, a za splnění podmínky, že námitku, podle níž ke schválení oddlužení nebo k přiznání osvobození došlo na základě podvodného jednání dlužníka anebo že dlužník poskytl zvláštní výhody některým věřitelům, takový věřitel nemohl uplatnit před rozhodnutím o přiznání osvobození.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 8. 2016, sen. zn. 29 NSČR 62/2016, ECLI:CZ:NS:2016:29.NSCR.62.2016.1)

Nejvyšší soud zamítl dovolání společnosti FAVART-MORAVIA, s. r. o., proti usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 30. 9. 2015, sp. zn. KSOL 16 INS 13759/2012, 1 VSOL 344/2015-B.

I.**Dosavadní průběh řízení**

1. Vrchní soud v Olomouci k odvolání společnosti F.-M., s. r. o. (dále jen „společnost“) usnesením ze dne 30. 9. 2015, č. j. KSOL 16 INS 13759/2012, 1 VSOL 344/2015-B-61, potvrdil usnesení ze dne 15. 1. 2015, č. j. KSOL 16 INS 13759/2012-B-48, jímž Krajský soud v Ostravě – pobočka v Olomouci (dále jen „insolvenční soud“) zamítl návrh, aby dlužníci bylo odňato osvobození od placení pohledávek.

2. Odvolací soud – cituje § 417 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona) – dospěl shodně s insolvenčním soudem k závěru, podle něhož v posuzované věci společnost v návrhu na odejmutí osvobození argumentuje skutečnostmi, s nimiž seznámila insolvenční soud již v průběhu insolvenčního řízení ve fázi před schválením oddlužení, a „nejedná se tudíž o novoty, které by vyvstaly až ve fázi po přiznání osvobození dlužníci“.

3. Přitom společnosti „nic nebránilo, aby přihlásila svou tvrzenou pohledávku do insolvenčního řízení dlužnice ve lhůtě stanovené v rozhodnutí o úpadku, a domohla se tak jejího uspokojení (byť částečně) v režimu oddlužení a aby se jako přihlášená věřitelka aktivně účastnila insolvenčního řízení. Skutečnost, že dlužnice v insolvenčním návrhu společnost jako svou věřitelku neuvedla, nebránilo společnosti podat přihlášku pohledávky do insolvenčního řízení. Nebyly splněny ani podmínky pro zánik osvobození přiznaného dlužnici podle § 417 odst. 2 insolvenčního zákona, neboť trestní oznámení společnosti proti dlužnici bylo Okresním státním zastupitelstvím v Olomouci dne 5. 4. 2014 založeno jako nedůvodné“.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

4. Proti usnesení odvolacího soudu podala společnost dovolání, odkazující co do jeho přípustnosti na § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále jen „o. s. ř.“), namítajíc, že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci, jde-li o výklad § 417 odst. 1 insolvenčního zákona, a požadujíc, aby Nejvyšší soud usnesení odvolacího soudu změnil tak, že „se návrhu na odejmutí osvobození dlužnice od placení pohledávek vyhovuje“.

5. Dovolatelka obsáhle popisuje dosavadní průběh řízení a soudům nižších stupňů vytýká, že nepřipustily „možnost odejmutí osvobození dlužnice“ na základě námitek, které věřitel uplatnil před rozhodnutím o přiznání osvobození, ačkoli podvodné jednání dlužnice a její „obchodně právní“ dluh (rozuměj skutečnost, že dlužnice v insolvenčním návrhu spojenému s návrhem na povolení oddlužení neuvedla dluh z podnikatelské činnosti vůči společnosti) byly známy nejpozději od 20. 3. 2013.

6. Přitom poukazuje na závěry formulované Nejvyšším soudem v usnesení ze dne 30. 4. 2013, sen. zn. 29 NSČR 45/2010 (uveřejněném pod č. 86/2013 Sb. roz. obč. – dále jen „R 86/2013“), a zdůrazňuje, že odvolací soud rozhodl v rozporu se zásadou poctivosti dlužníka při oddlužení.

7. Dlužnice považuje dovolání „za neopodstatněné“.

III.

Přípustnost dovolání

8. S přihlédnutím k době vydání napadeného rozhodnutí je pro dovolací řízení rozhodný občanský soudní řád ve znění účinném od 1. 1. 2014 (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 4. 2014, sen. zn. 29 NSČR 45/2014, uveřejněné pod č. 80/2014 Sb. roz. obč.).

9. Dovolání společnosti je přípustné podle § 237 o. s. ř., k řešení otázky dovoláním otevřené, Nejvyšším soudem dosud nezodpovězené, týkající se výkladu § 417 odst. 1 insolvenčního zákona; není však důvodné.

IV.

Důvodnost dovolání

č. 135

10. Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

11. Podle § 414 insolvenčního zákona, jestliže dlužník splní řádně a včas všechny povinnosti podle schváleného způsobu oddlužení, vydá insolvenční soud usnesení, jímž dlužníka osvobodí od placení pohledávek, zahrnutých do oddlužení, v rozsahu, v němž dosud nebyly uspokojeny. Učiní tak jen na návrh dlužníka (odstavec 1). Osvobození podle odstavce 1 se vztahuje také na věřitele, k jejichž pohledávkám se v insolvenčním řízení nepřihlíželo, a na věřitele, kteří své pohledávky do insolvenčního řízení nepřihlásili, ač tak měli učinit (odstavec 2). Osvobození podle odstavců 1 a 2 se vztahuje i na ručitele a jiné osoby, které měly vůči dlužníku pro tyto pohledávky právo postihu (odstavec 3). Při osvobození dlužníka podle odstavce 1 zůstává zajištěnému věřiteli, který po schválení oddlužení nepožádal o zpeněžení majetku sloužícího k zajištění pohledávky, zachováno právo domáhat se uspokojení pohledávky z výtěžku zpeněžení tohoto majetku; pohledávek, které se v insolvenčním řízení neuspokojují (§ 170), se může takto domáhat jen za dobu od skončení insolvenčního řízení (odstavec 4).

12. Podle § 417 insolvenčního zákona osvobození podle § 414 a 415 insolvenčního soud dlužníku odejme, jestliže na základě návrhu podaného některým z dotčených věřitelů do tří let od jeho pravomocného přiznání vyjde najevo, že ke schválení oddlužení nebo k přiznání osvobození došlo na základě podvodného jednání dlužníka, anebo že dlužník poskytl zvláštní výhody některým věřitelům; to neplatí, jestliže věřitel, který návrh podal, mohl takovou námitku uplatnit před rozhodnutím o přiznání osvobození dlužníku (odstavec 1). Přiznané osvobození zaniká, byl-li dlužník do tří let od právní moci rozhodnutí o něm pravomocně odsouzen za úmyslný trestný čin, kterým podstatně ovlivnil schválení nebo provedení oddlužení anebo přiznání osvobození, případně kterým jinak poškodil věřitele (odstavec 2).

13. Nejvyšší soud v první řadě předesílá, že jeho judikatura je ustálena na závěrech, podle nichž:

[1] Institut oddlužení v českém úpadkovém právu je – prostřednictvím příslušných ustanovení insolvenčního zákona – koncipován pro osoby uvedené v § 389 odst. 1 insolvenčního zákona. Jde o způsob řešení úpadku, který

může v konečném výsledku (při zdárném průběhu celého oddlužení) vést k tomu, že insolvenční soud přizná dlužníku osvobození od placení zbytku dluhů (§ 414 insolvenčního zákona), čímž se tato část dlužnických závazků ocitne ve stejném režimu jako tzv. naturální obligace.

K tomu lze doplnit, že insolvenční zákon vychází z koncepce, podle níž dlužník, který splňuje stanovené předpoklady (§ 389, § 395 insolvenčního zákona), prosadí oddlužení bez ohledu na to, zda s tím jeho věřitelé souhlasí (srov. § 148 odst. 3 a § 149 odst. 1 a 2 insolvenčního zákona). Z § 402 odst. 3 insolvenčního zákona pak vyplývá, že v rukou věřitelů je až rozhodnutí o způsobu oddlužení, tedy volba, který ze zákonem předvídaných způsobů oddlužení bude uplatněn. To, zda dlužník upřednostňuje oddlužení plněním splátkového kalendáře před oddlužením zpeněžením majetkové podstaty, není podstatné.

Srov. usnesení ze dne 29. 9. 2010, sen. zn. 29 NSČR 6/2008, a ze dne 30. 1. 2014, sen. zn. 29 NSČR 88/2013, uveřejněná pod č. 61/2011 a 46/2014 Sb. roz. obč.

[2] Povinnost přihlásit (včas) do insolvenčního řízení pohledávku za dlužníkem stíhá věřitele bez ohledu na to, zda pohledávka je nesporná, zda byla uplatněna u soudu a zda jde o pohledávku vykonatelnou (srov. např. usnesení ze dne 4. 9. 2008, sen. zn. 29 NSČR 4/2008, a ze dne 27. 7. 2011, sen. zn. 29 NSČR 35/2009, uveřejněná pod č. 25/2009 a 151/2011 Sb. roz. obč.).

[3] Dlužník je ve smyslu § 104 odst. 1 písm. b) a odst. 3 insolvenčního zákona povinen uvést v seznamu závazků i pohledávku, jejíž pravost (důvodnost) zpochybňuje. Z toho, že dlužník v seznamu závazků zamlčel své zahraniční věřitele a že v seznamu svého majetku neoznačil majetek tvořený podíly v zahraničních společnostech, lze usuzovat na nepoctivý záměr dlužníka při oddlužení. Vyjde-li po schválení oddlužení najevo, že dlužník navrženým oddlužením sledoval nepoctivý záměr, je to důvodem ke zrušení schváleného oddlužení podle § 418 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona (viz R 86/2013).

[4] Pohledávka, na kterou se vztahuje rozhodnutí o osvobození dlužníka od placení podle § 414 odst. 1 insolvenčního zákona, v neuhrazeném rozsahu nezaniká, v soudním či jiném řízení ji však nelze věřiteli přiznat; ve vykonávacím řízení má taková pohledávka stejný režim jako promlčená pohledávka (pohledávka, u které byla účinně vznesena námitka promlčení). Srov. usnesení ze dne 24. 11. 2010, sp. zn. 29 Cdo 3509/2010, uveřejněné pod č. 63/2011 Sb. roz. obč.

14. V poměrech projednávané věci je dále zjevné, že:

a) Dne 6. 6. 2012 podala dlužnice u insolvenčního soudu insolvenční návrh spojený s návrhem na povolení oddlužení. V tomto návrhu dlužnice neuvedla svůj dluh vůči společnosti, jehož zaplacení se společnost domáhala v řízení vedeném u Okresního soudu v Novém Jičíně pod sp. zn. 24 C 203/2003.

b) Insolvenční soud usnesením ze dne 6. 2. 2013, č. j. KSOL 16 INS 13759/2012-A15, mimo jiné zjistil úpadek dlužnice, povolil řešení úpadku oddlužením a vyzval věřitele, kteří dosud nepřihlásili své pohledávky, aby tak učinili do 30 dnů ode dne zveřejnění tohoto usnesení v insolvenčním rejstříku.

c) Do insolvenčního řízení přihlásil pohledávku jeden věřitel (K. banka, a. s.), který současně uplatnil právo na uspokojení ze zajištění (z titulu zástavního práva).

d) Usnesením ze dne 8. 10. 2014, č. j. KSOL 16 INS 13759/2012-B44, insolvenční soud mimo jiné schválil oddlužení dlužnice plněním splátkového kalendáře, vzal na vědomí splnění oddlužení dlužnicí, zprostil funkce insolvenčního správce a osvobodil dlužnici od placení pohledávek (včetně pohledávek těch věřitelů, kteří své pohledávky do insolvenčního řízení nepřihlásili, ač tak měli učinit).

e) Návrhem ze dne 15. 10. 2014 se společnost domáhala, aby insolvenční soud dlužnici odejmul osvobození od placení pohledávek, s tím, že rozsudkem Okresního soudu v Novém Jičíně, č. j. 24 C 203/2003-211 (který nabyl právní moci dne 12. 12. 2012), bylo dlužnici uloženo zaplatit společnosti částku 630 000 Kč s příslušenstvím, přičemž dlužnice tuto pohledávku (pocházející z její podnikatelské činnosti) neuvedla v insolvenčním návrhu.

f) Skutečnost, že dlužnice v návrhu na povolení oddlužení neuvedla svůj (obchodně právní) závazek vůči společnosti, včetně údajů o tom, že spor o zaplacení je veden u výše označeného soudu, společnost oznámila insolvenčnímu soudu (mimo jiné) sdělením (datovaným 5. 4. 2013 a došlým insolvenčnímu soudu 8. 4. 2013) ke zprávě (tehdejší) insolvenční správce ze dne 28. 3. 2013.

15. Na tomto základě Nejvyšší soud především zdůrazňuje, že § 417 odst. 1 insolvenčního zákona umožňuje insolvenčnímu soudu odejmout dlužníku osvobození od placení pohledávek (přiznané podle § 414 a § 415 insolvenčního zákona) jen na základě návrhu podaného některým z dotčených věřitelů (mezi které patří i věřitelé, kteří nepřihlásili do insolvenčního řízení pohledávku, ač tak učinit měli) do tří let od jeho pravomocného přiznání, a za splnění podmínky, že námitku, podle níž ke schválení oddlužení nebo k přiznání osvobození došlo na základě podvodného jednání dlužníka anebo že dlužník poskytl zvláštní výhody některým věřitelům, takový věřitel nemohl uplatnit před rozhodnutím o přiznání osvobození.

16. Jinými slovy, mohla-li společnost uplatnit námitky, podle nichž dlužnice v návrhu na oddlužení neuvedla svůj obchodně právní závazek vůči společnosti (a ke schválení oddlužení nebo k přiznání osvobození od placení pohledávek tak došlo na základě podvodného jednání dlužnice), dříve, než insolvenční soud rozhodl o tom, že dlužnici osvobozuje od placení pohledávek, pak obsahově totožné námitky nemohou být důvodem pro následné odejmutí osvobození od placení pohledávek.

17. Naopak, akceptace opačného právního názoru dovolatelky by vedla k nepřijatelným důsledkům, spočívajícím v možnosti následné revize pravomocných

rozhodnutí insolvenčního soudu o osvobození dlužníka od placení pohledávek, a to buď na základě týchž okolností, které insolvenční soud hodnotil již při rozhodování o osvobození dlužníka od placení pohledávek, nebo na základě okolností, které věřitel včas neuplatnil, ač tak učinit mohl.

18. Vzhledem k tomu, že v poměrech dané věci společnost v průběhu insolvenčního řízení (již v době před rozhodnutím insolvenčního soudu o schválení oddlužení a osvobození dlužnice od placení pohledávek) uplatnila námitku, podle níž dlužnice v návrhu na povolení oddlužení (úmyslně) neuvedla (obchodně právní) závazek vůči společnosti, není pochyb o tom, že insolvenční soud byl informován o okolnostech, ze kterých společnost dovozuje splnění podmínek pro odnětí osvobození dlužnice od placení pohledávek, a s jejich znalostí (následně) rozhodl o schválení oddlužení a osvobození dlužnice od placení pohledávek.

19. Skutečnost, že společnost nebyla legitimována k podání řádného opravného prostředku proti rozhodnutí insolvenčního soudu o schválení oddlužení a o osvobození dlužnice od placení pohledávek, je dána jen nečinností společnosti, která nepřihlásila, ač tak měla učinit, pohledávku za dlužnicí do insolvenčního řízení, protože se nestala účastníkem insolvenčního řízení (srov. § 14 a násl. insolvenčního zákona). Okolnost, že dlužnice neuvedla pohledávku společnosti v seznamu svých závazků, přitom neměla vliv na možnost společnosti přihlásit u insolvenčního soudu pohledávku za dlužnicí.

20. Jelikož právní posouzení věci, na němž rozhodnutí odvolacího soudu spočívá a které bylo dovoláním zpochybněno, je správné a z obsahu spisu neplynou ani jiné vady řízení, k jejich existenci u přípustného dovolání dovolací soud přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), Nejvyšší soud dovolání společnosti zamítl [§ 243d písm. a) o. s. ř.].

Č. 136**Č. 136**

Okamžité zrušení pracovního poměru, Odbory, Neplatnost právního úkonu § 55 odst. 1 písm. b) zákona č. 262/2006 Sb., § 348 odst. 3 zákona č. 262/2006 Sb.

Okamžité zrušení pracovního poměru učiněné zaměstnavatelem podle ustanovení § 55 odst. 1 písm. b) zák. práce z důvodu neomluveného zameškání práce není neplatné pro rozpor se zákonem jen proto, že zaměstnavatel v rozporu s § 348 odst. 3 zák. práce, ve znění účinném od 1. 1. 2012, určil, že se u zaměstnance jedná o neomluvené zameškání práce, bez projednání s odborovou organizací.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 1. 2016, sp. zn. 21 Cdo 476/2015, ECLI:CZ:NS:2016:21.CDO.476.2015.1)

Nejvyšší soud k dovolání žalované zrušil rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 17. 9. 2014, sp. zn. 62 Co 289/2014, a rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 14. 3. 2014, sp. zn. 17 C 139/2013, a věc vrátil Obvodnímu soudu pro Prahu 1 k dalšímu řízení.

I.**Dosavadní průběh řízení**

1. Dopisem ze dne 30. 4. 2013, který byl žalobci doručen dne 2. 5. 2013, žalovaná sdělila žalobci, že s ním okamžitě zrušuje pracovní poměr podle § 55 odst. 1 písm. b) zák. práce. Důvod k tomuto opatření spatřovala v tom, že žalobce se „opakovaně v měsíci dubnu 2013 bezdůvodně nedostavoval na své pracoviště“, čímž „porušil základní povinnost zaměstnance specifikovanou v § 38 odst. 1 písm. b) zák. práce“ a „část IV odst. 38 Pracovního řádu Kanceláře prezidenta republiky v platném znění“. Žalobcovu nepřítomnost v práci žalovaná doložila „výpisem z evidence docházky“, který tvořil přílohu dopisu ze dne 30. 4. 2013.

2. Žalobce se žalobou podanou u Obvodního soudu pro Prahu 1 dne 1. 7. 2013 domáhal, aby bylo určeno, že uvedené okamžité zrušení pracovního poměru je neplatné. Žalobu zdůvodnil zejména tím, že uvedené důvody okamžitého zrušení pracovního poměru „se nezakládají na pravdě a jsou smyšlené“, neboť žalobce plnil své pracovní povinnosti v dubnu 2013 stejným způsobem jako doposud, přičemž součástí práce žalobce byla i častá účast na jednáních Parlamentu a jeho orgánů a další schůzky, a to „podle žalobcova uvážení a často mimo prostory pra-

coviště“ a nepřítomnost na pracovišti nebyla žalobci ze strany žalované vytýkána. O opakovanou absenci by šlo podle názoru žalobce „v případě souvislé absence bez toho, aby informoval zaměstnavatele, což však z doloženého výpisu z evidence docházky nevyplývalo“. Žalobce dále poukázal na to, že „v důsledku změny vedení žalované spojené s volbou prezidenta“ mu nebyla žalovanou přidělována práce, že nebylo ani zřejmé, kdo byl jeho přímým nadřízeným zaměstnancem, a že důvody uvedené v okamžitém zrušení pracovního poměru ze strany žalované byly pouze „zástupnými důvody“; pravými důvody byly „plánované organizační změny, konkrétně zrušení Politického odboru, v němž žalobce působil, a politické důvody“.

3. Žalovaná namítala, že v okamžitém zrušení pracovního poměru byl „konkrétně a nezaměnitelně“ uveden důvod okamžitého zrušení pracovního poměru, a odmítla tvrzení žalobce, že by důvod uvedený v okamžitém zrušení pracovního poměru byl „zástupným důvodem“ pro skončení pracovního poměru se žalobcem. Žalobce nedoložil své tvrzení o tom, že by se v rámci plnění pracovních povinností účastnil jednání vlády či Parlamentu mimo pracoviště. Protože porušování pracovních povinností zaměstnance bylo „kumulováno do relativně krátkého časového období“, protože dodržování povinností vyplývajících z právních předpisů vztahujících se k zaměstnancem vykonávané práci patří k základním povinnostem zaměstnance a protože žalobce „svou absenci nevysvětlil a neomluvil“, žalovaná hodnotila jeho jednání jako porušení pracovní kázně zvlášť hrubým způsobem, a tedy jako důvod pro okamžité zrušení pracovního poměru podle § 55 odst. 1 písm. b) zák. práce.

4. Obvodní soud pro Prahu 1 rozsudkem ze dne 14. 3. 2014, č. j. 17 C 139/2013-102, žalobě vyhověl a rozhodl, že žalovaná je povinna zaplatit žalobci na náhradu nákladů řízení 29 104 Kč k rukám advokáta JUDr. I. J., Ph.D. Při svém rozhodování soud prvního stupně vycházel ze zjištění, že systém evidence docházky u žalované „nebyl zcela bez vad a bylo možné, že v určitých dnech nebyly zaznamenány všechny příchody a odchody“, a přihlédl k tomu, že žalovaná ještě před okamžitým zrušením pracovního poměru nabídla žalobci „měkkí variantu v podobě Dohody o skončení pracovního poměru“. Vzhledem k tomu, že okamžité zrušení pracovního poměru je mimořádným způsobem skončení pracovního poměru, a že tedy i v případě, že by neomluvená nepřítomnost žalobce v práci byla prokázána, nebylo by možné takové „porušení zákona a Pracovního řádu“ bez dalšího hodnotit jako porušení povinností vyplývajících z právních předpisů vztahujících se k žalobcem vykonávané práci zvlášť hrubým způsobem, když v průběhu předešlého působení žalobce u žalované nebylo se žalobcem jeho „pozdější docházení do zaměstnání“ projednáváno a „s přihlédnutím k ustálené judikatuře by k naplnění intenzity porušení povinností vyplývajících z právních předpisů vztahujících se k žalobcem vykonávané práci zvlášť hrubým způsobem musela být neomluvená nepřítomnost žalobce déletrvající v minimální délce tři

po sobě jdoucích dnů“. Podle soudu prvního stupně žalovaná měla možnost ukončit pracovní poměr výpovědí podle § 52 písm. g) zák. práce, případně výpovědí podle § 52 písm. c) zák. práce, kdyby se žalobce „v rámci restrukturalizace“ stal nadbytečným zaměstnancem, avšak důvody pro okamžité zrušení pracovního poměru nebyly naplněny. Konečně soud prvního stupně shledal, že žalobce „nedjednal v rozporu s oprávněnými zájmy žalované“ a že jeho jednání „nesměřovalo k poškození žalované“, a uzavřel, že okamžité zrušení pracovního poměru je neplatným právním úkonem.

5. K odvolání žalované Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 17. 9. 2014, č. j. 62 Co 289/2014-154, změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, že „náklady řízení činí 25 716 Kč“; v ostatních výrocích jej potvrdil a rozhodl, že žalovaná je povinna zaplatit žalobci na náhradu nákladů odvolacího řízení 6 776 Kč k rukám advokáta JUDr. I. J., Ph.D. Z výsledků dokazování zjistil, že u žalované působila odborová organizace (Odborová organizace v Kanceláři prezidenta republiky a Správě Pražského Hradu), jejíž výbor dne 30. 4. 2013 projednal okamžité zrušení pracovního poměru se žalobcem a „vzal je na vědomí s odůvodněním, že žalobce nebyl členem ani funkcionářem odborové organizace“, že však nebylo možné dovodit, že by žalovaná ještě před rozvázáním pracovního poměru dodržela postup podle § 348 odst. 3 zák. práce, a že by tedy „určila, zda zameškání práce žalobcem ve dnech 5. 4., 9. 4., 12. 4., 16. 4. a 17. 4. 2013 je neomluvené, s odborovou organizací tak, jak to požaduje“ § 348 odst. 3 zák. práce. Odvolací soud současně poukázal na judikaturu soudů k výkladu § 59 odst. 1 zák. práce č. 65/1965 Sb. a § 40 odst. 5 nařízení vlády č. 108/1994 Sb., podle níž zaměstnavatel rozhoduje o tom, zda nepřítomnost zaměstnance v práci je neomluvenou absencí, v dohodě s příslušným odborovým orgánem, a podle níž takové stanovisko přísluší zaujmout příslušnému odborovému orgánu jako kolektivnímu orgánu, a (i když znění § 40 odst. 5 nařízení vlády č. 108/1994 Sb. „není zcela totožné“ se zněním § 348 odst. 3 zák. práce) je třeba [těž s přihlédnutím k tomu, že určení neomluveného zameškání práce podle § 348 odst. 3 zák. práce není právním úkonem, a že proto na ně nelze aplikovat § 19 písm. g) zák. práce] podle jeho názoru dovodit, že zameškání práce zaměstnancem nepředstavuje porušení povinností vyplývajících z právních předpisů vztahujících se k zaměstnancem vykonávané práci, považoval-li je zaměstnavatel za neomluvené „bez souhlasu příslušné odborové organizace“, a že tento závěr „platí i v režimu zákona č. 262/2006 Sb.“. Odvolací soud dále přisvědčil námitce žalované v tom, že soud prvního stupně postupoval v rozporu s § 119a odst. 2 občanského soudního řádu, jestliže vyhlásil svůj rozsudek, aniž by předtím dal účastníkům „možnost vyjádřit se k dokazování v řízení před soudem prvního stupně a ke skutkové a právní stránce věci“, tuto vadu řízení ovšem nepovažoval za důvod ke zrušení rozsudku soudu prvního stupně s odůvodněním, že při odvolacím jednání konaném dne 17. 9. 2014 dal účastníkům „prostor pro formulaci závěrečných návrhů“, a že tím „pochybení

soudu prvního stupně napravit“. Shodně se soudem prvního stupně posléze odvolací soud dovodil, že důkaz elektronickou evidencí docházky do práce není dostačující k prokázání nepřítomnosti žalobce v práci, že žalovaná neplnila povinnost přidělovat žalobci práci podle pracovní smlouvy a další povinnosti uvedené v § 38 odst. 1 písm. a) zák. práce, že vedoucí zaměstnanci žalované neplnili vůči žalobci povinnosti podle § 302 písm. a) zák. práce, a že proto ani žalobce se nemusel „zdržovat v místě, které bylo sjednáno jako místo výkonu práce“. S přihlédnutím k tomu, že „neobstojí ani poukaz žalované na to, že pracovní náplň žalobce byla rozmanitá“ a že žalobce při výkonu práce stejně nikdo nekontroloval, jakož i k tomu, že žalobce byl „sdělovacími prostředky a veřejností“ označen za „jednoho z autorů amnestie“ vyhlášené prezidentem republiky V. K. dne 1. 1. 2013, odvolací soud uzavřel, že okamžité zrušení pracovního poměru se žalobcem je v rozporu se zákonem. Námitku žalované, že neplatnost okamžitého zrušení pracovního poměru se žalobcem je „neplatností relativní“, odvolací soud odmítl s odůvodněním, že právní úkon je – rovněž vzhledem k tomu, že nebyly naplněny základní zásady pracovněprávních vztahů uvedené v § 1a zák. práce, zejména zásada zvláštní zákonné ochrany postavení zaměstnanců – podle § 19 písm. d) zákoníku práce neplatný absolutně. Odvolací soud potvrdil rozsudek soudu prvního stupně ve věci samé „jako věcně správný“.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

6. Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podala žalovaná dovolání. Namítá v první řadě, že novelou provedenou zákonem č. 365/2011 Sb. došlo ke změně § 348 odst. 3 zák. práce, a že proto nyní postačuje k posouzení, zda se jedná o neomluvené zameškání práce, pouze projednání s odborovou organizací; nelze proto pokládat za nesprávný postup, jestliže příslušný odborový orgán vyjádřil své souhlasné stanovisko k rozhodnutí zaměstnavatele o tom, že jde u zaměstnance o neomluvené zameškání práce. Žalovaná dále vytýká odvolacímu soudu, že posoudil v rozporu s ustálenou judikaturou soudů o výkladu § 18 a 19 zák. práce okamžité zrušení pracovního poměru se žalobcem jako absolutně neplatný právní úkon, neboť „neplatnost právního úkonu může soud určit pouze v případě dovolání se neplatnosti právního úkonu o rozvázání pracovního poměru okamžitým zrušením pracovního poměru pro nedodržení formy právního úkonu a současném včasné podání žaloby o určení neplatnosti tohoto právního úkonu“; podstatnými náležitostmi dovolání se relativní neplatnosti právního úkonu jsou v pracovněprávních vztazích ve smyslu § 20 zák. práce uplatnění relativní neplatnosti právního úkonu a označení vad, které způsobily jeho neplatnost, k dostatečnému vyličení vad právního úkonu okamžitého zrušení pracovního poměru však v žalobě nedošlo. Žalovaná rovněž namítá, že odvolací soud neprovedl k otázce elektronické evi-

dence docházky další navržené důkazy a že se „nevypořádal s tvrzením žalované, podle kterého byla nepřítomnost žalobce na pracovišti ověřována i fyzicky“, a dovozuje, že rozsudek odvolacího soudu je z tohoto důvodu nepřezkoumatelný a protiústavní. Odvolací soud navíc nedal žalované před vyhlášením napadeného rozsudku „prostor vyjádřit se k právnímu názoru soudu, odlišnému od právního názoru žalované i od právního názoru soudu prvního stupně“, čímž žalované odepřel „možnost včas reagovat na jiný právní náhled odvolacího soudu, jímž bylo založeno rozhodnutí překvapivé“. Žalovaná navrhla, aby dovolací soud zrušil rozsudky soudů obou stupňů a aby věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

7. Žalobce navrhl, aby dovolací soud „dovolání nevyhověl“. Uvedl, že žalovaná dne 14. 10. 2014 „uznala trvání pracovního poměru“ a že účastníci uzavřeli dne 30. 10. 2014 dohodu o rozvázání pracovního poměru ke dni 31. 10. 2014. Podle názoru žalobce tím „zcela odpadl předmět sporu a dovolání je nepřípustné“. Ve věci samé žalobce namítl, že „pouhé vzetí okamžitého zrušení pracovního poměru na vědomí“ není projednáním podle zákoníku práce, a že proto „nebylo zjištěno na straně žalované v souladu se zákoníkem práce, zda došlo k neomluvenému zmeškání práce“.

III.

Přípustnost dovolání

8. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a občanského soudního řádu) po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení) ve lhůtě uvedené v § 240 odst. 1 občanského soudního řádu a že věc je třeba i v současné době – vzhledem k tomu, že řízení v projednávané věci bylo zahájeno v době před 1. 1. 2014 – posoudit (srov. čl. II bod 2 zákona č. 293/2013 Sb.) podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, účinném do 31. 12. 2013 (dále jen „o. s. ř.“), se nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

9. Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.).

10. Není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak (§ 237 o. s. ř.).

11. Pro rozhodnutí soudů v projednávané věci bylo (mimo jiné) významné vyřešení právní otázky, jaké jsou – podle právní úpravy účinné v době, kdy byl žalobci

doručen dopis žalované ze dne 30. 4. 2013 (ke dni 2. 5. 2013) – předpoklady pro rozvázání pracovního poměru jeho okamžitým zrušením ze strany zaměstnavatele z důvodu neomluveného zameškání práce zaměstnancem. Vzhledem k tomu, že tato otázka hmotného práva dosud nebyla v rozhodovací činnosti dovolacího soudu vyřešena a že její posouzení bylo pro rozhodnutí soudů významné (určující), dospěl Nejvyšší soud k závěru, že dovolání žalované je podle § 237 o. s. ř. přípustné.

č. 136

IV.

Důvodnost dovolání

12. Po přezkoumání rozsudku odvolacího soudu ve smyslu § 242 o. s. ř., které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), Nejvyšší soud dospěl k závěru, že dovolání sice není opodstatněné, že však řízení před soudy je postiženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci.

13. Projednávanou věc je třeba posuzovat podle zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce, ve znění zákonů č. 585/2006 Sb., č. 181/2007 Sb., č. 261/2007 Sb., č. 296/2007 Sb. a č. 362/2007 Sb., nálezů Ústavního soudu č. 116/2008 Sb. a zákonů č. 121/2008 Sb., č. 126/2008 Sb., č. 294/2008 Sb., č. 305/2008 Sb., č. 306/2008 Sb., č. 382/2008 Sb., č. 286/2009 Sb., č. 320/2009 Sb., č. 326/2009 Sb., č. 347/2010 Sb., č. 427/2010 Sb., č. 73/2011 Sb., č. 180/2011 Sb., č. 185/2011 Sb., č. 341/2011 Sb., č. 364/2011 Sb., č. 365/2011 Sb., č. 367/2011 Sb., č. 466/2011 Sb., č. 429/2011 Sb., č. 375/2011 Sb., č. 167/2012 Sb., č. 385/2012 Sb., č. 396/2012 Sb., č. 399/2012 Sb. a č. 472/2012 Sb., tedy podle zákoníku práce ve znění účinném do 31. 7. 2013 (dále jen „zák. práce“).

14. Platnost právních úkonů (včetně právních úkonů učiněných podle pracovních předpisů) je podle ustálené judikatury soudů (srov. například odůvodnění rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 18. 12. 1997, sp. zn. 2 Cdon 829/97, který byl uveřejněn pod č. 54/1998 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek) třeba posuzovat k okamžiku a se zřetelem na okolnosti, kdy byl právní úkon učiněn (srov. § 4 zák. práce a § 34 a § 35 odst. 2 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, účinného do 31. 12. 2013). Tuto zásadu soud uplatňuje i při posuzování platnosti okamžitého zrušení pracovního poměru a dalších právních úkonů směřujících k rozvázání pracovního poměru (srov. například rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 10. 2015, sp. zn. 21 Cdo 5054/2014). Dovolací soud proto nesouhlasí se žalobcem v tom, že by „odpadl předmět sporu a dovolání žalované bylo nepřipustné“, jestliže žalovaná (po rozsudku odvolacího soudu) dne 14. 10. 2014 „uznala trvání pracovního poměru“ a účastníci uzavřeli dne 30. 10. 2014 dohodu o rozvázání pracovního poměru ke dni 31. 10. 2014. I kdyby skutečně došlo k žalobcem uvedeným právním úkonům, nic to nemění na tom, že platnost okamžitého zrušení pracovního poměru, které žalovaná dala

žalobci dopisem ze dne 30. 4. 2013 podle § 55 odst. 1 písm. b) zák. práce, je třeba i v současné době posuzovat podle stavu, jaký tu byl ke dni 2. 5. 2013, kdy byl žalobci doručen dopis žalované ze dne 30. 4. 2013.

č. 136

15. Zaměstnavatel může dát zaměstnanci výpověď z pracovního poměru, jsou-li u zaměstnance dány důvody, pro které by s ním zaměstnavatel mohl okamžitě zrušit pracovní poměr, nebo pro závažné porušení povinnosti vyplývající z právních předpisů vztahujících se k zaměstnancem vykonávané práci; pro soustavné méně závažné porušování povinnosti vyplývající z právních předpisů vztahujících se k vykonávané práci je možné dát zaměstnanci výpověď, jestliže byl v době posledních šest měsíců v souvislosti s porušením povinnosti vyplývající z právních předpisů vztahujících se k vykonávané práci písemně upozorněn na možnost výpovědi [srov. § 52 písm. g) zák. práce]. Zaměstnavatel může výjimečně pracovní poměr zrušit tehdy, porušil-li zaměstnanec povinnost vyplývající z právních předpisů vztahujících se k jím vykonávané práci zvlášť hrubým způsobem [srov. § 55 odst. 1 písm. b) zák. práce]. Zaměstnanec poruší svou povinnost vyplývající z právních předpisů vztahujících se k jím vykonávané práci také tehdy, jestliže zaviněně neomluveně zamešká práci, a v soudní praxi nejsou žádné pochybnosti o tom, že zaměstnavatel může z tohoto důvodu se zaměstnancem rozvázat pracovní poměr, dosáhne-li jednání zaměstnance intenzity alespoň soustavného méně závažného porušení pracovní povinnosti.

16. Nenastoupil-li zaměstnanec práci, dospěla judikatura soudů dále k závěru, že šlo o neomluvené zameškání práce jen tehdy, jestliže nepřítomnost zaměstnance v práci zaměstnavatel kvalifikoval jako neomluvenou se souhlasem příslušného odborového orgánu vysloveným nejpozději v době doručení rozvázání pracovního poměru zaměstnanci; k uvedenému závěru judikatura soudů dospěla (v posledním období) na základě výkladu § 55 odst. 5 nařízení vlády č. 223/1988 Sb., podle něhož „o tom, zda jde o neomluvené zameškání práce, rozhoduje organizace v dohodě s příslušným odborovým orgánem“, ustanovení § 40 odst. 5 nařízení vlády č. 108/1994 Sb., podle něhož „o tom, zda jde o neomluvené zameškání práce, rozhoduje zaměstnavatel v dohodě s příslušným odborovým orgánem“, a § 348 odst. 3 zákona č. 262/2006 Sb., podle něhož „zda se jedná o neomluvené zameškání práce, určuje zaměstnavatel v dohodě s odborovou organizací“ (srov. například rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. 5. 2001, sp. zn. 21 Cdo 1435/2000, který byl uveřejněn pod č. 136 v časopise Soudní judikatura, ročníku 2001, nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 8. 2001, sp. zn. 21 Cdo 1655/2000, který byl uveřejněn pod č. 59/2002 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek); slova „v dohodě“ v uvedených ustanoveních vyjadřovala spolurozhodování zaměstnavatelů s odborovými organizacemi o opatřeních v oblasti pracovněprávních vztahů, když svá opatření může zaměstnavatel učinit pouze v dohodě s odborovou organizací.

17. S účinností ode dne 1. 1. 2012 bylo § 348 odst. 3 zákona č. 262/2006 Sb. změněno (srov. čl. I bod 310 a čl. XIX zákona č. 365/2011 Sb.) tak, že slova

„v dohodě“ byla nahrazena slovy „po projednání“; nyní proto § 348 odst. 3 zák. práce zní: „Zda se jedná o neomluvené zameškání práce, určuje zaměstnavatel po projednání s odborovou organizací.“

18. Projednáním se rozumí jednání mezi zaměstnavatelem a zaměstnanci (nebo jejich „zástupci“, zejména odborovými organizacemi), výměna stanovisek a vysvětlení s cílem dosáhnout shody (srov. § 278 odst. 3 zák. práce), tedy, řečeno jinak, taková forma spolupráce mezi zaměstnavatelem a zaměstnanci (nebo jejich „zástupci“), která spočívá v tom, že zaměstnavatel má předložit stanovený okruh otázek zaměstnancům (nebo jejich „zástupcům“) ke konzultaci, a to dříve, než o věci rozhodne, oprávnění rozhodnout však náleží pouze zaměstnavateli, a to bez ohledu na závěr nebo výsledek projednání, popřípadě i když k projednání vůbec nedošlo. Vzhledem k tomu, že podle § 348 odst. 3 zák. práce závěr o tom, zda zaměstnanec neomluveně zameškal práci, určuje zaměstnavatel pouze „po projednání“ s odborovou organizací, přísluší rozhodnutí v této záležitosti výlučně zaměstnavateli; to platí i tehdy, jestliže k projednání s odborovou organizací (jako „zástupcem“ zaměstnanců) vůbec nedošlo. Na uvedeném závěru nic nemění ani okolnost, že určení (provedené zaměstnavatelem), že zaměstnanec neomluveně zameškal práci, není právním úkonem, ale pouze tzv. faktickým úkonem. I když s tzv. faktickým úkonem se – na rozdíl od právního úkonu – nespojuje vznik, změna nebo zánik práv a povinností účastníků pracovněprávního vztahu, jde projev vůle, u něhož se postupuje – jak dovodila již ustálená judikatura soudů (srov. například rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 6. 11. 2012, sp. zn. 21 Cdo 4142/2011, který byl uveřejněn pod č. 135 v časopise Soudní judikatura, ročníku 2013) – obdobně podle zásad uplatňovaných u právních úkonů. Nejvyšší soud proto dospěl k závěru, že okamžité zrušení pracovního poměru učiněné zaměstnavatelem podle § 55 odst. 1 písm. b) zák. práce z důvodu neomluveného zameškání práce není neplatné pro rozpor se zákonem jen proto, že zaměstnavatel určil, že se u zaměstnance jedná o neomluvené zameškání práce, bez projednání s odborovou organizací [§ 19 písm. g) zák. práce].

19. Odvolací soud pokládal okamžité zrušení pracovního poměru, které žalovaná dala žalobci dopisem ze dne 30. 4. 2013, za neplatné také proto, že nebyly splněny předpoklady pro takové opatření uvedené v § 55 odst. 1 písm. b) zák. práce; protože nebyly naplněny základní zásady pracovněprávních vztahů uvedené v § 1a zák. práce, jednalo se o neplatnost absolutní podle § 19 písm. d) zák. práce. S názorem dovolatelky, že předmětné okamžité zrušení pracovního poměru mohlo být (případně) neplatné jen relativně, nelze souhlasit.

20. Právní úkon se i přes vady jeho obsahu považuje za platný, pokud se ten, kdo je takovým úkonem dotčen, neplatnosti nedovolá, není-li v § 19 zák. práce stanoveno jinak (srov. § 18 odst. 1 zák. práce). Soud přihlédne i bez návrhu k neplatnosti právního úkonu, který odporuje zákonu nebo jej obchází a zároveň nejsou naplněny základní zásady pracovněprávních vztahů [srov. § 19 písm. d) zák.

práce]. Základní zásady pracovněprávních vztahů jsou vyjmenovány (především) v § 1a zák. práce. Z uvedeného (mimo jiné) vyplývá, že právní úkon směřující k okamžitému zrušení pracovního poměru nebo k jinému rozvázání pracovního poměru, který je vadný ve svém obsahu proto, že odporuje zákonu nebo jej obchází, je neplatný jen relativně, jsou-li (navzdory těmto vadám) naplněny (všechny v § 1a zák. práce uvedené) základní zásady pracovněprávních vztahů; v případě, že základní zásady pracovněprávních vztahů naplněny nejsou, jde o právní úkon absolutně neplatný.

21. Okamžité zrušení pracovního poměru, které zaměstnavatel učinil, aniž by byly splněny předpoklady uvedené v § 55 odst. 1 písm. b) zák. práce, odporuje zákonu a je neplatné ve smyslu § 19 písm. d) zák. práce absolutně, nejsou-li naplněny základní zásady pracovněprávních vztahů; kdyby však byly naplněny (všechny v § 1a zák. práce uvedené) základní zásady pracovněprávních vztahů, jednalo by se o případ jen relativní neplatnosti právního úkonu.

22. Odvolací soud správně zdůraznil, že při posuzování vad v obsahu okamžitého zrušení pracovního poměru učiněného zaměstnavatelem podle § 55 odst. 1 písm. b) zák. práce se uplatňuje především základní zásada uvedená v § 1a písm. a) zák. práce – zvláštní zákonná ochrana postavení zaměstnance. V případě, že tato základní zásada pracovněprávních vztahů není naplněna, je odůvodněn závěr, že vadné okamžité zrušení pracovního poměru je neplatné absolutně podle § 19 písm. d) zák. práce. Námitky dovolatelky navíc nemohou obstát také proto, že poukazují na judikaturu soudů (na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 7. 2010, sp. zn. 21 Cdo 660/2009, který byl uveřejněn pod č. 20 v časopise Soudní judikatura, ročníku 2011, a rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 8. 2013, sp. zn. 21 Cdo 1662/2012), která se týkala výkladu dosavadní (předchozí) právní úpravy účinné do 31. 12. 2011.

23. Odvolacímu soudu rovněž nelze důvodně vytýkat, že by napadený rozsudek přijal pro žalovanou „překvapivě“, neboť neměla „možnost včas reagovat na jiný právní náhled odvolacího soudu“. Hovoří-li totiž dovolatelka o „nepředvídatelnosti“ rozsudku odvolacího soudu, opomíjí přitom to, že zákon (žádné ustanovení zákona) soudu neukládá, aby sdělil účastníkům svůj názor, jak věc hodlá rozhodnout, aby s nimi svůj zamýšlený názor (předem) konzultoval nebo aby jim umožnil uplatnit něco jiného (pro případ, že by se ukázalo, že jejich dosavadní tvrzení nemohou vést k pro ně úspěšnému výsledku sporu). Rozhodnutí odvolacího soudu může být pro účastníka „nepředvídatelné“ jen tehdy, kdyby odvolací soud při svém rozhodování přihlížel k něčemu jinému, než co bylo tvrzeno nebo jinak vyšlo najevo za řízení před soudem prvního stupně nebo co za odvolacího řízení uplatnili účastníci, tedy, jinak řečeno, jen kdyby vzal v úvahu něco jiného, než co je známo také účastníkům řízení. Popsaný postup je zakázán (srov. § 212a odst. 3 o. s. ř.) a odvolací soud v projednávané věci uvedený zákaz – jak je zřejmé z obsahu spisu a z napadeného rozsudku – neporušil.

24. Odvolací soud si správně povšiml, že soud prvního stupně při jednání konaném dne 14. 3. 2014 přistoupil k vydání (vyhlášení) rozsudku, aniž by si – v rozporu s § 119a odst. 2 o. s. ř. – vyžádal od účastníků řízení vyjádření o tom, zda ještě uvedou další skutečnosti a důkazy, a aniž by je vyzval, aby shrnuli své návrhy a aby se vyjádřili ke skutkové a k právní stránce věci. Odvolací soud – jak uvedl v odůvodnění napadeného rozsudku – ve snaze „pochybení soudu prvního stupně napravit“ dal při odvolacím jednání konaném dne 17. 9. 2014 účastníkům „prostor pro formulaci závěrečných návrhů“. I když je samozřejmě možné, aby odvolací soud umožnil účastníkům uplatnit práva a splnit povinnosti, která jim nesprávným procesním postupem odňal soud prvního stupně, musí přitom vzít v úvahu rovněž to, zda účastníci vskutku mohou před odvolacím soudem náležitě uplatnit svá procesní práva nebo splnit procesní povinnosti odňatá jim nesprávným procesním postupem soudu prvního stupně, aniž by přitom byli (mohli být) při rozhodování věci (ve výsledku řízení) jakkoliv poškozeni; není-li možné spolehlivě uzavřít, že za odvolacího řízení lze zjednat plnohodnotnou nápravu procesních pochybení soudu prvního stupně, odvolací soud přistoupí ke zrušení rozsudku soudu prvního stupně podle § 219a odst. 1 písm. a) o. s. ř.

25. V projednávané věci bylo před soudem prvního stupně navrženo a provedeno značné množství (především listinných) důkazů, z nichž účastníci dovozovali (jak bylo zřejmé již za odvolacího řízení) značně rozdílné (odlišné) skutkové závěry, a nebylo ani vyloučeno, že po poučení podle § 118a odst. 1 a 3 o. s. ř. nebo podle § 119a odst. 1 o. s. ř. budou uplatněny další skutečnosti nebo důkazy. Za tohoto stavu věci nebylo dobře možné odčinit porušení § 119a odst. 2 o. s. ř. v průběhu odvolacího řízení a odvolacímu soudu je třeba vytknout, že za této situace nepřistoupil ke zrušení rozsudku soudu prvního stupně podle § 219a odst. 1 písm. a) o. s. ř. Dovolací soud k uvedené vadě řízení přihlédl podle § 242 odst. 3 věty druhé o. s. ř.

26. Protože rozsudek odvolacího soudu není správný a protože nejsou splněny podmínky pro zastavení dovolacího řízení, pro odmítnutí dovolání, pro zamítnutí dovolání nebo pro změnu napadeného rozsudku odvolacího soudu, Nejvyšší soud rozsudek odvolacího soudu, včetně akcesorických výroků o náhradě nákladů řízení, zrušil (§ 243e odst. 1 o. s. ř.). Vzhledem k tomu, že důvody, pro které byl zrušen rozsudek odvolacího soudu, platí i na rozsudek soudu prvního stupně, zrušil Nejvyšší soud i toto rozhodnutí a věc vrátil soudu prvního stupně (Obvodnímu soudu pro Prahu 1) k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 věta druhá o. s. ř.).

Č. 137**č. 137****Pracovní poměr, Mzda (a jiné obdobné příjmy), Diskriminace**

§ 16 zákona č. 262/2006 Sb. ve znění účinném do 23. 4. 2009, § 265 odst. 2 zákona č. 262/2006 Sb. ve znění účinném do 23. 4. 2009

Porušením zásady rovného zacházení při odměňování za práci je též jednání zaměstnavatele spočívající v tom, že zaměstnanci nevyplatí pro nesplnění některé z podmínek stanovených vnitřním předpisem pobídkovou složku mzdy, kterou naopak vyplatil ostatním svým zaměstnancům odměňovaným za práci stejným způsobem, přestože ani tito zaměstnanci nesplnili stejnou podmínku stanovenou pro její vyplacení. Za škodu způsobenou zaměstnanci tímto jednáním, které je porušením právní povinnosti, zaměstnavatel odpovídá podle ustanovení § 265 odst. 2 zákoníku práce.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 5. 2016, sp. zn. 21 Cdo 2863/2015, ECLI:CZ:NS:2016:21.CDO.2863.2015.1)

Nejvyšší soud zamítl dovolání žalovaného proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 10. 2. 2015, sp. zn. 16 Co 220/2013.

I.**Dosavadní průběh řízení**

1. Žalobce se žalobou podanou dne 11. 11. 2010 u Okresního soudu v Přerově domáhal, aby mu žalovaný zaplatil 152 280 Kč s úrokem z prodlení ve výši 9,25 % od 1. 4. 2009 do 30. 6. 2009, 8,5 % od 1. 7. 2009 do 31. 12. 2009, 8,0 % od 1. 1. 2010 do 30. 6. 2010 a od 1. 7. 2010 do zaplacení s ročním úrokem z prodlení ve výši repo sazby stanovené Českou národní bankou zvýšené o sedm procentních bodů. Žalobu zdůvodnil zejména tím, že na základě pracovní smlouvy ze dne 4. 10. 1999 uzavřené s právním předchůdcem žalovaného „ve znění“ jmenovacího dekretu ze dne 20. 12. 2000 a dodatku k pracovní smlouvě ze dne 1. 1. 2001 byl zaměstnán u žalovaného jako obchodní ředitel pro Českou republiku, že mu na základě mzdového výměru ze dne 31. 12. 2005 náležel vedle mzdy roční bonus až do výše 360 000 Kč, že mu na základě vyhodnocení výkonnostních ročních cílů za rok 2008 provedeného nadřízeným generálním ředitelem Ing. M. M. náležel za rok 2008 finanční bonus ve výši 152 280 Kč, že dne 10. 6. 2009 byla žalobci doručena výpověď z pracovního poměru podle § 52 písm. c) zák. práce

a že mu odsouhlasený bonus za rok 2008 dosud nebyl vyplacen, přestože k jeho úhradě žalovaného opakovaně vyzýval.

2. Žalovaný zejména namítal, že žalobci nárok na roční bonus nevznikl, neboť na základě vnitřní směrnice žalovaného č. 3 se s účinností od 7. 12. 2007 pro výpočet ročního bonusu zaměstnanců (s výjimkou manažerů) použijí redukční hranice, které stanoví, že při plnění cílů v rozmezí 0–50 % se bonus nevyplácí, a žalobce splnil stanovené výkonnostní cíle pouze na 42,3 %. Žalobce neměl podle žalovaného nárok na bonus ani podle bodu 4.1.12 směrnice č. 3, který se týká manažerů, a podle něhož dojde-li v případě parametru zisk společnosti k překročení plánovaného cíle, je ve stejném poměru navýšena odměna za tento cíl a naopak, neboť ani žalovaný nesplnil stanovené výkonnostní cíle (plán zisku před zdaněním byl splněn na 47 %).

č. 137

3. Okresní soud v Přerově rozsudkem ze dne 19. 10. 2011, č. j. 15 EC 480/2010-134 rozhodl, že „žalovaný je povinen zaplatit žalobci 152 280 Kč spolu se zákonným úrokem z prodlení ve výši 9,25 % p. a. od 1. 4. 2009 do 30. 6. 2009, ve výši 8,5 % p. a. od 1. 7. 2009 do 31. 12. 2009, ve výši 8,0 % p. a. od 1. 1. 2010 do 30. 6. 2010, ve výši 7,75 % p. a. od 1. 7. 2010 do 19. 10. 2011 a dále od 20. 10. 2011 až do zaplacení se zákonným úrokem z prodlení p. a. z částky 152 280 Kč, přičemž výše úroku je v každém kalendářním pololetí, v němž trvá prodlení dlužníka, závislá na výši repo sazby vyhlášené Českou národní bankou zvýšené o 7 procentních bodů a platné k prvnímu dni příslušného kalendářního pololetí“, a že žalovaný je povinen zaplatit žalobci na náhradu nákladů řízení 17 014 Kč. Vycházel ze zjištění, že mzda žalobce, který byl u žalovaného v době od 1. 8. 2000 do 31. 8. 2009 zaměstnán v pracovním poměru jako obchodní ředitel pro Českou republiku, se na základě mzdového výměru žalobce ze dne 31. 12. 2005 podepsaného oběma stranami skládala ze základní složky 147 000 Kč, ročního bonusu 360 000 Kč a ročního příspěvku na životní pojištění ve výši 8 000 Kč a že výše a nároky na výplatu jednotlivých složek mzdy a splatnost mzdy byly stanoveny ve mzdovém předpisu žalovaného. Dospěl k závěru, že tento mzdový výměr je dohodou účastníků o mzdě, tedy dvoustranným právním úkonem, který je v části pro neurčitost neplatný, neboť neobsahuje konkrétní vymezení mzdového předpisu žalovaného, kterým se má nárok na výplatu jednotlivých složek mzdy řídit. Nárok žalobce pokládal za „prokázaný“ na základě „dohody o mzdě“, neboť mzda a její složka, které se žalobce domáhal, byla sjednána dohodou účastníků v písemné smlouvě o mzdě před vykonáním práce. Soud prvního stupně nezkoumal, zda byly splněny podmínky pro výplatu požadované výše bonusu žalobci podle směrnice č. 3 ze dne 1. 3. 2005, která byla mzdovým předpisem žalovaného, neboť tato směrnice nebyla – v rozporu s § 18 odst. 2 zákona č. 1/1992 Sb. a od 1. 1. 2007 s § 305 odst. 2 zák. práce – vydána v písemné podobě, a je proto neplatná.

4. K odvolání žalobce a žalovaného Krajský soud v Ostravě usnesením ze dne 4. 4. 2012, č. j. 16 Co 105/2012-159, rozsudek soudu prvního stupně zrušil a věc

č. 137

vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení. Uvedl, že „spor mezi účastníky existoval o znění směrnice č. 3 bodu 4.1.12“, neboť každý z účastníků přeložil jinou směrnici č. 3 – žalovaný dokládal, že je nutné aplikovat bod 4.1.4d), žalobce bod 4.1.4c) směrnice, a vytknul soudu prvního stupně, že se nezabýval tím, v jakém znění mzdový předpis v rozhodné době platil a zda byly splněny podmínky pro výplatu požadované výše bonusu žalobci. Dodal, že mzdový předpis existoval v písemné formě, a poukázal na § 16 zákoníku práce, neboť pokud by bylo prokázáno tvrzení žalobce, že všem ostatním zaměstnancům byl bonus, byť ve zkrácené výši, vyplacen, nebyl by důvod, aby nebyl vyplacen i žalobci.

5. Okresní soud v Přerově rozsudkem ze dne 10. 7. 2013, č. j. 15 EC 480/2010-236, žalobu zamítl a rozhodl, že žalobce je povinen zaplatit žalovanému na náhradě nákladů řízení 127 583 Kč k rukám advokáta Mgr. D. S. Vycházel ze zjištění, že žalobce byl seznámen se směrnicí č. 3 ze dne 1. 3. 2005, která byla mzdovým předpisem žalovaného, již se řídil nárok na výplatu bonusu za rok 2008, že pro vyplácení bonusů za rok 2008 platila tato směrnice ve znění účinném od 7. 12. 2007 předloženém žalovaným, neboť se jednalo o listinný dokument, který byl označen razítkem jako „kontrolovaný dokument“, a že proto bylo pro výplatu bonusu žalobci podle bodu 4.1.4d) směrnice rozhodné plnění cílů na více než 50 %, že tento cíl žalobce ani ostatní manažeři, kterým byla část bonusu vyplacena, nesplnili, že bonusy za rok 2008 byly vyplaceny – i když ne v plné výši – manažerům žalovaného M., L., V., P., V., H., M., K., J. a B., že nebyly vyplaceny žalobci, MVDr. S. a MVDr. V., že žalobci byl bonus vyplacen za roky 2005–2007 a že MVDr. S. a MVDr. V. byly za „únor 2006 – 2009“ vyplaceny pouze měsíční prémie. Dovodil, že žalobci nevznikl nárok na výplatu bonusu ani na základě směrnice žalovaného č. 3, neboť v roce 2008 nebylo splněno kritérium zisku žalovaného „více než 50 %“, ani na základě tvrzeného diskriminačního jednání žalovaného, neboť žalobce byl na svém pracovním místě sám a jeho práci nelze srovnat s jiným zaměstnancem na stejné pozici, a proto nelze dospět k závěru, že by žalovaný nedodržel zásadu stejného odměňování za stejnou práci a za práci stejné hodnoty a že by jeho postup při poskytnutí bonusu některým manažerům oproti neposkytnutí bonusu žalobci byl diskriminační či nerovný.

6. K odvolání žalobce Krajský soud v Ostravě rozsudkem ze dne 10. 2. 2015, č. j. 16 Co 220/2013-292, změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, že „žalovaný je povinen zaplatit žalobci 152 280 Kč s 9,25% úrokem z prodlení ročně za dobu od 1. 4. 2009 do 30. 6. 2009, s 8,5% úrokem z prodlení ročně za dobu od 1. 7. 2009 do 31. 12. 2009, s 8,0% úrokem z prodlení ročně za dobu od 1. 1. 2010 do 30. 6. 2010, s 7,75% úrokem z prodlení ročně za dobu od 1. 7. 2010 do 30. 6. 2012, s 7,5% úrokem z prodlení ročně za dobu od 1. 7. 2012 do 31. 12. 2012, s 7,05% úrokem z prodlení ročně za dobu od 1. 1. 2013 do 10. 2. 2015, a za dobu ode dne 11. 2. 2015 do zaplacení s ročním úrokem z prodlení ve výši, která v každém jednotlivém kalendářním pololetí trvání prodlení odpovídá v pro-

centech součtu čísla 7 a výše limitní sazby pro dvoutýdenní repo operace České národní banky vyhlášené ve Věstníku České národní banky a platné vždy k 1. dni příslušného kalendářního pololetí“, a uložil žalovanému povinnost zaplatit žalobci „na nákladech řízení před soudy obou stupňů“ 103 404 Kč. Na základě zjištění, že zaměstnanci žalovaného (kteří zároveň vykonávali funkci jeho jednatele) MVDr. S. ani MVDr. V. neměli ve mzdových výměrech obsaženou složku roční bonus, který jim proto nemohl být vyplacen, a že všem ostatním manažerům s výjimkou žalobce byl roční bonus na základě vyhodnocení výkonnostního ročního cíle, byť ne v plné výši, vyplacen, dospěl k závěru, že žalovaný porušil zásadu rovného odměňování zaměstnanců za vykonanou práci, neboť nebylo prokázáno, že by pro nevyplacení ročního bonusu žalobci byl jakýkoliv jiný důvod než důvod diskriminační.

č. 137

II.

Dovolání a vyjádření k němu

7. Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podal žalovaný dovolání. Namítá, že žalobce nikdy blíže nespecifikoval, v čem spatřuje diskriminační jednání žalovaného, respektive jaký by byl případný důvod této diskriminace, že zmiňovaní manažeři jsou vedoucí pracovníci žalovaného, kteří přímo podléhají pouze generálnímu řediteli, že činnosti, které vykonávají, jsou vzájemně nesrovnatelné a že na každého z nich jsou kladeny jiné nároky. Uvedl, že za těchto okolností na daný případ dopadá „ustanovení § 16 odst. 3 zákona č. 189/2009 Sb.“ a že se nejednalo o porušení zásady rovného zacházení se zaměstnanci. Žalovaný navrhl, aby dovolací soud napadený rozsudek odvolacího soudu změnil tak, že žalobu zamítne.

III.

Přípustnost dovolání

8. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a občanského soudního řádu) věc projednal podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném do 31. 12. 2013 (dále jen „o. s. ř.“), neboť řízení ve věci bylo zahájeno přede dnem 1. 1. 2014 (srov. čl. II bod 2 zákona č. 293/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony). Po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení) ve lhůtě uvedené v § 240 odst. 1 o. s. ř., se nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

9. Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.).

10. Není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí

závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak (§ 237 o. s. ř.).

č. 137

11. Z hlediska skutkového stavu bylo v projednávané věci zjištěno (správnost skutkových zjištění soudů přezkumu dovolacího soudu – jak vyplývá z § 241a odst. 1 a § 242 odst. 3 věty první o. s. ř. – nepodléhá), že žalobce byl v době od 1. 8. 2000 do 31. 8. 2009 zaměstnán u žalovaného v pracovním poměru jako obchodní ředitel pro Českou republiku a že mzda žalobce byla s účinností od 1. 1. 2006 stanovena mzdovým výměrem žalovaného ze dne 31. 12. 2005 tak, že se skládala ze základní složky 147 000 Kč, ročního bonusu 360 000 Kč a ročního příspěvku na životní pojištění ve výši 8 000 Kč, s tím, že výše a nároky na výplatu jednotlivých složek mzdy a splatnost mzdy jsou stanoveny ve mzdovém předpisu společnosti, kterým byla směrnice č. 3 ze dne 1. 3. 2005. V bodě 4.1.12 této směrnice bylo stanoveno, že pro odměňování manažerů, kterým byl stanoven bonus absolutní částkou ve mzdovém výměru, se pro hodnocení roku použije způsob hodnocení a vyplácení bonusu na základě hodnocení generálním ředitelem pro příslušný rok, že cíle jsou zaměstnanci předem stanoveny dokumentem „Výkonnostní cíle zaměstnance“ a že výše výplaty bonusu manažerů se řídí podmínkami uvedenými v bodu 4.1.4.d) směrnice, podle něhož je výše bonusu ovlivňována „procentickým splněním základního cíle společnosti (zisk)“ a podle něhož se při splnění cíle 100 % a více bonus vyplácí v plné výši včetně navýšení nad 100 %, při splnění cíle 51–90 % se bonus vyplácí do výše dosaženého procenta a při „splnění cílů 0–50 %“ se bonus nevyplácí. Žalovaný v roce 2008 splnil plán zisku na 47 %. Podle vyhodnocení výkonnostních ročních cílů žalobce za rok 2008 provedeného žalovaným žalobce splnil tyto cíle na 42,3 %, čemuž odpovídá bonus ve výši 152 280 Kč. Za rok 2008 byly bonusy, i když ne v plné výši, na základě vyhodnocení výkonnostních ročních cílů vyplaceny manažerům M., L., V., P., V., H., M., K., J. a B. (tj. všem manažerům žalovaného, kterým byl stanoven bonus ve mzdovém výměru, s výjimkou žalobce).

12. Za tohoto stavu věci závisí napadený rozsudek odvolacího soudu mimo jiné na vyřešení otázky hmotného práva, zda a popřípadě za jakých podmínek má zaměstnanec právo na plnění odpovídající pobídkové složce mzdy, která mu nebyla zaměstnavatelem vyplacena pro nesplnění některé z podmínek stanovených vnitřním předpisem, jestliže tuto složku mzdy zaměstnavatel vyplatil ostatním svým zaměstnancům odměňovaným za práci stejným způsobem, přestože ani tito zaměstnanci nesplnili stejnou podmínku stanovenou pro její vyplacení. Protože tato právní otázka v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena, je dovolání proti rozsudku odvolacího soudu podle § 237 o. s. ř. přípustné.

IV.

Důvodnost dovolání

č. 137

13. Po přezkoumání rozsudku odvolacího soudu ve smyslu § 242 o. s. ř., které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), Nejvyšší soud dospěl k závěru, že dovolání žalovaného není opodstatněné.

14. Projednávanou věc je třeba i v současné době posuzovat – vzhledem k době, kdy vznikl (měl vzniknout) nárok, kterého se žalobce domáhá – podle zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce, ve znění zákonů č. 585/2006 Sb., č. 181/2007 Sb., č. 261/2007 Sb., č. 296/2007 Sb. a č. 362/2007 Sb., nálezu Ústavního soudu č. 116/2008 Sb. a zákonů č. 121/2008 Sb., č. 126/2008 Sb., č. 294/2008 Sb., č. 305/2008 Sb. a č. 382/2008 Sb., tedy podle zákoníku práce ve znění účinném do 23. 4. 2009 (dále jen „zák. práce“).

15. Mzda, kterou zaměstnavatel poskytuje zaměstnanci za vykonanou práci, a to podle její složitosti, odpovědnosti a namáhavosti, podle obtížnosti pracovních podmínek, pracovní výkonnosti a dosahovaných pracovních výsledků, se sjednává v kolektivní smlouvě, pracovní smlouvě nebo jiné smlouvě, popřípadě ji zaměstnavatel stanoví vnitřním předpisem nebo mzdovým výměrem (srov. § 109 odst. 1 a 4, § 113 odst. 1 zák. práce); mzdu lze sjednat nebo stanovit například jako mzdu měsíční, hodinovou nebo podílovou, jako mzdu, jejíž poskytnutí nebo výše závisí na splnění konkrétních pracovních úkolů, hospodářských výsledků zaměstnavatele nebo jiných hledisek, nebo jako mzdu poskytovanou ve formě příplatků, odměn apod. (uvedené způsoby samozřejmě lze i kombinovat).

16. Podle § 16 odst. 1 zák. práce zaměstnavatelé jsou povinni zajišťovat rovné zacházení se všemi zaměstnanci, pokud jde o jejich pracovní podmínky, odměňování za práci a o poskytování jiných peněžitých plnění a plnění peněžitě hodnoty, o odbornou přípravu a o příležitost dosáhnout funkčního nebo jiného postupu v zaměstnání.

17. V pracovněprávních vztazích je zakázána jakákoliv diskriminace; pojmy přímá diskriminace, nepřímá diskriminace, obtěžování, sexuální obtěžování, pronásledování, pokyn k diskriminaci a navádění k diskriminaci a případy, kdy je rozdílné zacházení přípustné, upravuje antidiskriminační zákon (§ 16 odst. 2 zák. práce). Za diskriminaci se nepovažuje rozdílné zacházení, pokud z povahy pracovních činností vyplývá, že toto rozdílné zacházení je podstatným požadavkem nezbytným pro výkon práce; účel sledovaný takovou výjimkou musí být oprávněný a požadavek přiměřený; za diskriminaci se rovněž nepovažují opatření, jejichž účelem je odůvodněno předcházení nebo vyrovnání nevýhod, které vyplývají z příslušnosti fyzické osoby ke skupině vymezené některým z důvodů uvedených v antidiskriminačním zákonu (§ 16 odst. 3 zák. práce).

18. Zákoník práce upravuje zásadu rovného zacházení jako povinnost zaměstnavatele určitým způsobem zacházet s vlastními zaměstnanci, a to v průběhu ce-

lého trvání jejich pracovněprávního vztahu. Zásada rovného zacházení zaručuje rovná práva zaměstnancům nacházejícím se ve stejném či srovnatelném postavení (situaci) a vyplývá z ní též požadavek, aby vnitřní předpisy či praxe zaměstnavatele bezdůvodně nezvýhodňovaly ani neznevýhodňovaly zaměstnance před ostatními srovnatelnými zaměstnanci.

č. 137

19. Jednou z oblastí, v nichž jsou zaměstnavatelé povinni zajišťovat rovné zacházení se všemi zaměstnanci, je odměňování za práci (poskytování mzdy, platu nebo odměny z dohody o provedení práce nebo dohody o pracovní činnosti). Nerovné zacházení při poskytování pobídkových složek mzdy může vyplývat z rozhodnutí zaměstnavatele o přiznání této složky mzdy na základě zhodnocení dosažených pracovních výsledků zaměstnance, nebo může být založeno již samotným vnitřním předpisem zaměstnavatele stanovícím podmínky pro přiznání nároku na pobídkovou složku mzdy (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 8. 2006, sp. zn. 21 Cdo 1486/2005). Porušením zásady rovného zacházení při odměňování za práci je též jednání zaměstnavatele spočívající v tom, že zaměstnanci nevyplátí pro nesplnění některé z podmínek stanovených vnitřním předpisem pobídkovou složku mzdy, kterou naopak vyplatil ostatním svým zaměstnancům odměňovaným za práci stejným způsobem, přestože ani tito zaměstnanci nesplnili stejnou podmínku stanovenou pro její vyplacení. Za škodu způsobenou zaměstnanci tímto jednáním, které je porušením právní povinnosti, zaměstnavatel odpovídá podle § 265 odst. 2 zák. práce (k nároku zaměstnance postiženého nerovným zacházením ze strany zaměstnavatele na náhradu škody srov. též rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 6. 8. 2015, sp. zn. 21 Cdo 3976/2013, který byl uveřejněn pod č. 35/2016 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek).

20. V projednávané věci žalovaný nepřiznal žalobci pobídkovou složku mzdy za rok 2008 (bonus) na základě vyhodnocení jeho výkonnostních ročních cílů, podle něhož žalobce tyto cíle splnil na 42,3 %, z důvodu nesplnění podmínky stanovené ve vnitřním mzdovém předpisu žalovaného, podle níž se bonus vyplácel jen při splnění cíle zisku žalovaného na více než 50 %, neboť žalovaný splnil v roce 2008 plán zisku jen na 47 %. Vzhledem k tomu, že všem ostatním svým manažerům odměňovaným stejným způsobem jako žalobce žalovaný tuto pobídkovou složku mzdy na základě vyhodnocení jejich výkonnostních ročních cílů poskytl, přestože ani oni uvedenou podmínku pro vyplacení bonusu stanovenou ve vnitřním mzdovém předpisu nesplňovali (aniž by tedy ve vztahu k nim – na rozdíl od žalobce – vyvodil závěry z toho, že v roce 2008 nebylo dosaženo cíle zisku žalovaného na více než 50 %), dopustil se vůči žalobci – jak vyplývá z výše uvedeného a jak správně dovodil odvolací soud – porušení zásady rovného zacházení při odměňování za práci stanovené v § 16 odst. 1 zák. práce a je povinen nahradit mu ve smyslu § 265 odst. 2 zák. práce škodu spočívající v části ročního bonusu odpovídající míře splnění jeho výkonnostních ročních cílů, která žalobci nebyla vyplacena v důsledku tohoto porušení právní povinnosti žalovaného. Po-

ukazuje-li žalovaný na rozdílnost činností jednotlivých manažerů a nároků na ně kladených, pak přehlíží, že podmínku pro vyplacení bonusu spočívající ve splnění cíle zisku na více než 50 % stanovil – přes tyto rozdílnosti – ve vnitřním mzdovém předpisu pro všechny manažery, kterým byl stanoven bonus ve mzdovém výměru, stejně; tuto podmínku byl proto s ohledem na zásadu rovného zacházení povinen vůči nim též stejně uplatňovat.

č. 137

21. Z uvedeného vyplývá, že rozsudek odvolacího soudu je z hlediska uplatněného dovolacího důvodu správný. Protože nebylo zjištěno, že by byl postížen některou z vad, uvedených v § 229 odst. 1 o. s. ř., § 229 odst. 2 písm. a) a b) o. s. ř. nebo v § 229 odst. 3 o. s. ř. anebo jinou vadou, která by mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, Nejvyšší soud dovolání žalovaného podle § 243d písm. a) o. s. ř. zamítl.

INHALT

Entscheidungen in Strafsachens

- Nr. 48** Der Senatsvorsitzende des Gerichtes der ersten Instanz stellt dem Beschuldigten, der eine Berufung eingelegt hat, die die inhaltlichen Obliegenheiten der Berufung laut § 249 Abs. 1 Strafprozessordnung nicht erfüllt, unter den Bestimmungen laut § 251 Abs. 2 StPO einen Verteidiger zur Begründung der Berufung und oder auch der Verteidigung im Berufungsverfahren bei. Wenn die Maßnahme über die Bestellung eines Verteidigers nicht klar und bestimmt begründet ist, dann muss jede Unbestimmtheit zugunsten des Beschuldigten ausgelegt werden als die Beistellung des Verteidigers sowohl zum Zweck der Begründung der Berufung als auch der Verteidigung im Berufungsverfahren. Wenn der Verteidiger des Beschuldigten in dieser Lage über die Veranstaltung einer öffentlichen Sitzung nicht informiert war, obwohl er darüber eine Information erhalten sollte, weshalb der Verteidiger bei der öffentlichen Sitzung nicht anwesend war, kam es zur Verletzung des Rechts auf Verteidigung, was ein Grund für eine Revision laut § 265b Abs. 1 Buchst. c) StPO ist.
- Nr. 49** Die Rechtsnachfolge geregelt in § 45, Abs. 3 StPO ist nur auf Schadensersatzansprüche oder Rückgabe ungerechtfertigter Bereicherung beschränkt. Nur insoweit werden die durch die Strafprozessordnung verliehenen Rechte dem Geschädigten auf seinen Rechtsnachfolger übertragen. Der Rechtsnachfolge des Geschädigten, der gemäß § 45 Abs. 3 StPO direkt in die Rechte des Geschädigten eingeht, hat keine weiteren Ansprüche oder Rechte, d.h. er hat kein Recht, die Strafverfolgung des Beschuldigten gemäß § 163 Abs. 1 StPO zu bewilligen oder zu verweigern.
- Nr. 50** Das Subsidiaritätsprinzip der kriminellen Repression (kriminelle Strafe als *ultima ratio*) im Sinne des § 12 Abs. 2 StGB kann nicht so verstanden werden, dass die strafrechtliche Verantwortlichkeit ausgeschlossen ist, wenn der Geschädigte oder eine andere berechnigte Person, die Opfer einer Straftat wurde, Abhilfe des rechtswidrigen Zustandes mit Zivilrechtmitteln beantragte, d.h. dass diese Person eine andere Art der Verantwortung für die rechtswidrige Handlung parallel geltend machte, z. B. eine bürgerrechtliche Verantwortung. Es ist daher nicht die gleichzeitige Anwendung der strafrechtlichen Verantwortlichkeit ausgeschlossen, zusammen mit einer anderen Art von Verantwortung, die kein Hindernis einer beschlossenen Sache mit der Rechtskraft *ne bis in idem* erstellt. Dies ist umso mehr der Fall, wenn der Täter wissentlich die Zivilrechtmittel missbraucht, um sich zu Lasten der berechtigten Person zu bereichern oder sich andere Vorteile zu sichern, indem er Schaden oder anderen Verlust verursacht. Die Strafverantwortung wäre nur in Situationen ausgeschlossen, in denen die Anwendung einer anderen Art von Verantwortung zur Erreichung von allen Funktionen der Verantwortlichkeit führt und keine Repression mehr notwendig ist.
- Nr. 51** Zur Erfüllung der gesetzlichen Merkmale der Straftat der Begünstigung des Gläubigers gemäß § 223 StGB ist die Höhe der Begünstigung eines bestimmten Gläubigers und nicht die Anzahl anderer Gläubiger und die Höhe ihrer Forderungen entscheidend, denn diese Umstände sind keine Merkmale dieser Straftat. Schädliche Folge ist der Betrag, der wegen der Begünstigung eines konkreten Gläubigers an die an-

deren Gläubiger nicht ausgezahlt werden konnte. Die Anzahl der Gläubiger und die Höhe ihrer Forderungen wird jedoch indirekt auch in dem Charakter des Schadens reflektiert, weil es erst unter Berücksichtigung aller Forderungen des Schuldners möglich ist zu bestimmen, wie der Ausmaß der Schulden war und welche Summe bei einer verhältnismäßigen und gleichmäßigen Auseinandersetzung einzelnen Gläubigern zufallen würde. Dies wird indirekt in der Frage widerspiegelt, um wie viel Geld ein konkreter Gläubiger begünstigt wurde und wie hoch der Schaden als ein Merkmal der beurteilten Straftat war (siehe den Beschluss Nr. 6/2005-III. Slg., Strafsentscheidungen).

Nr. 52 Zur Erfüllung des gesetzlichen Merkmals des qualifizierten Tatbestandes des Verbrechens Produktion und sonstige Handhabung mit Stoffen mit hormonaler Wirkung gemäß § 288 Abs. 4 c) StGB wird nicht gefordert, dass die Straftat, die in Verbindung mit einer organisierten Gruppe begangen wird, die in mehr als einem Staat tätig ist, nach dem Recht aller betroffenen Staaten, in denen die organisierte Gruppe gehandelt hat, strafbar ist. Es genügt, wenn sich das Strafrecht der Tschechischen Republik auf die auf diese Weise begangene Straftat stützt.

Nr. 53 Das Berufungsgericht kann nach dem Verfahren des § 260 StPO die Angelegenheit dem Staatsanwalt zur Prüfung aus dem Grunde nicht übermitteln, dass das Urteil des Gerichtes der ersten Instanz einen wesentlichen Verfahrensfehler im Sinne von § 258 Abs. 1 a) StPO aufweist, die darauf beruht, dass es notwendig ist, im vorliegenden Fall die Anzahl der Beschuldigten um andere Personen zu erweitern. Solches Verfahren des Berufungsgerichtes verstößt gegen den Anklagegrundsatz.

Entscheidungen in Sachen des bürgerlichen, Handels - und Verwaltungsrechts

Nr. 121 Grundlage für die Bemessung der Anwaltskosten zum Zwecke der Verfahrenskostenerstattung nach § 142 Abs. 3 der bürgerlichen Gerichtsordnung ist nicht der mit der Klage beanspruchte Betrag, sondern nur der zugeteilte Betrag.

Nr. 122 Wenn das Berufungsgericht über die Berufung des Verfahrensteilnehmers gegen das Urteil des Gerichtes der ersten Instanz beschlossen, ohne eine schriftliche (elektronische) Abschrift dieses Urteils dem Verfahrensteilnehmer zu zustellen, wurde dem Verfahrensteilnehmer infolge dieses unrichtigen Vorgangs die Möglichkeit genommen, vor dem Berufungsgericht im Sinne von § 229 Abs. 3 der bürgerlichen Gerichtsordnung zu handeln.

Nr. 123 Das Gericht kann einer Aktiengesellschaft einen Vormund einer Aktiengesellschaft nach § 165 Abs. 1 BGB bestellen, wenn die Gesellschaft kein Vorstandsmitglied hat oder wenn die Funktion eines Vorstandsmitglieds nicht mehr besteht und die übrigen Mitglieder aufgrund der Beendigung ihrer Tätigkeit nicht in der Lage sind, ihre Aufgaben zu erfüllen, wenn das zuständige Organ in der Frist nach § 443 des Gesetzes über die Handelskorporationen kein neues Vorstandsmitglied gewählt hat und wenn gleichzeitig kein Antrag auf Bestellung eines fehlenden Vorstandsmitglieds durch das Gericht gestellt wurde, bzw., wenn ein solcher Vorschlag nicht genehmigt wurde. Wird parallel zu dem Verfahren zur Bestellung eines Vormunds nach § 165 Abs. 1 BGB ein Verfahren zur Bestellung eines fehlenden Vorstandsmitglieds eingeleitet, so ist es grundsätzlich nicht möglich, dass das Gericht vor der Entscheidung über die Bestellung eines Verwaltungsratsmitglieds einen Vormund nach § 165 Abs. 1 BGB bestellt.

Nr. 124 Wenn ein Bewerber ein Angebot in ein öffentliches Auswahlverfahren eingereicht hat, das die Voraussetzungen für das Vergabeverfahren erfüllt hat und vollständig

gewesen war, und das Ausschreibungsverfahren aufgrund der Fehler des Auftraggebers bei der Erstellung der Ausschreibungsunterlagen vorzeitig abgebrochen wurde, sind die Kosten des Bewerbers für die Teilnahme an dem öffentlichen Ausschreibungsverfahren unnötig und sie stellen seinen tatsächlichen Schaden dar.

- Nr. 125** Der Anteil des Geschädigten an einer Situation, für die er später (unbegründet) verfolgt wurde, dient zur Beurteilung der Intensität seines immateriellen Schadens, der durch die Haftvollstreckung und die Zuerkennung der Entschädigung für diese Haft nach § 31a Abs. 2 Gesetz Nr. 82/1998 Slg., (in der Fassung der späteren Vorschriften) nur dann maßgebend, wenn die Handlungen des Geschädigten nicht erzwungen wurden, beispielsweise durch einen unrechtmäßigen Angriff, dem der Geschädigte innerhalb der erforderlichen Verteidigung ausgesetzt war, es sei denn, er hat den Angriff durch sein Handeln provoziert.
- Nr. 126** Wenn sich die Ungewissheit des Verfahrensteilnehmers hinsichtlich des Ergebnisses darauf beschränkt, ob seine unlautere Absicht bewiesen ist, ist dies ein Umstand, der die Vermutung der Entstehung des immateriellen Schadens als Folge einer unangemessenen Verfahrensdauer zurückweist.
- Nr. 127** Wenn kein Teilnehmer eines ungültigen Werkvertrags Eigentümer der verwerteten Immobilie, besteht der Umfang der Rückerstattungsverpflichtung nach § 457 BGB nicht in der Differenz zwischen den Werten der Immobilie vor und nach der Investition.
- Nr. 128** Haben die Parteien eine Vereinbarung über die Nachrangigkeit von Forderungen abgeschlossen, in der sie vereinbaren, dass bestimmte Forderungen erst nach der Rückzahlung einer anderen Schuld eines Schuldners getilgt werden, kann der Gläubiger der nachrangigen Forderung ihre Erfüllung nicht vor der Erfüllung der im Schuldendienstvertrag vereinbarten Bedingungen geltend machen.
- Nr. 129** Ein verwerfliches Handeln gegen die Willensäußerung des Erblassers darf nur dann der Fall sein, wenn der Erbe im Widerspruch zum Willen des Erblassers eine Erbfolge herbeizuführen sucht.
- Nr. 130** Der Antrag auf Eintragung in den Angelegenheiten eines Zweigverbandes, einschließlich der Änderung oder Löschung der Eintragung, wird im Wesentlichen vom Hauptverband eingereicht (§ 11 Abs. 1, § 26 Abs. 2 des Gesetzes Nr. 304/2013 Slg., in der geänderten Fassung); die Bestimmungen von § 11 Abs. 3 dieses Gesetzes werden dadurch nicht berührt.
- Nr. 131** Um die Anforderung der Pflege der ordentlichen Wirtschafters zu erfüllen, ist der Geschäftsführer einer Gesellschaft mit beschränkter Haftung verpflichtet, bei der Ausübung seiner Funktion (unter anderem) mit den notwendigen Kenntnissen zu handeln, und somit auch informiert, d.h. bei der Entscheidung in konkreten Fällen vernünftigerweise alle (sachlichen und rechtlichen) Informationsressourcen zu nutzen und die möglichen Vor- und Nachteile (erkennbare Risiken) bestehender Varianten der Geschäftsentscheidung sorgfältig zu beurteilen.
Die Erfüllung dieser Verpflichtung ist unter dem Aspekt der Ex-ante-Beurteilung zu beurteilen, d.h. unter dem Aspekt der Tatsachen, die der Geschäftsführer (unter Verwendung verfügbarer Informationsquellen) zum Zeitpunkt des Erlasses der betreffenden Geschäftsentscheidungen hätte kennen können oder sollen.
- Nr. 132** Eine berechnete Person kann gemäß § 4 Abs. 3 des Gesetzes Nr. 221/2006 Slg. die in § 4 Abs. 1 dieses Gesetzes genannten Ansprüche auch gegen die Person geltend machen, die den Markt und die einzelnen Verkaufsstellen auf diesem Markt an die Marktteilnehmer vermietet, von denen einige diese Fläche zum Verkauf von unter Marken geschützten Fälschungen nutzen, und zwar unter Bedingungen, die das

Gerichtshof der Europäischen Union in seinem Urteil vom 12. 7. 2011, L'Oréal u.a. (C-324/09, EU: C: 2011: 474) angeführt hat und die im Zusammenhang mit den gerichtlichen Verboten gelten, die gegen Vermittler auf dem Online-Marktplatz ausgestellt werden können.

- Nr. 133** Der Gläubiger erfüllt die Informationspflicht nach § 6 Abs. 1 des Gesetzes Nr. 145/2010 Slg. und in Anhang Nr. 3 zu diesem Gesetz festgelegt, wenn es in der Verbraucherkreditvereinbarung vollständig und korrekt alle gesetzlich vorgeschriebenen Daten angibt.
- Nr. 134** Auch unter den Bedingungen des Gesetzes Nr. 182/2006 Slg., in der Fassung der späteren Vorschriften, gilt es, dass die Einwände, die bei der Erörterung und Genehmigung des Abschlussberichts und der Abrechnung der Gebühren und Auslagen des Insolvenzverwalters vorgelegt werden sollten, im Verteilungsbeschluss nicht mehr berücksichtigt werden.
- Nr. 135** Nach § 417 Abs. 1 des Insolvenzgesetzes kann das Insolvenzgericht die dem Schuldner gewährte Befreiung von der Zahlung seiner Forderungen (nach § 414 und § 415 des Insolvenzgesetzes) nur aufgrund eines Antrags eines der betroffenen Gläubiger (darunter Gläubiger, die keinen Antrag auf Eröffnung eines Insolvenzverfahrens gestellt haben, obwohl sie dies tun sollten) zurückziehen, und zwar innerhalb von drei Jahren nach dem endgültigen Beschluss und unter der Bedingung, dass ein Gläubiger seinen Einwand, dass die Genehmigung der Befreiung von den Schulden oder der Beschluss über die Gewährung der Befreiung aufgrund eines betrügerischen Verhaltens eines Schuldners erlassen war und oder dass der Schuldner einigen Gläubigern bestimmte Vorteile gewährte, vor dem Beschluss über die Gewährung der Befreiung nicht einreichen konnte.
- Nr. 136** Sofortige Beendigung des Arbeitsverhältnisses durch den Arbeitgeber gemäß § 55 Abs. 1 b) Arbeitsgesetzbuch wegen einer nicht entschuldigten Abwesenheit von der Arbeit ist wegen Verletzung des Gesetzes nicht ungültig, nur weil der Arbeitgeber im Gegensatz zu § 348 Abs. 3 des Arbeitsgesetzbuchs in der gültigen Fassung seit dem 1. 1. 2012 feststellt, dass es sich um eine nicht entschuldigte Abwesenheit von der Arbeit handelt, ohne dies mit der Gewerkschaftsorganisation zu erörtern.
- Nr. 137** Ein Verstoß gegen den Grundsatz der Gleichbehandlung bei der Vergütung für die Arbeit ist auch das Verhalten des Arbeitgebers, wenn der Arbeitgeber dem Arbeitnehmer wegen Nichterfüllung einer Bestimmung, die in der internen Regelung angeführt ist, einen Motivationsteil seines Lohns nicht auszahlt, die der Arbeitgeber andererseits anderen Arbeitnehmern ausgezahlt hat, die für die Arbeit auf die gleiche Art und Weise entlohnt werden, obwohl diese Arbeitnehmer die Bedingung für die Auszahlung dieses Motivationsteils ebenfalls nicht erfüllt haben. Der Arbeitgeber haftet für den Schaden, der dem Arbeitnehmer nach Bestimmungen § 265 Abs. 2 des Arbeitsgesetzbuchs durch Verletzung dieser gesetzlichen Pflicht entstanden ist.

Popularisierungsstichworte:

- 25 Cdo 3974/2015 – Grundlage für die Berechnung der Anwaltskosten
- 21 Cdo 3732/2015 – Ein Grund für die Verwirrung in einer Situation, in der das Berufungsgericht über die Berufung einer Partei gegen das Urteil des Gerichtes der ersten Instanz entschieden hat, ohne dass der Verfahrensteilnehmer eine schriftliche (elektronische) Abschrift dieses Urteils erhält.
- 29 Cdo 396/2016 – Vormund einer Aktiengesellschaft nach § 165 Abs. 1 BGB.
- 25 Cdo 1409/2015 – Ein ordentliches Angebot in das Auswahlverfahren und Schadenersatz.
- 30 Cdo 3094/2014 - Ein Anteil des Geschädigten an dem Eintritt einer Situation, für die er (ungerechtfertigt) strafrechtlich verfolgt wurde.
- 30 Cdo 4387/2015 - Ein Umstand, der die Vermutung der Entstehung des immateriellen Schadens als Folge einer unangemessenen Verfahrensdauer widerlegt
- 32 Cdo 1063/2016 - Rückerstattungsverpflichtungen gemäß § 457 BGB, wenn kein Verfahrensteilnehmer eines ungültigen Werkvertrags Eigentümer der verwerteten Immobilie ist.
- 23 Cdo 2907/2014 – Ermächtigung des Gläubigers einer nachrangigen Forderung, ihre Erfüllung vor der Erfüllung der Bedingungen im Vertrag über die Nachrangigkeit der Forderungen zu verlangen
- 21 Cdo 5543/2015 – Fälle, in denen die Handlung gegen den Ausdruck des letzten Willens des Erblassers verwerflich ist.
- 8 Cmo 232/2016 – Welche Personen berechtigt sind, die Eintragung in den Angelegenheiten eines Zweigbundes zu beantragen
- 29 Cdo 5036/2015 – Handlungen des Geschäftsführers der Gesellschaft mit beschränkter Handlung bei der Ausübung seiner Funktion, die die „Pflege des ordentlichen Wirtschafters“ erfüllt
- 23 Cdo 1184/2013 – Zu den Ansprüchen der bevollmächtigten Person gemäß § 4 Abs. 3 des Gesetzes Nr. 221/2006 Slg., gegen die Person, die den gemieteten Markt und die einzelnen Verkaufsstellen in diesem Markt an die weiteren Marktteilnehmer vermietet, von denen einige diese Fläche zum Verkauf von gefälschten und mit Warenzeichen geschützten Waren nutzen.
- 32 Cdo 4838/2015 – Zur Erfüllung der Informationspflicht nach § 6 Abs. 1 Gesetz Nr. 145/2010 Slg.
- 29 NSČR 118/2016 – Einwände, die bei der Erörterung und Genehmigung des Abschlussberichts und der Abrechnung der Honorare und Auslagen des Insolvenzverwalters erhoben werden sollten, und der Verteilungsbeschluss.
- 29 NSČR 62/2016 – Zur Berechtigung des Insolvenzgerichtes, die Befreiung des Schuldners von der Zahlung seiner Forderungen zu widerrufen.
- 21 Cdo 476/2015 – Die Gültigkeit der sofortigen Beendigung des Arbeitsverhältnisses durch den Arbeitgeber gemäß § 55 Abs. 1 b) Arbeitsgesetzbuch aufgrund einer nicht entschuldigenden Abwesenheit von der Arbeit ohne Diskussion mit der Gewerkschaftsorganisation.
- 21 Cdo 2863/2015 – Zur Frage Verstoß gegen den Grundsatz der Gleichbehandlung von Löhnen

CONTENTS

Resolution in Criminal Law Cases

- No. 48** Subject to the conditions set forth in Section 251(2) of the Code of Criminal Procedure, the senate chairperson of a first-level court shall appoint a defence counsel for the accused who lodged an appeal not fulfilling the requirements on the appeal content pursuant to Section 249(1) of the Code of Criminal Procedure, in particular either for the sole purpose of rationalizing the appeal or for defending the accused in appellate proceedings. When a measure concerning the appointment of a defence counsel does not clearly and definitely define the purpose thereof, such indefiniteness shall be construed in favour of the accused as the appointment of a defence counsel for the purpose of rationalizing the appeal, as well as for the purpose of defending the accused in appellate proceedings. If, under such circumstances, the appellate court, despite being obligated to do so, failed to notify the defence counsel of the accused of a scheduled public hearing, in consequence of which the defence counsel was not present, the same constitutes a violation of the right to defence, which gives rise to the appellate grounds in accordance with Section 265b(1)(c) of the Code of Criminal Procedure.
- No. 49** Legal successorship stipulated in Section 45(3) of the Code of Criminal Procedure is limited solely to the enforcement of claims pertaining to damage compensation or the release of unjust enrichment. The rights recognized by the Code of Criminal Procedure to the aggrieved party shall pass to the legal successor only in this scope. No other claims or rights, inclusive of the right to grant or deny consent with the criminal prosecution of the accused pursuant to Section 163(1) of the Code of Criminal Procedure, arise from the passing of the rights of the aggrieved party to the aggrieved party's legal successor who directly assumed the rights of the aggrieved party pursuant to Section 45(3) of the Code of Criminal Procedure.
- No. 50** The principle of subsidiarity of criminal repression (criminal sanction as a *ultima ratio* means) within the meaning of Section 12(2) of the Penal Code cannot be understood as excluding criminal liability if the aggrieved or another entitled person, at the cost of whom a criminal offence was committed, claims the remedy of the unlawful condition by civil law means, i.e. by concurrently enforcing another type of liability for unlawful conduct, e.g. civil liability. Therefore, the concurrent enforcement of criminal liability along with another type of liability that does not create a *res iudicata* with *ne bis in idem* effects is not excluded. The same applies *a fortiori* if the offender intentionally abused civil law means to enrich themselves at the cost of the entitled person or to secure another advantage by inflicting damage or other injury. Criminal liability would be excluded only in situations when, by enforcing another type of liability, it would be possible to achieve all functions of liability and further repression would not be necessary.
- No. 51** As regards the fulfilment of the legal characteristics of the body of the crime of giving advantage to a creditor in accordance with Section 223 of the Penal Code, the amount of the advantage given to a particular creditor is decisive and not the number of other creditors and the amount of their claims since these circumstances do not

constitute the legal characteristic of the body of the crime in question. A harmful consequence is the amount not received by other creditors due to the advantage given to a particular creditor. Nevertheless, the number of creditors and the amount of their claims indirectly manifest themselves in the characteristic of damage because, only after considering all of the debtor's claims, it is possible to determine the overall extent of indebtedness and the amounts to be assigned to individual creditors from a proportionate and equal settlement. It will also implicitly reflect itself in the resolution of the issue of how high was the advantage given to a particular creditor compared to others and how high was the damage as a characteristic of the body of the crime under review (see Resolution awarded under No. 6/2005-III. Collection of Court Resolutions and Opinions).

- No. 52** As regards the fulfilment of the legal characteristic of the qualified body of the crime of production and other disposal of substances with a hormonal effect pursuant to Section 288(4)(c) of the Penal Code, the act itself need not be committed in connection with an organized group operating in multiple states in order to be criminally punishable in compliance with the legal orders of all affected states where the organized group operated. It is sufficient if the operation of the criminal laws of the Czech Republic is established in relation to the criminal offence committed in this manner.
- No. 53** By proceeding pursuant to Section 260 of the Code of Criminal Procedure, the appellate court cannot return a case to a public prosecutor for further investigation based on a conclusion that the judgement of a first-level court manifests a substantial procedural defect within the meaning of Section 258(1)(a) of the Code of Criminal Procedure, namely that the subject case requires the widening of the circle of accused by including other persons. Such procedure of the appellate court is in conflict with the accusatorial principle.

Resolutions in Civil Law, Business Law and Administration Law Cases

- No. 121** The basis for determining the fee of a legal counsel for the purpose of compensation of the costs of proceedings pursuant to Section 142(3) of the Civil Procedure Code is not the amount claimed in an action but the amount recognized by the court.
- No. 122** If the appellate court decided on a party's appeal filed against the judgement of a first-level court without delivering a written (electronic) copy of its judgement to the party, the said party has been deprived, as a result of such incorrect procedure of the court, of the possibility to appear before an appellate court within the meaning of the provision of Section 229(3) of the Civil Procedure Code.
- No. 123** The court may appoint a guardian of a joint-stock company pursuant to Section 165(1) of the Civil Code if the company does not have a member of the board of directors or the function of one of the members of the board of directors has become extinct and the remaining members of the board of directors are unable to fulfil their function due to the extinction of the function of one of them, the competent body has not appointed a new member of the board of directors within the deadline set forth in Section 443 of the Business Corporations Act and, at the same time, a motion for the appointment of a missing member of the board of directors by the court has not been lodged and/or such motion has not been accorded.
- Where proceedings concerning the appointment of a missing member of the board of directors are conducted concurrently with proceedings concerning the appointment of a guardian pursuant to Section 165(1) of the Civil Code, it is basically impossible for the court to appoint a guardian to the company pursuant to Section

165(1) of the Civil Code before the award of a decision on the appointment of a new member of the board of directors.

- No. 124** If, within a public competition, a tenderer submitted a tender, which fulfilled the prerequisites of the tendering procedure and was complete, whereas the tendering procedure was subsequently cancelled due to a fault made by the contracting entity when processing the tender documents, the costs expended by the tenderer on the participation in the public competition were expended vainly and as such, they represent the tenderer's actual damage.
- No. 125** The share of the aggrieved party in the occurrence of a situation, for which they were subsequently (unreasonably) criminally prosecuted, is decisive when considering the intensity of the aggrieved party's non-material damage resulting from the execution of detention and the recognition of satisfaction for the same in accordance with Section 31a(2) of Act No. 82/1998 Coll. (as amended) on condition that the aggrieved party's actions were not forced, for example, by an unlawful assault, which the aggrieved party faced within the boundaries of necessary defence, unless such assault was provoked by the aggrieved party's actions.
- No. 126** Where the uncertainty of a party to proceedings regarding the result thereof is limited merely to whether the party's dishonest intent is proven or not, the same represents a circumstance that destroys the presumption of the occurrence of non-material damage in consequence of the incommensurate length of the proceedings.
- No. 127** If none of the parties to an invalid contract for work is the owner of the improved property, the scope of the restitution obligation under Section 457 of the Civil Code is not based on the difference between the values of the property before and after the investment.
- No. 128** When parties entered into an agreement on claim subordination, in which they agreed that some claims would be satisfied only after the settlement of another debt of the debtor, a creditor cannot demand the satisfaction of a subordinate claim prior to the fulfilment of the terms and conditions agreed in the agreement on claim subordination.
- No. 129** Only an act whereby a heir seeks change the sequence of heirs in conflict with the will of the deceased may be deemed as a condemnable act against the expression of the last will of the deceased.
- No. 130** In principle, a motion for the entry of a branch association, including any change or deletion of an entry, is submitted by the main association (Section 11(1), Section 26(2) of Act No. 304/2013 Coll., as amended); whereas the provision of Section 11(3) of the same act is not affected thereby.
- No. 131** In order to fulfil the requirement of diligent care, a company executive of a limited-liability company is obligated to act (among other things) with the necessary knowledge and informedly while discharging their function, i.e. to utilize reasonably available (factual and legal) information resources when making a concrete decision and to duly consider, on their basis, possible advantages and disadvantages (identifiable risks) of the existing alternatives of an entrepreneurial decision. However, the fulfilment of this obligation should be considered from an *ex ante* perspective, i.e. based on a prism of circumstances, of which the company executive was or could and should have been aware with the exercise of diligent care (and the use of available information resources) at the moment when the company executive made the relevant entrepreneurial decisions.
- No. 132** Pursuant to Section 4(3) of Act No. 221/2006 Coll., an entitled person may enforce claims indicated in Section 4(1) thereof also against a person who leases a market

hall and subleases individual points of sale to marketeers, some of whom use their subleased space to sell counterfeits of products protected by a trademark, namely under the conditions indicated by the Court of Justice of the European Union in its judgement of 12 July 2011, *L'Oréal and Others* (C-324/09, EU:C:2011:474), and which apply in connection with injunctions against intermediaries at an online marketplace.

- No. 133** A creditor shall fulfil their information duty imposed by Section 6(1) of Act No. 145/2010 Coll. and further specified in Annex 3 thereto if, in a consumer loan agreement, the creditor indicates in a complete and correct manner all information required by law.
- No. 134** The provision that objections, which should have been raised when discussing and approving the insolvency trustee's final report and statement of remuneration and expenses, are not considered by the court in its schedule resolution also applies in relation to the conditions stipulated by Act No. 182/2006 Coll., as amended.
- No. 135** The provision of Section 417(1) of the Insolvency Act allows the insolvency court to revoke the debtor's exemption from the payment of claims (awarded pursuant to Sections 414 and 415 of the Insolvency Act) solely based on a motion filed by one of the affected creditors (who also include creditors who have not submitted their claim within insolvency proceedings even if they should have) within 3 years from the final award of such exemption and subject to the condition that such creditor was unable, prior to the decision on the award of the exemption, to raise an objection, according to which the discharge had been approved or the exemption had been awarded based on the debtor's fraudulent actions or that the debtor had provided special advantages to certain creditors.
- No. 136** Employment terminated by the employer with immediate effect in accordance with the provision of Section 55(1)(b) of the Labour Code on the grounds of unexcused absence from work is not invalid due to being in conflict with the law only because the employer, at variance with Section 348(3) of the Labour Code, in the wording effective from 1 January 2012, determined that the employee had unexcused absence from work without discussing the same with the trade union.
- No. 137** The violation of the principle of equal treatment in respect of work remuneration is also the conduct of an employer who does not pay an incentive salary component to an employee for failure to fulfil any of the conditions stipulated by an internal guideline despite paying the same incentive component to other employees who are remunerated for their work in the same manner and who did not fulfil the same condition defined for the payment of the incentive component. In accordance with the provisions of Section 256(2) of the Labour Code, the employer is liable for damage inflicted upon the employee by such conduct, which constitutes a breach of a legal obligation.

Popularisation terms:

- 25 Cdo 3974/2015 – The basis for determining the fee of a legal counsel.
- 21 Cdo 3732/2015 – Grounds for nullity in a situation when the appellate court decides on a party's appeal filed against the judgement of a first-level court without delivering a written (electronic) copy of its judgement to the party.
- 29 Cdo 396/2016 – A guardian of a joint-stock company pursuant to Section 165(1) of the Civil Code.
- 25 Cdo 1409/2015 – A duly submitted tender within a public competition and damage compensation.
- 30 Cdo 3094/2014 – The share of the aggrieved party in the occurrence of a situation, for which they were (unreasonably) criminally prosecuted.
- 30 Cdo 4387/2015 – A circumstance that destroys the presumption of the occurrence of non-material damage in consequence of the incommensurate length of the proceedings.
- 32 Cdo 1063/2016 – The restitution obligation under Section 457 of the Civil Code when none of the parties of an invalid contract for work is the owner of the improved property.
- 23 Cdo 2907/2014 – The entitlement of a creditor with a subordinate claim to demand its satisfaction prior to the fulfilment of the terms and conditions agreed in an agreement on claim subordination.
- 21 Cdo 5543/2015 – When an act against the expression of the last will of the deceased is deemed condemnable.
- 8 Cmo 232/2016 – Who is authorized to file a motion for an entry on behalf of a branch association.
- 29 Cdo 5036/2015 – The actions of a company executive of a limited-liability company when discharging their function in compliance with the requirement of “diligent care”.
- 23 Cdo 1184/2013 – As regards the claims of an entitled person pursuant to Section 4(3) of Act No. 221/2006 Coll. against a person who leases a market hall and subleases individual points of sale to marketeers, some of whom use their subleased space to sell counterfeits of products protected by a trademark.
- 32 Cdo 4838/2015 – As regards the fulfilment of the information duty pursuant to Section 6(1) of Act No. 145/2010 Coll.
- 29 NSČR 118/2016 – Objections, which should have been raised when discussing and approving the insolvency trustee's final report and statement of remuneration and expenses, and the schedule resolution.
- 29 NSČR 62/2016 – As regards the authority of the insolvency court to revoke the debtor's exemption from the payment of claims.
- 21 Cdo 476/2015 – The validity of immediate employment termination by the employer pursuant to Section 55(1)(b) of the Labour Code on the grounds of unexcused absence from work without discussing the same with the trade union.
- 21 Cdo 2863/2015 – As regards the question of the violation of the principle of equal treatment in respect of work remuneration.

Tisk a distribuci zajišťuje Wolters Kluwer ČR, a. s.,
U Nákladového nádraží 10, 130 00 Praha 3.
Ročně vycházejí sešity 1–10 a sešit rejstříků.
Cena základního předplatného je 2 065 Kč bez DPH.

Odpovědná redaktorka:	PhDr. Mgr. Marie Novotná, tel. 246 040 417, 603 826 881, e-mail: marie.novotna@wolterskluwer.com
Zákaznická linka:	tel. 246 040 400, 246 040 401 e-mail: zakaznicke@wolterskluwer.com
Distribuce:	CASUS direct mail, a. s., Žilinská 5/2773, 141 00 Praha 4

Archiv časopisu je v systému ASPI.

Pokud nejste uživatelem systému ASPI, kontaktujte nás na adrese: <http://archiv.wolterskluwer.cz>
Archiv Vám zpřístupníme.